

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Rigorózní práce

NEOFICIÁLNÍ HUDEBNÍ SCÉNA A STÁTNÍ MOC

—
ROZPRACOVÁNÍ HUDEBNÍ SKUPINY
„NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ BAND“ V AKCI
STB „HERA“ V PRVNÍ POLOVINĚ 80. LET
20. STOLETÍ

UNOFFICIAL MUSIC SCENE AND THE STATE POWER

—
REALISATION THE MUSIC BAND „NAHORU PO SCHODIŠTI
DOLŮ BAND“ IN STB ACTION „HERA“ IN THE FIRST HALF
OF THE EIGHTIES TWENTIETH CENTURY

LA SCÈNE OFFICIEUSE MUSICALE ET LE POUVOIR DE L'ÉTAT

—
L'ÉBAUCHE DE LA CHAPELLE „NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ
BAND“ EN ACTION HERA

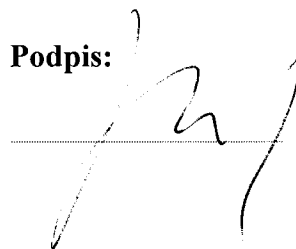
Autor: Jan BÁRTA

Adresa:

Letohradská 62

180 00 Praha

Podpis:

V Praze dne: 13. 1. 2007

Prohlášení

Rigorózní práce vznikla úpravou diplomové práce obhájené dne 12. 6. 2006 na Katedře dějepisu Fakulty pedagogické Technické univerzity v Liberci, vedoucí práce Mgr. Kateřina Kočová.

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 15. 5. 2006

Podpis: Jan Bárta

H-474/2007

2551140022

**Filozofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze**

NEOFICIÁLNÍ HUDEBNÍ SCÉNA A STÁTNÍ MOC

ROZPRACOVÁNÍ HUDEBNÍ SKUPINY „NAHORU PO
SCHODIŠTI DOLŮ BAND“ V AKCI STB „HERA“ V PRVNÍ
POLOVINĚ 80. LET 20. STOLETÍ

Anotace

Rigorózní práce se zabývá tzv. „rozpracováním“ hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů band“ ze strany StB, pod krycím jménem akce „HERA“. Popisuje základní principy a podstatu represivních opatření proti hudebním souborům neoficiální hudební scény uplatňovaných státní mocí v první polovině 80. let v ČSSR. Výsledkem práce je ukázka konkrétního postupu mocenského aparátu, který je demonstrován na příkladu uvedené hudební skupiny. Práce je rovněž dokladem vlivu neoficiální hudební scény na formování opozice.

UNOFFICIAL MUSIC SCENE AND THE STATE POWER

REALISATION THE MUSIC BAND „NAHORU PO SCHODIŠTI
DOLŮ BAND“ IN STB ACTION „HERA“ IN THE FIRST HALF
OF THE EIGHTIES TWENTIETH CENTURY

Summary

This Thesis deals with realisation of music band “Nahoru po schodišti dolů band” by State Secret Police (Státní Bezpečnost – STB), under the code-name action “HERA”. It Describes elemental principles and whatness of repressive measures applied by the state power against the unofficial music scene bands in the First half of the Eighties in Czechoslovakia. Results from the thesis is the concrete exemplification an action of power apparatus which is demonstrated by the presented music group. The Thesis also proves an influence unofficial music scene on forming an opposition.

LA SCÈNE OFFICIEUSE MUSICALE ET LE POUVOIR DE L'ETAT
—
L'ÉBAUCHE DE LA CHAPELLE „NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ
BAND“ EN ACTION HERA DANS LA PREMIÈRE MOITIÉ DES
ANNÉES 80 DU 20^{em} SIÈCLE

Resumé

L'ouvrage de doctorat se préoccupe de l'ébauche de la chapelle „Nahoru po schodišti dolů band“ au point de vue StB, sous le surnom l'action „HERA“. Il décrit les principes essentiels et le principe des mesures répressives qui étaient mis en valeur par le pouvoir de l'Etat contre les ensembles musicaux de la scène officieuse musicale dans la première moitié des années 80 en ČSSR. Le resultat du ouvrage est la exhibition de l'avancement concret de l'appareil d'Etat qui est déployé sur l'exemple de la chapelle nommée. L'ouvrage de doctorat documente aussi l'influence de la scène officieuse musicale sur la formation de l'opposition.

Motto:

„Alternativní hudba není žádný underground, dobrovolně se izolující od reality. Alternativní hudba nezmění svět, ba ani jen naši kulturu, není příčinou jeho budoucích změn, ale důsledkem jeho krize.“¹

¹ Josef Vlček: Úkoly české alternativní hudby – poslední, 21. teze.

1. Úvod	8
2. Rozbor pramenů a literatury	11
2. 1. Prameny	11
2. 2. Literatura	13
3. Nová vlna	16
3. 1. Vymezení pojmu.....	16
3. 2. Česká nová vlna.....	19
3. 3. Vybrané hudební skupiny pražské klubové scény.....	22
3. 4. Úřední status novovlnných hudebních souborů.....	27
4. Nová vlna se starým obsahem	30
5. Metodika StB využívaná v průběhu „realizací“ hudebních skupin	36
5. 1. Prevence.....	36
5. 2. Formy postupu ve sledovaném období (1982 – 1986)	39
6. Nahoru po schodišti dolů band	48
6. 1. Tvorba.....	51
6. 2. Zřizující organizace v roce 1984	60
6. 3. Koncert v restauraci Za Větrem 20. 6. 1984.....	61
6. 3. 1. Koncert 20. 6. 1984 z pohledu státní moci	64
6. 3. 2. Koncert 20. 6. 1984 z pohledu účastníků	69
7. Akce StB „HERA“	78
7. 1. Realizace „preventivně-výchovného opatření“	83
7. 1. 1. Návrh realizace	83
7. 1. 2. Plán realizace	85
7. 2. Výsledky rozpracování	86
7. 3. Další činnost StB zaměřená na skupinu NPSDB.....	91
8. Osoby „rozpracované“ v akci HERA, dále vedené v evidenci StB	96
8. 1. Jaroslav Endrych, krycí jméno „RYC“	96
8. 2. Jana Kratochvílová, krycí jméno „JAN“	101
8. 3. Vojtěch Lindaur, objekt „LINDA“	102
9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie)	107
9. 1. Marek Brodský	108
9. 2. Martin Krajíček.....	118

9. 3.	Vojtěch Lindaur	137
9. 4.	Pavel Melounek	147
10.	Závěr	149
11.	Seznam zkratk.....	155
12.	Použité prameny a literatura.....	156
12. 1.	Prameny	156
12. 1. 1.	Archivní prameny	156
12. 1. 2.	Tištěné prameny	156
12. 1. 3.	Rozhovory s pamětníky (metoda orální historie)	157
12. 1. 4.	Elektronické prameny.....	157
12. 2.	Literatura	158
13.	Seznam příloh	160
14.	Přílohy.....	162

1. Úvod

Neoficiální hudební scéně v 80. letech v ČSSR nebyla doposud českou historiografií věnována patřičná pozornost. Zejména se zřetelem na její vliv během utváření Charty 77 a pozdější napojení na disent byly zpracovány kauzy undergroundových hudebních skupin *The Plastic People of the Universe* a *DG 307*. Téma vztahu státní moci a části neoficiální hudební scény z 80. let, kterou však již nebylo možné zcela programově přiřadit ke zmíněnému undergroundu, je stále zpracováno nedostatečně. Rigorózní práce by měla přispět k prohloubení stavu bádání přiblížením konkrétního postupu státní moci.

Předmětem zkoumání je rozpracování novovlnné hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů band“ v akci StB, krycí jméno HERA. Strukturně je práce rozdělena do sedmi kapitol.

První kapitola, *Nová vlna*, vymezuje samotný pojem a vykládá sociokulturní podmínky vzniku tohoto hudebního proudu. Dále přibližuje import tzv. „nové vlny“ ze západních zemí do socialistického Československa, specifické formy, jež v tomto prostředí zaujímala, a prezentuje některé ze známějších amatérských souborů, k tzv. „české nové vlně“ přiřazovaných. V souvislosti s tím přináší obecný nástin základních mezí vytyčených ze strany byrokratického aparátu pro provozování hudebních skupin jako takových.

Druhá kapitola, *Nová vlna se starým obsahem*, seznamuje se stejnojmenným článkem z roku 1983, jenž se stal jedním ze smutně proslulých mezníků v dějinách české rockové hudby. Pozornost bude upřena - kromě poukázání na demagogii článku, v němž byla rocková hudba označena za nástroj „ideologické a kulturní diverze“ - zejména na jeho celkový dopad a význam na utváření obecných rysů pozdější represe ze strany státní moci směrem k neoficiální hudební scéně.

Třetí kapitola seznamuje s metodikou bezpečnostních orgánů určující postup proti souborům neoficiální hudební scény a analyzuje tehdejší tzv. „rozkladná“ opatření, prováděná v rámci dobového trendu vzrůstajícího důrazu na význam prevence. V další části je výše představená metodika zasazena do

bližšího rámce a nastíněna podoba konkrétních opatření, jež lze vysledovat ve světle archivních pramenů vzniklých činností bývalé StB.

Následující kapitola se věnuje samotné hudební skupině Nahoru po schodišti dolů band. Jsou zde uvedeny základní biografické údaje, představena její tvorba, poetika i vnější prezentace, společně s nástinem vývoje těchto aspektů v časovém horizontu od založení souboru v roce 1983 do konce 80. let.

Další částí a jedním ze stěžejních témat práce je vystoupení skupiny NPSDB dne 20. června 1984 v pražské restauraci Za Větrem. Pokus o rekonstrukci koncertu, jenž byl ukončen zásahem VB, je proveden na základě dostupných pramenů v podobě dokumentace bezpečnostních složek. Výsledný obraz je podroben konfrontaci s výpověďmi pamětníků, získanými na základě metody orální historie, výsledkem čehož je doklad postupu proti neoficiální kultuře jako takové. V neposlední řadě spočívá dále zásadní význam koncertu v důsledcích plynoucích z tamějších událostí, jehož nejhlavnějším bylo založení svazku HERA.

Vlastním jádrem rigorózní práce je rozbor kontrarozvědného „rozpracování“ hudební skupiny Státní bezpečností v akci HERA. Kapitola analyzuje konkrétní podobu opatření užitých ze strany StB a představí jednotlivé fáze rozpracování – jeho návrh, rozplánování a dosažené výsledky. Zde práce sleduje dvojí záměr. Na základě popisu uvedeného konkrétního opatření bude jednak snahou vysledovat totožné, případně odlišné rysy v porovnání s metodami prezentovanými v kapitole *Metodika StB využívaná v průběhu „realizací“ hudebních skupin*. Dalším cílem pak bude vykázané výsledky akce HERA opětovně konfrontovat s rozhovory s pamětníky.

S akcí HERA souvisí rovněž následující kapitola *Osoby rozpracované v akci HERA, dále vedené v evidenci StB*. Zde jsou pak uvedeny další spisy osob, jejichž jméno bylo v signálním svazku akce HERA zaneseno, a které byly po bezprostředním rozpracování skupiny NPSDB na podzim 1984 buď dále ze strany StB sledovány, anebo přistoupily ke spolupráci. Součástí jsou rovněž vybrané „agenturní zprávy“ (tj. hlášení spolupracujících osob), z nichž jsou některá uvedena v příloze.

Závěrečná kapitola prezentuje jednotlivé přepisy rozhovorů vedených v rámci orální historie. Stručně jsou uvedeny metodika a postup při zpracování interview. Řízené rozhovory přibližují kromě osobních vzpomínek pamětníků (aktérů událostí) rovněž jejich hodnotovou orientaci a postoje.

Pro doplnění jsou součástí práce přílohy. Ty zahrnují mj. úplné znění článku „Nová vlna se starým obsahem“, dále protokolární záznamy výpovědí některých aktérů v práci popsaného koncertu skupiny v restauraci Za Větrem, vybrané agenturní zprávy a písemnosti vzniklé činností bývalé StB a dále materiál přibližující činnost a tvorbu hudební skupiny Nahoru po schodišti dolů band, k čemuž slouží taktéž obrazový materiál. Součástí příloh jsou rovněž některé texty skupiny a k práci je přiloženo CD s ukázkami písní, charakterizující tvorbu souboru v 80. letech.

Citáty v textu jsou psány kurzívou a uvedeny v uvozovkách.

2. Rozbor pramenů a literatury

2. 1. Prameny

Podstatou práce bylo zejména studium archivních materiálů. Pramennou základnu k dané problematice lze rozčlenit v zásadě na dvě stěžejní části. Jedná se jednak o materiály písemné povahy vzniklé činností bývalé StB, jednak interview s pamětníky (aktéry sledovaných událostí), vzniklá na základě metody orální historie.

V případě archivního materiálu vzniklého činností bývalé StB byl základním a nejpodstatnějším zejména signální svazek akce HERA¹, uložený v Archivu Ministerstva vnitra v Praze. V rámci tohoto svazku byla ze strany pražské správy StB řešena činnost hudební skupiny NPSDB a provedeno rozkladné opatření, které se stalo předmětem badatelského zájmu. Dále byl použit svazek KTS (kandidáta tajné spolupráce) krycí jméno „RYC“², pod nímž byl registrován Jaroslav Endrych, jeden z účastníků koncertu skupiny NPSDB v restauraci Za Větrem 20. června 1984. Jím podávané zprávy o konkrétních událostech po koncertu následujících umožnily blíže charakterizovat intenzitu a skutečný dopad prováděných opatření ze strany StB.

Ve spojitosti se sledovaným koncertem byl dalším z vyšetřovaných hudební publicista Vojtěch Lindaur. Na jeho osobu vedený spis PO (prověřované osoby)³ zahrnuje hlášení StB o jím pořádaných koncertech a hudebních festivalech z první poloviny 80. let, odehrávajících se ve sledovaném období ve významném kulturním domě Opatov v Praze. Tento spis je cenným zdrojem informací zejména o reflexi StB těchto vystoupení, stejně jako blíže konkretizuje představu o případných opatřeních ze strany bezpečnostního aparátu. Jak Endrychův svazek, tak Lindaurův spis vhodným způsobem doplnily informace získané ze signálního svazku HERA.

Z archivních pramenů byly dále užity materiály fondu X. správy SNB⁴, uložené rovněž v Archivu Ministerstva vnitra v Praze. Jednalo se např.

¹ AMV ČR: sign sv.č. 40343, krycí jméno akce HERA, arch. sv. č. 772 119.

² AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, Jaroslav Endrych - KTS, D „RYC“.

³ AMV ČR, akce LINDA, archivní sv. č. 803320.

⁴ X. S-SNB, na stupni hierarchického uspořádání vrcholný útvar, jehož náplní činnosti byl boj s tzv. „vnitřním protivníkem“.

o „Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983“⁵, jenž vymezoval pracovní úkoly odboru X. správy, do jehož kompetence spadal dohled nad kulturou a mládeží.

Analyticko-informační a plánovací odbor (AIPO) téže správy informoval o hudební skupině NPSDB a zákroku v restauraci Za Větrem v „denních informacích“ zahrnutých ve „Výběru z poznatků S-StB“.⁶

Opatření prováděná proti hudebním souborům v jednotlivých krajích ČSSR v průběhu roku 1983 líčily situační zprávy a hlášení jednotlivých krajských správ StB, podané v rámci „Celostátní porady náčelníků oddělení druhých odborů těchto správ, svolané na 3. odboru X. S-SNB dne 27. 10. 1983“.⁷

Zejména v úvodních kapitolách věnovaných metodice StB v postupu proti neoficiální hudební scéně se práce opírá zejména o publikaci Pavla Žáčka *Přísně tajně*⁸, v níž představuje vybrané směrnice pro řízení činnosti, vymezení a organizaci práce StB v 80. letech v ČSSR.

Ve spojitosti s pramenným materiálem vzniklým činností bývalé StB je nezbytná poznámka o zachování badatelského odstupu k pravdivosti a informační hodnotě těchto materiálů.⁹ Výzkum dále předpokládal vypořádání se značně specifickým jazykem.

Druhým podstatným a nedocenitelným pramenem byly rozhovory vedené s aktéry samotných událostí, přičemž je na místě zdůraznění jejich významu pro dokreslení a celkovém ozřejmění celé řady, často i zásadních, skutečností.

Faktické informace o hudební skupině NPSDB byly získány kromě rozhovorů s jejími členy rovněž z oficiálního webu kapely, jehož součástí je *Kronika*.¹⁰ Jako pramenný materiál byla rovněž užita kniha rozhovorů *Celý to mám v mlze*¹¹, vedená Ondřejem Bezrem s jedním ze zakladatelů skupiny NPSDB

⁵ AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 695, Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983.

⁶ AMV ČR, X. S-SNB, sign. jedn. 1126, Analyticko-informační a plánovací odbor, Denní informace č. 124/84 - výběr z poznatků S-StB.

⁷ AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 697, Celostátní porada s náčelníky odděl. druhých odborů S-StB na 3. odb. X. S-SNB dne 27. 10. 1983.

⁸ Pavel ŽÁČEK: *Přísně tajně. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978-1989*, Praha 2001

⁹ Na to upozornil mj. např. Petr Benda in: *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*, Praha 2003, s. III-IV.

¹⁰ Kronika skupiny NPSDB na oficiálních stránkách: <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>.

¹¹ Ondřej BEZR: *Marek Brodský – Celý to mám v mlze*, Praha 2003.

Markem Brodským. Pro dokreslení činnosti souboru byly použity rovněž články z dobového tisku.

2. 2. Literatura

Samotné téma rigorózní práce *Rozpracování hudební skupiny Nahoru po schodišti dolů band v akci HERA* nebylo dosud monograficky zpracováno. Rámcově uvádí do problematiky studie Miroslava Vaňka *Kytky v popelnici*¹², který se však zaměřil spíše na širší kontext. Pro tuto práci je podstatný jím podaný souhrn elementárních dobových souvislostí, spojených s nástupem punku a nové vlny v 80. letech do ČSSR a vzájemné vymezení obou těchto směrů vůči vládnoucímu totalitnímu režimu, které jsou interpretovány z historického hlediska.

Samotné soubory novovlnné hudební scény rozsáhlým a uceleným způsobem mapuje zejména publikace *Excentrici v přízemí*¹³. Její součástí je pak úvodní esej Josefa Vlčka *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*¹⁴, v níž vysvětluje základní charakteristiky, specifika a principy, jimiž byla česká nová vlna definována. Eсей je možné, s ohledem k datu jejího napsání (rok 1986), považovat rovněž za historický pramen. Neoficiální kultuře, zejména pak s důrazem na tzv. underground, se věnuje rozsáhlá publikace *Alternativní kultura*¹⁵, přičemž pro práci byla – s ohledem na zkoumané punk a novou vlnu – stěžejní zejména kapitola Josefa Vlčka *Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let*.¹⁶ Případ postupu mocenských orgánů proti zmíněnému hudebnímu hnutí v druhé polovině 70. let, popsal ve studii *Underground (Charty 77)*¹⁷ historik Luboš Veselý.

¹² VANĚK, M.: *Kytky v popelnici*, in: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 175-237.

¹³ *Excentrici v přízemí*, Praha 1989.

¹⁴ Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přízemí*, Praha 1989, s. 1-58.

¹⁵ *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, ed. Josef Alan, Praha 2001.

¹⁶ Josef VLČEK: *Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let*, in: *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, ed. Josef Alan, Praha 2001, s. 234-254.

¹⁷ Luboš VESELÝ: *Underground (Charty 77)*, in: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989*, ed. Petr Blažek, Praha 2005, s. 111-119.

Neoficiální kultura se rovněž věnuje – a pro srovnání s vlastním předmětem výzkumu, tj. akce Hera, byla rovněž použita – studie Oldřicha Tomka *Akce Jazz*¹⁸, zabývající se aktivitami Jazzové sekce a ukončením její činnosti ze strany totalitního režimu.

Kompaktní dějiny rockové hudební scény přinesli Ondřej Konrád společně s Vojtěchem Lindaurem v publikaci *Bigbít*¹⁹. Pro práci byla využita zejména část zabývající se hudební scénou počínaje přelomem 70. a 80. let, kterou zpracoval Vojtěch Lindaur. Ten byl spoluautorem scénáře k rozsáhlému stejnojmennému seriálu České televize, na jejímž webu se nacházejí stránky dokumentu zpracované Alešem Hrabalíkem²⁰. Přestože se formálně v pravém smyslu nejedná o literaturu, staly se během geneze práce tyto stránky jedním z neopominutelných zdrojů informací o čs. rockové scéně - zejména faktické povahy.

K organizační struktuře StB byla použita studie Jana Frolíka *Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948-1989*²¹, k primární orientaci ve specifické terminologii pak *Encyklopedie špionáže*²², zpracovaná Milanem Churaněm. Typologii svazků představil Patrik Benda v publikaci *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*.²³ Dohledem StB nad činností mladé generace se zabývá studie Pavla Žáčka *Politická policie proti mládeži*.²⁴

Byla použita rovněž literatura nepostihující přímo problematiku hudební scény, avšak předkládající spíše syntézu potenciálních výkladů pojmu „opozice“, jak činí např. Petr Blažek²⁵. Doplnující literaturou, jejíž záměrem je spíše objasnění historických souvislostí spojených s obdobím tzv. československé

¹⁸ Oldřich TOMEK: *Akce Jazz*, Securitas imperii 10. Sborník k problematice vztahu čs. komunistického režimu k „vnitřnímu“ nepříteli, Praha 2003, s. 235-329.

¹⁹ LINDAUR, V. – KONRÁD, O.: *Bigbít*, Praha 2001.

²⁰ Bigbít 1956-1989, Česká televize, elektronická podoba dokumentárního cyklu <http://www.czech-tv.cz/specialy/bigbit/01-novavlna.php>. Zpracoval Petr Hrabalík.

²¹ Jan FROLÍK: *Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948-1989*, in: Sborník archivních prací, 41, 1991, s. 447-511.

²² Milan CHURANĚ: *Encyklopedie špionáže*, Praha 1993.

²³ Patrik BENDA in: *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*. Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Praha 2003.

²⁴ P. ŽÁČEK: *Politická policie proti mládeži*, in: *Ostrůvky svobody*. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 273-333.

²⁵ P. BLAŽEK: *Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu*. Přehled koncepcí a limity bádání, in: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989*, ed. Petr Blažek, Praha 2005, s. 10-25.

„normalizace“, je rovněž např. publikace Milana Otáhala, *Opozice, moc a společnost 1969-1989*²⁶.

Celkový seznam použitých pramenů a literatury je uveden v seznamu na konci práce.

²⁶ M. OTÁHAL: *Opozice, moc a společnost 1969-1989*, Praha 1994.

3. Nová vlna

3. 1. Vymezení pojmu

Termín „nová vlna“ si mnozí čeští publicisté a hudebníci vykládají odlišným způsobem. Hudebník Mikoláš Chadima se v seriálu Bigbít domnívá, že novou vlnou „bylo možno označit celou nastupující generaci kapel, která se začala prosazovat v Británii i Americe v druhé polovině 70. let, jejichž členové se předtím nijak hudebně neprojevovali“.²⁷

Ve srovnání s tím hudební kritik a publicista Jiří Černý soudí: „Jeden čas se nová vlna nesprávně směřovala s punk rockem. Prostě a jasně, byl punk rock – hudební styl, úmyslně oholený na rytmickou dřev, a reakcí na něj byla právě nová vlna, která vznikla proto, protože muzikanti, kteří uměli hrát, si v tom punku zkrátka nezahráli.“²⁸

Odlišné stanovisko zaujal hudební publicista Josef Vlček, jehož bylo rovněž ke konkretizaci termínu „nová vlna“ a k jeho dalšímu rozvedení v práci použito. Vlčkově vymezení, jak je definoval v článku „Rock na levém křídle“ v roce 1983, znělo: „Termínu ‘nová vlna’ se začalo používat zároveň s nástupem punku v letech 1976-77. Označoval celou [podtrhl J. V.] novou generaci muzikantů od komerčních souborů, hrajících na hospodských a klubových tanečnických, přes punk až ke všem experimentálním skupinám, vycházejících většinou z teorií soudobého výtvarného umění. Není tedy pravdou, že by nová vlna přišla někdy po punku, naopak, anglický punk byl od počátku její součástí.“²⁹

V kontrastu s šedesátými bylo možné sedmdesátá léta chápat jako epochu jisté deziluze. Jejich polovina znamenala pro západní Evropu období ekonomické stagnace. Společnost se potýkala s rostoucí nezaměstnaností a stupňujícími ekologickými problémy i surovinovými problémy. Mírové ideály generace „hippies“ z konce 60. let nenašly své uplatnění. Ve stínu pokračující vietnamské

²⁷ Bigbít 1956-1989, Česká televize, elektronická podoba dokumentárního cyklu <http://www.czech-tv.cz/specialy/bigbit/01-novavlna.php>. Zpracoval Petr Hrabalík.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Josef VLČEK: Rock na levém křídle. Interní tisk Jazzové sekce, 1983, in: <http://www.czech-tv.cz/specialy/bigbit/01-novavlna.php>

války, studentských bouří v Paříži, ale rovněž také okupace Československa v roce 1968, se ukázaly jako klamné.³⁰

Ve změně sociálních podmínkách 70. let se populární hudba již nevymezovala do takové míry, do jaké to činila v 50. a 60. letech. Věvodila jí úniková a názorově prázdná disco hudba. Rockovou scénu ovládaly po hudební stránce precizní art-rockové kapely typu *Rolling Stones*, *Pink Floyd* nebo *Yes*, prezentující se okázalým životním stylem a velikášskými vystoupeními na obřích koncertech, jež však považovala mladá generace za nudné a odcizené. Zlom nastal v již zmiňovaném roce 1976, kdy se zrodil nový druh společenského protestu – punk.³¹

Namísto megalomanských koncertů zavedených hvězd začali mladí lidé intenzivně navštěvovat malé hudební kluby, v nichž vystupovaly různé drsné rockové skupiny. Hudební vesmírně-rozsáhlé kompozice vystřídaly vztekle nabroušené punkové³² kytary střídající 3-4 akordy.³³

Josef Vlček chápal pojem „nová vlna“ nejen jako hudební fenomén, nýbrž rovněž i jako souhrn kulturních, sociálních a ekonomických vlivů, jež našly své vyústění právě v roce 1976.³⁴

Rocková hudba se nástupem punku a nové vlny stala opět živelným, spontánním a autentickým projevem mladé generace, vymezující se vůči společnosti a zároveň ji provokující.³⁵ Terčem se stali rodiče, učitelé, stejně jako

³⁰ Miroslav VANĚK: *Kytky v popelnici*, in: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha 2001, s. 179.

³¹ <http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/novavlna/01-novavlna.php>

³² Podle *Oxfordského slovníku* má výraz „Punk“ tyto významy: slangový výraz označující nejhorší materiál, veteš, krámy; slangový výraz označující mladé surovce, darebáky, lotry; výraz označující fanoušky punk-rocku, přičemž punk je směr pop-music, který obsahuje urážky, násilné prvky a šokující efekty vůči okolí prostřednictvím hudby, chování a oblékání; v americkém slangu označuje název „punk“ příslušníka gangu, který v sobě ztělesňuje vše, co většinová morálka hodnotí jako hrubé, nápadné a provokativní chování. V sociálním kontextu byl tento výraz používán zejména pro černošskou a portorikánskou mládež z newyorských slumů.

³³ <http://www.czech-tv.cz/speciaily/bigbit/01-novavlna.php>

³⁴ Tyto vlivy charakterizoval vlivy společně s dobovým rámcem J. Vlček takto: „*New wave je proud populární hudby, inspirovaný nástupem nové generace posluchačů a umělců na angloamerické scéně po roce 1976. Je to ta nejběžnější definice, která novou vlnu chápe jako široký generační proud bílé a zčásti i černé mládeže, která hledala svou estetickou seberealizaci mimo svět oficiální hudby v klubovém prostředí s punkovými, pub-rockovými a reggae kapelami.*“; Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přizemí*, Praha 1989, c. d., s. 4-5.

³⁵ Punkové provokovali zejména svým vnějškovým projevem. Tím byla výrazná a šokující vizáž. Změnou ve srovnání s předešlými obdobími bylo, že mládež přestala nosit dlouhé vlasy. Dosavadní symbol tehdejšího rockového mainstreamu nahradila novou módou - holými hlavami,

všechny ostatní projevy autority. V tomto smyslu rebelství nebyl punk ničím novým a opakoval stejné principy jako předchozí proudy populární hudby. Lišil se jen svou větší drzostí a nesmlouvavostí.³⁶

Souběžně s anglickým punkem se v New Yorku okolo klubu CBGB objevily soubory, které se sice nerekrutovaly z dělnických vrstev, ale jejichž poetika a hudba byla stejně jednoduchá a drsná jako u britských punkových skupin.³⁷

Jádrem těchto souborů byli umělci, kteří pocházeli z intelektuálního prostředí ovlivněného poezií, divadlem, výtvarným uměním, anebo například hudbou skupiny *Velvet Underground*. V návaznosti na tuto kapelu byl styl těchto skupin, respektive celé společnosti, nazýváno zpočátku jako „newyorský underground“. Skupiny z CBGB hrály v prvopočátcích podobně neuměle jako punkové soubory ve Velké Británii. V pozdější době se mezi jednotlivými skupinami vyskytly rozdíly v přístupu k hudbě, které přinesly fúzi s dalšími hudebními styly.³⁸ Totožný proces proběhl na Britských ostrovech, vznikl termín „new wave“ (nová vlna).³⁹

Punk – ve smyslu drsného kytarového stylu (založeného na několika akordech, křičených textech o životě na ulici a nenávisti k systému), avšak silně autentického a výrazově silného – intelektuální novovlnné soubory akceptovaly, avšak s primitivní punkovou filozofií nesouhlasily.⁴⁰ Jejich členové byli většinou studenti uměleckých škol, což znamenalo importování výtvarných a divadelních prvků do rockové hudby. Soubory se navíc nebránily přijmout některé aspekty

z vlasů pomocí tužidla (v českém prostředí cukrové vody) vytvarovanými barevnými kohouty (nápodoba účesu indiánského kmene Cherokee), společně s barevným, koženým a potřhaným oblečením. Dalšími atributy oděvu byly např. doplňky v podobě spínacích špendlíků, placek a odznaků s názvy kapel apod.; M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 181.

³⁶ Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přízemí*, Praha 1989, s. 6.

³⁷ <http://www.czech-tv.cz/specially/bigbit/01-novavlna.php>

³⁸ Vlček vymezil přijímání dalších hudebních vlivů a jejich spojování takto: „*Nejdříve začaly mladé soubory koketovat např. s jamajským reggae. Pak následovala fúze s klasickým rock n' rollem a rockabilly, moderním výtvarným uměním, novou hudbou, jazzem, heavy metalem, funkem, ba nakonec i s diskotékovou hudbou, proti níž kdysi punk tak brojil. No a během osmdesátých let se z nové vlny stala eklektická směs všeho, co s sebou dosud kultura populární hudby přinesla – od elektrifikovaného afrického folklóru přes novoromantismus až po hlukové bloky a šumy*“; Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přízemí*, Praha 1989, s. 4-5.

³⁹ <http://www.czech-tv.cz/specially/bigbit/01-novavlna.php>

⁴⁰ *Tamtéž.*

běžného popu a hlavního proudu. Rovněž tvorba novovlnných kapel byla poměrně jednoduchá, zároveň však velmi precizní, používající nejrozmanitější nástroje a muzikantské finesy.⁴¹

Ke stagnaci nové vlny, přestože nabývala stále pozoruhodnějších vnějších forem, k čemuž využívala četné vizuální efekty, podivný design a oblečení interpretů, došlo v polovině 80. let. Kromě upadajícího zájmu k tomu přispěla její komercializace a postupné sloučení s pop-music.⁴²

3. 2. Česká nová vlna

Vedle zahraničních vlivů a inspirací⁴³ postavil Josef Vlček českou novou vlnu na třech domácích inspiračních proudech: na folku (pro své programové postavení na okraji společnosti), dále českém undergroundu (pro jeho názorovou vyhraněnost a nekompromisnost, stejně jako to, že se dle Vlčka jednalo o první vysloveně české rockové hnutí) a české alternativní scéně 70. let (předcházela jí v hudebním experimentování).⁴⁴

Vojtěch Lindaur definoval tzv. českou novou vlnu následujícím způsobem: „*U nás byla nová vlna definována hlavně vizuální podobou. Jenomže klipy tehdejších západních kapel se sem nemohly dostat, protože kromě estébáků tady video v té době nikdo neměl a v německé TV se do hudebních pořadů dostávala new wave velmi zřídka. Takže to, že byla česká nová vlna tak zajímavá a specifická, bylo způsobeno tím, že byla taková intuitivní.*“⁴⁵

⁴¹ Oblíbeným byl například zvuk čisté nezkreslené kytary, zpěváci nezpívali exaltovaně, ale spíš civilně. Je zde opět patrný nástup syntetizérů, stejně jako u jazz rocku a art rocku, ale používaly se daleko jednodušší fráze a odlišné zvukové barvy. Historické novum představovalo využití automatického bubeníka; <http://www.czech-tv.cz/specially/bigbit/01-novavlna.php>

⁴² *Tamtéž*. Srov. Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přizemí*, Praha 1989, s. 55-58.

⁴³ České kapely hrající novou vlnu čerpaly z anglo-americké nové vlny a punku. Např. *Pražský výběr* byl ovlivněn skupinou *Punishment of Luxury*, *Garáž* anglickým punkem, *Jasná Páka*, dále *Talking heads* a *B 52's*, skupina *Precedens* novoromantickými *Ultravox* a *Visage*; <http://www.czech-tv.cz/specially/bigbit/01-novavlna.php>

⁴⁴ J. VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, Praha 1989, s. 24-31.

⁴⁵ <http://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/novavlna/02-ceska.php>

Intuitivnost tohoto hudebního proudu potvrdil rovněž Josef Vlček a zdůraznil neexistenci žádného psaného, anebo jasně formulovaného programu či manifestu, jímž by byl vytyčen.⁴⁶

Vojtěch Lindaur dále dodal: „Rozhodně to nemá nic společného s new wave, která řekněme v Anglii představovala něco jako kultivovaný punk. Jediné, co si české kapely z té britské nové vlny přinesly byly některé řekněme vnější prvky. Vnější projevy - oblečení, poněkud výstřední líčení, kupříkladu, ale jinak si myslím, že ta česká nová vlna v podstatě pro historii českého rock'n'rollu znamenala jedno z nejkreativnějších období vůbec.

Myslím si, že to bylo hodně dané tím, že se lidé snažili tu novou vlnu sem přijmout, ale že vlastně dost dobře nevěděli, o čem to je. Takže bylo nezbytné si určité věci dovymýšlet a určité věci dodělávat podle svého. Tady spatřuji originalitu nové vlny. Na druhou stranu, co se týče žánrového vymezení, tak [...] to byla strašná směsice, která hudebně vymezit nešla. Ale na druhou stranu téměř každá z těch kapel stavěla na podobných principech, které spočívaly v reflexi skutečnosti. Ne jako underground, který se k tomu stavěl vážně, nebo alternativa - Chadima, kteří se k tomu stavěli také trošičku odlišně. Tady měl na vrchol černý humor a sarkasmus, což si myslím, že byly základy české nové vlny, která byla samozřejmě ryze intelektuální. Na rozdíl od metalu, který ji potom převálcoval bleskurychle, tak česká nová vlna měla ryze intelektuální náboj.“⁴⁷

K žánrovému rozptylu a celkovému projevu novovlnných souborů doplnil hudební publicista Vladimír Vlasák: „Mně se na české nové vlně líbilo, že byla taková měňavkovitá. Každá kapela hrála něco jiného, ale na každé bylo něco originálního. Byly zároveň vlnou, ale zároveň se od sebe hudebně dost odlišovaly. A jejich výrazový náboj byl tak silný, že přehlušil i občasné instrumentální nedostatky.“⁴⁸

Česká nová vlna tedy nabývala zvláštního specifika. Byl jím humor, který se doposud v takové míře v české rockové hudbě nevyskytl. Potvrzením tohoto fenoménu byly mimo jiné např. názvy hudebních skupin. Zatímco v 60. letech

⁴⁶ J. VLČEK: *Nová vlna*, s. 22.

⁴⁷ Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁴⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/novavlna/02-ceska.php>

byly pojmenovávány anglickými nebo cize znějícími (*Blue Effect, The Primitives Group*), tak v 70. letech byly dávána kapelám jména, sice cize znějící, avšak ničím neprovokující (*Benefit, Katapult, Orient*).⁴⁹ Ve srovnání s tím upřeli mladí lidé zakládající novovlnné soubory svou pozornost přímočarým způsobem směrem k českým názvům svých kapel: *Třírychlostní Pepiček, Máma Bubo, Jasná páka, Pro pocit jistoty, Slepé střevo*, atd. Toto, nikterak formulované, avšak přesto programové, přihlášení se k českým pojmenováním si lze vyložit rovněž jako zpětné nalezení identity v češtině, její barevnosti a možnostech, jež jazyk nabízí. Vyústění tohoto trendu se odrazilo v rovině hudebních textů, přinášejících kritiku společnosti ironickou, sarkastickou a vysmívající se formou.⁵⁰

Lze konstatovat, že s novou vlnou nastoupila na počátku 80. let v Československu nová generace. Jednalo se o mladé lidi z punkových a novovlnných kapel, kteří již nebyli zasaženi traumatem roku 1968, vyrostli v normalizované společnosti a na začátku osmé dekády se začali vůči ní ostře vymezovat. Často nedostatečnou instrumentální zdatnost nahrazovala energie, nadsázka, výtvarné pojetí a divadelnost.⁵¹ Josef Vlček k tomu dodal: „*Punk a nová vlna byly více než všechny předchozí módní proudy kulturou ulice. Jejich představiteli byli obyčejní kluci a holky, často bez vyššího školního vzdělání, kteří se od svých generačních druhů lišili jen v jediném: měli schopnost přesněji formulovat životní problémy mladého společenství a užili k tomu formy sdělení, která dokáže předávat informace daleko rychleji než ostatní druhy umění.*“⁵²

Ve spojitosti s černým humorem, ironií a sarkasmem, které byly jedněmi z nejzásadnějších novovlnných atributů a zvolenou formou uměleckého vyjádření, přinesl Vlček nadnesený, avšak zajímavý postřeh. Dle něho panoval ve sledovaném období všeobecný pocit, že ve společnosti, která je bez smyslu pro humor a bez schopnosti dělat si legraci sama ze sebe, je smíchová forma a parodie tím nejlepším způsobem, který by jí pomohl k nápravě.⁵³

⁴⁹ *Tamtéž.*

⁵⁰ Viz ukázky jednotlivých hudebních textů in: J. VLČEK: *Nová vlna*, s. 1-58.

⁵¹ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/02-ceska.php>

⁵² J. VLČEK: *Nová vlna*, c. d., s. 39.

⁵³ Sám Vlček však okamžitě varoval před spojováním nové vlny s jakékoliv „mesiášstvím“. Dle něho „*jen pár lidí chtělo říci, že něco není v pořádku.*“ *Tamtéž*, c. d., s. 22.

Je otázkou, do jaké míry se tato kritika vztahovala pouze k politickému systému, a jak mnoho nabývala spíše obecnější ráz.⁵⁴ Hitem brněnské skupiny *Ještě jsme se nedohodli* byla např. ryze prvoplánová píseň „Nejtajnější z tajných“. Tematickým rámcem písní byla však rovněž zejména velmi často nuda, anebo odpor k životu na sídlišťích a satelitních městech. V souvislosti s *městem* poukazoval Josef Vlček na veliký význam tohoto tématu v tvorbě tehdejších hudebních souborů, které dle něho nabývalo podoby téměř až generačního manifestu. Souběžně s tím označil město za jeden hlavních zdrojů veškeré frustrace a deprese mladého člověka.⁵⁵

Z hlediska periodizace české nové vlny a časových mezníků ji lze rozčlenit dvou období:⁵⁶

První období je ohraničené daty 23. února 1979⁵⁷ (jedny z prvních punkových skladeb na živém vystoupení u nás) a 21. března 1983 (datum vydání článku „*Nová vlna se starým obsahem*“ v časopise *Tribuna*).

Druhé období české nové vlny zahrnuje události po vydání článku „*Nová vlna se starým obsahem*“

3. 3. Vybrané hudební skupiny pražské klubové scény

Následující kapitola prezentuje několik hudebních skupin z poloviny 80. let, jež jsou přiřazovány k tzv. „české nové vlně“. Není ambicí tohoto textu ani v jeho možnostech předložit ucelený obraz, jenž by mapoval pestrou hudební scénu poloviny 80. let v Československu.⁵⁸ Blíže je tedy představeno osm

⁵⁴ Srov. s vyjádřeními Martina Krajíčka a Marka Brodského; kap. 9.: Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁵⁵ J. VLČEK: *Nová vlna*, s. 47-48.

⁵⁶ *Tamtéž*, s. 22.

⁵⁷ Vystoupení skupiny *Extempore*. Punk však v ČSSR hrán i před tímto datem, srov.

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/03-obdobi.php>

⁵⁸ Rozsáhlým a uceleným způsobem novovlnnou hudební scénu a její soubory mapuje zejména publikace *Excentrici v přízemí*, Praha 1989. Blíže k některým souborům srov. Josef VLČEK: *Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let*, in: *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, ed. Josef Alan, Praha 2001, s. 234-254.

pražských⁵⁹ klubových souborů, jež uvádí v publikaci *Bigbít*⁶⁰ hudební publicista Vojtěch Lindaur.

1) Precedens

Hlavními protagonisty *Precedensu* byli Martin Němec a Jan Hedl, zvaný „Sahara“. Od roku 1982 v souboru působila nadaná zpěvačka Bára Basiková. Skupina je v umělecko stylovém kontextu zařazována do tzv. novoromantického proudu⁶¹. Souboru dominovaly klávesové nástroje, důraz byl kladen na text: „*Texty vynikaly sugestivní atmosférou a neobvyklými metaforami, někdy se v nich objevoval absurdní humor se symbolickým podtextem, jindy názvuky romantismu. Hedl obvykle nepsal o veselých věcech - častými tématy bývá neporozumění mezi lidmi, generační konflikty, tragické konce milostných vztahů a nejčastějším tématem je pocit prázdnoty z konzumního života.*“⁶²

2) Hudba Praha

Hudba Praha se přerodila, po událostech spojených s článkem „Nová vlna se starým obsahem“ v časopise *Tribuna*, ze zakázané skupiny *Jasná Páka*.⁶³

Přirozeným vůdcem souboru byl kytarista, zpěvák, skladatel a textař Michal Ambrož. Charakteristickým poznávacím znakem byla trojice vokalistek, které doplňovaly, jak poznamenal Josef Vlček, dvě písňové polohy pro Jasnou páku – *Hudbu Praha* typické: „*permanentní nasranost a hořkou rezignaci.*“⁶⁴

⁵⁹ Velmi výrazná byla např. brněnská hudební scéna. Blíže Vojtěch LINDAUR; Ondřej KONRÁD: *Bigbít*, Praha 2001, s. 133; rozhovor s Vojtěchem Lindaur, kap. 9.: Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie). Srov. Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přízemí*, Praha 1989, s. 33.

⁶⁰ Vojtěch LINDAUR; Ondřej KONRÁD: *Bigbít*, Praha 2001, s. 119-133. Kromě této publikace jsem čerpal a dále odkazuji na elektronickou podobu dokumentárního cyklu České televize *Bigbít*, <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/index.php>.

⁶¹ „*Když v Británii ustoupil punk definitivně do pozadí, vznikl frustrovaně se tváříci nový romantismus (new romance). Punk ventiloval vztek a rozhořčení, novoromantismus ventiloval spíše blazeovanou pózu kultivovaného zklamání a znechucení.*“ J. VLČEK: *Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let*, in: *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, ed. Josef Alan, Praha 2001, s. 241.

⁶² Hudební publicista Jaroslav RIEDEL in: *Excentrici v přízemí*, Praha 1989, s. 193.

⁶³ Viz kap. 4 *Nová vlna se starým obsahem*.

⁶⁴ Josef VLČEK: *Hudební alternativní scény*, s. 238.

Týž publicista dále dodal k textům: „většinou obsahují nahořklá témata nenaplněných lidských vztahů a nedorozumění“. Dokladem polohy rezignace je např. jedna z nejznámějších písní souboru „Je to zlý“⁶⁵

*Je to zlý
už jsme si zvykli
je to zlý*

*Už se ani věřit nechce
že nám bylo dřív tak lehce
snad se nám to jenom zdálo
snad by stačilo jen málo
kdopak ví...*

Historik Miroslav Vaněk chápal takovéto umělecké vyjádření jako „*doklad absurdity tehdejšího politického systému a klimatu, které z něj vyvěralo*“.⁶⁶

Hudba Praha se v průběhu druhé poloviny 80. let vypracovala do pozice jedné z nejoblíbenějších pražských klubových kapel.

3) Máma Bubo

Máma Bubo byla paralelním projektem reggae⁶⁷ kapely *Babalet* a souboru *Relaxace*. Charakterizoval ji značně široký stylový rozptyl, což však překlenula kapela jednotností textů, které převážně zrcadlily nedostatek komunikace mezi lidmi.⁶⁸

⁶⁵ Ukázka textu písně hudební skupiny Hudba Praha „*Je to zlý*“, autor textu Michal Ambrož. Oficiální stránky skupiny Hudba Praha: <http://www.kandl.cz/hudbapraha/default.aspx>.

⁶⁶ Miroslav VANĚK: *Kytky v popelnici*, in: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 186.

⁶⁷ Reggae - nejvýznamnější druh černé populární hudby 70. a 80. let, první proud world music; <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/index.php>.

⁶⁸ Josef VLČEK: *Hudební alternativní scény*, s. 242.

4) Babalet

S *Mámou Bubo* spojovali Babalet kytarista Jiří Charypar a klávesista Karel Babuljak. Kapelu založil v roce 1984 zpěvák a frontman Aleš Drvota. Soubor byl první skutečnou českou reggae skupinou. Později se stylově slučoval s africkou hudbou, což vedlo k velmi tanečnímu projevu skupiny.

5) Garáž

Ve vývoji pražské skupiny *Garáž* lze na základě jejího personálního obsazení chronologicky vymezit dvě období: první (1980-82) a druhé období (1982-94).⁶⁹

Hlavní vlnu postihu rockové scény v roce 1983 přestála *Garáž* tím, že procházela personální proměnou a jen minimálně koncertovala.⁷⁰ Kromě vedoucího skupiny – baskytaristy Ivo Pospíšila⁷¹, lze z tzv. „druhého“ období zmínit zejména postavu charismatického zpěváka a textaře Tonyho Ducháčka. Výrazná byla rovněž spolupráce skupiny s Milanem Hlavsou⁷², jenž se skupinou, nejen že skládal, ale dokonce i v roce 1988 vystupoval. Vojtěch Lindaur se o hudebním projevu *Garáže* vyjádřil takto: „...i z amatérských nahrávek cítíme spodní rockový tah, slyšíme celistvý, dotažený, a přece syrový zvuk, díky němuž byla tehdy *Garáž* nálepkována termínem *pub rock* – jednoduchý, hospodsky neurvalý sound.“⁷³

6) Krásné nové stroje

Založení skupiny *Krásné nové stroje* spadá do roku 1982. Specifická tvář a koncepce souboru se pak začaly formovat o dva roky později.

⁶⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/index.php>.

⁷⁰ Více rovněž: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/index.php>.

⁷¹ Ivo Pospíšil - bývalý člen undergroundové skupiny DG 307.

⁷² Milan „Mejla“ Hlavsa – zpěvák hudební skupiny *The Plastic People of the Universe*.

⁷³ Vojtěch LINDAUR; Ondřej KONRÁD: *Bigbít*, Praha 2001, s. 125.

V nástrojovém obsazení zaujímala výrazné místo dechová sekce. Stylově stál soubor na pomezí nové vlny, funku a jazzu. Josef Vlček charakterizoval kapelu v dokumentu *Hudba 85*⁷⁴ jako „*dechovku, jež potkala v Praze jazz*“.⁷⁵

Vystoupení KNS se stávala živelnou smrští, přičemž jejich podstatnou součástí byla vizuální stránka. Nalíčení hudebníci se během hraní divoce pohybovali, největší pozornost na sebe upoutával mimo vedoucího Stanislava Diviše, zejména excentrický tanečník Martin Choura.⁷⁶ K ohlasu na hudbu u publika Vojtěch Lindaure napsal: „*Divoce se zmítající dav křepčil v divných rytmických vzorcích a vizuálně dotvářel hudbu, kterou Stroje hrály.*“⁷⁷

7) Dybbuk

Jedinou dívčí novovlnnou skupinou byl pražský *Plyn*, který se v roce 1983 preventivně přejmenoval na *Dybbuk*. Zpočátku téměř punkový charakter písniček se postupně změnil v 'nadrzlou kytarovku' s jemným nádechem zvuku šedesátých let.⁷⁸ Vojtěch Lindaure označil soubor atributem „primitivní“ rock.⁷⁹ K tvorbě dále dodal: „*Písně byly výrazově rozmanité a kontrastní – od ironicko-hysterických výlevů přes expresivní nápady v harmonii až k folkrockově lyrickým polohám.*“⁸⁰

Na konci dekády se kapela přetransformovala do dalšího dívčího souboru *Panika*.⁸¹

Osmým, Vojtěchem Lindaurem vymezeným, souborem byl *Nahoru po schodišti dolů band*.⁸²

⁷⁴ *Hudba 85*. Jednalo se o dvouhodinový dokumentární film mapující kapely pražské klubové scény, jež v roce 1984 natočili tři filmoví a hudební nadšenci Alexej Guha, Vladislav Burda a Petr Ryba. Primárním záměrem dokumentu bylo zachytit na film koncerty některých rockových skupin, u nichž nebylo jisté, zda budou mít v budoucnu ještě šanci hrát. Dokument vyšel na DVD v roce 2005.

⁷⁵ Josef Vlček *tamtéž*.

⁷⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/novavlna/kapely/krasnenoves.php>

⁷⁷ Vojtěch LINDAURE - Ondřej KONRÁD: *Bigbit*, Praha 2001, c. d., s. 126.

⁷⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/novavlna/kapely/dybbuk.php>

⁷⁹ Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁸⁰ V. LINDAURE – O. KONRÁD: *Bigbit*, c. d., s. 127.

⁸¹ <http://www.ceskatelevize.cz/speciaily/bigbit/novavlna/kapely/dybbuk.php>

⁸² *Nahoru po schodišti dolů band*, viz samostatná kapitola č. 6.

3. 4. Úřední status novovlnných hudebních souborů

Při pokusu o nástin dobové praxe organizování a provozování hudebního tělesa jako takového je nutné uvědomit si následující fakt, společně s jeho nejzásadnějším principem: Kdokoliv chtěl hrát a posléze veřejně vystupovat, musel mít tuto činnost oficiálně povolenou. Vojtěch Lindaur ji charakterizoval jako „...potáčení se rockových kapel v nelogickém úběžníku s lomenými body: zájmově umělecká činnost – lidoví hudebníci – zřizovatel – pořadatel – povolovací řízení.“⁸³

Jak bude vyloženo dále, právě byrokratický aparát se ukázal být neúčinnějším nástrojem – stejně jako jeho užití nejběžnější formou – pozdější represe státní moci proti amatérským hudebním skupinám.

U hudebních skupin hrajících tzv. „novou vlnu“ se jednalo v drtivé většině o amatérské soubory.⁸⁴ Jejich hudebníci byli pak nejčastěji dvojího statusu⁸⁵: zájmově umělecká činnost (dále jen ZUČ), anebo lidoví hudebníci (dále jen LH).⁸⁶

Nejpočetnější skupinou byly soubory vystupující v rámci ZUČ. Byli to ryzí amatéři, bez nároku na honorář, případně jim byla proplacena pouze doprava. Ke svému vystoupení potřebovali jen povolení zřizovatele. Do ZUČ patřily ve své době např. *Jasná páka (Hudba Praha)*, *Garáž*, *Psí vojáci*, anebo *Dybbuk*.⁸⁷

Druhou skupinou byli tzv. „lidoví hudebníci“. Jednalo se původně o status míněný pro hráče dechových orchestrů nebo zábavových a plesových skupin,

⁸³ V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 116.

⁸⁴ Ve srovnání s tím je nutné dodat, že zřejmě nejpoblárnější novovlnný soubor *Pražský výběr* fungoval na profesionální bázi. O Pražském výběru viz dále.

⁸⁵ Tyto dvě kategorie vymezují k souborům, jež vystupovaly legálně. O nelegálních hudebních produkcích se vyjádřil člen skupiny *Extempore*, Mikoláš Chadima: „*To zbývalo pro kapely, které byly už natolik provařené, že při vyslovení jejich jména (nebo jména vedoucího) potencionální zřizovatelé bledli, nebo pro ty kapely, které odmítaly jakýkoliv kontakt s celým výše popsáním systémem [zřizování hudebních souborů, pozn. J. B.]. Neměly tedy žádnou šanci získat povolení k veřejné produkci. A přesto k takovým produkcím docházelo. Svými „papíry“ je pokrývaly spřátelené kapely, nebo byla bezpapírová kapela zařazena do programu, kde vystupovalo hodně kapel legálně. S laxností kulturního dohledu se počítalo. A nakonec zbývalo hraní v soukromí, se všemi nepřijemnými důsledky, které z toho mohly vyplynout – od trestního stíhání pro nezákonné shromažďování až po výtržnictví.*“ Mikoláš CHADIMA: *Alternativa*. Od rekvalifikaci k „Nové“ vlně se starým obsahem, Brno 1992, c. d., s. 8.

⁸⁶ V. LINDAUR: *Bigbít*, Praha 2001, s. 116.

⁸⁷ *Tamtéž*, s. 116.

rozšířený rovněž na rockové formace. Tito hudebníci museli na patřičné instituci⁸⁸ provést tzv. „přehrávky“, tj. kvalifikační zkoušky. Skupina k přehrávkám zaslala spolu s přihláškou souhlas zřizovatele a seznam skladeb. Na samotné zkoušce zahrála skupina před porotou. Poté byl jeden člen souboru, kterého označila kapela jako vedoucího, přezkoušen dále z hudební nauky.⁸⁹

Skupiny LH byly placeny podle kvalifikačních tříd, nejčastěji 14 Kč za hodinu a měly nárok na zaplacení dopravy.⁹⁰ K základním ustanovením LH patřilo však rovněž to, že jeho absolvent se nesměl hudbou žít.⁹¹

Podstatnější pro obě kategorie však bylo, že hudební těleso jakéhokoliv statutu muselo být někým zřizováno. Zřizovatelem⁹² kapely mohla být téměř libovolná společenská, kulturní nebo politická instituce, jež disponovala razítkem, díky němuž mohla oficiálně uzavřít s konkrétním souborem zřizovatelskou smlouvu.⁹³

Zřizovatelská smlouva byla pak předkládána dalšímu článku procesu vedoucímu k hudební produkci – jejímu pořadateli. Tím mohla být opět téměř kterákoliv fyzická nebo právnická osoba s razítkem, jež opatřila, anebo dala k dispozici sál. Pořadatelovou povinností bylo vyžádat si od zřizovatele dotazník se základními informacemi o kapele, včetně tzv. repertoárového listu – seznamu skladeb s texty, od něhož se kapela nesměla během koncertu odchýlit.⁹⁴ Pořadatel odpovídal za úroveň koncertu a měl poté podávat zřizovateli hodnotící zprávu o celé produkci.⁹⁵

Vůbec nejvyšší instancí tehdejšího povolovacího řízení byl národní výbor, v jehož pravomoci bylo konečné rozhodnutí o uspořádání celé akce. Dle Mikoláše Chadimy měly kulturní komise MNV v 80. letech dávat povolení k veřejným

⁸⁸ Právo pořádat „přehrávky“ LH měly agentury a některé umělecké svazy. Viz CHADIMA: *Alternativa*, s. 8.

V případě skupiny NPSDB bylo organizací PKS (Pražské kulturní středisko).

⁸⁹ M. CHADIMA: *Alternativa*, s. 8. Srov. Rozhovory s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006 a Markem brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁹⁰ V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 116.

⁹¹ M. CHADIMA: *Alternativa*, s. 8.

⁹² Zřizovatel měl hudebníkům vytvářet zázemí, zařizovat koncerty, zajišťovat dopravu, zvukaře a prostory pro zkoušení. Dle Vojtěcha Lindaura byla však praxe zcela jiná a zřizovatelská instituce se většinou omezovala jen na „kýžené razítko“ pro povolovací řízení. V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 116.

⁹³ *Tamtéž*.

⁹⁴ Repertoárový list skupiny NPSDB z druhé poloviny 80. let je přiložen v příloze.

⁹⁵ V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 117.

produkcím jen těm kapelám, jejichž zřizovatelem byly kulturní domy a několik přísně vybraných centrálních institucí.⁹⁶

⁹⁶ M. CHADIMA: Alternativa, s. 8. Chadimovu tezi podporuje rovněž seznam StB „nevhodných“ hudebních skupin z roku 1982, adresovaný MNV ve středočeském kraji, v němž se mj. objevila výzva k informování StB o vystoupení každé hudební skupiny, která není zřizována PKS, SKKS, anebo Pragokonzertem. Seznam je uveden v příloze.

4. Nová vlna se starým obsahem

Událostí související s obdobím po otištění článku „Nová vlna se starým obsahem“ byly zřejmě jedním z největších projevů represe státní moci směrem k československé neoficiální hudební scéně vůbec. Téma zpracoval historik Miroslav Vaněk.⁹⁷

Zvýšenou a narůstající intenzitu v jednání státní moci za účelem omezení neoficiální hudební scény bylo možné vysledovat od počátku 80. let.⁹⁸ V roce 1980 nebylo povoleno konání X. Pražských jazzových dnů⁹⁹, pořádaných Jazzovou sekcí.¹⁰⁰ O dva roky později byla v roce 1982 byla zastavena činnost skupiny *Etc.* v čele s Vladimírem Mišíkem.¹⁰¹

Vrcholem rostoucího tlaku státních institucí se pak stal rok 1983. V únoru tohoto roku byla po vystoupení v Hradci Králové odebrána kvalifikace a poté byl i zakázán zřejmě nejpopulárnější český novovlnný soubor *Pražský výběr*.¹⁰²

Vyústěním tendence eskalující represe se stal 21. březen 1983, kdy vyšel v týdeníku ÚV KSČ *Tribuna* článek „Nová vlna se starým obsahem“¹⁰³.

⁹⁷ Miroslav VANĚK: *Kytky v popelnici*, in: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 198-215.

⁹⁸ Je otázkou, do jaké míry došlo na přelomu 70. a 80. let k uvolnění poměrů, či zda se tak vůbec stalo.

⁹⁹ Pražské jazzové dny – jeden z nejvýznamnějších počinů Jazzové sekce. Jednalo se o přehlídky, jejichž prvotním podnětem byla snaha představit divákům kompletní špičku tuzemského jazzu. Mezi léty 1977 – 79 vystupovaly na PJD rovněž rockové skupiny a pro mnohé soubory tuzemské alternativní scény byly jedinou příležitostí, jak se představit širšímu publiku. První PJD se uskutečnily v roce 1974, poslední IX. v roce 1979. V dalším období již jejich pořádání nebylo umožněno, samotné X. byly zrušeny téměř před jejich zahájením; <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/alternativa/pjd.php>, srov. M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 188-192.

¹⁰⁰ Jazzová sekce, pobočka Svazu hudebníků ČSR – v 70. a 80. letech se stala, obzvláště pro hudební a kulturní veřejnost, symbolem paralelního a neoficiálního vymezení vůči komunistickému režimu, stejně jako odporu vůči represím ze strany mocenského aparátu. Zabývala se zejména osvětovou a publikační činností. V roce 1986 se konal soudní proces s jejími čelními představiteli. Přestože došlo k ochromení její činnosti, k naprosté paralyzaci nikoliv a Jazzová sekce fungovala, zejména na regionální úrovni, až do konce 80. let 20. století. K Jazzové sekci zejm. Oldřich TOMEK: *Akce Jazz*, *Securitas imperii*, č. 10. Sborník k problematice vztahu čs. komunistického režimu k „vnitřnímu nepříteli, Úřad vyšetřování a dokumentace zločinů komunismu, Praha 2003, s. 235-329. Dále rovněž M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 188-192. Srov. Vladimír KOURIL: *Jazzová sekce v čase a nečase 1971-1987*, Praha 1999.

¹⁰¹ V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 111.

¹⁰² Ke kauze Pražského výběru odkazují rámcově na Miroslava Vaňka, viz *Kytky v popelnici*, s. 195-198. Blíže Mikoláš CHADIMA: *Alternativa*, s. 358-363. Srov. Jaromír TŮMA: *Bigbít aneb pendl mezi somráky a vexpláky*, Praha 1999, s. 69-72.

¹⁰³ Jan KRÝZL: *Nová vlna se starým obsahem*, in: *Tribuna* 14 (1983), č. 12, s. 5.

Článek psaný rétorikou 50. let, pod nímž byl podepsán autor Jan Krýzl¹⁰⁴, odsoudil veškerou amatérskou hudební scénu a společně s ní rockovou hudbu jako takovou, ze které se dle jeho autora stal „...prostředek ideové a kulturní diverze nejen vůči mládeži vlastních zemí, ale i vůči mladým lidem v socialistických státech.“¹⁰⁵

Jan Krýzl v něm dále vytykal hrubost a primitivnost¹⁰⁶ hudebního i slovního projevu punkových a novovlnných kapel: „Primitivní texty spojené s primitivní hudbou, odporné šaty, provokující chování, oplzlá gesta, odmítání všeho normálního, barvení vlasů na zeleno, na modro, na růžovo, tetování hákových křížů¹⁰⁷, malování barevných pásů na obličej apod. to byl výsledek, který tato vlna přinesla.“¹⁰⁸

Nebyla to však jen vnější a formální prezentace projevu, na něž zaměřil Jan Krýzl svůj výpad. Směřoval jej rovněž k samotnému obsahu tvorby: „S oblečením si v ničem nezadává úroveň hudby a textů. Jednotvárné, opakující se melodie (pokud se tak dá mnohadecibellový zvuk vůbec nazvat) doprovázející texty, za jejichž autory by bylo možné považovat spíše chovance psychiatrických léčeben, než lidi, kteří se vydávají za „umělce“. Bohužel, věc je složitější a vážnější. Texty, [...] vypadající jako výplod chorého mozku, jsou ve skutečnosti výrazem nihilismu a cynismu, hluboké nekulturnosti a ideologických přístupů, které jsou socialistické společnosti zcela cizí.“¹⁰⁹

¹⁰⁴ Jan Krýzl zřejmě neexistoval – viz dále.

¹⁰⁵ J. KRÝZL: *Nová vlna se starým obsahem*, c. d., s. 5.

¹⁰⁶ Miroslav Vaněk použil ve spojitosti s článkem (a jeho zdůrazněním šokujícího vzhledu punkerů a jejich hrubosti a primitivnosti) termínu „totalita zdola“. Vzněl domněnku, že režim si článkem vytvářel spojence rovněž tam, kde by je spíše stěží hledal a očekával - v řadách, spíše konzervativněji nebo intelektuálněji založených rodičů, neobávajících se ideologické diverze, jako spíše o mravní vývoj svých dětí. Tím, že režim problém zpolitizoval, přenášel však jeho řešení (v podobě likvidace punku a nové vlny) z represivních složek do rodin, kde následně střetnutí propuklo pod záštitou generačního problému; M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 200.

¹⁰⁷ I když spíše výjimečně, mohly punkerské skupiny zacházet až k nedomyšlené a spíše naivní než zlovolné aplikaci určitých fašistických či nacistických symbolů na oděvu, ale profašistické smýšlení bylo naprosto většinou interpretů i fanoušků punku cizí. Hnutí skinheads, kde by bylo možné fašizující jednání očekávat, bylo v této době ještě velmi slabé a nevýznamné. M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, c. d., s. 207.

¹⁰⁸ J. KRÝZL: *Nová vlna se starým obsahem*, c. d., s. 5.

¹⁰⁹ *Tamtéž*.

Přímým důsledkem článku byla personální výměna časopisu Melodie, jejíž redakce se za hudební skupiny postavila.¹¹⁰ Další vlna represí dopadla pak již plně na soubory samotné.

V podstatě denunciační charakter článku, výtky (stejně jako jejich adresáti, jimž patřily) byly zjevné: *„Bohužel pracovníci některých kulturních zařízení či agentur i další zřizovatelé těchto hudebních skupin si tyto skutečnosti neuvědomují nebo nechtějí uvědomovat. Jinak by nebylo možné, aby Pražské kulturní středisko bylo zřizovatelem profesionální skupiny Pražský výběr (i jiných podobných), jejíž vystoupení (např. v Hradci Králové, o němž jsme již psali) bylo stejně pochybné úrovně jako již jmenovaných amatérských skupin. [...] Otázku, jak je možné, že se podobná „kultura“ produkuje pod jejich hlavičkou, je možno položit i dalším. Např. Obvodnímu domu kultury v Praze 8, Okresnímu kulturnímu středisku Praha-východ, některým klubům SSM apod.“*¹¹¹

Po zastavení činnosti velmi populárního (a profesionálního) Pražského výběru byla dalším cílem státní moci amatérská scéna. Zejména ve spojitosti s ní vyslala *Tribuna* jasnou direktivu všem institucím, které měly s amatérskými hudebníky co dočinění – zřizovatelům, pořadatelům, kulturním institucím zajišťujícím schválení veřejných vystoupení: *„Ti, kteří chtějí veřejně vystupovat, i ti, kteří jim to umožňují (pořadatelé a zřizovatelé), si musejí uvědomit, že každému, kdo může promlouvat ke stovkám a tisícům (byl' jen hudbou a texty) mladých lidí, se dostává velké důvěry, a každý, kdo vystupuje, musí být po všech stránkách - politicky, mravně, eticky, svou inteligencí i chováním - této důvěry také hoden. A komu mnohé, všechno z toho, aby této důvěry hoden byl, chybí, nemá na pódiu co pohledávat. A ti, kteří ať z pohodlnosti, lhostejnosti, či z důvodů, že při podobných „koncertech“ je možno snadno naplnit pokladnu, těmto „takéumělcům“ vystupování umožňují, si musejí uvědomit, že svou činností*

¹¹⁰ Časopis Melodie psal jako jeden z mála o angloamerické hudební scéně v rámci možnosti objektivně a bez výpadů. Někteří redaktori byli propuštěni, téměř celý zbytek redakce je kolegiálně následoval. Důsledkem byl prudký pokles kvality „znormalizovaného“ periodika, které se projevilo prvním lednovým číslem z roku 1984; blíže V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 115.

¹¹¹ J. KRÝZL: *Nová vlna se starým obsahem*, s. 5.

*hrubě narušují zásady socialistické kulturní politiky a vědomě či nevědomě slouží cílům, které sleduje náš třídní nepřítel.*¹¹²

Dodnes zůstává nevyřešena otázka autorství článku.¹¹³ Existuje hypotéza o tom, že Jan Krýzl je jen smyšleným jménem.¹¹⁴ Miroslav Vaněk tvrdí, že Jan Krýzl nebyl členem redakce *Tribuny*, a dle něho se zdá, že rovněž ani jejím externím spolupracovníkem.¹¹⁵ Dohady nad původcem vedly zároveň k mínění, že článek byl napsán na popud StB.¹¹⁶ Příspěvkem práce ke stavu bádání je vyjádření Vojtěcha Lindaura, jenž pronesl domněnku, že autorem článku byl tehdejší redaktor týdeníku *Tribuna*, Jiří Janouškovec.¹¹⁷ Jako velmi pravděpodobné se jeví, že článek v *Tribuně* vznikl a byl součástí předem připraveného útoku proti nové vlně a punku na popud nejvyšších stranických míst.¹¹⁸

Reakcemi na článek byly – kromě stovek dopisů, jež rozhořčení mladí lidé zaslali redakci *Tribuny* – zejména tři polemické texty¹¹⁹ (Mikoláše Chadimy, Josefa Vlčka a Lubomíra Dorůžky)¹²⁰, v nichž byl Jan Krýzl usvědčen z teoretické neznalosti, a které se staly z odborného a morálního hlediska vyvrcholením ohlasů na jeho dogmatický článek.

Přestože redakce *Tribuny* přistoupila pod tlakem veřejného mínění na svých stránkách dokonce k diskusi, znamenal článek počátek období represí. Nová vlna byla v podstatě zakázána. Mimo *Pražského výběru* neměli uzavírat

¹¹² *Tamtéž.*

¹¹³ Blíže M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 208.

¹¹⁴ K tomu např. hudební publicista Jan Rejžek: „*Já jsem se později dověděl, že pod smyšleným jménem Jan Krýzl, vystupovali dva soudruzi ve středním věku, kteří prostě splnili ideologický příkaz Ministerstva vnitra, stvořili omu postavu fiktivního redaktora a napsali onen článek.*“; <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/04-likvidace.php>

¹¹⁵ *Tamtéž*, s. 208.

¹¹⁶ M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 208.

¹¹⁷ Jiří Janouškovec v rozhovoru pro speciální číslo časopisu *Rock&Pop* věnovaném článku „Nová vlna se starým obsahem“ tvrdil o jeho autorství toto: „*Krýzl je vymyšlené jméno, vymyslelo se v redakci. Nikdo to pochopitelně nechtěl podepsat, i když článek v redakci vznikl.*“ Jiří Janouškovec tehdejší redaktor týdeníku ÚV KSČ *Tribuna* v rozhovoru pro *Rock & Pop* 7, 1993, s. 25.

¹¹⁸ M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 206, 208.

¹¹⁹ SÚA, MK ČSR, k. 33, Jazzová sekce: Dopis Mikoláše Chadimy redakci *Tribuny*, 1.4. 1983; Dopis Josefa Vlčka autorům článku „Nová vlna se starým obsahem“ a „Prevít rock a my?“, Praha 11.-18. 4. 1983. Vyšlo jako publikace J. VLČEK: *Rock na levém křídle. Interní tisk Jazzové sekce; Dopis Svazu českých skladatelů a koncertních umělců redakci *Tribuny*, 10. 6. 1983. Za komisi kritiků populární hudby podepsán její předseda dr. Lubomír Dorůžka. Citace pramenů in: M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 210-211, 214.*

¹²⁰ J. VLČEK – hudební publicista, člen a čelní představitel Jazzové sekce; M. CHADIMA – člen hudební skupiny *Extempore*; L. DORŮŽKA – člen komise kritiků SČSKU (Svaz českých skladatelů a koncertních umělců).

žřizovatelé a pořadatelé žádné smlouvy se skupinami (ze známějších): *Jasná Páka*¹²¹, *Letadlo*, *Abraxas*.¹²²

Nejednalo se však jen o výše jmenované, článkem zviditelněné a ve svém důsledku přímo zasažené soubory. Ty se staly exemplárními případy, na jejichž základě se mělo postupovat ke zbytku scény. Postižených hudebníků, jimž nebylo umožněno vystupovat, byly stovky, ke kterým „přibýly tisíce mladých lidí potrestaných za to, že se jim tento druh hudby líbí, a především za to, že si dovolili bez doporučení shora otevřeně projevit svůj vkus účastí na koncertech a sháněním nahrávek dokonce chápali jako své právo tento vkus utvářet a vyjadřovat podle svého.“¹²³

V souvislosti s následky a dopadem článku „Nová vlna se starým obsahem“ nelze však hovořit jen o represích, kterými byla hudební a kulturní scéna potlačována a jim vystavena. Článek se ukázal být v konečném důsledku kontraproduktivním, přičemž jeho nejvýraznějším vedlejším efektem byl vzestup zájmu mladých lidí – kteří by se jinak o výše zmiňovaný druh hudby možná ani nezajímali – o rockovou hudbu jako takovou.¹²⁴

Přímým důsledkem bylo zakládání a prudký rozmach nových hudebních skupin, přičemž nárůst jejich počtu lze sledovat po celý zbytek 80. let. Vojtěch Lindaaur se k tomuto období vyjádřil takto: „V dramatické a obtížné situaci propukla jakási rocková epidemie. Počet nových kapel byl srovnatelný snad jen s bouřlivým začátkem šedesátých let. Většina jich sice přes noc zanikla, ale z některých tehdy amatérských kapel na útěku se staly pilíře české rockové hudby pozdějších let.“¹²⁵

Právě ve sledovaném období je patrně možné vysledovat zárodek okamžiku, v němž – zřejmě – nárůstem zájmu o hudbu mezi mládeží zaskočený a nejistý režim přistoupil k tomu, dát tzv. „rocku zelenou“ a zejména za pomoci

¹²¹ Hudební skupina *Jasná Páka* se snažila řešit svou situaci přejmenováním na *Hudba Praha*. Blíže <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/kapely/hudbapraha.php>, srov. V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 118.

¹²² M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 197-198.

¹²³ M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, c. d., s. 202.

¹²⁴ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/04-likvidace.php>; Podobnou reflexi ve smyslu snahy vymezit se proti něčemu, co jedince obtěžuje ve spojitosti se skupinou Nahoru po schodišti dolů band vyslovil rovněž její člen a textař Marek Brodský. Viz interview s Markem brodským, 12. 2. 2006, kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹²⁵ V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 118.

SSM hudební scénu dostat pod kontrolu, což vedlo až k jím organizovaným oficiálním přehlídkám, jakými byly např. Rockfesty.¹²⁶

¹²⁶ Rockfest – hudební festival pořádaný SSM. K Rockfestu blíže V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbit*, s. 172-174. O účasti skupiny Nahoru po schodišti dolů band na něm rovněž její člen Martin Krajiček, viz interview s Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

5. Metodika StB využívaná v průběhu „realizací“ hudebních skupin

5.1. Prevence

Státní bezpečnost (dále jen StB) si v osmdesátých letech byla vědoma faktu, že nemůže používat tak rozsáhlou škálu represivních opatření jako v předchozích desetiletích.¹²⁷

V metodice postupu, nejen proti amatérským hudebním souborům a neoficiální hudební scéně, celkově nabývala na rostoucím významu zejména prevence.¹²⁸ Ve směrnici „Metodické pokyny I. náměstka ministra vnitra ČSSR k provádění preventivní činnosti čs. kontrarozvědkou“ vydané v roce 1982 náměstkem ministra vnitra genmjr. Janem Kováčem¹²⁹ stanovující metodické pokyny k provádění preventivní činnosti zaznělo: „*Uplatňování preventivní funkce, jejíž význam s postupným budováním rozvinuté socialistické společnosti stále narůstá, musí být v souladu s politickou linií KSČ, politickou a bezpečnostní situací, socialistickou zákonností, zájmy socialistického tábora a mezinárodního dělnického hnutí.*“¹³⁰

Prevencí StB rozuměla „*cílevědomou činnost čs. kontrarozvědky, směřující k odhalování a odstraňování příčin a podmínek vyvolávajících vznik protispolečenských jevů a trestné činnosti protistátního charakteru*“¹³¹

Podobu uplatněné prevence určovala výše uvedená směrnice. Ve smyslu těchto instrukcí bylo umožněno útvarům StB využít dvou forem preventivní činnosti:

- aktivní obranná opatření
- udělování výstrah¹³²

¹²⁷ Pavel ŽÁČEK: *Přísně tajné*. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978-1989, Praha 2001, c. d., s. 59.

¹²⁸ O vzrůstajícím významu prevence Pavel ŽÁČEK: *Politická policie proti mládeži*, in: Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 275.

¹²⁹ K osobě gen. Kováče viz sborník: *Securitas imperii* 5, 1999, s. 186-187.

¹³⁰ Metodické pokyny I. náměstka ministra vnitra ČSSR k provádění preventivní činnosti čs. kontrarozvědkou, čj. NZ-00495/1982, in: P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, Praha 2001, c. d., s. 59.

¹³¹ P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, c. d., s. 59.

¹³² Výstrahu vymezovalo NMV (nařízení ministra vnitra) č. 22/78, v jehož příloze byla uvedena „*Směrnice generálního prokurátora ČSSR a ministra vnitra ČSSR o používání výstrahy prokuraturou a Sborem národní bezpečnosti ze dne 27. listopadu 1978*“ podepsaná generálním

Během uplatňování „aktivních obranných opatření“¹³³ používala kontrarozvědka StB zpravidla těchto metod činnosti:

1. zpravodajsko-taktické
2. rozkladné
3. kontrolní
4. administrativně-právní

V postupu proti hudebním skupinám měla zásadní postavení opatření rozkladná, kontrolní a administrativně správní.¹³⁴

Metody **rozkladných opatření** používala StB s cílem:

- *narušit akceschopnost nepřítele (nepřátelsky orientovaných organizací a seskupení apod.);*
- *vyvolávat mezi členy organizací a seskupení vzájemnou nedůvěru, pochybnosti a obavy z nezdaru zamýšlených akcí nebo protispolečenských vystoupení;*

prokurátorem ČSSR JUDr. Jánem Remešem a ministrem vnitra ČSSR doc. PhDr. Jaromírem Obzinou, CSc.:

„K zjištění jednotného postupu pro vyhlášení výstrahy se stanoví:

Čl. 1

(1) Osobě, která protispolečenským jednáním nezakládajícím zatím trestní odpovědnost poškozuje zájmy bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku, může být vyhlášena výstraha s poučením o protispolečenské povaze zjištěného jednání.

(2) Jestliže se osoba, které byla vyhlášena výstraha, dopustí trestné činnosti poškozující zájmy bezpečnosti státu nebo narušující veřejný pořádek, přiloží se záznam o vyhlášení výstrahy k příslušnému spisu orgánu činnému v trestním řízení.

Čl. 5

(2) Předvolané osobě se po zjištění totožnosti a sdělení účelu předvolání oznámí, že se dopustila protispolečenského jednání, jehož opakování či pokračování v něm by mohlo mít za následek trestní postih. Dále se předvolané osobě sdělí, že vzhledem k těmto okolnostem v rámci zákonné povinnosti předcházet trestné činnosti se jí vyhláší tato výstraha:

„Ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 zákona o SNB (§ 2 odst. 3 zákona o prokuratuře) Vás upozorňuji, že při opakování (pokračování) protispolečenského jednání, které bylo příslušnými orgány SNB (prokuratury) zjištěno a jehož podstata byla Vám dnešního dne sdělena, vydáváte se nebezpečí trestního postihu.“; Sborník ÚDV: Securitas Imperii, 6/II, 2000, c. d., s. 735. Celé znění směrnice je publikováno tamtéž, s. 735-738.

¹³³ Aktivní obranná opatření – „zpravodajská opatření soustavně uplatňovaná v celém průběhu rozpracování problematik vnějšího i vnitřního nepřítele“; směrnice „Metodické pokyny I. náměstka ministra vnitra ČSSR k provádění preventivní činnosti (1982), in: *Přísně tajné*, s. 61.

¹³⁴ „Zpravodajsko-taktické“ metody byly používány v boji proti vnějšímu nepříteli, P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, s. 61. Během postupu proti hudebním skupinám, přestože mohly být chápány jako nástroj ideologické diverze ze Západu (srov. článek „Nová vlna se starým obsahem“), se jednalo dle terminologie StB jednoznačně o boj s tzv. „nepřítelem vnitřním“.

- *narušit vazby a spojení uvnitř organizací a seskupení a jejich spojení do zahraničí; diskreditovat představitele a nositele nepřátelské činnosti*.¹³⁵

Podstatou metody rozkladných opatření bylo „*odvracet jednotlivé osoby, organizace nebo seskupení od spáchání trestné činnosti nebo jiného protispolečenského jednání buď na jejím počátku, nebo v průběhu pátrání, a to všemi dostupnými prostředky*“. Podle povahy jednotlivých případů se užívalo „*agenturních a technických prostředků, dezinformačních opatření, zpravodajských kombinací, jakož i oficiálních opatření, sdělovacích prostředků a pohovorů*“.¹³⁶ Všechny prostředky se rovněž podle potřeby vzájemně kombinovaly.¹³⁷

Náplní činnosti v rámci **kontrolních opatření** byl obecný dozor a dohled nad společnostmi ve smyslu politické policie. Tato opatření zahrnovala mj. „*získání zpravodajské kontroly nad činností nepřátelských institucí a organizací a jejich exponentů v zahraničí i na území ČSSR s cílem vytvořit podmínky, aby v případě nepřátelských akcí mohla být včas provedena příslušná opatření k jejich zmaření*“.¹³⁸

Metody **administrativně právních opatření** bylo používáno „*proti zneužívání legální činnosti cizích institucí a organizací a jejich exponentů (firem, církví apod.) ze zahraničí i na našem území, dále proti nepřátelským organizacím a seskupením, nepřátelsky zaměřeným osobám a jejich činnosti proti zájmům ČSSR*“.¹³⁹

Kromě toho, že v jejich rámci byla rovněž udělována výstraha¹⁴⁰, spadalo mezi administrativně právní opatření zejména zapojení nejrůznějších institucí a organizací. Informace a upozornění předkládala StB „*příslušným stranickým, státním, hospodářským a společenským orgánům na stav nebo situaci, [která] mohla vést k nebezpečí vzniku trestné činnosti, škod nebo jiných protispolečenských jevů*“. Samotná opatření byla realizována „*odpovídajícími*

¹³⁵ P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, c. d., s. 62.

¹³⁶ *Tamtéž*.

¹³⁷ *Tamtéž*.

¹³⁸ *Tamtéž*, s. 63.

¹³⁹ *Tamtéž*.

¹⁴⁰ K prostředku udělení výstrahy viz výše.

právními normami na základě analýz, návrhů, popřípadě námětů“ jednotlivých útvarů kontrarozvědky“.¹⁴¹

Během samotné realizace preventivních opatření existovaly dva způsoby, jichž StB užívala. Jednalo se o:

- a) utajovaný způsob prevence
- b) oficiální způsob prevence¹⁴²

Z podstaty utajovaného způsobu vyplývalo, že osoby, jež byly „objektem“¹⁴³ prevence, neměly vědět o tom, že na ně působí kontrarozvědné orgány. Ve srovnání s tím „oficiální způsob prevence“ prováděly orgány StB „samostatně nebo za účasti dalších státních orgánů a společenských organizací“. Osoby-objekty si byly uskutečňovaných opatření prováděných ze strany „kompetentních“ státních orgánů nebo společenských institucí vědomy.¹⁴⁴

Na závěr je nutné zmínit, že významným předpokladem k úspěšnému provádění preventivních opatření bylo dle vedení StB rovněž „jejich soustavný, přesný a objektivní rozbor“. Ten byl prováděn na speciálních analytických pracovištích, kde byla sledována výslednost preventivních opatření z hlediska „politického a společenského dopadu provedených preventivních opatření.“ Byly zobecňovány „výsledky a zkušenosti“, doporučeny „další postupy, zaměření, nové formy a metody práce směřující k širšímu uplatnění získaných zkušeností a k dalšímu zvýšení efektivity preventivní činnosti“¹⁴⁵

5. 2. Formy postupu ve sledovaném období (1982 – 1986)

Úlohu StB v provádění represivních a preventivních opatření proti amatérským hudebním souborům ozřejmoval např. „Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983“.¹⁴⁶

¹⁴¹ P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, c. d., s. 65.

¹⁴² *Tamtéž*.

¹⁴³ Objekt – ve zpravodajské terminologii osoba, skupina osob nebo organizace, která je předmětem zpravodajské služby; Blíže Milan CHURAN: *Encyklopedie špionáže*, Praha 1993, s. 235.

¹⁴⁴ P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, c. d., s. 65.

¹⁴⁵ *Tamtéž*, s. 66.

¹⁴⁶ AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 695, *Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983*.

Zde v rámci „hlavních cílů prováděcího plánu“ mj. stálo: „...odhalovat nositele a šířitele nepřátelských ideologií a prováděním preventivně-výchovných opatření zabránit narušování socialistické výchovy mladé generace. Preventivní a rozkladná opatření ve větším měřítku realizovat přes státní a veřejné instituce.“¹⁴⁷

„Metodicko-taktický“ postup „operativní činnosti“¹⁴⁸ téhož plánu podkryval plánovaný a uplatňovaný proces, který potvrdil rostoucí, a zdá se rovněž i dominantní úlohu, preventivních opatření: „Hlavní metodou agenturně-operativní práce v problematikách 3. odboru bude i nadále uplatňována forma prevence s cílem předcházet a zabránit vzniku nepřátelské činnosti.“¹⁴⁹

Metodická prevence u kontrarozvědné ochrany mládeže počítala zejména s aktivním zapojením dalších společenských a mládežnických organizací. „Preventivně-výchovná“ opatření měla být uplatňována „prostřednictvím školských orgánů, orgánů SSM a dalších společenských organizací, těmto předávat zadokumentované informace k provádění vlastních opatření.“¹⁵⁰

Ke konkretizaci představy o podobě užitých preventivních opatření StB napoví blíže situační zprávy z jednotlivých krajských správ StB, podané v rámci celostátní porady náčelníků oddělení druhých odborů¹⁵¹ těchto správ, svolané na 3. odboru X. S-SNB dne 27. 10. 1983.¹⁵²

Na poradě krajských náčelníků oddělení StB, jejichž hlavní úlohou byl boj s tzv. „vnitřním nepřítelem“¹⁵³, figurovala problematika hudební scény spojená „punk rockem“ a „novou vlnou“ na pozici nejvýraznějších témat. V situačních

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Operativní činnost – ve zpravodajské terminologii sběr informací (agenturní cestou – za pomoci tajných spolupracovníků, anebo rovněž i zpravodajsko-technickými prostředky – odposlechy, sledování atd.); Milan CHURÁŇ: *Encyklopedie špionáže*, Praha 1993, s. 235.

¹⁴⁹ AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 695, *Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983: Metodicko-taktický postup v operativní činnosti*, s. 4.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Druhé odbory - oddělení zaměřená na vnitřního nepřítele.

¹⁵² AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 697, Celostátní porada s náčelníky odděl. druhých odborů S-StB na 3. odb. X. S-SNB dne 27. 10. 1983.

¹⁵³ Vnitřní nepřítel – v terminologii StB osoby nebo skupiny osob, páchající z nepřátelství vůči socialistickému zřízení trestné činy proti státu. Vnitřní nepřítel byl vyhledáván v prostředí nepřátelských osob a v organizacích a institucích, které byly svěřeny do ochrany příslušných útvarů kontrarozvědky. Byly to instituce církevní, školské, vědecké, kulturní a sportovní, hromadné sdělovací prostředky a rovněž zahraniční ideodiverzní centra. Boj proti ideologické diverzi byl jedním z ústředních pojmů činnosti StB. M. CHURÁŇ: *Encyklopedie špionáže*, Praha 1993, c. d., s. 264.

zprávách zabývajících se oběma hudebními směry lze zaznamenat rovněž i reflexi StB o „obtížích“ v průběhu realizace proti nim namířených opatření.

Konfrontací hodnotících zpráv z jednotlivých krajů ČSSR je možné vysledovat řadu analogických reflexí. Většina S-StB v krajích zaregistrovala (anebo napsala o) šíření punku a nové vlny zejména mezi mladými lidmi. Ti byli dle vedoucích bezpečnostních složek pro svůj nízký věk a nedostatečné životní zkušenosti mnohem více zranitelní k přijímání nepřátelských ideologií a důsledkem toho byla jimi údajně konána tzv. „závadová“ činnost.¹⁵⁴ Pravděpodobně s ohledem na nízký věk posluchačů punku a nové vlny vnímaly bezpečnostní orgány nové hudební směry jako mnohem nebezpečnější.¹⁵⁵ Situaci v hlavním městě reflektovala S-StB Praha takto: *„Vzhledem k velmi nízké věkové hranici vyznavačů uvedeného směru se v Plánu práce na rok 1984 zaměříme na uskutečňování včasných profylakticko-rozkladných opatření, zejména těm skupinám mládeže a hudebním skupinám PUNK-ROCKOVÉ vlny, které kolem sebe tyto mladé osoby soustřeďují a pod jejichž vlivem je závadová činnost uskutečňována.“*¹⁵⁶

Pražská správa upřesnila rovněž i způsob opatření, jejichž pomocí chtěla záměru rozložení zmíněných hudebních skupin dosáhnout: *„Důraz bude kladen i na zjišťování obecné informovanosti zřizovatelů hudebních skupin s tím, aby tyto instituce nepřebíraly odpovědnost za negativní činnost závadové mládeže, což je v současné době běžnou praktikou.“*¹⁵⁷

Zpráva poměrně přesným a vyčerpávajícím způsobem vystihla mocensko-byrokratický nástroj, pomocí něhož byla preventivní opatření prováděna. Bezpečnostní orgány si byly vědomy povinnosti záštity zřizovatele u každé z hudebních skupin s ambicí předstoupit před publikum a vystupovat.¹⁵⁸

¹⁵⁴ Viz např. zpráva 3. odboru, 2. oddělení X. S-SNB. AMV ČR, X. S-SNB, „Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), s. 7.

¹⁵⁵ Ve srovnání např. s undergroundem, viz dále.

¹⁵⁶ AMV ČR, X. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky (27. 10. 1983), inv. jedn. 697. S-StB Praha, 2b odbor, 2. odd., s. 4.

¹⁵⁷ *Tamtéž.*

¹⁵⁸ Což lze považovat patrně za jeden z nejzásadnějších principů vzniku hudební skupiny – zákonitá touha, kromě vlastní seberealizace, předvést svou dovednost dalším lidem.

Preventivně rozkladná opatření byla tedy prováděna s cílem zrušení zřizovatelské smlouvy „závadově“ hrajících skupin.¹⁵⁹

Oba směry – punk a nová vlna – byly rovněž konfrontovány s undergroundem.¹⁶⁰ Ten zůstával údajně rozšířen mezi relativně konstantní početnou skupinou příznivců a oproti překotně bující nové vlně spíše stagnoval.¹⁶¹

Rozdílné stanovisko zaujala S-StB v Hradci Králové: „*Provedeným rozbořem získaných poznatků se vyvrací původní prognóza o diferenciaci hnutí PUNK od Undergroundu a naopak je zjišťováno, že stále ve větší míře dochází, alespoň podle našich poznatků, ke sblížení a sjednocování těchto hnutí.*“¹⁶²

Jak již bylo uvedeno, polovina 80. let znamenala období značného nárůstu počtu rockových skupin. Mladí lidé zakládali nové soubory, hudebníci stávajících skupin se po případném zastavení činnosti nevzdávali. Snažili se vyhledávat nové zřizující instituce (např. v jiných městských částech, městech, okresech a konečně i v krajích), anebo přejmenovávali své skupiny.

Zmíněné jevy potvrdila např. S-StB v České Budějovice: „*Průběžně jsou realizována opatření k závadovým hudebním skupinám, které propagují úpadkové hudební směry. V tomto problému je situace ztížena jednak emigrací hudebníků, změnami zřizovatelů, a to i mimo kraj. Například skupina FUTURUM II, má zřizovatele v našem kraji, ale hudebníci jsou z Prahy, většinou KZO, často se mění názvy skupin.*“¹⁶³

¹⁵⁹ Srov. interview s Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹⁶⁰ Do nástupu punku a nové vlny na počátku 80. let bylo právě undergroundové hnutí hlavním „protivníkem“ StB na poli neoficiální hudební scény. Český underground byl spjat zejména s hudební skupinou *The Plastic People of the Universe* a později dále skupinou *DG 307*. Postupné překážky a omezování ze strany státní moci dospěly k soudnímu procesu s představiteli undergroundu v roce 1976. Z dalších undergroundových souborů z období normalizace lze jmenovat např.: „Sen noci svatojánské band“, *Hever and Vazelína*, *Bílé světlo*, *Dr. Prostěradlo band* a další. K undergroundu srov. V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, s. 71-74; M. VANĚK: *Kytky v popelnici*, s. 184-185.

¹⁶¹ „*Na základě rozboru operativní situace v problematice „underground“ je zjišťováno, že toto hnutí přestává být předmětem zájmu současné generace, u které pouze přežívá. Tato činnost je charakteristická pouze u jedinců vyšších věkových kategorií /25-30 let/.*“; AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 3. odboru, 2. oddělení X. S –SNB Praha, s. 5.

¹⁶² AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), inv. jedn. 697. S-StB Hradec Králové, 2. odbor, 4. oddělení, Operativní situace, s. 2.

¹⁶³ AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 2. odboru S-StB České Budějovice, s. 1.

Totožné zjištění zaznamenala rovněž i brněnská krajská správa: „*Hnutí PUNK se v letošním roce nejvýrazněji projevilo v oblasti amatérských hudebních skupin. Bylo podchyceno celkem 7 punk-rockových hudebních skupin se závadovou produkcí, 5 z nich bylo preventivními a profylaktickými opatřeními rozloženo, zbývající 2 skupiny se po provedených opatřeních snaží produkovat závadový repertoár pod novými názvy a zřizovateli. (Atomová mihule-CUPRUM, Třetí vlna bavlna-Třírychlostní Pepiček).*“¹⁶⁴

Jak již bylo řečeno, do postihu amatérské hudební scény byla v rámci preventivních opatření zapojena celá řada kulturních a politických organizací. „Zpráva o operativní situaci“ z Jihočeského kraje hodnotila kladně jejich reakci na článek „Nová vlna se starým obsahem“ a přisuzovala mu jednoznačně pozitivní vliv: „*Provedli jsme celou řadu účinných rozkladných opatření, spojených i s trestním postihem. Je zabezpečena úzká součinnost s VB, stranickými, svazáckými i společenskými organizacemi. Mezi veřejností sehrála pozitivní úlohu obecná prevence provedená formou publikační činnosti ať již v Rudém právu, v Tribuně, nebo i v krajském deníku Jihočeská pravda. V důsledku toho nedošlo k vytvoření větších, vzájemně organizačně propojených skupin.*“¹⁶⁵

Dle krajské správy StB v Českých Budějovicích následovaly direktivu týdeníku Tribuna všechny výše zmíněné organizace bez větších výhrad, díky čemuž mohla správa vykázat rovněž dobré výsledky: „*Můžeme konstatovat, že v posledním období se této otázce také začaly více věnovat odbory kultury, okresní kulturní střediska a také OV SSM, zřejmě po opatřeních, jejichž podnětem byla publikační činnost. Zde se situace po provedených realizacích zlepšila.*“¹⁶⁶

K dosažení požadované efektivnosti opatření mělo ve strategii StB tedy jednu ze zásadních úloh zapojení orgánů státní správy. Státní správu, (a zejména pak národní výbory, ale rovněž i zvýšenou ostražitost orgánů VB), ve své strategii StB potřebovala a vyzývala k důsledné spolupráci na všech jejích stupních. Pakliže k ní nedocházelo, energicky ke kooperaci vybízela. K zabránění

¹⁶⁴ AMV ČR, X. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), S-StB Brno, 2. odb., 3. odd.: „Operativní situace v problematikách KR ochrany mládeže na teritoriu Jihomoravského kraje“, s. 1.

¹⁶⁵ AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 2. odboru S-StB České Budějovice, s. 1.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 2.

hudebního vystoupení nežádoucích souborů se zdály být rizikové zejména periferní oblasti: „*Pozornost v tomto směru je třeba věnovat především menším restauračním zařízením ve vesnickém prostředí, spojit se s orgány NV všech stupňů a společně s nimi vést jednotně opatření k zamezení srazů těchto osob. Na orgánech VB, především na základním článku vyžadovat včasnou hlášenou službu o případných sroceních těchto osob anebo o opatřeních, která podnikají samostatně k zamezení těchto akcí. V těchto případech se jedná především o dobrou spolupráci OS SNB - StB - obvodní oddělení VB.*“¹⁶⁷

Místem – z hlediska své lokality většinou rovněž na periferii, zpravidla sídlištní - kde vystupovaly amatérské hudební soubory v polovině 80. let, byly dále kulturní domy. Díky tomu nebyla rovněž jejich činnost vnímána kladně, o čemž např. S-StB Praha informovala takto: „*PUNK-ROCKOVÉ hudební skupiny jsou zřizovány převážně při obvodních kulturních domech v rámci zájmové umělecké činnosti. Takováto legalizace jednotlivých vystoupení je hudebními skupinami zneužívána k prezentaci řady invektiv proti současné politické linii KSČ. Tato skutečnost byla zjištěna zejména u PUNK-ROCKOVÉ hudební skupiny OZW, jejímž zřizovatelem je ROH při Muzeu hl. m. Prahy. Proti této skupině bylo realizováno profylaktické rozkladné opatření a činnost OZW byla v součinnosti s X. S-SNB paralyzována.*“¹⁶⁸

Hlášení o situaci v Praze informovalo dále o tom, že ze strany místní S-StB bylo registrováno na 200 aktivních přívrženců hnutí Punk-rocku, kteří „*se seskupují kolem hudebních skupin KEČUP, DVOULETÁ FÁMA, HSG, (OZW), GARÁŽ a další, při jednotlivých vystoupeních, která probíhají na území Prahy a Středočeského kraje, patrony těchto vystoupení jsou ve většině podnikové organizace ROH a SSM.*“¹⁶⁹

Nepřekvapí zjištění, že bezpečnostní orgány vnímaly a upozorňovaly na svazácký patronát nad jednotlivými skupinami a jejich vystoupeními.¹⁷⁰ Další

¹⁶⁷ AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), S-StB Hradec Králové, 2. odbor, 4. oddělení, Operativní situace, s. 2.

¹⁶⁸ AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), S-StB Praha, 2b odbor, 2. odd., s. 4.

¹⁶⁹ *Tamtéž*, s. 2.

¹⁷⁰ Pro státní moc se muselo jednat zcela určitě o velmi alarmující zjištění. Snaha řešit situaci je patrná např. u samotné X. S-SNB, kde v Pracovním plánu 3. odboru na rok 1983 ze 14. 12. 1982 zaznělo: „...*Nepřipustit zneužívání činnosti a jména SSM ke krytí protispolečensky orientovaných*

závažnou skutečností a zásadním problémem byla dle StB možnost zřízení hudební skupiny téměř jakoukoliv institucí.¹⁷¹

Lze konstatovat, že zásadním prostředkem k řešení a veškerou podstatou rozkladných opatření byla intervence StB u zřizující instituce s cílem zrušení zřizovatelské smlouvy znamenající pro danou hudební skupinu okamžitý zákaz vystupování.¹⁷²

Bezpečnostní orgány si byly vědomy toho, že amatérské soubory, jimž byla zastavena činnost, vystupovaly přesto dále a cítily potřebu stávající situaci řešit: „*Ve spolupráci s příslušnými orgány a institucemi a sdělovacími prostředky byla již provedena řada preventivně-rozkladných opatření u těch hudebních skupin, v průběhu jejichž produkcí docházelo k negativním jevům /PRAŽSKÝ VÝBĚR, JASNÁ PÁKA, ABRAXAS a.j./ V této souvislosti je však třeba připomenout nutnost o těchto provedených opatřeních informovat X. S-SNB, aby mohlo být zabráněno produkcím řešených skupin v jiných krajích ČSSR.*“¹⁷³

Ve smyslu spolupráce a koordinace postupu jednotlivých bezpečnostních složek je patrné, že se jednalo o dlouhodobý problém. Dokladem konkrétního počínání je např. seznam hudebních skupin vypracovaný S-StB Praha ze dne 5. února 1982 adresovaný okresním správám StB ve Středočeském kraji.¹⁷⁴ Zde žádala pražská správa nepovolení produkce v něm uvedených skupin.¹⁷⁵

Další pokyny v tomto dokumentu potvrdily informovanost StB o maskování kapel pod změněnými názvy a poodkryly rovněž strategii bezpečnostních orgánů. Problém s hudební scénou měl být řešen zejména za pomoci centrálního sběru informací předávaných směrem k ústředí. Kromě skupin uvedených v seznamu měla být prováděna opatření se všemi dalšími, které nebyly

skupin mládeže, organizování závadových hudebních skupin a jednotlivců, vytváření paralelních struktur proti kulturní politice KSČ.“ AMV ČR, X. S-SNB, inv. jedn. 695, Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983, Hlavní cíle prováděcího plánu, s. 2.

¹⁷¹ Uvedla tak např. S-StB České Budějovice: „*Za největší organizační nedostatek považujeme to, že kterékoliv skupině může zřizovatele dělat každá organizace, zahrádkáři, požárníci a pod.*“ AMV ČR, X.. S-SNB, Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 2. odboru S-StB České Budějovice, s. 2.

¹⁷² Tentýž závěr potvrdil rovněž člen NPSDB Martin Krajiček, interview s Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006. Viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹⁷³ AMV ČR, X. S-SNB, „Celostátní porada s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 3. odboru, 2. oddělení X. S-SNB Praha, s. 7.

¹⁷⁴ AMV ČR: Objektový svazek „Volná mládež“, reg. č. 23860, Okresní správa SNB Rakovník, O-StB, Akce kapela – dožádání, sv. 3, část I, s. 209.

¹⁷⁵ Celé znění dokumentu je uvedeno v příloze.

zřizovány předními kulturními organizacemi¹⁷⁶: „Vzhledem k tomu, že skupiny mění v rámci zamezení zjištění své činnosti často název, informujte naši součást [S-StB Praha, pozn. J. B.] o vystoupení každé pražské skupiny, která není zřizována Pražským kulturním střediskem, Středočeským krajským kulturním střediskem a Pragokonzertem.“¹⁷⁷

Pozornost si zaslouží prognóza dalšího vývoje, jež byla nastíněna 2. oddělením 3. odboru X. S-SNB v Praze: „Na základě současného trendu vývoje operativní situace v problematice „volné mládeže“ lze předpokládat, že v nastávajícím období budou pokračovat snahy o závadovou a negativní činnost skupinek mladých lidí inklinujících k hnutí „NOVÁ VLNA“ a „PUNK“. Tato činnost bude směřovat k zakládání nelegálních hudebních skupin prezentujících úpadkové západní hudební žánry obsahující invektivy vůči kulturní politice socialistického státu a politice KSČ.“¹⁷⁸

Dle informací podaných týměž odborem X. S-SNB na celostátní poradě náčelníků existovalo v ČSSR přibližně 50 hudebních punk-rockových a novovlnných skupin.¹⁷⁹ Ve srovnání s tím informoval AIPO¹⁸⁰ X. S-SNB v „rozboru účinnosti bezpečnostních opatření“¹⁸¹ dne 11. listopadu 1986 takto: „V ČSSR bylo zmapováno 5185 osob, které inklinují k hnutí punk. Dále bylo zjištěno 523 punk rockových hudebních skupin, v nichž působí 2165 osob. Průvodním jevem hnutí punk je fašismus a násilí. Celkem bylo provedeno preventivně rozkladné opatření s 1265 osobami, podstatná část mládeže byla odvrácena od dalšího ovlivňování. Přesto však hnutí punk přetrvává a přesouvá se do věkově nižších skupin mládeže.“¹⁸²

Lze tedy konstatovat, že policejní prognóza se ukázala být reálnou. Vzhledem k prováděným opatřením proti hudebním skupinám nebyly však tyto

¹⁷⁶ Srov. vyjádření M. Chadimy, viz kap. 3. 4. - Úřední status novovlnných hudebních souborů.

¹⁷⁷ AMV ČR: Objektový svazek *Volná mládež*, s. 209.

¹⁷⁸ AMV ČR, X. S-SNB, Celostátní poradě s náčelníky... (27. 10. 1983), Zpráva 3. odboru, 2. oddělení X. S-SNB Praha, s. 6.

¹⁷⁹ *Tamtéž*.

¹⁸⁰ Analyticko-informační a plánovací odbor.

¹⁸¹ AMV ČR, X., inv. jedn. 705, S-SNB, AIPO 11. 11. 1986, Rozbor účinnosti bezpečnostní ochrany mládeže před působením antisocialistických živlů, církví a sekt s návrhy dalšího postupu, s. 6.

¹⁸² *Tamtéž*.

bud' dostatečně efektivní, anebo StB řešení tak prudkého nárůstu zájmu mladých lidí o rockovou hudbu jednoduše řečeno nezvládla.

6. Nahoru po schodišti dolů band

„Do sálu na koleji 5. května v Praze přijel motocyklista, několikrát objel diváky, zastavil se u první řady, posadil se, sundal přilbu a jal se pozorovat koncert... Uprostřed hudebníků se objevil černochoch v myslivecké uniformě s puškou v ruce a hledal cíl. Bubeník byl ústy napojený na nemocniční kapačku s neznámým obsahem. Sálem zněla tahací harmonika...“¹⁸³

Pražská skupina Nahoru po schodišti dolů band (dále jen NPSDB), založená v roce 1983, se stala jedním z nejznámějších a nejvýznamnějších hudebních souborů reprezentující tzv. českou novou vlnu. Bývá někdy označována rovněž jako jeden z jejích nejúsměvnějších počinů – tedy ve smyslu již zmiňovaného humorného prvku (a ironického odstupu) jako jedné z charakteristických vlastností novovlnných souborů.

Skupina se pojmenovala podle humoristického románu ze školního prostředí spisovatelky Bel Kaufmanové *Nahoru po schodišti dolů*, líčícím generační konflikt mezi drzou a živelnou nespoutaností a sterilním mentorstvím.¹⁸⁴ Proces vzniku názvu kapely popsal jeho autor, zakládající člen skupiny a bubeník Marek Brodský takto: „Původně jsme chtěli mít jiné jméno. Zjistili jsme, že existuje kapela Warschau Pakt a tak, už kvůli té světové rovnováze, jsme vymysleli Hup NATO Band. No, nějak to padlo a v roce 1983 vznikl Nahoru po schodišti dolů band.“¹⁸⁵ Marek Brodský k názvu Nahoru po schodišti dolů band dále dodal: „Jako název pro kapelu se mi to zdálo zábavné a říkal jsem si, že si pod tím budou lidi moct představit cokoli, i když tu knížku neznají. Prostě jsem to tak plácnul a ujal se to. Možná i pro to, že se tenkrát takovýchle názvy kapelám dávaly.“¹⁸⁶

Základ sestavy vzniklého NPSDB tvořili: herec a výtvarník, Marek Brodský (1959) – bicí nástroje, v pozdější době rovněž hlavní autor vlastních textů kapely. Dalším byl antikvář Martin Krajíček (1958) – elektrická kytara

¹⁸³ Hudební publicista Vojtěch Lindaur vzpomíná na vystoupení kapely *Ultrapunk* - přímého předchůdce skupiny *Nahoru po schodišti dolů band*, v jehož sestavě vystupovali dva zakládající členové NPSDB: Marek Brodský a Milan Hrubý; V. LINDAUR – O. KONRÁD: *Bigbít*, c. d., s. 127.

¹⁸⁴ Vladimír VLASÁK: *Nahoru po schodišti dolů band*, in: *Excentrici v přízemí*, c. d., s. 103.

¹⁸⁵ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/kapely/nahoruposch.php>

¹⁸⁶ Ondřej Bezr: *Marek Brodský*, s. 65.

a zpěv, přezdívaný „Doktor“. Trojlístek zakladatelů doplnil harmonikář a folklorista Milan Hrubý (1958), známý též jako „Němej“.¹⁸⁷

Dalšími členy byli mj. baskytarista Pavel Wellner, jež po nástupu vojenské služby nahradil od dubna 1984 Martin Schneider. Veškerý zvuk dotvářely vokalistky Věra Krajíčková, Ivana Přívratská a Nina Vališová. Od roku 1985 byl soubor rozšířen o pianistu Romana Porteše a saxofonistu Ladislava Cihelku. Mezi další výraznější personální mezníky ve vývoji kapely patřil rok 1986, kdy současně s odchodem vokalistek nahradil na pozici basové kytary Martina Schneidera Vratislav Horčík a rok poté uvolnil harmonikář Milan "Němej" Hrubý svoje místo Miroslavu Klímovi.¹⁸⁸

První oficiální koncert odehrála kapela v Kulturním domě Opatov dne 16. dubna 1984.¹⁸⁹ Již během premiéry byla její hudba doplněna o vystoupení „Uměleckého sdružení Vrata“.¹⁹⁰ Jednalo se o amatérský divadelní soubor doplňující svými pantomimickými výstupy hudební produkci, jehož protagonisté groteskně popisnou formou dějově dokreslovali některé skladby. Jako příklad může posloužit píseň NPSDB „Ekzém“: *zas mě svědčí za ušima – zas mě svědčí v podpaží – nesvědčí mi tohle klima – zas mi ekzém vyráží*, během níž na pódiu vystupovala dvojice herců, oblečených v síťovaných kostýmech a vzájemně se drbajících po celém těle.¹⁹¹ K tomuto uměleckému ztvárnění se vyjádřil vedoucí Vrat Zdeněk Suchý: *„Ty písničky byly tak jednoduchý a texty tak napovídaly, že na ně šlo dobře vymyslet zase ty nejstupidnější gagy, jak jsme my říkali, klipy. Ty naskakovaly úplně samy.“*¹⁹² Divadelní soubor Vrata se stal ikonou, jež nesouvisle provázela produkce NPSDB přibližně do roku 1987.¹⁹³ Hudební publicista Josef Vlček označil tanečnost ve svém eseji *Nová vlna – příběh dušičkový*¹⁹⁴ za další

¹⁸⁷ Kronika NPSDB na oficiálním webu skupiny:
<http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>.

¹⁸⁸ *Tamtéž.*

¹⁸⁹ *Tamtéž.*

¹⁹⁰ <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/novavlna/kapely/nahoruposch.php>

¹⁹¹ Záznam společného vystoupení obou souborů, konkrétně právě skladba „Ekzém“, byl zaznamenán na dobovém filmovém dokumentu HUDBA 85. dokument vyšel na DVD v roce 2005.

¹⁹² <http://www.czech-tv.cz/specialy/bigbit/novavlna/kapely/nahoruposch.php>

¹⁹³ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹⁹⁴ J. VLČEK: *Nová vlna – příběh dušičkový*, in: Excentrici v přizemí, s. 37.

dimenzi nové vlny.¹⁹⁵ Divadelní soubor Vrata v kontrastu společně s jen lehce pohupujícím se NPSDB tuto tezi plně potvrzoval.

Krátce po začátku svého oficiálního vystupování v roce 1984 proběhlo dne 20. června 1984 vystoupení skupiny NPSDB v pražské restauraci Za Větrem. Koncert s několikasetčlennou diváckou návštěvou byl ukončen zásahem VB. Činností kapely se začala zabývat StB, skupina ztratila zřizovatele a nakonec byla i zakázána. Jen s obtížemi se jí dařilo veřejně vystupovat.

Od druhé poloviny 80. let se soubor pozvolna vrátil na pražská jeviště. Domovskou scénou se mu stalo kulturní středisko Gong na Praze 9, zřizovatelem místní OKD.¹⁹⁶ V roce 1987 provedla skupina tzv. „přehrávky“ (kvalifikační zkoušky) a změnila status ze ZUČ na Lidové hudebníky.¹⁹⁷

V roce 1989 vycestoval soubor společně se skupinou *Vítково kvarteto* do Dánska na festival východoevropských skupin.¹⁹⁸ V prosinci 1989 natočil videoklip k písni „Hozená do gala“, jenž se objevil v televizním studentském vysílání na Silvestra 1989.¹⁹⁹ V roce 1990 se NPSDB po odchodu několika členů rozpadl. V novém pozměněném složení se znovu obnovil v roce 1993 a fungoval tak do roku 2005.²⁰⁰ Odchodem Marka Brodského, jenž si s sebou odnesl rovněž název NPSDB, zůstal z původních členů již jen Martin Krajíček. Pozměněná sestava vystupuje pod názvem „Schodiště“.²⁰¹

¹⁹⁵ V souvislosti se sdružením Vrata a skupinou NPSDB srov. Josef Vlček. Ten se odvolává na obecný novovlnný fenomén – jedinečnost vystoupení a specifický český prvek ironie a humoru: „...Nová vlna začala uvolňovat křeč, způsobenou sešroubovaným způsobem života, který šíří většina médií. Doktorský plášť jako oblek hudebníka, nesmyslný text, název kapely zvolený podle novinového titulku, to všechno dohromady tvořilo parodii na realitu. V prostředí rockového sálu mohl její důstojnost rázem přeměnit na směšnost.“ Josef VLČEK: *Nová vlna v Čechách - příběh dušičkový*, c. d., s. 35.

¹⁹⁶ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹⁹⁷ K „přehrávkám“ interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, a Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

¹⁹⁸ *Tytéž* rozhovory.

¹⁹⁹ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁰⁰ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

²⁰¹ *Tamtéž*.

6. 1. Tvorba

„Každý kdo hrál, tak se snažil napodobovat nějakou muziku, kterou slyšel ze Západu. Čili hráli jako nějaký kapely tehdejší, což my jsme si řekli, že touto cestou nepůjdeme, protože bychom touto cestou ani jít nemohli, protože bychom se to nikdy tak nenaučili.“²⁰²

Pakliže české novovlnné soubory tvořily, přestože velmi různorodý, avšak komplexní celek, v jehož rámci hrála každá kapela zcela odlišným způsobem, platí to rovněž o postavení NPSDB. Stylově byla kapela NPSDB jen obtížně zařaditelná. Jako inovaci začala používat do té doby pro rockovou hudbu zcela atypický nástroj – akordeon, přičemž jeho zvuk do značné míry harmonicky utvářel jednoduché skladby. Kromě něj, jakožto silně příznakového hudebního prostředku, objevovaly se dále hudební vlivy reggae, ska a názvuky našich lidových a pololidových popěvků. Hudební publicista Vladimír Vlasák charakterizoval styl NPSDB následovně: *„Skupině se daří spojovat českou kabaretní tradici a městské písničkářství s novou vlnou. Její písničky jsou krátké a štěpné. Chceme-li styl kapely nějak nazvat, nejmýstižněji by se dala označit jako české ska, anebo - jak o sobě jistou dobu sama prohlašovala - 'kyselá prdel'. Výraz v sobě spojuje vzájemnou vyváženost satiry a humoru, která posílena průraznou a melodickou hudební formou a nápaditým pódiovým ztvárněním, působí okamžitě, bezprostředně“.*²⁰³

Vojtěch Lindaur definoval NPSDB následovně: *„Schodiště bylo v roce 1983 zjevením. Jednak to byli takoví ti „geniální idioti“, kteří v podstatě nic moc neuměli, ale nějak obzvlášť jim to fungovalo. Myslím si, že vůbec jako první přinesli spojení ska, reggae a české tahací harmoniky. Domnívám se, že v tom byli opravdu úchvatní a naprosto nedostižní. Fungovali trošičku jako folklor té české nové vlny.“*²⁰⁴

²⁰² Interview s Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁰³ Vladimír VLASÁK in: *Excentrici v přizemí*, c. d., s. 155-156.

²⁰⁴ Rozhovor s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (Metoda orální historie).

Byli jimi satira a osobitý humor obsažené v textech, jež bylo možné označit za charakteristické poznávací znaky souboru. Textově se kromě vlastní produkce skupina NPSDB obracela k tvorbě T. R. Fielda²⁰⁵ či J. Haussmanna²⁰⁶. Z počátku své existence čerpala zejména z básnického díla Jiřího Žáčka²⁰⁷, jež znamenalo rovněž i jisté nasměrování souboru v rovině formy i poetiky. Ke skutečnosti, zda měl soubor již ve svých počátcích jednotící ideu, se vyjádřil Marek Brodský: „*No... hele... proč se za to stydět... Já jsem si tehdy přečetl Okurkovou sezónu od Jiřího Žáčka a některý jeho básničky mi připadaly – já vím, že to dneska zní komicky – snad i odvážný. Takže jsme jich pár zhudebnili. Ale i když jsme Žáčka poměrně brzy opustili, on už nám jednou provždy dal formu, že to budou písničky s pevnou stavbou sloka – refrén, že to budou v podstatě veršovánky...*“²⁰⁸

Martin Krajiček vzpomínal na počátky tvorby spojené s dílem Jiřího Žáčka následovně: „*Ty texty – kromě toho, že Marek už začínal také něco psát – to byly ale takové popěvánky. V podstatě celý repertoár byl z knížky Jiřího Žáčka „Okurková sezóna“.* Žáček byl tehdejší oficiální básník, dalo by se říci téměř normalizační autor. Jediný co na něm bylo dobrý – a my jsme si ho vybrali právě proto – že ty texty v Okurkové sezóně měly vždycky nějaký fór a rýmovalo se to. Mělo to jednoduchou stavbu, a tak se to dalo dobře zhudebnovat. My jsme potřebovali nějaké texty, žádné jsme neměli, čili zdálo se nám, že tohle bude průchodný. V tom textu byla vždycky nějaká taková jakoby narážka, ale spíš opravdu na úrovni, co potom psala i kritika, jako té komunální satiry. Tedy něco naprosto neškodného, něco co strana a vláda oficiálně povolila.

²⁰⁵ FIELD, T. R. (1891-1969) – občanským jménem Theodor Adalbert Rosenfeld, r. 1923 jméno úředně změněno na Bohdan Vojtěch Šumavanský. Prozaik a básník, dílo dosud zveřejněno jen zčásti (v 70. letech rovněž samizdatem). V básních a epigramech parodické ohlasy folkloru, inspirace poetikou nonsensu a dadaismem; *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*, díl 2., M-Ž, Praha 1998, s. 167-168.

²⁰⁶ HAUSMANN Jiří (1898-1923) – satirický básník a prozaik parodistického zaměření. V roce 1919 spoluzaložil časopis mladé generace *Republika*. Přispíval rovněž do deníku národně-sociální strany Slovo. Zemřel předčasně na tuberkulózu; *Slovník českých spisovatelů*, Praha 2000, s. 221-222.

²⁰⁷ ŽÁČEK Jiří (1945) – lyrický a satirický básník, tvůrce osobité dětské poezie a učebnic pro děti. Mezi léty 1974-1991 členem redakce nakladatelství *Čs. spisovatel* v Praze, zde v roce 1988 rovněž vedoucím redakce poezie; *Slovník českých spisovatelů od roku 1945*, s. 715-716.

²⁰⁸ O. BEZR: *Marek Brodský*, s. 69.

Právě tím ale, když se jim to dostalo do spojení s tou rockovou muzikou, tak to pro ně byl okamžitě nebezpečnej protistátní text. ²⁰⁹

Skupina NPSDB využila Žáčkovy tvorby např. pro skladby „Bohnický blues“²¹⁰, anebo „Homo consumens“. Zhudebněné verše Jiřího Žáčka vystřídaly od poloviny 80. let texty vlastní, jejichž autorem se stal především bubeník Marek Brodský. Prvním z nich byl satirický příměr „Pytlíky ČSA“²¹¹ z roku 1984:

*Pytlíky ČSA nejen dle návodu
pytlíky ČSA celému národu
netřeba na záchod ani do houští
pytlíky ČSA nepropouští.*

Ve stejném roce vznikla píseň „Vožeň se“²¹² (1984), v níž se skupina tematicky zaměřila – stejně jako mnoho dalších souborů – na odcizenou sídlištní aglomeraci, společně s kritikou mešťácké společnosti. V tomto konkrétním případě se jednalo o výzvu směřovanou posluchači, ve které mu byly sdělovány „výhody“ sňatku: *Vožeň se, vožeň se - fakt se to vyplácí - snad by ses nestyděl - před ženou v teplácích*. Prostoupená směšně působícími a ironizujícími spojeními napadala píseň životní stereotyp společně s usedlým způsobem života, jehož nejhlavnějším cílem se kromě každodenní teplé večere stalo „vyškemrané rodinné hnízdečko“ v podobě bytu na sídlišti Praha – Jižní město. Společenskou polemiku znehodnocující a svým sarkasmem přímo napadající vznik nové rodiny – oficiálně chápané jakožto významné státní a jím podporované budovatelské jednotky – si tak bylo možné vyložit rovněž jako invektivu proti socialistickému zřízení.

Výsměch dobové populární hudbě, kritika přízemních ambicí a rovněž i trpké konstatování stavu, v němž se česká hudební scéna nacházela, odhalovala

²⁰⁹ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²¹⁰ Píseň „Bohnický blues“, autor textu Jiří Žáček, vydána v roce 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

²¹¹ Píseň „Pytlíky ČSA“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

²¹² Píseň „Vožeň se“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

„Jede, jede“²¹³ (1984). Alegorický příběh českého bigbitu – „poplety“, jenž se vydal do světa, vybavený nezbytnými buchtami, termoskou a holením - avšak s desetiletým zpožděním, byl dokreslen největší „devizou“, kterou mohla česká pop-music nabídnout: *svět nás přece jenom ocení / český kotvaldění – hložení.*²¹⁴

*Rozmetáme Evropu i státy
český ruce, Tesla aparáty
Jede, jede českéj bigbít do světa
není lehká ta kulturní osvěta*

Tematicke sdělovacích prostředků byla připsána píseň „Schovat se kulturně“²¹⁵ (1985). V té si interpret zdánlivě „uvědomí“ svoje povinnosti, přizpůsobí své chování adekvátně svému věku a začne „na trandáku vnímat hodnoty“.

*Jistě si tam najdu svoje idoly
Hrajou pěkně, až se mi dech tají
Já se s chutí přizpůsobím kdykoliv
vždyť nejen dveře se zavírají*

Své chování v rámci společensky žádaných norem se snaží upravit rovněž představitel písně „Já rád ničím“²¹⁶ (1985). Hlavní hrdina má ideální rodinné i kádrové předpoklady stát se dobrým občanem, přesto ale trpí chorobnými sklony k pouličnímu vandalství. S těmi se snaží usilovně zápasit, avšak nakonec jim vždy podlehne. Leitmotivem písně je hledání odpovědi na otázku, kde je schována příčina neodolatelné vášně něco zničit: *Lidi čím to je - já strašně rád ničím -*

²¹³ Píseň „Jede, jede“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc.*

²¹⁴ Petr KOTVALD, Stanislav HLOŽEK – v 80. letech v ČSSR velmi populární pěvecké duo a hvězdy tehdejší oficiální pop-music.

²¹⁵ Píseň „Schovat se kulturně“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc.*

²¹⁶ Píseň „Já rád ničím“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc.*

zanedbaná výchova, nebo matka příroda? Z prvoplánového hlediska zůstala nakonec otázka nezodpovězena:

Proč mě tahle vašeň straší

Proč na mě lezou tyhle zlosti

když jsem vyrost v krásné naší společnosti

Alegorickým vykreslením postavy - člověka bez ctižádosti a touhy po jakékoliv seberealizaci – byla satirická píseň „Ideální výrobek“²¹⁷ (1986): *Jsem ideální výrobek - a dělám všechno za flašku - samostatná úvaha - působí mi vyrážku.* Vnějšími znaky „ideálního výrobku“ bylo džínové oblečení s odznaky klubové příslušnosti Sparta Praha, zálibou hltání televizních seriálů. Konečně dosažená míra intelektu, avšak s určitou mírou „kompenzace“, byla definována veršem: *v hlavě mám stav beztíže - a nejsou se mnou potíže.* Refrén formuloval cynické konstatování, že přesto je však *ideální výrobek masově vyráběn pro vnitrostátní provoz a k sehnání*²¹⁸ je téměř kdekoliv.

S alegorií a jazykovým humorem pracovala rovněž bajka T. R. Fielda „Osel a koza“²¹⁹ (1983). Příběh starého osla a mladé kozy nabyl poslední slokou morálního ponaučení: *z člověka lze dělat vola - ne však z oslů laureáty.*

Z vojenského prostředí vzešly texty písně „Praporčice Hildegarda“²²⁰ (1986), charakterizující ženu sloužící v řadách ČSLA, a „Experimentální mateřská školka“²²¹ (1987):

Tankem jedu pískovištěm tam a zase zpět

vystřelím a zaparkuju – v ešusu dvě porce

tankem jedu pískovištěm (je mi letos pět)

v experimentální mateřský školce

²¹⁷ Píseň „Ideální výrobek“, autor textu M. Brodský, vydána *Tamtéž*.

²¹⁸ Velmi příznačné charakterizování stavu, kdy zboží se za socialismu nekupovalo, nýbrž *shánělo*.

²¹⁹ Píseň „Osel a koza“, autor textu T. R. Field, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band* 1983-1993; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

²²⁰ Píseň „Praporčice Hildegarda“, autor textu M. Brodský, *Tamtéž*.

²²¹ Píseň „Experimentální mateřská školka“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

Vedle již citované skladby „Ekzém“²²² (1983) byla zjevně dvojsmyslná rovněž i „Soda bicarbona“²²³ (1983):

*To se dneska málo vidí
ono to snad chce od lidí
žaludek mít v dobrém stavu
překousat i tuhou stravu*

Naopak píseň „Blbá náhoda“²²⁴ z roku 1988 – až hořce sarkastická – přenášela sdělení o omezených možnostech cestování přímo a bezprostředně:

*To je ale blbá náhoda
letos po třicátý nepojedu do Paříže
Jisto nic není jisto
všechny neděle, soboty, pátky
zkouším si to jen tak na nečisto
do Rozvadova a zas zpátky*

Autor písně Marek Brodský v jejím srovnání s textem písně Pytlíky ČSA rozdělil svou textovou tvorbu z hlediska aktuálnosti a funkčnosti po roce 1989 a časového omezení dobou vzniku jednotlivých písní: „Zajímavé je a nikdy by mě to nenapadlo, že spousta těch textů bude potom ještě znova aktuálních a začne být někdy v polovině devadesátých let zase k věci. Pak jsou ale takové, jako např. *Blbá náhoda*, kde se zpívá: „Letos po třicátý nepojedu do Paříže“ a po koncertě za tebou někdo přijde a říká: „Hele, proč vy jste tam jako nedojeli? Vy jste neměli prachy?“ *Viš, už je to pryč. Naštěstí už tomu nerozuměj.*“²²⁵

²²² Píseň „Ekzém“, autor textu V. Drha, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*

²²³ Píseň „Soda bicarbona“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*

²²⁴ Píseň „Blbá náhoda“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc.*

²²⁵ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

Další píseň, „Hozená do gala“²²⁶ (1988), byla dle Marka Brodského příběhem vládní prostitutky.²²⁷

*Hozená do gala
v kavárně sedala
a všem dopřála sluchu
Někomu nedala
někoho udala
a pak si dala sprchu*

Píseň se dostalo rovněž obrazového zpracování v podobě videoklipu uvedeného v již zmiňovaném studentském vysílání na Silvestra 1989.²²⁸ Na filmovém záznamu vystupoval zpěvák skupiny Martin Krajíček na Letenské pláni, mával rukama nad pražskou scénérií s věžemi a mosty, přičemž souběžně s tím zněl refrén písně:

*Nevím proč bejvala
tak často skleslá
vždyť všude jsou nástěnky
všude jsou hesla*

Píseň „Na letenský pláni“²²⁹ (1987) alegoricky refletovala tradiční místo prvomájových oslav. V její první sloce znělo:

*Na Letenský pláni
cirkus Slovan
pojdte, dámy, páni*

²²⁶ Píseň „Hozená do gala“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 1993 CD: *Nahoru po schodišti dolů band 1983-1993*; 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

²²⁷ Ondřej Bezr: *Marek Brodský – Celý to mám v mlze*, s. 186.

²²⁸ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie); <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

²²⁹ Píseň „Na Letenský pláni“, autor textu M. Brodský, vydána v roce 2002 na CD: *Nahoru po schodišti dolů band – Album První a něco navíc*.

*pojdte znova
Je to k popukání,
slova, slova, slova...*

K uvedené písni, ale i tvorbě skupiny celkově ve spojitosti se společenskými změnami po 17. listopadu 1989, se vyjádřil Martin Krajíček: „Potom najednou jsme ale přemýšleli, co budeme hrát. Ne že bychom byli nějak programově zaměřený, ale v těch textech to všude bylo a hlavně všichni na to reagovali a najednou jsme měli pocit, že je to úplně zbytečný. Dokonce i o některých nových věcech, které jsme měli, jsme si říkali, že je nemůžeme hrát. Měli jsme zrovna takový text: „Na letenský pláni, cirkus Slovan“ A to jsme si říkali najednou – to nemůžeme hrát. To by bylo najednou takové, jako kdyby to byl cirkus. Tenkrát to brali všichni hrozně vážně, jaká to je úžasná věc, že se chodí demonstrovat na Letnou, takže to bychom vlastně nemohli hrát tuhle písničku. Takže nějak se to změnilo a říkali jsme si, co budeme dělat.“²³⁰

O významu roku 1989 pro hudební tvorbu NPSDB se vyslovil Marek Brodský, dle něhož osudný rok pomyslnou ztrátu nepřítele neznamenal: „Nepatřili jsme k těm lidem, co neměli najednou o čem psát. Ono je pokaždé o čem psát. A my jsme nikdy nepsali žádné: „Husáku jsi vůl.“ Psali jsme o nějakém pocitu – to zní hrozně jako klišé...o nějakém pocitu, jak se cítíš v nějakém prostředí, o vztazích, o outsidersch...A to platí furt stejně, nepřítel je možná dneska někde jinde. Máš pořád nějaký svůj pocit. Společenský systém, to je pořád jen nějaké procento, které zapadá do nějaké mozaiky tvého uvažování a vymezování se vůči okolnímu světu. To neznamená, že se máš cítit líp, že ten bolševik není. Samozřejmě cítím se líp, ale zároveň mám také jiné problémy.“²³¹

Lze říci, že tvorba NPSDB prošla v průběhu 80. let výraznou přeměnou. Žáčkova produkce byla nahrazena vlastními texty. Vývoj prodělaly mimo obsahové stránky rovněž formální složka celkového projevu skupiny – zvuk a vnější jevištní prezentace. Od velmi jednoduchého hudebního ztvárnění se skupina vypracovala a přenesla dále. Hudební publicista Vladimír Vlasák

²³⁰ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie). Srov. interview s Markem brodským, 12. 2. 2006, *tamtéž*.

²³¹ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz *tamtéž*.

charakterizoval hudební zrání NPSDB následovně: „*Hudba ztrácela punc začátečnictví, přibývaly hráčské zkušenosti, zvuk se více sceloval a svíral. Skupina nechtěla propadnout rutinérství až monotónnosti a hledala východisko zčásti v rozšíření nástrojové škály.*“²³² Novými nástroji v instrumentálním vybavení byly piano a klarinet. Vzniklý nástrojový vzorec vymezil Vlasák jako: „*sevřenou trojici 'mydlené' kytary, jednoduchých bicích a vyprávějící basy, jež prostupují sytá 'lidovková' melodika akordeonu, nitky klavírních trylků a saxofonové přihrávky.*“²³³

Hudební projev, podpořený občasnými vystoupeními uměleckého sdružení Vrata, byl doplněn další vnější prezentací souboru. V době začátků souboru zdobila Marka Brodského dělnická baretky. Akordeonista Milan Hrubý vystupoval v dvouřadovém obleku, bílé košili s motýlkem a Martin Krajíček zpíval v bílých kalhotách s černou linkou schodiště a tmavé košili s červenou kravatou. Zpěvačky byly oblečeny do tmavých obleků s buřinkami, přičemž dotvářely vokály jednotlivé skladby oděny ve světlých košilích s rozepnutými saky a rukama v kapsách.²³⁴

Po odchodu vokalistek v roce 1986 a harmonikáře Hrubého o rok později²³⁵ zcivilněla rovněž vnější prezentace skupiny. Marek Brodský zaměnil svůj zevnějšek za všednější tričko a džíny. Excentrické sdružení Vrata se přestalo podílet na společných produkcích přibližně v roce 1987.²³⁶

Ve tvorbě NPSDB bylo možné pozorovat v průběhu 80. let vývoj a posun. Ryze jednoduchý hudební projev nahradil zkušenější, propracovanější a vyzrálější. Obsahová náplň přešla od počátečního textového zdroje v podobě oficiálního básníka Jiřího Žáčka směrem k vlastní produkci. Lze říci, že u drtivé většiny textů tvorby NPSDB, pohybujících se na rozmezí satiry a sarkasmu, je možné vysledovat společenskou kritiku. Jejím rámcem byly obecné mezilidské

²³² Vladimír VLASÁK: Nahoru po schodišti dolů band, in: Gramoravue 23 (1987), s. 16.

²³³ *Tamtéž.*

²³⁴ Více např. Vladimír Vlasák in: *Excentrici v přizemí*, s. 154-159.

²³⁵ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

²³⁶ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

vztahy, měšťáctví, dobová kultura se sdělovacími prostředky a rovněž i politický systém.²³⁷

6. 2. Zřizující organizace v roce 1984

První organizací, která zřizovala skupinu NPSDB byla ZO SSM²³⁸ při Pražském kulturním středisku. Předsedkyní zřizující organizace byla Jana Kratochvílová.²³⁹ Zřizovatelská smlouva v rámci ZUČ byla se skupinou uzavřena na počátku roku 1984. Pod hlavičkou ZO SSM bylo uskutečněno premiérové vystoupení NPSDB dne 16. dubna 1984. Na koncertě vystupoval společně se skupinou divadelní soubor Vrata. Se společnou produkcí obou souborů však Jana Kratochvílová, jakožto zástupce zřizovatelské organizace, dle její pozdější protokolární výpovědi, nesouhlasila. Skupina NPSDB dále dle této výpovědi porušovala repertoárovou skladbu, kdy namísto tvorby Jiřího Žáčka hrála na tomto vystoupení rovněž vlastní písně. Důsledkem bylo zrušení zřizovatelské smlouvy: *„Na základě těchto neustálých rozporů a skutečností, že skupině jde o něco jiného a že se nechtějí podrobit našemu metodickému vedení jsme jednostranně po projednání ve výboru ZO SSM smlouvu o zřizování zrušili. Svoje rozhodnutí jsem osobně za přítomnosti Dr. Roxany Zahradníkové²⁴⁰ oznámila vedoucímu souboru Pavlu Melounkovi. Současně jsem mu předala písemné oznámení o zrušení dohody o zřizování jeho skupiny v rámci ZUČ u naší ZO SSM.“*²⁴¹

Kratochvílová dále doplnila: *„Další jednání proběhlo po vystoupení skupiny v restauraci Za Větreem následující den, kdy jsem ho požádala o navrácení námi zrušené smlouvy k tomu Melounek přislíbil, že mi smlouvu pošle, což do současné doby neučinil.“*²⁴²

²³⁷ Srov. Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, a Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²³⁸ Základní organizace SSM.

²³⁹ Jana Kratochvílová je registrována v evidenci spolupracovníků StB, dále viz kap. 8. 2. Jana Kratochvílová, krycí jméno „JAN“.

²⁴⁰ Roxana Zahradníková - členka téže ZO SSM.

²⁴¹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Zápis o výpovědi - Kratochvílová Jana, 4. 9. 1984, s. 65

²⁴² *Tamtéž.* Dle Kratochvílové tehdejší manažer souboru NPSDB Pavel Melounek použil zrušenou zřizovatelskou smlouvu k uspořádání koncertu skupiny v restauraci Za Větreem. Viz dále, kap. 6. 3.

Je otázkou, do jaké míry je výpověď Jany Kratochvílové z výsledku důvěryhodná. Výše uvedená tvrzení Kratochvílové o zrušení zřizovatelské smlouvy tehdejší vedoucí NPSDB Pavel Melounek odmítl. Dle něho byla v době koncertu v restauraci Za Větrem skupina NPSDB stále zřizována ze strany výše uvedené ZO SSM, k čemuž se dále vyjádřil takto: „*Tak to evidentně lhala a chtěla se z toho vykrotit. To by bylo zase příliš velké dobrodružství, že bychom vystoupili bez zřizovatele... Podle mého názoru ta osoba určitě lhala a chtěla to na někoho hodit.*“²⁴³

Další zřizující organizací v roce 1984 byl Hifi Klub Svazarmu. Po kauze koncertu Za Větrem v létě 1984 ji skupina získala na podzim téhož roku. O tomto faktu byla dne 1. listopadu 1984 StB informována. Po intervenci z její strany byla poté smlouva zrušena.²⁴⁴

6. 3. Koncert v restauraci Za Větrem 20. 6. 1984

Koncert NPSDB v restauraci Za Větrem je pro tuto práci klíčovým mezníkem. Na základě jeho rozboru bude vystavěn konkrétní pokus o analýzu stavu kultury a přístupu k jejímu neoficiálnímu křídlu, jehož byla kapela NPSDB reprezentantem. Prvotním záměrem bude provedení jeho analýzy ve světle dostupných pramenů – zejména dokumentů vzniklých činností bývalé StB. Ty budou konfrontovány s výpověďmi pamětníků – členy skupiny a účastníky koncertu. Obdobným způsobem bude postupováno rovněž během rozboru událostí, které po koncertu v restauraci Za Větrem následovaly. Předpokladem je, že právě samotné důsledky a události, jež s sebou 20. červen 1984 přinesl, jsou do značné míry dobově příznačné a charakteristické. Na jejich základě bude proveden pokus o rekonstrukci a doklad konkrétního případu postupu státní moci proti neoficiální kultuře jako takové.

Koncert NPSDB v prostorách zahradní restaurace Za Větrem se uskutečnil 20. června 1984, v Krčském lese městské části Prahy 4. Jednalo se o jeden z prvních koncertů, jež kapela po svém vzniku v roce 1983 a oficiální premiéře

²⁴³ Srov. interview s Pavlem Melounkem, 5. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁴⁴ Viz kap.: 7. 3. Další činnost StB zaměřená na skupinu NPSDB.

16. dubna 1984 odehrála. Společně se skupinou vystupovalo rovněž Umělecké sdružení Vrata, jež v této době pouze přímo mimicky nedoplňovalo písně kapely, nýbrž mělo své vlastní vystoupení, které koncertu předcházelo a celou produkci zahajovalo. S organizací koncertu pomáhal skupině dramaturg Kulturního domu na Opatově Vojtěch Lindaur, jenž na místě rovněž vystavoval své obrazy.

V prostorách zahradní restaurace se sešlo, přestože akce neměla téměř žádnou propagaci, několik stovek diváků. Odhady jejich počtu se pohybují mezi třemi až osmi sty. Vystoupení začalo přibližně v osm hodin večer a produkce byla na příkaz VB ukončena ve 22,00 hodin. Poté byli členové obou souborů společně s některými diváky perlustrováni²⁴⁵. Dokumentace MO VB byla předána StB, jež převzala vyšetřování a shromáždila ji pod signálním svazkem krycí jméno „HERA“, v jehož rámci byla pak prováděna proti hudební skupině NPSDB a souboru Vrata rozkladná opatření. Členka divadelního sdružení Vrata Veronika Wünschová byla podezřelá dle §100 TZ 1961 Sb. z trestného činu pobuřování, tehdejší redaktor kulturní rubriky Zemědělských novin a manažer NPSDB Pavel Melounek podle §202 téhož zákona z výtržnictví.

Během pokusu o rekonstrukci koncertu 20. června 1984 jsem narazil na řadu nesrovnalostí a do značné míry protichůdných výsledků a zjištění. Výkladů o průběhu akce existuje zcela logicky tolik, kolik je jejích účastníků, tím spíše pak jejích vyšetřovatelů. Přesto lze vysledovat několik shodných linií, jež spolu mohou být konfrontovány. Lze konstatovat, že hlavní výklady existují dva. Ty kopírují, celkem podle očekávání, pohledy obou stran pomyslné barikády. Jedná se o složku zasahující a následně vyšetřující – tedy VB a StB. Druhou názorovou skupinou jsou – zákrokem bezpečnostních sil zasažení a jimi dále prošetřování – diváci, pořadatelé a účinkující hudebníci. Pakliže státními institucemi byly události spojené s koncertem interpretovány a vyhodnoceny jako téměř apokalyptické, jimž dominovala toxikomanie, sexuální obscénosti a další „závadové“ jevy, charakterizovala většina účinkujících vystoupení jako v podstatě poklidnou akci, jež nemusela být v žádném případě přerušena. Tyto dva, do značné míry i v zásadních faktech, rozdílné pohledy, lze nalézt již ve spisech StB

²⁴⁵ Perlustrace – úřední kontrola, prohlídka, zadržení podezřelé osoby za účelem zjištění totožnosti.

shromážděných v souvislosti s koncertem – pravděpodobně jediným pramenným materiálem písemné povahy.²⁴⁶

Rozdílnost názorů na průběh vystoupení si lze předně, i bez hlubších znalostí souvislostí, elementárně vysvětlovat povahou postavení obou stran. Strana podezřelá ze spáchání trestného činu a v této souvislosti vyšetřovaná má – anebo spíše měla by mít – potřebu nějakým způsobem se bránit. Rozhodně, je-li přesvědčena o své nevině. Připustíme-li přesto adekvátnost obvinění a reálného provinění, má hájící se strana snahu míru svého provinění snížit. Zjednodušeně řečeno: policista se snaží maximální možnou měrou vyšetřit trestný čin, zatímco podezřelý se nějakým způsobem hájí. Tímto způsobem se také popis odráží v opozici pozdějších protokolárních výpovědí s primárním úředním zápisem zasahujícího oddělení VB. Situace je však komplikovanější v případě, dostane-li se člověk do podezření ze spáchání trestného činu v totalitním státě, zvláště je-li obviněn z něčeho, za co by v demokratickém systému obviněn být neměl. Tento fakt je opět zvláště patrný z některých svědeckých výpovědí, jimž očividně vládnu opatrnost či obavy z další perzekuce.²⁴⁷ Dalším faktorem zapříčiňujícím zásadní rozdílnost může být do značné míry rovněž jistá radikálnost obou stran. Přestože reflektují tu samou skutečnost, je líčení každé z nich nejen odlišné, nýbrž v tomto ohledu i vyhraněné.²⁴⁸

²⁴⁶ Je tím míněna rozdílnost informací, jež se objevují:

- a) v úřední zprávě na místě zasahujícího MO VB Spořilov
- b) v zápisech výpovědí v souvislosti s koncertem vyslychaných účastníků

²⁴⁷ Viz např. svědecká výpověď Jany Kratochvílové, předsedkyně ZO SSM při PKS, které soubor NPSDB zřizovalo a pozdější KTS.

Je otázkou, nemá-li být právě toto předmětem zkoumání ve snaze dopátrat, do jaké míry byl politický systém ochotný zatlačit na své občany skutečně, formou reálné represe a v jakém případě stačila pouhá demonstrace síly, aby se „protivník“ rozložil sám a režimu nepohodlné aktivity zanechal.

²⁴⁸ V souvislosti s tím se nabízí otázka, zda se nejedná o dva světy, jež stojí proti sobě již ze zásady? Jedná se skutečně o problém ryze mocenský? Nebo spíše o problém generační, kdy se strana starší generace rozhodla hudbu generace mladší již předem nechápat. Prvotně se přeci jednalo o hudbu, jež byla minimálně od sestrojení elektrické kytary v padesátých letech, nejčastějším prostředkem realizace mladé generace jako takové. Lze odhadovat, že novovlnný soubor NPSDB se (společně s uměleckým sdružením Vrata) svým excentrickým a nekompromisním způsobem uměleckého vyjádření s největší pravděpodobností nesetkal u řady strašných posluchačů s nadšením. Nejednalo se tedy spíše o rozpor generační, pozdějším vývojem a postupem oficiálních institucí zpolitizovaný? V tomto okamžiku je ovšem neopominutelný fakt, že „starší“ generace jednala jednak z pozice síly, dále zejména pod záštitou oficiálních institucí a nakonec rovněž ideologie.

Klíčem k analýze koncertu z hlediska státní moci je zásadní zpráva zasahujícího MO VB Spořilov. Zásah SNB byl podle této zprávy motivován řadou faktorů. Kromě ryze obecných důvodů plynoucích z podstaty policejní práce (zabránění výtržnosti, toxikomanii apod.), jimi byly důvody i zcela politického rázu, kdy byly zjištěny „*nevhodné narážky na naši společnost*“, či údajné sympatie k náboženství a nakonec i hlasitá hudba a oblečení do ošuntělých džín, anebo divadelních kostýmů. Samotný zákrok ličí zpráva, celkově formulovaná s relativně vysokou mírou expresivity, jako v zásadě bezproblémový. Zrcadlově odlišným způsobem reflektují zásah VB účastníci koncertu, kteří hovoří spíše o poklidné akci s neadekvátním postupem zasahujících složek.

Předmětem zkoumání této části práce je průběh koncertu, příčiny jeho ukončení ze strany bezpečnostních sil a v neposlední řadě rovněž forma zásahu, přičemž všechny jmenované aspekty se liší z hlediska účastníků i vykonavatelů státní moci.

6. 3. 1. Koncert 20. 6. 1984 z pohledu státní moci

Jak již bylo uvedeno, v prostorách zahradní restaurace Za Větrem 20. června 1984 zasahovalo MO VB Prahy 4 Spořilov. Toto oddělení rovněž sepsalo hodnotící zprávu o průběhu koncertu a jeho přerušení, kterou převzala StB, jež se zásahem a činností skupiny NPSDB a uměleckého sdružení Vrata záhy začala prošetřovat.

Již z úvodních řádků této zprávy lze dojít k zajímavým zjištěním: „*Dne 20. 6. 1984 v dopoledních hodinách bylo důvěrnou cestou zjištěno, že v Praze 4, v restauraci Za Větrem se má konat maturitní večírek, na který se má mimo jiné dostavit také skupina možných toxikomanů. Náčelníkem MO VB Spořilov bylo rozhodnuto provést zde opatření ze strany orgánů MO VB. Kolem 20.00 hodiny se do uvedené restaurace dostavila hlídka MO VB ve složení npor. Vinařský, nstržm. Procházka ml., nstržm. Grill, nstržm. Procházka st., nstržm. Zmok. Bylo zjištěno, že v zahradní restauraci se nachází asi 500 osob. Tyto osoby byly ve věku od*

15 do 40 let. K dalšímu složení návštěvníků bylo zjištěno, že se zde nacházejí ve větší míře tzv. vlasatci a dále osoby oblečené a ostříhané ve stylu punk...“²⁴⁹

První – nikoliv překvapivou – avšak podstatnou informací je fakt, že VB byla informována o akci pořádané večer již v dopoledních hodinách. Z toho lze vyvodit několik závěrů. Předně bezpečnostní složky se mohly na zákrok připravit a ten tedy nebyl akcí vyloženě reagující na aktuálně zjištěnou situaci. Jak chápat rozhodnutí náčelníka o opatření? Lze předpokládat, že jednotlivé složky dostaly příkaz akci prověřit. Kromě výše zmiňované hlídky MO VB byli obdobně zcela určitě zaúkolováni rovněž tajní spolupracovníci StB, anebo příslušníci VB v civilu, jejichž přítomnost byla, rovněž vzhledem tomu, že Bezpečnost o koncertu věděla předem, téměř jistá. Podezření o účasti StB ostatně potvrdil již ve své svědecké výpovědi v souvislosti s koncertem rovněž zpěvák NPSDB Martin Krajíček: „*Také jsme věděli, že na koncertu jsou přítomni i příslušníci SNB v civilních oděvech a z toho důvodu jsme si mysleli, že se tam přišli podívat jako na každou podobnou akci. Zároveň jsme si mysleli, že příslušníci tuto akci svojí přítomností kontrolují.*“²⁵⁰

Jednou z prvotních otázek, jež vystoupí během rozboru koncertu a následného zákroku ze zorného pole státní moci, je – zda byla hudební produkce ze strany oficiálních institucí schválena a povolena?²⁵¹

Signální svazek akce „HERA“ zahrnuje oficiální vyjádření MNV Prahy 4, ze dne 21. července 1984, do jehož obvodu restaurace Za Větrem spadala a v jehož pravomoci bylo povolení celé hudební produkce. To na vyžádání zpětně informovalo vyšetřující StB v tom smyslu, že jim k uspořádání koncertu žádost předložena nebyla, a ten tedy z jejich strany povolen nebyl.²⁵²

Není však jasné, zda o tomto faktu věděly státní instituce, resp. zasahující VB. Je zde reálná hypotéza, že bezpečnostní složky nelegálnost akce tušily, neboť

²⁴⁹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam MO VB Praha 9 Spořilov, s. 12-14.

²⁵⁰ AMV ČR, sign. sv. HERA, Zápis o výpovědi Martina Krajíčka, 11. 7. 1984, s. 44.

²⁵¹ Jak již bylo uvedeno výše, není jasné, zda byla v době koncertu 20. 6. 1984 již se skupinou NPSDB ze strany ZO SSM při PKS rozvázána zřizovatelská smlouva, což by znamenalo fakticky nemožnost souboru veřejně vystupovat. Viz kap. 6. 2.: Zřizující organizace v roce 1984.

²⁵² AMV, sign. sv. HERA, vyjádření odboru školství a kultury MNV Prahy 4, za odbor jeho vedoucí Marie Křížová, s. 27.

koncertu se účastnili příslušníci SNB v civilu.²⁵³ Stejně tak je nejasné, zda měla na místo vyslaná hlídka rovněž rozkaz koncert ukončit. Přesněji tedy, zda bylo v tomto okamžiku již rozhodnuto o ukončení koncertu za jakýchkoliv okolností, anebo se tak stalo až v rámci reakce policejní jednotky na jimi zjištěnou a zhodnocenou konkrétní situaci.

Pokračování zápisu informovalo: „*Docházelo zde ke větší konzumaci alkoholických nápojů a většina osob byla v podnapilém stavu. Docházelo zde i k pohlavnímu styku. Dále podnapilé osoby na zahradě zvracely a konaly zde osobní potřebu...v textech byly náznaky nevhodných narážek na naši společnost... na jevišti byla napodobována soulož a jiné nevhodné jevy pro výchovu mladé generace. Z některých textů a oblečení členů skupiny byly vidět sympatie k náboženství*²⁵⁴. Na základě N-MO-VB Spořilov byl koncert skončen v 22.00 hod.“²⁵⁵

Pětičlenná hlídka se na místo dostavila kolem 20,00 hod., avšak koncert byl dle téhož zápisu na příkaz náčelníka ukončen až o dvě hodiny později.²⁵⁶ Z jakého důvodu by však nechali příslušníci kapelu do 22,00 hod. dohrát, pakliže byla - jak bylo později zadokumentováno v StB svazku HERA - na místě uskutečňována toxikomanie, docházelo k souložení atd.? Na místě je otázka, zda konali příslušníci špatně svou služební povinnost, pakliže nechali další dvě hodiny probíhat akci podle nich neslučitelnou s platnými zákony?²⁵⁷

Z případné toxikomanie mezi diváky na koncertě mělo MO VB Spořilov obavy v dopoledních hodinách, kdy se o koncertu dozvědělo. V úředním zápise o průběhu koncertu se však již zmínka o zjištěném užívání návykových látek na koncertě neobjevuje. Lze ji nalézt opět až v signálním svazku StB „HERA“, v jehož rámci byly události z koncertu a osoby z obou skupin prošetřovány.

²⁵³ AMV, sign sv. „HERA“, Zápis o výpovědi Martina Krajíčka, dat 11. 7. 1984, s. 44. Srov. kap. 6. 3. 2.: Koncert 20. 6. 1984 z pohledu účastníků, kde účast minimálně jednoho policisty potvrdila většina pamětníků.

²⁵⁴ Sympatie k náboženství – to ovšem nebylo nic trestného, neboť svobodu náboženského projevu oficiálně zaručovala ústava.

²⁵⁵ AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam MO VB Praha 9 Spořilov, 21. 6. 1984, s. 14.

²⁵⁶ *Tamtéž.*

²⁵⁷ Členové NPSDB M. Brodský a M. Krajíček uvádějí, že koncert byl nejprve přerušen a poté jim bylo umožněno dohrát jej do uvedených 22,00 hodin. Viz Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, a Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, kapitola 9.: Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

V návrhu z 3. srpna 1984 na provedení profylakticko-rozkladného²⁵⁸ a preventivně-výchovného opatření StB v akci HERA stojí: „Z postoupené dokumentace vyplývá, že skupina používá při vlastní produkci řadu invektiv a urážlivých výrazů proti kulturní politice KSČ, čímž zcela úmyslně snižuje ideovou a politickou úroveň vystoupení, což neguje čl. 2 zřizovatelské smlouvy. Z těchto důvodů pak v důsledku zvýšeného emocionálního působení členů skupiny dochází při jejich produkcích k psychózám a následně alkoholové a nealkoholové toxikomanii, což se plně potvrdilo a bylo zdokumentováno při vystoupení dne 20. 6. 1984 v restauraci Za Větrem Praha 4.“²⁵⁹

Signální svazek (dále jen sig. sv.) HERA zahrnuje úřední zprávu MO VB Spořilov o průběhu hudební akce²⁶⁰, jejím ukončení a dále pak úřední záznam o vyšetřování téhož oddělení v prostorách restaurace Za Větrem z druhého dne²⁶¹. Ani jedna z těchto zpráv však případ konkrétního užití návykových látek nepotvrdila. Pakliže by existovala ještě další dokumentace MO VB, je nelogické, že by si právě tuto informaci nechalo pro sebe a StB ji nepodstoupilo. V zápisech o výpovědi toxikomanii odmítají, anebo o ní nevědí, rovněž všichni vyslychaní účastníci. V sign. sv. HERA není rovněž žádný záznam o schůzce s tajným spolupracovníkem, anebo důvěrníkem, kteří by akci monitorovali a přítomnost drog potvrdili. Jejich užívání samozřejmě nelze v žádném případě vyloučit, avšak za předpokladu, že je dokumentace úplná, lze jej označit za pouhou domněnku a ničím nepodložené tvrzení, které však StB vzala za své a mohlo být použito proti skupině NPSDB v jejím dalším působení.

Kromě toxikomanie byly dalším výrazným tématem hlášení spořilovské policie tzv. „sexuální excesy“. V souvislosti s tím reálnější a rovněž jedinou konkrétnější informací – protokolárně zaznamenanou však jen v podobě dodatečné poznámky v zápisu šetření z druhého dne – bylo údajné znásilnění,

²⁵⁸ Profylaxe. Dle akademického slovníku cizích slov má výraz profylaxe následující význam: předběžné ochranné opatření proti vzniku choroby; profyl. opatření – léčba.

²⁵⁹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Návrh na provedení profylakticko rozkladného a preventivně výchovného opatření v akci HERA, sign. sv. 40343, s. 19.

²⁶⁰ AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam MO VB Praha 9 Spořilov, s. 12-14.

²⁶¹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam MO VB Praha 9 Spořilov, 21. 6. 1984, s. 23-25.

k němuž mělo v dějišti koncertu dojít. V tomto smyslu údajně informovala jistá dívka vedoucího restaurace Kořalníka.²⁶²

Kromě výše zmíněných „závadových“ jevů se Bezpečnost v souvislosti s koncertem zabývala dalšími, např. oblečením skupiny. Hudebníci byli dle zápisu MO VB oděni v ošuntělých džínách, v dlouhých plandavých světlých košilích a na krku měli přívěsky z koženky a z provazů. Jako další výrazné doplňky zevnějšku označilo MO VB sandále – kristusky a u mužů dlouhé vlasy vyčesané v cop, které nasvědčovaly o údajných sympatiích kapely k náboženství a jež byly patrné i z hraných textů. Kromě náboženství byly kapela NPSDB a divadelní skupina Vrata obviněny rovněž z propagace punkového hnutí. Tohoto přesvědčení nabyly bezpečnostní složky ze dvou zjištění. Jednak jím byl pohyb vystupujících „*ve stylu punk – rocku*“, druhým pak přítomnost punkových symbolů na pódiu – spínacích špendlíků, jimiž byly připevněny rekvizity: „*část jeviště bylo ověšeno cáry světlých hadrů, ve kterých byly napíchané zavírací špendlíky.*“ Celkově tak „*zejména svými mimickými projevy působily obě skupiny sugestivně na sedící publikum, na což, přestože se nejednalo o taneční, ale čistě poslechový koncert, reagoval sedící dav bouřlivými reakcemi.*“²⁶³

Dekadentnost akce v očích mocenských orgánů podporovalo v neposlední řadě konkrétní chování některých členů souboru: „*za hadry, které oddělovaly sedící diváky od tzv. zákulisí se na zemi povalovali členové souboru a hromadně pokařovali z jedné cigarety.*“²⁶⁴

Jedněmi z posledních – a v souvislosti s rockovým koncertem až zarážejících – poznatků prošetřujících bylo, že na pódium byly nasměrovány barevné světlomety a nadměrně křičela hudba. Závěr místního oddělení pak zněl následovně: „*Celkově lze uvést, že při vystoupení skupiny docházelo mezi diváky jak výše uvedeno k požívání alkoholu, k sexuálním scénám, výtržnostem, k dalším nevhodným projevům.*“²⁶⁵

Nabízí se hypotéza, zda spíše nekonformní oděv, mimické vyjádření a patřičná reakce vesměs mladého publika nebyly skutečnou příčinou, proč se

²⁶² AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam, s. 12-14.

²⁶³ *Tamtéž.*

²⁶⁴ *Tamtéž.*

²⁶⁵ *Tamtéž.*

SNB odhodlalo k zákroku a následné perlustraci účinkujících. Tuto fázi postupu popsal úřední záznam MO VB následujícím způsobem: „*Po dobu koncertu skupiny diváci různě pokřikovali a řvali. Na základě rozhodnutí N-MO-VB Spořilov byl koncert skupiny ukončen ve 22,00 hod. Příslušníci nstržm. Procházka Jiří st. a nstržm Tomáš Grill po ukončení poslední písničky skupiny vstoupili na pódium a začali všechny členy souboru soustřeďovat do jednoho rohu podia. Tímto se podařilo zajistit všechny hrající a zpívající členy souboru...*“²⁶⁶ Reakcí na toto jednání bylo, že se na pódium začali stahovat diváci. Příslušníci přikročili ke kontrolám občanských průkazů, během něhož se dle protokolu MO VB odehrál jediný násilný okamžik večera: „*Při perlustraci osob na jevišti někdo z davu vrhl na příslušníky transparent rozměrech asi 60x60 cm upevněný na dřevěné tyči...lze uvést, že zde nebyla žádná pořadatelská služba. Prodej alkoholických nápojů byl prováděn pouze ve výčepu Arnoldem Kořalníkem a při tomto mu pomáhala jeho manželka.*“²⁶⁷

6. 3. 2. Koncert 20. 6. 1984 z pohledu účastníků

Reflexe koncertu v restauraci Za Větrem jejími účastníky se, jak již bylo nastíněno výše, do značné míry rozchází s dobovou dokumentací bezpečnostních složek.

Obě strany se víceméně shodují v časovém vymezení koncertu. Účinkující dorazili na místo konání v odpoledních hodinách, samotná produkce byla zahájena přibližně ve 20,00 hodin. Ke jejímu ukončení došlo ve 22,00 hodin. Předtím byla však již jednou přerušena. V tomto okamžiku došlo rovněž k samotnému zásahu přítomných policistů, které Martin Krajíček popsal takto: „*Vzpomínám si, že byli prostě strašidelný. Naskákali tam jakoby na povel, najednou se tam zjevili, opravdu profesionálové. Asi byli i ozbrojení, na nás zbraně ale nevytahovali. Spíš si myslím, že už to bylo vybavení nějaké zásahové*

²⁶⁶ AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam, s. 14.

²⁶⁷ Tamtéž.

*jednotky. Ne, že by měli jako dneska plastické štíty, ale byli celí v černém, strašidelný, silný chlapi, policajti. Přilby neměli a hned nás legitimovali.*²⁶⁸

Počet příslušníků se pohyboval dle Martina Krajíčka v rozmezí pěti až deseti, což se shoduje s úředním záznamem MO VB.²⁶⁹ Po přerušení, vybrání občanských průkazů a vyjednávání s policisty bylo hudebníkům umožněno dokončit produkci několika dalšími písničkami.

Ve srovnání s tím vylíčil Vojtěch Lindaur své vzpomínky na zákrok takto: *„Ten zákrok nebyl nějak silový. Oni byli podle mého příliš ožralí na to, aby tam ty lidi mlátili, nebo něco takového. To byla parta nějakých opravdu blbečků, kteří se tak i chovali.*²⁷⁰

K tomu však Marek Brodský sdělil: *„Jeviště bylo ve vybouraných garážích, takže já jsem od bubnů vlastně ani moc neviděl, co se děje venku. Dozvěděl jsem se to, až když to všechno jakoby skončilo. Vzpomínám si, že jsem vylézal ven a kolem šla moje tehdejší žena a najednou z té střechy opravdu regulérně skočil šipku chlap a svalil ji jako nějakou teroristku na zem. Tak to jsem pochopil, že se asi něco děje.*²⁷¹

Všichni pamětníci se shodli na tom, že koncert byl přerušen a poté bylo skupině umožněno dokončit produkci do výše uvedených 22,00 hodin večer. K tomu blíže Martin Krajíček uvedl: *„Krátce po začátku nás přerušili a pak nám dovolili nějakou část dohrát. Během toho přerušení se odehrála taková klasická záležitost, že když tam naskákali ti z toho skutečného zásahu, ta přepadová jednotka, tak po všech, jak jsme byli na pódiu, chtěli občanský průkazy. Pistolemi snad na nás neměřili, ale opravdu nás drželi nějak v šachu a my jsme z toho byli fakt dost vyděšený. Já jsem jim říkal: „Ale já tady tu občanku nemám u sebe. Mám na sobě kostým, mám tady akorát tu kytaru a tak. Mám ty věci támhle v tašce padesát metrů vedle, kde máme složený věci na převlečení – kde mám civilní oděv, kde mám tašku, kde mám doklady.“ Nechtěli nás pustit k dokladům.*

²⁶⁸ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁶⁹ Dle úředního záznamu bylo na místě přítomno 6 příslušníků VB; AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední záznam, 21. 6. 1984, s. 12.

²⁷⁰ O podnapilosti příslušníků VB dále.

²⁷¹ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

*Pak tedy nás tam pustili, doklady si vzali a vybírali tam od všech účinkujících občanky, aby to měli podchycený.*²⁷²

Ve věci zakročení se nabízí otázka, za jakým účelem byl zákrok proveden. Zda měl skutečně ukončit kulturní akci, na níž byly porušovány platné zákony – anebo hlavním záměrem bylo např. fyzické zajištění hudebníků, jimž byly odebrány občanské průkazy, čímž tak byli nuceni setrvat v prostoru restaurace i po skončení koncertu.

Marek Brodský reflektoval zlom večera v podobě přerušení koncertu následovně: *„Podle mě nás to normálně nechali dohrát. Já si pamatuji, že se to zastavilo, někdo mi řekl, že je průser, ale ať hrajeme dál. Protože to bylo vlastně jakoby dost ke konci, tak nás nechali zahrát poslední čtyři písničky. Dokonce nechali i předavek, zřejmě spíš asi nějaká jejich strategie než benevolence. Zřejmě věděli, proč to tak dělají – jestli si mysleli, že se víc dozvědí, nebo čekali na nějakou provokaci.*²⁷³

Faktem je, že proti nemnohým policistům stál několikasetčlenný dav, od něhož bylo možné očekávat nelibou reakci.²⁷⁴ Hypotézu o nejistotě policistů a obavách z negativní odezvy publika vyslovil kromě rovněž i M. Krajíček: *„Pak následovalo složité vyjednávání a domlouvání, poněvadž zase měli asi strach. Těch lidí tam bylo hodně, a kdyby ten koncert vyloženě po té čtvrt hodině zarazili, tak asi měli pocit, že by z toho mohlo být něco většího, což zase nechtěli. Od těch lidí – kteří, myslím si, se tam chovali celkem normálně – občanky nevybírali. Ty vybrali prostě jenom od nás účinkujících a od těch lidí, kteří tam byli nějakým způsobem do toho zainteresovaný.*²⁷⁵

Sdělení o tom, že skupina mohla svou produkci dokončit, vyvolává řadu otázek. Předně, pakliže docházelo na místě k „závadovému“ počínání diváků, z jakého důvodu policisté koncert definitivně neukončili? Nebyl dostatek důkazů a za předpokladu, že „závadová“ akce bude dále probíhat, podaří se orgánům VB jejich skutečné získání?

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ Dle úředního záznamu MO VB dokonce někdo z diváků hodil po zasahujících příslušnících transparent. Tento moment si však nikdo z pamětníků nevybavil.

²⁷⁵ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

Vojtěch Lindaure ve spojitosti se zákrokem VB přiblížil úlohu na místě přítomného příslušníka: „*Já si pamatuji, že to bylo dané trošku – myslím si – blbou náhodou. Nějaký ten idiot tam seděl v té hospodě normálně. Neměl v úmyslu až tak zasahovat, ale když to jakoby viděl... A teď všichni byli tehdy ještě stále vyděšení z toho undergroundového pnutí, kdy se hrálo po těch hospodách a svatbách, tak si řekli: „aha, tak to je zase ono“ ...nejspíš, uvažuji. Zavolal na tu Prahu 4, spořilovskou policii.“*

K zásahu Lindaure dále dodal: „*...to bylo něco tak amatérského, že dodnes ani nevím, kdo to vlastně vyvolal. Podle mého nějaký ten opilý blbeček, který tam prudil a zavolal ty policajty – sám tedy policajt.*“²⁷⁶

Přítomnost policisty v zahradní restauraci potvrdil a blíže jej charakterizoval Martin Krajíček: „*Ten byl typický tím, že měl na sobě montérky, takový ty klasický vojenský polobotky, nějaký pruhovaný tričko a dost tam vypíjel – už určitě od těch pěti hodin tam sázel jedno pivo za druhým. Bylo zajímavé, že se k nám celou dobu choval kamarádsky. Od těch pěti hodin se tam popíjelo, lidi tam chodili, něco si říkali a on tam všude byl v podstatě jako kámoš. Bylo tedy jasné, že tam nezapadá, takže jsme všichni o něm věděli, že je tam prostě takovejhle týpek.*“²⁷⁷

Lze se již pouze dohadovat, zda měli policisté, kteří byli údajně o večerní akci informováni²⁷⁸, zákrok naplánovaný a předem připravený, či zda se jednalo až o reakci na konkrétní situaci. Stejně tak je nejasné, jestli byl přítomný příslušník na místo vyslán za účelem její kontroly²⁷⁹, anebo se jen vydal na posezení po práci, a teprve v úleku nad počtem „závadových“ diváků zalarmoval

²⁷⁶ Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁷⁷ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁷⁸ Viz úřední záznam MO VB; AMV ČR, sign. sv. HERA, s. 12.

²⁷⁹ V tomto smyslu se v zápise oficiálně vyjádřilo MO VB. Viz úřední záznam, *tamtéž*.

V souvislosti s tím mne napadá – ničím nepodložená – domněnka: údaj mohl být zpětně účelově „doplněn“ se záměrem vykázaní intenzivní činnosti jako důkaz kontroly a dohledu nad svým obvodem, jenž byl prezentován pražské S-StB. Současně tento záznam zákrok MO v restauraci Za Větrems ospravedlňoval. Bylo tedy jen v zájmu tohoto oddělení, aby akce, které pravděpodobně velel podnapilý příslušník, byla řádně zdůvodněna a samotný zásah řádně podložen argumenty.

své kolegy, kteří na místo dorazili a zakročili.²⁸⁰ Nebyl poté však zásah spíše důsledkem předpojatosti, nežli zamezením hromadně páchané trestné činnosti?

V případě přítomného policisty se jednalo pravděpodobně o velitele zásahu, jenž po definitivním ukončení koncertu prováděl výslech perlustrovaných muzikantů a k oběma souborům blíže zainteresovaných osob, což se odehrávalo v sále restaurace. Příslušník, jenž údajně již od odpoledních hodin požíval relativně intenzivně alkoholické nápoje, byl v době zásahu a v průběhu výslechů dle výpovědí všech pamětníků již značně podnapilý a všichni vzpomínají rozhořčeně na tuto část večera jako na zcela absurdní: „*Pak jsme seděli uvnitř v hospodě a ten úplně ožralej člověk vždycky zapomněl v té otázce buď podmět nebo přísudek. Nešlo to z toho moc rozklíčovat, na co se zrovna ptá. Vždycky to vzal buď zleva nebo zprava, jak jsme tam seděli v řadě. A my jsme odpovídali třeba „jo“ a když už čtvrtý řekl „jo“ a on brunátněl a začínal se nasírat, tak bylo jasné, že se má říkat, že „ne“. Tak ostatní říkali, že „ne“. Ale nikdo nevěděl..., úplně nesrozumitelná situace.*“²⁸¹

Jako kdesi na pomezí mezi tvorbou Franze Kafky a Jaroslava Haška se pak jeví procedura postupného navrácení občanských průkazů, v jehož průběhu byla neustále vyzývána osoba jménem Soběslav, na niž nikdo z vyslychaných nereagoval. Posledním na místě zadrženým bez navráceného průkazu byl tchán zpěvačky NPSDB Niny Vališové, jenž se narodil v Soběslavi, což měl tedy zaznamenáno v občanském průkaze. Na tuto poznámku vyslychající příslušník údajně dodal: „*Člověče, proč jste to neřekl hned! Vždyť jsme vás volali asi desetkrát!*“²⁸²

Během samotných vyslychání a perlustrace bylo všem přítomným vyhrožováno v tom smyslu, že celá akce bude mít dalekosáhlou dohru v podobě postihů v zaměstnání, pro studující ukončení studia. Příslušníci se údajně snažili zapůsobit dojmem, jenž by navodil pocit strachu – což se jim dle vyjádření

²⁸⁰ Jak se domnívá Vojtěch Lindaur, viz interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁸¹ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁸² Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

Martina Krajíčka rovněž i úspěšně dařilo. Zároveň však dle něho tuto snahu paralyzovali svou komičností.²⁸³

Policie údajně na místě vznesla vážné obvinění ze znásilnění, k němuž mělo dojít mezi diváky. Otázkou je, z jakého důvodu se zmínka o natolik závažném trestném činu neobjevila protokolárně již v primárním úředním záznamu, který reflektoval průběh a ukončení akce. Lze ji vypátrat pouze v podobě dodatku ve zprávě MO VB 21. června 1984, kdy toto oddělení provedlo druhý den v prostoru restaurace zpětné šetření.²⁸⁴

Ve spojitosti s tím lze vzít rovněž v úvahu možnou domněnku, již vyslovil Martin Krajíček: *„Já si myslím, že to byla taková jejich naprosto klasická technika, když chtěli někoho vyděsit, nebo někomu něco přišít – tak prostě řekli, že tam došlo k znásilnění. Já vím, že tam přímo – když tam pochodoval mezi námi a my jsme seděli v té místnosti a byli jsme jako zadrženi – že tam skutečně o tom mluvil. To už měli zřejmě připravený na nějakém papíře, že tam došlo k znásilnění. Ale jestli si to skutečně vybájili, nebo jestli tam někdo něco takového tvrdil, nebo jestli tam někoho vyslechli, nebo tam měli nasazenou nějakou provokatérku, která jim to řekla. Kdyby jí tam ale měli, tak zase někoho jmenují, řeknou něco, ale to bylo pořád jenom v téhle obecné rovině. Takže myslím si, že to byl skutečně ten klasický moment, kterého se vždycky používalo k tomu, aby se řeklo: „Tohle jsou ty špatný, to je ta dnešní mládež, která se chová takhle...“²⁸⁵*

Mimo všech výše uvedených obvinění skupiny NPSDB v souvislosti s koncertem *Za Větre* zůstává spornou otázkou opodstatněnost zákroku s ohledem na tehdejší povolovací řízení. Vojtěch Lindaur uvedl, že produkce byla řádně dohodnutá a na podobné akce se nevztahovalo povolení příslušného ONV. Dle jeho slov se v případě koncertu *Za Větre* jednalo o soukromou akci pro okruh blízkých přátel. Jak dále dodal, největším problémem bylo, že „přátel“ se sešlo bez jakékoliv propagace několik set.²⁸⁶

²⁸³ *Tamtéž.*

²⁸⁴ AMV ČR, sign sv. HERA, Úřední záznam MO VB ze dne 21. 6. 1984, s. 12.

²⁸⁵ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁸⁶ Interview s Vojtěchem Lindaur, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

V další výpovědi pak Vojtěch Lindaur připustil, že tehdejší předpisy byly skutečně porušeny. Přesto se k legitimitě počinání příslušníků VB vyjádřil následovně: *„Z našeho hlediska byl ten zákrok naprosto překvapivý a neopodstatněný. My jsme dobře věděli, že se pouštíme na tenký led, protože já jsem samozřejmě věděl, že nám ten koncert nepovolili. Ale říkali jsme si, že ten chlápek v té hospodě byl pro, my jsme byli pro, tak když tam přijdou ti fyzlové, tak se něco semele – tak se něco semlelo. My jsme samozřejmě věděli, že to není v ažůru. Samozřejmě tehdejšího z hlediska náležitostí povolovacího řízení jsme překročili tehdejší předpisy, ale ty předpisy byly úplně debilní...“*²⁸⁷

V podobném smyslu se vyjádřil tehdejšího manažer souboru NPSDB Pavel Melounek, podle něhož byl na vině vedoucí restaurace Arnold Kořalník, který ze své funkce pořadatele koncertu měl povinnost akci nahlásit, což neučinil. Melounek k tomuto upřesnil: *„Samozřejmě z hlediska tehdejšího absurdního povolovacího řízení v pořádku nebyl, když nebyl povolen. Dávám však důraz na slovo absurdního. To byla věc, na které se oni zhoupili, kdy on to tam jako pořadatel nenahlásil.“*²⁸⁸

Martin Krajíček dojmy z příslušníků VB dále přiblížil současně s postřehem o domnělé nebezpečnosti jednání obou skupin – NPSDB společně se sdružením Vrata – takto: *„Dále tam vyšetřoval samozřejmě Vrata, vyptávali se všech lidí na různé věci. Celá ta akce ale spíš nebyla taková, že oni by se chtěli něco dozvědět – protože oni už to všechno věděli, co se tam stalo. Byl to protistátní koncert, byly tam punkový symboly – tyhle ty zavírací špendlíky, což byla velice „nebezpečná“ věc. Byly tam kristusky, čili náboženská obuv. Byla tam volná dlouhá trička, tyhle ty řízy, což je zase náboženský oděv. Naplňovali jsme zkrátka skutkovou podstatu asi takových deseti činů. Plus si k tomu přibájili ty sexuální excesy, které si opravdu myslím, že se tam rozhodně neděly, no a samozřejmě tohle alkoholické opojení, které tam ale probíhalo jako v rámci normálních koncertů. Myslím si, že na dnešních koncertech to probíhá daleko intenzivněji. Ale rozhodně se tam neodehrávaly žádné drogy, protože tehdy to*

²⁸⁷ Interview s Vojtěchem Lindaur, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁸⁸ Interview s Pavlem Melounkem, 5. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

*tady, myslím si, bylo úplně v minimální míře a rozhodně ne v našem okruhu, že by byl někdo, kdo by byl vůbec k tomu někdy přišel.*²⁸⁹

Totožným způsobem se k otázce přítomnosti drog na koncertě vyslovili Marek Brodský a Vojtěch Lindaur. Podle obou pila obecně většina lidí ve sledované době maximálně alkohol. Dále přes zjevný rozpor v tom, že obvinění z alkoholové toxikomanie vznesla osoba²⁹⁰, jež byla sama silně pod jeho vlivem, je na místě úvaha: Lze hovořit skutečně, pakliže vypije v osmnácti letech mladík tři až čtyři piva, o alkoholové toxikomanii?²⁹¹

Marek Brodský poznamenal, že pro několik stovek diváků fungovalo v restauraci pouze jedno okýnko s výčepem.²⁹² Pochopitelně nelze vyloučit např. aplikace běžně dostupných léků společně s alkoholem, avšak domnívám se, že k žádné viditelné toxikomanii zde nedošlo, než jen k pití piva.

Rozličné od stanoviska státní moci jsou rovněž názory na tzv. „sexuální excesy“²⁹³, k nimž mělo v dějišti koncertu Za Větrem dojít. Martin Krajíček označil excesy za smyšlené²⁹⁴, stejně tak je odmítl též Marek Brodský, k čemuž nadneseně dodal, že však políbil svou ženu.²⁹⁵ Vojtěch Lindaur poznamenal, že pokud se někdo za účelem sexu odebral do nedalekého lesa, jemu o tom nebylo nic známo.²⁹⁶

Závěrečná konfrontace obou pohledů – tj. státní moci a účastníků – vybízí k četným úvahám. Z hlediska legitimacy byl zřejmě zákrok opodstatněný. Skupina NPSDB dle všeho skutečně porušila dobové předpisy týkající se veřejných produkcí. Podstatné ovšem je, že oficiální zápis spořilovské policie však

²⁸⁹ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁹⁰ Opilý příslušník MO VB provádějící výslechy v sále restaurace po skončení koncertu.

²⁹¹ Na okraj uvádím, že dle informací poskytnutých v rámci dlouhodobého měření teplot pražským Klementinem, byl 20. červen 1984 teplým letním dnem, s trvalým slunečním svitem a maximální denní teplotou blížící se k 28°C. Jak studující, tak pracující mladík měl po tomto dni jistě nárok na to, aby si nějaké to pivo dal.

²⁹² Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁹³ „Docházelo zde i k pohlavnímu styku, [...] na jevišti byla napodobována soulož...“; AMV ČR, sign. sv. HERA, Úřední zpráva MO VB Spořilov 11. 7. 1984, s. 13.

²⁹⁴ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁹⁵ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

²⁹⁶ Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

odůvodňoval užitý postup odlišnými argumenty. Těmi byly „nevhodný“ repertoár, oblečení připomínající náboženský oděv, punkové symboly a „závadové“ chování.

Je možné, že policisté byli odhodláni již předem důrazně zakročit a poté, co nebyla naplněna skutková podstata výše zmiňovaných trestných činů, stačilo pak pouhé nařčení z nich, společně s nekonformním oděvem „vlasatců“ a „toxikomanů“. V opačném případě je nelogické, aby policisté nezasáhli s konečným efektem již v průběhu koncertu a nechávali jej skupinu dohrát.

Ve světle pamětnických výpovědí jeví se zásah spíše jako přecitlivělá, anebo přesprávil horlivá reakce několika příslušníků MO VB Spořilov, kteří, přestože akce nebyla oficiálně povolena, celý případ zveličili.

Potvrzením této hypotézy by byla reakce StB, z níž Marek Brodský s Martinem Krajíčkem shodně nabyli dojmu, že ve snaze urychlit a uzavřít vyšetřování, vysílala sama signály o podřadném stupni důležitosti kauzy koncertu Za Větrem. Martin Krajíček se dokonce vyslovil v tom smyslu, že návštěva sídla StB v Bartolomějské ulici jej paradoxně uklidnila.²⁹⁷

Nesvědčil tedy samotný výrok podnapilého příslušníka – který označil hudební skupinu NPSDB nikoliv za skupinu hudební, nýbrž protistátní – spíše než o skutečně doložené trestné činnosti směřované proti socialistickému zřízení, více jako příznak dogmatismu policisty, jednajícího z pozice moci?

²⁹⁷ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

7. Akce StB „HERA“²⁹⁸

Pozornost směrem k hudební skupině NPSDB upřela StB důsledně až po koncertu 20. června 1984. Informace o existenci souboru s odvoláním na koncert Za Větrem se objevila v denní zprávě AIPKO²⁹⁹ X. S-SNB z 5. července 1984³⁰⁰. V závěru denní informace zaznělo: „*Je připravováno opatření s cílem zamezit členům uvedené skupiny v negativním působení na mládež.*“³⁰¹

Vybraným členem skupiny, pod jehož jménem mělo být opatření se souborem NPSDB provedeno, se paradoxně stala členka divadelního sdružení Vrata, studentka SUPŠ, Veronika Wünschová (*1966). Na ni byl pod krycím jménem „HERA“ založen spis prověřované osoby (dále jen spis PO).³⁰²

Informace o hudební skupině NPSDB začala StB shromažďovat do signálního svazku (dále jen sign. sv.)³⁰³ krycí jméno akce „HERA“³⁰⁴, převedeného ze spisu PO Veroniky Wünschové. V rámci sign. sv. byly vedeny veškeré informace týkající se členů skupiny a dalších osob zúčastněných na vystoupení NPSDB a sdružení Vrata v restauraci Za Větrem. Kromě toho byla

²⁹⁸ AMV ČR: sign sv.č. 40343, krycí jméno akce HERA, arch. sv. č. 772 119.

²⁹⁹ Analyticko-informační plánovací a kontrolní odbor X správy SNB. O její organizaci např. Patrik BENDA: kap. Registrující útvary, in: *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*, Praha 2003, s. XXXVII; Jan FROLÍK: *Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948-1989*. Sborník archivních prací, 41, 1991, s. 447-511.

³⁰⁰ Denní zpráva: „*V prostředí PUNK-ROCKU se v poslední době zformovala hudební skupina NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND, složená z devíti osob. Jmenovitě Zdeněk SUCHÝ /1963/, Jaromír KUBÍČEK /1961/, Jan CÍSAŘ /1964/, Miroslav RENDET /1963/, Milan HRUBÝ /1958/, Veronika WŮNSCHOVÁ /1966/, Ivana ŠIMŮNKOVÁ /1966/, Nina VALIŠOVÁ /1956/, Věra KREJČÍKOVÁ /1956/ [chybný zápis jména – správně Věra Krajíčková, pozn. J. B.]. Uvedené osoby se při koncertech skupiny dopouštějí invektiv proti socialistické společnosti a ve svých textech písní používají různé vulgarismy. Taktó navozená atmosféra, spolu se značnou konzumací alkoholu, vyvolává u publika z řad závadové mládeže nálady, směřující k páchání výtržností, rvaček a dalšího negativního jednání.*

Získané poznatky byly potvrzeny i cestou orgánů VB, kteří dne 20. 6. 1984 museli asi proti 500 účastníků koncertu v restauraci Za Větrem v Praze 4 zakročit a koncert přerušit.

Je připravováno opatření s cílem zamezit členům uvedené skupiny v negativním působení na mládež.“ AMV ČR, X. S-SNB, Analyticko-informační a plánovací odbor, sign. j. 1126, Denní informace č. 124/84 - výběr z poznatků S StB, č. j.: VN-001/124/03-83.

³⁰¹ *Tamtéž*, denní informace č. 124/84.

³⁰² PO spis – spis prověřované osoby byl zakládán k soustředování písemností prověřovacího charakteru na osoby pro StB z různých důvodů zajímavé – jak z jejich nebezpečnosti, tak i případné využitelnosti; M. CHURAN: *Encyklopedie špionáže*, s. 265.

³⁰³ Signální svazky byly zakládány na osoby podezřelé z trestné činnosti nebo na podezřelý jev za účelem prověření signálu, tj. potvrzení nebo vyvrácení podezření z trestné činnosti; *tamtéž*.

³⁰⁴ AMV. Sign sv.č. 40343 krycí jméno akce „HERA“, arch. sv. č. 772 119.

sign. sv. sledována další činnost skupiny NPSDB a konečně rozpracována opatření k jejímu rozložení.

Návrh na založení PO spisu č. 40342 pod krycím názvem „HERA“ v problematice „Volná mládež“ na jméno Veronika Wünschová předložil nstržm. Zdeněk Málek (starší referent 2. odd., 2b. odbor S-StB Praha) dne 28. června 1984 s odůvodněním: *„Jmenovaná bude prověřována ve spojitosti se zájmovými osobami v akci „KAPELA“ jako členka hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů band“. Tato skupina svým vystupováním negativně ovlivňuje mladou generaci a různými invektivami uráží čs. kulturní politiku. Cílem rozpracování v PO spisu bude uvedené poznatky prověřit a dokumentovat za účelem příslušných informací.“*³⁰⁵

Jméno Veroniky Wünschové, členky Uměleckého sdružení Vrata³⁰⁶, bylo zadokumentováno v úředním záznamu vypracovaném S-StB Praha z 11. července 1984: *„Skupina sugestivně působila na sedící publikum a to zejména svými mimickými projevy ve kterých si nejlépe vedla jak bylo později zjištěno Veronika Wünschová a Ivana Šimůnková. Na jevišti byla napodobována soulož a jiné nevhodné jevy pro výchovu mladé generace.“*³⁰⁷

Reakcí StB na poznatky předané MO VB Spořilov bylo zahájení tzv. „kontrarozvědného rozpracování“³⁰⁸. Příмым důsledkem pak bylo převedení spisu PO Veroniky Wünschové na sign. sv. krycí jméno akce „HERA“ ze

³⁰⁵ S-StB Praha, 2. odd. 2b odb. Schválil náč. 2. odd., 2b odboru npor. František Havlíček; AMV ČR, sign. sv. HERA, archivní sv. č. 772 119, Návrh na založení spisu prověřované osoby, krycí jméno HERA v problematice volná mládež, s. 1.

³⁰⁶ Nikoliv tedy skupiny NPSDB, jak se StB domnívala.

³⁰⁷ Úřední záznam z 11. 7. 1984. Vypracoval starší referent 2. odd., 2b. odbor S-StB Praha, nstržm. Málek Zdeněk; AMV ČR, sign. sv. HERA, s. 3.

³⁰⁸ „Směrnice pro činnost pracovníků kontrarozvědky“ (A-oper-I-1) vydaná rozkazem ministra vnitra ČSSR Jaromírem Obzinou 25. 1. 1978 kontrarozvědné rozpracování charakterizovala: *„Kontrarozvědné rozpracování (dále jen „rozpracování“) je aktivní, cílevědomá, plánovitá konspirativní činnost kontrarozvědky. Důvodem pro zahájení rozpracování je ověřený konkrétní poznatek (popřípadě souhrnné zhodnocení poznatků), jehož obsah svědčí o tom, že působením vnějšího nebo vnitřního nepřítele došlo nebo může dojít k porušení právních norem chránících státní a společenské zřízení Československé socialistické republiky.“*

Proces rozpracování byl v tomtéž rozkaze rozvržen na dvě na sebe navazující fáze:

1. prověřování signálu
2. rozpracování případu

Za signál byl považován každý zhodnocený poznatek nasvědčující, že dochází nebo již došlo k přípravě, k pokusu nebo dokonání trestného činu, popř. jinému jednání namířenému proti chráněným zájmům; „Směrnice pro činnost pracovníků kontrarozvědky“ (A-oper-I-1), část II, čl. 7, Internetové stránky MV ČR, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu: <http://www.mvcr.cz/policie/udv/struktur/rozkaz/rozkaz10.pdf>

17. června 1984 s odůvodněním: „Agenturně operativními prostředky bylo zjištěno, že jmenovaná jako členka hudební skupiny „NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND“³⁰⁹ se podílí na organizování hudebních produkcí této skupiny, při kterých dochází ke koncentraci většího množství závadové mládeže a tím i k činnosti, která se přibližuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu podle §100 TZ Sb.³¹⁰ Bylo zjištěno, že hudební skupina svým nevhodným emocionálním působením ovlivňuje své příznivce, kteří následně uskutečňují alkoholovou i nealkoholovou toxikomanií. Převedení PO spisu na signální svazek navrhuji z toho důvodu, že v signálním svazku budou soustřeďovány materiály, které budou podkladem pro uskutečnění profylakticko - rozkladného opatření se členy uvedené hudební skupiny.“³¹¹

Kontrarozvědným rozpracováním Veroniky Wünschové sledovala StB následující cíle:

„1. Získat pomocí agenturně operativních prostředků přehled o činnosti Wünschové v oblasti závadových skupin.

2. Zjistit a konkretizovat stykovou základnu Wünschové z hlediska možného negativního vlivu jmenované na ostatní osoby.

3. Získané poznatky budou průběžně vyhodnocovány a dle jejich charakteru, budou ke jmenované a její skupině přijata opatření se zaměřením na utlumení negativních jevů.

³⁰⁹ Uveden nepřesný název skupiny Nahoru po schodišti dolů band.

³¹⁰ Dle § 100 z. č. 140/61 Sb. Trestného činu pobořování se dopustil ten:

(1) Kdo z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky nejméně dvě osoby pobořuje

a) proti socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky,
b) proti její územní celistvosti, obranyschopnosti nebo samostatnosti, nebo
c) proti spojeneckým nebo přátelským vztahům republiky k jiným státům,
bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Stejně bude potrestán, kdo z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky umožní nebo usnadní šíření pobořujícího projevu uvedeného v odstavci 1.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí nebo jiným podobně účinným způsobem, nebo
b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 za branné pohotovosti státu.

³¹¹ Vypracoval nstržm. Málek, doporučil npor. Havlíček, schválil náč. 2b odboru S-StB Praha kpt. Josef Bahník; AMV ČR, sign. sv. HERA, Návrh na převedení spisu PO na signální svazek v akci HERA, s. 5.

Rozpracování jmenované bude uskutečněno dle plánu agenturně operativního rozpracování.“³¹²

Jak již bylo uvedeno, Veronika Wünschová nebyla členkou NPSDB, nýbrž divadelního souboru Vrata. StB však o této skutečnosti ještě nevěděla a obě skupiny v této době spojovala v jednu. Současně s tím chystala opatření proti skupině NPSDB. Plán agenturně operativního rozpracování v akci HERA z 19. července 1984 počítal se čtyřmi druhy opatření:

- *prověřková opatření – mezi něž mj. patřilo jednání se zřizovatelem „...za účelem ustanovení zbývajících členů skupiny „NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND“ a ke zjištění dalších případných nedostatků skupiny.*“³¹³
- *agenturní opatření – užití spolupracovníků StB, v jejichž rámci byli úkolováni TS „OLDA“ k osobě V. Wünschové a k širšímu zpravodajskému pokrytí rovněž D „KAREL“*
- *technická opatření – zvažovala se možnost užití zpravodajské techniky*
- *součinnostní opatření - postup měl být koordinován společně s obecným odborem kriminality (dále jen OOK) Praha 4*

Ze shrnutí rozplánování je zřejmé, že rozhodnutí o zákroku proti kapele NPSDB bylo v této době již učiněno bez ohledu na výsledky účastníků koncertu 20. června 1984, na jehož základě byla sepsána úřední zpráva MO VB Spořilov – tedy na základě informací z této zprávy. Cílem státních orgánů bylo naopak zjištění dalších případných nedostatků skupiny.³¹⁴ Rovněž výsledky měly být vedeny za zcela rozdílným účelem, než je objektivní zjištění skutečné míry provinění proti právním normám: *„Po získání základních prověřkových údajů bude s objektem a se členy skupiny „NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND“ provedeno profylakticko-rozkladné opatření. Cílem bude působit na členy skupiny, aby si uvědomili závadovost a možnost trestního postihu. V průběhu pohovorů bude tvořena možnost jeho zpravodajského využití do problematiky v akci „KAPELA“*“³¹⁵

³¹² AMV ČR, sign. sv. HERA, Návrh na převedení spisu PO na signální svazek v akci HERA, s. 5.

³¹³ AMV ČR, sign. sv. HERA, Plán agenturně operativního rozpracování v akci HERA, s. 7.

³¹⁴ *Tamtéž*, s. 8.

³¹⁵ *Tamtéž*.

Návrh na provedení profylakticko-rozkladného a preventivně-výchovného opatření v akci HERA byl schválen dne 3. srpna 1984. To bylo směřováno jednak k osobě Veroniky Wünschové, stále považované za členku NPSDB, která se údajně „...podílí na organizování hudebních produkcí této skupiny, při kterých dochází ke koncentraci většího množství závadové mládeže a tím i k činnosti, která se přibližuje k naplnění skutkové podstaty trestného činu podle §100 TZ Sb“,³¹⁶

Chystané opatření bylo dále směřováno však již zejména proti hudební skupině NPSDB samotné, s odkazem na její referenci: „...Zdejší součástí byla OS-SNB Praha 4 postoupena dokumentace, která popisem konkrétního chování členů souboru, jenž odporuje čl. 1 zřizovatelské smlouvy, ve kterém se skupina zavazuje k šíření uměleckých a estetických hodnot mezi mladými lidmi, hovoří o nebezpečnosti jednání jednotlivých členů a souboru jako celku [...] Z podstoupené dokumentace vyplývá, že skupina používá při vlastní produkci řadu invektiv a urážlivých výrazů proti kulturní politice KSČ, čímž zcela úmyslně snižuje ideovou a politickou úroveň vystoupení, což neguje čl. 2 zřizovatelské smlouvy. Z těchto důvodů pak v důsledku zvýšeného emocionálního působení členů skupiny dochází při jejich produkcích k psychózám a následně alkoholové a nealkoholové toxikomanii, což se plně potvrdilo a bylo zdokumentováno při vystoupení dne 20. 6. 1984 v restauraci Za Větrem Praha 4.“³¹⁷

Impulzem k preventivně rozkladnému opatření s „nebezpečně jednajícím“ souborem se tedy staly příčiny srovnatelné s opatřeními proti jiným souborům – údajné invektivy a urážlivé výrazy proti kulturní politice KSČ, koncentrace „závadové“ mládeže, psychózy během produkcí, alkoholová i nealkoholová toxikomanie. Je opět nutné zdůraznit, že obvinění z toxikomanie ve smyslu užívání zakázaných omamných látek je pouhou domněnkou, jež – vyjma obecného konstatování – není nijak doložena konkrétním jednáním osob z koncertu 20. června 1984 v restauraci Za Větrem.

³¹⁶ AMV ČR, sign. sv. HERA, Návrh na provedení profylakticko-rozkladného a preventivně výchovného opatření v akci HERA, s. 19.

³¹⁷ *Tamtéž*, s. 19.

7. 1. Realizace „preventivně-výchovného opatření“

Postup realizace profylakticko-rozkladného a preventivně-výchovného opatření proti souborům NPSDB a divadelnímu sdružení Vrata, navržený nstržm. Málkem, byl schválen dne 10. srpna 1984. Děлил na se na dvě kontinuální stadia:

- 1) návrh realizace
- 2) plán realizace

Obě stadia – návrh jakož i samotný plán realizace – byla rozvržena do několika na sebe rovněž navazujících fází.

7. 1. 1. Návrh realizace

Realizace profylakticko-rozkladného a preventivně-výchovného opatření v akci HERA byla navržena³¹⁸ do 4 fází:

Náplní první fáze mělo být provedení výsledků s některými protagonisty koncertu Za Větrem, konkrétně se zpěvákem a kytaristou NPSDB Martinem Krajíčkem³¹⁹, dále harmonikářem souboru Milanem Hrubým, pořadatelem vystoupení Vojtěchem Lindaurem a konečně s řidičem autobusu, jenž na místo koncertu dopravil aparaturu, Jaroslavem Endrychem.

Mezi cíle provedených výsledků patřilo zadokumentování negativní činnosti členů skupiny ve směru nežádoucího ovlivňování mládeže, využití získaných materiálů k operativní kombinaci proti členům hudební skupiny a získání případných podkladů pro vyhlášení výstrahy hlavním iniciátorům.³²⁰ Konfrontací jednotlivých záměrů výsledků jeví se poslední cíl jako zcela zásadní: „...v průběhu výsledků připravit podmínky pro rozložení skupiny a naprosté paralyzaci jejich činnosti.“³²¹ Lze z něho vyvodit jasný závěr, že účelem výsledku skutečně nebylo objektivní vyšetření událostí na koncertě 20. června 1984, nýbrž

³¹⁸ Navrhl nstržm. Málek dne 3. 8. 1984.

³¹⁹ Ve spise označeným chybně za M. Krejčíka.

³²⁰ AMV ČR, sign. sv. HERA, Průběh realizace, s. 20.

³²¹ *Tamtéž.*

rozkladné opatření, o kterém již bylo předem rozhodnuto a jež mělo proběhnout za jakýchkoliv okolností.

Předmětem druhé fáze byl samostatný výslech Veroniky Wünschové, jenž sledoval obdobné cíle, jako při postupu ve fázi první: „*dokončit dokumentaci negativní činnosti Wünschové Veroniky v amatérské hudební skupině „Nahoru po schodišti dolů band...[a] v souvislosti s činností Wünschové zadokumentovat negativní činnost členů skupiny a hudební skupiny jako celku*“.³²²

Třetí fáze průběhu realizace byla naplánována po ukončení výslechů, kdy mělo proběhnout jejich zhodnocení. Získaný materiál měl být poté konfrontován v rámci součinnostních opatření s obdobným materiálem OOK Praha 4, kde byly prováděny po linii VB výslechy s ostatními členy a příznivci hudební skupiny – Zdeňkem Suchým, Jaromírem Kubičkem, Janem Císařem, Miroslavem Rendekem, Pavlem Melounkem, Ivanou Šimůnkovou a Markem Brodským, jejichž cílem bylo získání dalších případných poznatků „StB charakteru“. Všechny vyhodnocené materiály získané provedenými výslechy mohly být rovněž eventuálně rozšířeny o doplnění dalšími výslechy. Cílem bylo nadále setrvávat a dále: „*získat podkladný materiál pro vyhlášení výstrahy SNB hlavním iniciátorům*“.³²³

Ve čtvrté fázi postupu proti NPSDB bylo připravováno jednání se ZO SSM při PKS, jež soubor zřizovala, za účelem informovat instituci o negativní činnosti skupiny. Úkol měl být proveden v součinnosti s 2a odborem S-StB Praha, jejímž zájmovým objektem bylo PKS. Stejným způsobem měla být informována také MV SSM. Rovněž v tomto případě měla být zdůrazněna „*negativní činnost na úseku ideologického působení v oblasti kultury mezi mládeží, který provádí pod hlavičkou ZO SSM jmenovaná hudební skupina*“.³²⁴

Kromě samotného rozkladného opatření proti skupině NPSDB, sledovala realizace další (a je otázkou, zda nebyly zejména pro StB ještě podstatnější) úkoly: „*V průběhu celého opatření bude současně sledována možnost zpravodajského využití vytipovaných osob v dané problematice*“.³²⁵

³²² *Tamtéž*, s. 20.

³²³ *Tamtéž*.

³²⁴ *Tamtéž*.

³²⁵ *Tamtéž*.

7. 1. 2. Plán realizace

Na rozplánování realizace profylakticko-rozkladného a preventivně výchovného opatření proti souborům NPSDB a divadelnímu sdružení Vrata se podílely dva bezpečnostní útvary: 2. oddělení 2b odboru S-StB Praha a společně s ním Obvodní správa SNB, odbor VB – OOK³²⁶ Praha 4.

Dne 27. srpna 1984 proběhlo na 2. odd. 2b odboru S-StB jednání mezi OOK Praha 4 a S-StB Praha.³²⁷ Na poradě byl projednán společný postup a součinnost obou složek, zejména v provádění výsledků. Výsledkem byl schválený plán realizace³²⁸ podepsaný náčelníkem 2b odboru kpt. Josefem Bahníkem a náčelníkem OOK Praha 4 kpt. Suchánkem: „Zadokumentování uvedených skutečností na základě meziresortní porady složek zúčastněných na rozpracování, bylo rozhodnuto uskutečnit realizaci závadové hudební skupiny s cílem zamezení její závadové činnosti a získání procesní dokumentace pro realizaci této skupiny.“³²⁹

Do realizace samotné bylo zahrnuto celkem 16 osob.³³⁰ Plán zahrnoval jejich vyslechnutí v rámci koordinace na jednom z výše jmenovaných útvarů.

³²⁶ OOK – obecný odbor kriminality.

³²⁷ „Jednání se zúčastnili starší referenti 2b odboru 2. odd. S-StB Praha ss. Šimák a Málek. Za OOK Praha 4, náč. OOK s. Suchánek, zástupce StB pro Prahu 4, s. Kratochvíl a operativní pracovník s. Klaban.“; AMV ČR, sign. sv. HERA, záznam z jednání 27. 8. 1984, s. 60.

³²⁸ Zadokumentování a rozložení této závadové hudební skupiny se stanovují následující úkoly:

1. - 2. odděl 2b odbor výsledky s Endrychem, Krajíčkem, Lindaurem, Hrubým, Kratochvílovou
2. - OOK zbytek
3. Na základě provedených výsledků bude provedeno vlastní preventivní rozkladné opatření u zřizovatele s KRATOCHVÍLOVOU Janou - předsedkyní ZO SSM při PKS.
4. Ve vzájemné součinnosti s bodem 3. bude provedena OOK Praha 4 realizace MELOUNKA Pavla pro trestný čin výtržnictví dle § 202 TZ 140/61 Sb.
5. Po zhodnocení výslednosti uvedených opatření bude v vzájemné součinnosti zpracována informace navedení PKS, KV SSM potažmo MěV SSM s cílem informovat příslušné funkcionáře o ideově závadné činnosti v oblasti kulturního využití mladé generace.
6. Dle výsledků bude Kratochvílové Janě vyhlášena výstraha náčelníka Správy SNB a SČK.
7. Po ukončení akce bude provedeno komplexní zhodnocení na 2. oddělení 2b odboru S-StB Praha a OOK Praha
8. Reagence na prováděná opatření budou sledována v rámci agenturně operativní činnosti 2. odd., 2b odboru a OOK Praha 4“; AMV ČR, sign. sv. HERA, Záznam z jednání 27. 8. 1984, plán realizace, s. 60.

³²⁹ Tamtéž, s. 60.

³³⁰ Jednalo se o tyto osoby:

1. Melounek Pavel (1957) – redaktor kulturní rubriky Zemědělských novin, manažer NPSDB
2. Wünschová Veronika (1966) – členka umělec. sdružení Vrata
3. Suchý Zdeněk (1963) – vedoucí umělec. sdružení Vrata
4. Kubiček Jaromír (1961) – člen umělec. sdružení Vrata

Náplní výsledků byly tzv. profylaktické pohovory, jejichž záměrem bylo kromě získání informací od vyšetřovaného, rovněž přimět jej k zanechání nežádoucích aktivit.

Zvláštní pozornost byla zaměřena na Janu Kratochvílovou, předsedkyni ZO SSM při PKS, která soubor NPSDB zřizovala. Jednání se zřizovatelem bylo pro rozložení hudební skupiny klíčové. O tom, že její kapela ztratí, nebylo žádných pochyb. Zájmem StB bylo spíše informovat jednotlivé kulturní (PKS) a svazácké instituce (KV SSM, MěV SSM) o „*ideově závadné činnosti v oblasti kulturního vyžití mladé generace*“.³³¹

Po skončení akce bylo naplánováno komplexní zhodnocení na 2. oddělení 2b odboru S-StB Praha a OOK Praha 4. Plán počítal s prověřením provedených opatření pomocí „*agenturně operativní činnosti*“.³³²

7. 2. Výsledky rozpracování

Realizace hudební skupiny NPSDB a preventivně rozkladné opatření v akci HERA byly ukončeny 12. září 1984. StB provedla statistické vyhodnocení celé akce, v němž vykazala následující data, viz tab. 1.

-
5. Císař Jan (1964) – člen umělec. sdružení Vrata
 6. Schneider Martin (1968) – člen NPSDB
 7. Hrubý Milan (1958) – člen NPSDB
 8. Lindaur Vojtěch (1957) – zástupce ředitele KD Opatov, organizátor koncertu 20. 6. 1984
 9. Krajíček Martin (1958) – člen NPSDB
 10. Endrych Jaroslav (1950) – řidič autobusu, jenž na místo odvezl aparaturu
 11. Brodský Marek (1959) – člen NPSDB
 12. Kořalník Arnold (1957) – vedoucí restaurace Za Větrem, pořadatel akce
 13. Berka František (1965) – člen umělec. sdružení Vrata
 14. Vališová Nina (1956) – členka NPSDB
 15. Reisner Lubomír (1961) – člen umělec. sdružení Vrata
 16. Kratochvílová Jana (1964) – předsedkyně ZO SSM PKS Praha, zřizovatele souboru NPSDB
- ³³¹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Záznam z jednání 27. 8. 1984, plán realizace, s. 60.
- ³³² Tedy nasazením osob spolupracujících se StB.

Tabulka 1:

„Výkaz preventivních opatření provedených útvarem čs. kontrarozvědky:“³³³

	počet	bezpartijní	přísl. ostatních polit. stran	členové SSM	členové a kandidáti KŠČ	rozpraco- vávání ve svazcích	nerozpraco- vávání ve svazcích	cizinci ze ZST
příslušníci býv. buržoazie inteligence	1							
mládež	12			3		4	8	
pracovníci na úseku kultury	3			1				
pracovníci v zemědělství								
příslušníci ČSLA a vojsk MV								X
dělníci								

Nejpodstatnější plynoucí ze statistického výkazu informací je počet osob rozpracovaných dále ve svazcích. Z šestnácti osob se jednalo o čtyři.³³⁴

Bezpečnostními orgány dále vyhodnotily jednotlivé výsledky. U všech osob byly uvedeny příčiny vedoucí k opatření a jeho stručný popis. Signální svazek „HERA“ byl jako spis PO založen na členku uměleckého sdružení Vrata Veroniku Wünschovou, u níž byly shledány: „...Závadový repertoár, vzbuzování emocionálního jednání, nevhodné vystupování, členka sdružení VRATA v rámci středočeského kraje, vystupování se skupinou nahoru po schodišti dolů band...Zamezit negativnímu jednání, provedeno profylaktickým pohovorem, zabránit negativnímu jednání na mládež, v současné době nebyly získány negativní poznatky, zabráněno částečně koncentraci osob z řad VOLNÉ MLÁDEŽE.“³³⁵

Totožná opatření v podobě pohovoru a se shodnými výsledky byly uplatněny rovněž na zbylé členy divadelního sdružení, včetně jeho vedoucího

³³³ AMV ČR, sign. sv. HERA, Výkaz preventivních opatření provedených útvarem čs. kontrarozvědky, s. 75.

³³⁴ **Viz dále kap. 8. Osoby „rozpracované“ v akci HERA, dále vedené v evidenci StB.**

³³⁵ AMV, sign. sv. HERA, s. 75.

a režiséra Zdeňka Suchého.³³⁶ Tzv. profylaktický pohovor absolvovali rovněž všichni členové NPSDB. K jiným případům dalšího rozpracování osob ze skupiny, anebo k jejich perzekuci ze strany StB nedošlo.³³⁷

Profylaktickým pohovorem tedy činnost StB skončila: „Všichni výše jmenovaní byli postoupení na příslušné MNV k vlastním opatřením.“³³⁸

Přímým důsledkem rozkladného opatření se souborem NPSDB bylo zrušení zřizovatelské smlouvy. Jednalo se o zrušení definitivní, neboť dle výpovědi Jany Kratochvílové, předsedkyně zřizující ZO SSM při PKS, se skupinou byla smlouva již předtím rozvázána.³³⁹ Společně s tím potvrdilo vyjádření StB rovněž její konečný výrok o oficiálně nepovoleném vystoupení: „Dále bylo provedeno jednání se zřizovatelem hudební skupiny a to s předsedkyní ZO-SSM při PKS s. Kratochvílovou Janou. Zde bylo zjištěno, že uvedená hudební skupina /NPSDB/ neměla povolení na vystoupení, které uspořádala 20. 6. 1984 v restauraci Za Větrem na Praze 4. V současné době bylo mezi ZO-SSM při PKS a hudební skupinou, která byla tímto ZO-SSM zřizována v rámci ZUČ zrušena zřizovatelská smlouva. Ze strany Kratochvílové Jany bylo zrušení o zřizování hudební skupiny provedeno nedostatečně. Jmenovaná po schválení ve výboru zrušila zřizování jen za strany ZO-SSM a od s. Melounka, vedoucího hudební skupiny si nevyžádala ani podpis na listinu o rozvázání smlouvy současně s tím, že si nevyžádala navrácení smlouvy, což jí přislíbil, ale nesplnil. Jak bylo z výpovědi Melounka potvrzeno, ještě zneužil neplatnou zřizovatelskou smlouvu k vystoupení 20. 6. t. r. v restauraci Za Větrem na Praze 4.“³⁴⁰

Ve spojitosti s tím byla u Jany Kratochvílové shledána špatná kontrola nad zřizovanou skupinou NPSDB. Opatřeními bylo kromě profylaktického pohovoru, zejména zrušení zřizovatelské smlouvy.³⁴¹

Dle bezpečnostních orgánů, uspořádal tehdejší vedoucí souboru NPSDB Pavel Melounek koncert 20. června 1984 bez příslušných povolení, následkem

³³⁶ Společně s Veronikou Wünschovou a Zdeňkem Suchým se jednalo o Františka Berku, Jaromíra Kubíčka a Jana Císaře.

³³⁷ Srov. rozhovor s Vojtěchem Lindauem, viz interview 29. 3., 3. 5. 2006, kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³³⁸ AMV ČR, sign. sv. HERA, Informace o provedeném profylakticko-rozkladném a preventivně výchovném opatření v akci HERA, s. 81.

³³⁹ Viz kap. 6. 2. „Zřizující organizace v roce 1984“.

³⁴⁰ AMV ČR, sign. sv. HERA, Informace o provedeném opatření, s. 80.

³⁴¹ *Tamtéž*, s. 76.

čehož byla údajná výtržnost, kterou ukončil až zásah VB. Obavy StB pramenily zejména z případného opakování podobné akce. Opatřeními k osobě Pavla Melounka, jež měla tomuto zabránit, bylo provedení profylaktického pohovoru, dále pak u něho trvala možnost trestního postihu dle § 202 výtržnictví, a konečně výše uvedené zrušení zřizovatelské smlouvy.³⁴²

K vedoucímu skupiny Melounkovi bylo doplněno: „*Po zvážení získané dokumentace k negativní činnosti Melounka bylo vzhledem k nedostatečnému naplnění skutkové podstaty trestné činnosti rozhodnuto, že jmenovaný bude předán v rámci součinnostních opatření orgánům OOK Prahy 4 pro trestný čin výtržnictví dle § 202 trestního zákona.*“³⁴³

Další podstatnou součástí preventivních rozkladných opatření bylo informování příslušných kulturních a politických institucí.³⁴⁴ Informovány o „*negativním vystoupení jmenované skupiny*“ byly ONV v Praze 4, OV-KSČ v Praze 4, PKS, MěV-SSM a KV-SSM.³⁴⁵

Další informovanou organizací bylo ředitelství „*Restaurací a jídelen*“ Prahy 4, pod jehož správu patřila restaurace Za Větrem. Ředitelství reagovalo odvoláním jejího vedoucího Arnolda Kořalníka: „*Byla postoupena informace na vedení RaJ Praha 4 o jejich zaměstnanci Arnoldu Kořalníkovi, který dne 20. 6. t. r. uvolnil prostor zahradní restaurace Za Větrem k nepovolené akci, neboť je zde vedoucím. Dále jmenovaný nezajistil dozor při konání tohoto vystoupení. Na základě tohoto zjištění, ředitel RaJ Prahy 4 s. Šoufek zavedl kárné opatření s vedoucím provozovny Za Větrem, odvolal ho z funkce vedoucího a přemístil na jinou provozovnu do funkce číšníka.*“³⁴⁶

Kromě potrestání hostinského jednalo ředitelství dále a podniklo kroky ve snaze znemožnit opakování obdobného vystoupení koncertu Za Větrem: „*...s. Šoufek upozornil všechny vedoucí provozoven RaJ na povinnost vyžadovat*

³⁴² AMV ČR, sign. sv. HERA, Informace o provedeném opatření, s. 76.

³⁴³ *Tamtéž.* Srov. rozhovor s Pavlem Melounkem, který se vyjádřil, že nebyl dokonce ani vyslýchán, z trestného činu výtržnictví obviněn nebyl a jediným postihem byla dle něho požadavek PKS, aby zanechal vedení skupiny NPSDB; Interview s Pavlem Melounkem, 5. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁴⁴ Srov. kap. 5. „Metodika StB využívaná v průběhu „realizací“ hudebních skupin“.

³⁴⁵ AMV ČR, sign. sv. HERA, Informace o provedeném opatření, s. 79.

³⁴⁶ *Tamtéž*, s. 80.

*povolení od odboru kultury ONV Praha 4 k vystoupení kulturních souborů v zařízeních RaJ.*³⁴⁷

Lze se jen dohadovat, do jaké míry se mohlo jednat o spíše formální čin. Výzva k důslednému dodržování úředního postupu v průběhu povolovacího řízení přesto znamenala rovněž pokus o zdokonalení kontroly nad hudebními soubory samotnými.

Celkově lze v jednání bezpečnostních orgánů vysledovat snahu o přenesení aktivity výkonné složky státní moci proti hudebním souborům směrem dolů, k nižším stupňům státní správy. V konečném důsledku to nebyla StB, kdo prováděl přímá opatření ke ztížení, anebo přímo znemožnění dalších vystoupení amatérských skupin. Jednalo se o z její strany instruované ředitelství restaurací – tedy organizace, jež neměla s kulturou nic společného, přesto se spolupodílela na jejím formování v podobě vnějších zásahů. Do společenské represe byly zapojeny a spolupodílely se na ní organizace nerepresivní.

Důmyslný postup je dokladem úsilí o vybudování společensky obširnějšího systému, v jehož rámci měly být a rovněž také byly do boje proti amatérské hudební scéně zapojeny co nejširší vrstvy společnosti. Zásahy a omezování nebyly pak jen záležitostí pouhé vládnoucí politické špičky a její výkonné moci v podobě bezpečnostních orgánů, nýbrž aktivita byla „zespolečenštěna“. Historik Miroslav Vaněk použil v podobném kontextu termínu „totalita zdola“³⁴⁸. Policie jednající v rámci politické vůle ji přenášela nejen na politickou správu (odbory kultury MNV), ale i nižší stupně. Jedním z článků bylo v tomto případě ředitelství pražských restaurací, jež přesunulo aktivitu ve vykonávání opatření na jednotlivé provozovny. Vedoucí restaurace, pakliže by obešel systém povolovacích řízení, vystavoval se reálné možnosti postihu, jako tomu bylo v případě hospodského Kořalníka z restaurace Za Větrem. V opačném případě ovšem tím, že úřední postup důsledně dodržoval, stal se součástí celku, ve kterém nemělo být dle představ státní moci nepohodlnému souboru umožněno vystoupit.

Je zřejmé, že představa se ukázala být mylnou a tento systém v žádném případě důsledně nefungoval. Hudební skupině NPSDB, přestože nemohla

³⁴⁷ *Tamtéž.*

³⁴⁸ M. VANĚK: *Kytky v popelnici...*, s. 220.

vystupovat v obvodu Prahy 4, byly další produkce v jiných městských částech bez větších problémů umožněny. M. Vaněk uvedl, že tento jev bylo možné pozorovat rovněž v celorepublikovém měřítku. Docházelo často k paradoxním situacím, kdy v jednom městě či regionu byly hudební projevy mladých lidí pronásledovány, zatímco v jiném městě se mohly prezentovat na veřejnosti.³⁴⁹

Vysvětlením může být špatně fungující, anebo neexistující, koordinace prováděných opatření jednotlivých mocenských orgánů. Hypotézu kromě vyjádření pamětníků³⁵⁰ potvrzují stejně tak relace mocenských orgánů, neboť na tento problém ostatně poukazovala rovněž i samotná StB.³⁵¹

7. 3. Další činnost StB zaměřená na skupinu NPSDB

Rozpracování hudební skupiny NPSDB v akci HERA nebylo ukončeno realizací preventivního rozkladného opatření. StB pokračovala v tzv. „agenturním“³⁵² sledování. Kontrola a „reagence“ provedených opatření měla být dle jejich plánu prováděna v rámci „agenturně operativní činnosti“ 2. odd., 2b odboru S-StB Praha a OOK Prahy 4.³⁵³

Sign. sv. „HERA“ zahrnuje celou řadu agenturních zpráv (dále jen AZ) o činnosti hudební skupiny NPSDB od spolupracovníků StB (KTS, D) „RYC“ a (KTS, D) „JAN“.

V případě prvních dvou jmenovaných byly registrovány osoby přímo spjaté s kauzou koncertu v restauraci Za Větrem. Jednalo se o řidiče autobusu s hudební aparaturou, Jaroslava Endrycha³⁵⁴. Pod krycím jménem „JAN“ byla evidována předsedkyně ZO SSM při PKS Jana Kratochvílová.³⁵⁵

Jak bylo uvedeno výše, jedním z předních důsledků rozpracování skupiny NPSDB v akci HERA bylo rozvázání zřizovatelské smlouvy se ZO SSM při PKS. Vzhledem k tomu, že bez zřizovatele skupina nesměla vystupovat, začala

³⁴⁹ M. VANĚK, *Kytky v popelnici*, s. 220.

³⁵⁰ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁵¹ Srov. se závěry z celostátní porady náčelníků ze dne 27. 10. 1983, viz kap. 5.2. *Formy postupu ve sledovaném období (1982-1986)*.

³⁵² Za pomoci tajných spolupracovníků.

³⁵³ AMV ČR, sign. sv. HERA, Záznam z jednání 27. 8. 1984, plán realizace, s. 60.

³⁵⁴ Viz kap. 8. 1. Jaroslav Endrych, krycí jméno „RYC“

³⁵⁵ Viz kap. 8. 2. Jana Kratochvílová, krycí jméno „JAN“

s hledáním organizace, jež by jí oficiálně zajistila navrácení úředního statusu. Především tyto snahy o získání nové zřizující instituce byly středem pozornosti StB.

Jaroslav Endrych, (KTS, D „RYC“), informoval v AZ z 21. září 1984 o snaze nového manažera NPSDB Vojtěcha Lindaura opatřit souboru zřizovatele na opatovském kulturním domě: „*Pramen na schůzce hovořil k osobě LINDAURA Vojtěcha, který pracuje jako zástupce KD Opatov Praha 4. [...] Pramen o jmenovaném hovořil ve spojitosti s hudební skupinou „Nahoru po schodišti dolů band“. Lindauer³⁵⁶ má zájem uvedené hudební skupině opatřit zřizovatele na OKD Praha 4. Při svých jednání se Lindauer snaží skupinu prezentovat jako velice kvalitní soubor.*“³⁵⁷

Zpráva dále informovala o průběhu jednoho z opatovských koncertů. Ve spojitosti s tím není bez zajímavosti, že na základě právě této AZ byl na osobu Vojtěcha Lindaura dne 8. října 1984 založen spis PO.³⁵⁸

Vojtěch Lindaur k uvedenému období ve spojitosti se zákazem vystupování v obvodu Prahy 4 uvedl: „*Pamatuji se, že bezprostředně po prázdninách se normálně hrálo třeba v Bohnicích. Na Chmelnici se mohlo hrát běžně. Záleželo na tom konkrétním inspektorovi, co povolil. Tam nebyla nějaká zásadní roční prodleva. Jak jsme čekali, že přes prázdniny se na to zapomene a vyčichne to, tak to skutečně stalo a normálně na podzim už se dalo hrát. Tehdy jsem si ke Schodišti přibral ještě Babalet a Dybbuk hned na podzim 1984 jsme udělali několik koncertů – ne tedy na Praze 4, ale hlavně u toho Fajkuse...*“³⁵⁹

Faktem je, že skupina pod hlavičkou KD Opatov nakonec organizována nebyla, novým zřizovatelem se stal na podzim 1984 Hifi klub Svazarmu Prahy 8, jehož předsedou byl právě Vlastimil Fajkus.³⁶⁰

O této úřední změně statusu skupiny informoval opět Jaroslav Endrych v AZ z 1. listopadu 1984³⁶¹, v níž dále oznámil, že skupina opět vystupuje

³⁵⁶ Vojtěch Lindaur.

³⁵⁷ AMV ČR, sign. sv. HERA, AZ č. 2, Vojtěch Lindaur – poznatek k osobě, s. 14-15. Celé znění AZ viz příloha.

³⁵⁸ Viz blíže kap. 8. 3. *Vojtěch Lindaur, objekt „LINDA“*.

³⁵⁹ Interview s Vojtěchem Lindauřem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁶⁰ Vypověděl o něm např. Jaroslav Endrych AZ z 19. 3. 1985, v níž sdělil poznatek o tom, že Fajkus zřizuje problémové hudební soubory. AMV ČR, Jaroslav Endrych - KTS, D „RYC“, archivní sv. č. 776 396, AZ – poznatek k osobě Vlastimila Fajkuse, s. 27.

a přiblížil její koncert z 10. října 1984 v Okresním kulturním domě Rokoska na Praze 8³⁶²: „Zde měla opět hudební skupina vystupovat společně s hereckým sdružením VRATA. Vedoucí uvedeného OKD po krátké ukázce společného vystoupení zakázal hereckému sdružení vystupovat na uvedeném koncertu a upozornil uvedenou hudební skupinu, neodpustí-li si různé invektivy proti soc. zřízení a kulturní politice ČSSR bude nucen přerušit vystoupení.“³⁶³

Namísto pouhého sledování došlo rovněž k intervenci ze strany StB a fakticky dalšímu zastavení činnosti skupiny NPSDB.³⁶⁴ Přímým opatřením bylo rozšíření zákazu vystupování z dosavadního obvodu Prahy 4 na území celého hlavního města: „Na základě jednání s inspektorem kultury NVP s. Cínřtem bylo dohodnuto, že hudební skupina NPSDB a skupina VRATA bude mít zákaz vystupování na teritoriu hl. m. Prahy.“³⁶⁵

K hlavičce agenturní zprávy byla připojena tato rukou psaná poznámka: „V součinnosti s Bošek/Svazarm [nečitelné jméno, zřejmě Bošek, pozn. J. B.] – zrušit zřizovatelskou smlouvu...“³⁶⁶

Martin Krajíček potvrdil, že výše uvedená organizace Svazarmu skutečně od zřizovatelské smlouvy upustila a dále dodal, že skupina byla dvakrát ve své činnosti zcela zastavena.³⁶⁷

Dne 22. května 1985 přistoupila StB k ukončení akce HERA a uložení svazku. Návrh odůvodnil nstržm. Málek následujícím způsobem: „Reagence na provedené opatření byla sledována TS „OLDA“ a KTS „RYC“, kteří jsou zařazeni do agenturní sítě 2. oddělení 2b odboru S-StB Praha. Od ukončení profylaktického opatření 14. 10. 1984 nebylo zjištěno, že by výše jmenované osoby ve své negativní činnosti pokračovaly. Vzhledem k tomu, že bylo v průběhu

³⁶¹ AMV ČR, sign. sv. HERA, AZ č. 2, Vojtěch Lindaur – poznatek k osobě, s. 14-15. Celé znění AZ uvedeno v příloze.

³⁶² Fakt, že skupina NPSDB na podzim 1984 vystupovala na Rokosce, potvrdil rovněž Vojtěch Lindaur. Viz rozhovor s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁶³ AMV ČR, akce LINDA, archivní sv. č. 803320, AZ – Vojtěch Lindaur, poznatek k osobě, s. 3.

³⁶⁴ Srov. Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, a Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁶⁵ AMV ČR, sign. sv. HERA, Skupina „Nahoru po schodišti dolů band“ - zákaz vystupování v Praze, s. 83.

³⁶⁶ *Tamtéž.*

³⁶⁷ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006. Viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

rozpracování v plném rozsahu dosaženo stanoveného cíle, navrhuji akci HERA ukončit a svazek uložit do archivu SEO na dobu 10-ti let.“³⁶⁸

Závažným badatelským úkolem k analýze jednotlivých opatření zaměřených na působení hudební skupiny NPSDB, je pokus o zmapování skutečného dopadu v konfrontaci s „papírově“ vykázaným výsledkem. Na základě rozboru archivního materiálu týkajícího se skupiny NPSDB po ukončení akce HERA, lze dojít k zajímavým zjištěním.

Svazek (KTS, D) krycí jméno „RYC“ zahrnoval Endrychovu zprávu k článku o skupině NPSDB z 10. července 1985, u níž byl jako její autor uveden hudební publicista Vladimír Vlasák: „*Pramen na schůzce předal písemný materiál formátu A-4, jehož obsahem je rozhovor se členy hudební skupiny "NPSDB", kde je uveden jako autor Vladimír VLASÁK. Pramen se domnívá, že materiál lze vzhledem ke svému zpracování otisknout v některém oficiálním časopisu. Dále pramen uvedl, že se v článku objevují různé zmínky o potížích hudební skupiny s čs. institucemi, které vyplývají z jejich určité "zkonstnatělosti" a neschopnosti přijímat nové věci v oblasti hudby.*“³⁶⁹

Je evidentní, že StB byla informována minimálně o stávající existenci kapely. Spis PO vedený na Vojtěcha Lindaura zahrnoval v AZ z 13. září 1985, reflektující koncertní činnost na Opatově, rovněž následující informaci: „*Pramen na schůzce předal poznatek k osobě Vojtěch Lindaura, který je zaměstnán jako zástupce vedoucího kulturního domu Opatov v Praze 4. Pramen ke jmenovanému uvedl, že zneužívá své funkce, hlavně v tom směru, že se snaží prosazovat závadové hudební skupiny a umožňuje jim koncerty v KD Opatov. Jedná se o hudební skupiny hrající novou vlnu, jako např. HUDBA PRAHA, NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ BAND, KRÁSNÉ NOVÉ STROJE a pod. Dle názoru pramene se na hudební produkce uvedených skupin soustřeďuje velký počet osob zejména z řad hnutí PUNK a závadové mládeže.*“³⁷⁰

³⁶⁸ AMV ČR, sign. sv. HERA, Návrh na ukončení akce HERA a uložení svazku, s. 88.

³⁶⁹ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, (KTS, D) „RYC“, Snaha o uveřejnění článku o amatérské hudební skupině „Nahoru po schodišti dolů band“, s. 49.

³⁷⁰ AMV ČR, akce LINDA, archivní sv. č. 803320, Vojtěch Lindaur – poznatek k osobě, s. 17.

Nejpozději čtyři měsíce po ukončení akce HERA a 10 měsíců po udělení zákazu vystupování na celém území hl. města Prahy, hudební skupina NPSDB opět vystupovala, přičemž StB byla o tomto faktu informována.

Vojtěch Lindaur ke sledovanému časovému horizontu, tj. podzim 1984 a rok 1985 poznamenal, že v produkci skupiny NPSDB nezaznamenal delší odmlku, přičemž kladl důraz zejména na zákaz vystupování v obvodu Prahy 4, spojeným s následky koncertu 20. června 1984 v restauraci Za Větrem.³⁷¹ K zakazu, jenž se týkal celého teritoria hl. města Prahy se vyjádřil takto: „*Myslím si, že se hrálo pořád, třeba pod hlavičkou Vrat, nebo někoho jiného. Na někoho se to hodilo. To byla normální dobová praxe.*“³⁷² Marek Brodský ve smyslu délky zákazu vystupování skupiny poznamenal, že se dle něho jednalo o dobu kratší než jeden rok.³⁷³

³⁷¹ Interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁷² *Tamtéž.*

³⁷³ Interview s Markem Brodským, 12. 2. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

8. Osoby „rozpracované“ v akci HERA, dále vedené v evidenci StB

Mezi osobami rozpracovanými v sign. sv. HERA byly další čtyři vedeny ve svazcích:

- Veronika Wünschová – na niž byl veden spis PO, později převedený na sign. sv. „HERA“
- Jaroslav Endrych – řidič autobusu SKKS, (KTS, D) krycí jméno „RYC“
- Jana Kratochvílová – předsedkyně ZO SSM při PKS, zřizovatelka NPSDB, (KTS, D) krycí jméno „JAN“
- Vojtěch Lindaur – zástupce vedoucího KD Opatov a od koncertu v restauraci Za Větrem do počátku roku 1985 manažer souboru NPSDB, zájmový objekt „LINDA“

8. 1. Jaroslav Endrych, krycí jméno „RYC“

Spis PO na jméno Jaroslav Endrych, reg. č. 40342, byl založen dne 28. června 1984. Nstržm. Zdeněk Málek (starší referent 2odd. 2b odb. S-StB Praha) podal návrh na jeho založení s odůvodněním: *„Jmenovaný bude prověřován ve spojitosti se zájmovými osobami v akci „KAPELA“ jako vlastník autobusu AS-46-47, kterým rozváží hudební skupiny po jejich koncertech a za uvedené služby si nechává vyplácet od jednotlivých hudebních skupin větší finanční částky, než jsou povoleny. Cílem rozpracování v PO spisu bude uvedené poznatky prověřit a dokumentovat za účelem provedení příslušných opatření.“*³⁷⁴

Dne 1. srpna 1984 byl proveden s Jaroslavem Endrychem tzv. vytěžovací pohovor³⁷⁵, v němž vypovídal o svém působení na koncertě NPSDB v restauraci

³⁷⁴ S-StB Praha, 2. odd. 2b odb. Schválil náč. 2. odd., 2b odboru npor. František Havlíček; AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, (KTS, D) „RYC“, s. 1.

³⁷⁵ Vytěžování, též debriefing - termín označující získávání informací s vědomím a aktivní účastí dotazované osoby. V kriminalistice se pro tuto techniku sběru informací používá termín výslech. Na rozdíl od výslechu však nemůže být při zpravodajském vytěžování záznam o výpovědi použit jako důkaz v trestně procesním řízení, nýbrž slouží jen pro informaci a orientaci. Na rozdíl od vyzvídání je si při vytěžování dotazovaná osoba zpravidla vědoma, že hovoří s pracovníkem zpravodajské služby, i když ne vždy ví o pravém účelu rozhovoru. M. CHURANĚ: *Encyklopedie špionáže*, c. d., s. 346.

Za Větrem.³⁷⁶ Na základě výpovědi, v níž odsoudil průběh koncertu a hudební produkci vnímal zcela negativním způsobem, byl Endrych ohodnocen jako vhodný kandidát k zverbování do řad tajných spolupracovníků StB: „*Vzhledem ke skutečnostem, které uváděl a dobrému přístupu k vytěžovacímu pohovoru a k příslušníkům MV byl Endrych Jaroslav dotázán, zda by nebyl ochoten příslušníkům MV pomoci při objasňování negativních jevů mezi mládeží. Po částečném vysvětlení způsobu spolupráce a ubezpečení, že se o tom nemůže nikdo dovědět, pokud o tom sám nebude hovořit, Endrych Jaroslav souhlasil.*“³⁷⁷

Je otázkou, na základě jakých okolností Endrych ke spolupráci přistoupil. Během jejich získávání rozlišovala StB u tajných spolupracovníků tři druhy motivace:³⁷⁸

- na základě ideových pohnutek
- na základě výhod
- na základě kompromitujících skutečností³⁷⁹

Přestože žádný ze způsobů nebyl považován ze strany StB za přednostní, je pravděpodobné, že v procesu verbování Jaroslava Endrycha sehrálo svou roli zejména právě použití tzv. kompromitujících skutečností. Tajný spolupracovník získávaný tímto způsobem se rozhodl na základě vlastního uvážení, je-li pro něho spolupráce se StB výhodnější než důsledky, jimž by byl použitím kompromitujících skutečností vystaven.

³⁷⁶ AMV ČR: archivní sv. č. 776 396, Zápis o výpovědi z 1. 8. 1984, s. 5. Kompletní znění výpovědi viz příloha.

³⁷⁷ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, s. 4.

³⁷⁸ Způsoby získání TS vymezovala *Směrnice pro práci se spolupracovníky kontrarozvědky (A-oper-I-3)*, jež vstoupila v platnost dne 1. 4. 1978. Dle této směrnice žádný z uvedených způsobů nebylo možné považovat za přednostní. Volba způsobu měla být dána vždy obsahem získaných podkladů s předpokládaným cílem využití tajného spolupracovníka, přičemž naopak důraz byl kladen na zásadu, aby se získávaný tajný spolupracovník rozhodoval na základě vlastního uvážení a rozhodnutí. Dobrovolnost ze strany získávaného TS byla chápána jako základní a nejvhodnější zásada při získávání tajných spolupracovníků. Pavel ŽÁČEK: *Přísně tajné*. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978-1989, Praha 2001, s. 34.

³⁷⁹ Směrnice (A-oper-I-3) charakterizovala kompromitující skutečnost ve čl. 41 následujícím způsobem: „*Kompromitující skutečnosti ohrožují pověst získávaného tajného spolupracovníka na veřejnosti, v zaměstnání či osobním životě nebo umožňují jeho postih pro porušení zákonů a jiných právních předpisů. V takovém případě musí jít zpravidla o činy nižší společenské nebezpečnosti, která současně není vyšší, než nebezpečnost předpokládané trestné činnosti, k jejímuž odhalení má být tajný spolupracovník využit...*“; P. ŽÁČEK: *Přísně tajné*, s. 35.

Předně již v odůvodnění na založení spisu PO zaznělo, že jmenovaný si nechal za odvoz autobusem platit „*finanční částky větší, než jsou povoleny*“.³⁸⁰

Námětem k úvaze je rovněž vyjádření Marka Brodského o tom, že autobus s hudební aparaturou byl v dějišti koncertu Za Větreem bez příslušných povolení, což však bezpečnostním orgánům uniklo.³⁸¹

Jisté je, že pokud tomu nebylo dříve, tak původ hudební aparatury (SKKS)³⁸² byl bezpečnostním složkám znám nejpozději z již zmiňované Endrychovy výpovědi ze dne 1. srpna 1984.³⁸³ Přestože nelze tuto domněnku doložit prameny, je možné, že Jaroslav Endrych byl donucen ke spolupráci na základě této kompromitující skutečnosti – spolupráci na dopravě úředně nepovolené aparatury.

Navržené opatření³⁸⁴ k vytěžovacímu pohovoru z 1. srpna 1984 znělo: „*Vzhledem k uvedeným skutečnostem navrhuji PO spis na ENDRYCHA JAROSLAVA převést na svazek KTS a prověřit ho ve vhodnosti pro zařazení do zpravodajské sítě 2. odd. 2b odb. S-StB Praha v kategorii „A*“.³⁸⁵

Zařazením KTS Jaroslava Endrycha do sítě tajných spolupracovníků si byla StB vědoma všech možností, jichž se jí mohlo v této osobě dostat. Řidič rozvážející autobusem s aparaturou hudební skupiny po vystoupeních znamenal stálý kontakt s hudebníky a v souvislosti s tím rovněž stabilní zdroj informací přímo z centra, řečeno dobovým jazykem, „zájmového prostředí protivníka“.

³⁸⁰ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396. Návrh na založení spisu PO, s. 1.

³⁸¹ Ondřej BEZR: *Mark Brodský – Celý to mám v mlze*, Praha 2003 s. 71. Srov. rozhovor s Vojtěchem Lindaurem. Ten se vyjádřil v tom smyslu, že jako aktéři koncertu Za Větreem nepovažovali své jednání za nikterak nezákonné, a tak rovněž původ aparatury nebyl nijak zastírán. Viz interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁸² Středočeské krajské kulturní středisko – od něho byla po dohodě Vojtěcha Lindaura se zde působícím Jiřím Růžkem aparatura zapůjčena. Viz rozhovor s Vojtěchem Lindaurem.

³⁸³ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, Zápis o výpovědi Jaroslavem Endrychem z 1. 8. 1984. s. 5.

³⁸⁴ Navrhl nstržm. Málek, *tamtéž*, s. 5.

³⁸⁵ Kategorie (A) – agent, v terminologii StB tajný spolupracovník, který se zavázal písemně či ústně ke spolupráci, udržoval se svým řídicím orgánem konspirační styk a podle svých možností a schopností plnil úkoly informační, dokumentační, dezinformační a rozkladné; M. CHURANĚ: *Encyklopedie špionáže*, c. d., s. 64.

Převodem spisu PO se Jaroslav Endrych stal kandidátem tajné spolupráce (dále jen KTS)³⁸⁶, což znamenalo, že byl od té doby ze strany StB intenzivně prověřován.

V první zprávě o prošetření z 13. srpna 1984 byly u Jaroslava Endrycha zaznamenány následující výsledky prověrky³⁸⁷: „*Prověřovaný se po politické stránce neprojevuje a žádným způsobem nedává znát svůj postoj k socialistickému zřízení. Funkce nevykonává. Své názory na současné mezinárodní a vnitropolitické dění nezaujímá a proti politice KSČ před veřejností nevystupuje. Z hlediska charakterových vlastností je hodnocen jako nesdílný, nedůvěřivý a zdrženlivý muž, který žije odměřeným, nevšimavým a uzavřeným způsobem života. Na veřejnosti se stěží omezuje na bezprostřední sousedský pozdrav. Z vlastní iniciativy vlastní rozhovory nezavádí.*“³⁸⁸

Další prověrka z 16. května 1985 rekapitulovala již osmiměsíční období, v jehož průběhu „kandidoval“ Jaroslav Endrych na spolupráci se StB. Dle této předával od září 1984 do května 1985 KTS „RYC“ poznatky, jichž StB využila v akci „KAPELA“ a „problematice Svazarmu“. Bylo s ním provedeno celkem 10 schůzek, na nichž předal 6 poznatků „StB charakteru“, k nimž byly rovněž vypracovány agenturní zprávy. Poznatky jím předané byly zhodnoceny jako objektivní a nezkreslené, což potvrdila rovněž tzv. „prověrka úkolováním“.³⁸⁹

V rámci celé prověrky, ve které byla dále přešetřena „*míra jeho serióznosti*“, se jmenovaný údajně snažil dodržovat zásady konspirace a nebylo zjištěno, že by konspirativní styk s orgány MV vyzradil.³⁹⁰

³⁸⁶ Kandidát tajné spolupráce (KTS) – v terminologii StB československý nebo cizí státní občan, kterého chtěly útvarů StB získat za tajného spolupracovníka. Na tyto osoby byl v registrech StB veden osobní spis podle obvyklých pravidel (krycí jméno, registrační číslo atd.) Obsahem spisu byly dokumenty o prověrkách spolehlivosti, schopnosti a vhodnosti osoby; M. CHURANĚ: *Encyklopedie*, c. d., s. 176.

³⁸⁷ Prověrka - v terminologii StB pojem, který zahrnoval několik druhů prověrky (fakticky v normální zpravodajské terminologii – kontroly), například: prověrku agenta, poznatku, korespondence, signálu, radiovysílání atd. V tomto případě se jednalo o prověrku KTS, jejíž náplní byla všestranná kontrola. Všestranná kontrola v sobě zahrnovala řadu prostředků. Bývaly jimi např. tlak (především psychický), vyvíjený řídicím důstojníkem na agenta tak, aby si byl jist, že agent uposlechne příkazy z centrály. Dále se jednalo zejm. o pečlivou analýzu jeho zpráv a jejich porovnávání s dalšími zdroji informací; M. CHURANĚ: *Encyklopedie*, s. 176, 188, 264.

³⁸⁸ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, Zpráva o prošetření, s. 7.

³⁸⁹ Mezi prověřkové prostředky patřilo rovněž i zadání tzv. kontrolního úkolu - výsledek, který agent zjistil, byl už zpravodajské službě znám. M. CHURANĚ: *Encyklopedie*, s. 188.

³⁹⁰ Záznam o provedené prověrce poznatků získaných od KTS „RYC“, vypracoval nstržm. Málek. AMV ČR: arch. sv. č. 776 396, s. 31-32.

Pozitivní výsledky prověrky Jaroslava Endrycha potvrzovala rovněž opatření, navržená po jejím vyhodnocení nstržm. Málkem: „...se jmenovaným v konspirativním styku nadále intenzivně pokračovat, vytěžovat ke konkrétním osobám. Dále zaměřit "RYCE" k psaní vlastnoručních zpráv a získat tak dostatek kompromitujících materiálů. Po dokončení AO prověrky jmenovaného, vypracovat návrh na získání za TS. Dle chování "RYCE" je oprávněný předpoklad, že by byl dobrým spolupracovníkem čsl. kontrarozvědky, čemuž dokáže podřídit jak své osobní volno, tak i linii svého chování.“³⁹¹

Přes neměnné pozitivní hodnocení za strany StB, kdy „vztah KTS k orgánům MV“ byl vnímán jako kladný a „poznatky jím předané seriózní“³⁹², nestal se nakonec „RYC“ tajným spolupracovníkem, nýbrž byl jeho spis převeden na svazek důvěrníka.

Ukončení spolupráce lze vysledovat na počátku roku 1986, kdy si Jaroslav Endrych opatřil nový autobus, zaměřil se čistě na zájezdní činnost a přestal dopravovat hudební skupiny.

Ve spojitosti s ukončením dopravování kapel není bez zajímavosti, že na schůzce ze dne 29. října 1985 odůvodnil tento fakt tím, že mu PKS za poslední měsíc nezažalo žádnou jízdu, neboť se zde na jeho jméno informovali příslušníci VB.³⁹³ Domněnku o tom, že byl Endrych v hudebních kruzích ze spolupráce podezírán, potvrdil rovněž Martin Krajíček.³⁹⁴

Za těchto okolností pozbyl důvěrník „RYC“ zcela logicky pro StB na významu. Jeho svazek byl navržen na uložení dne 12. září 1986 s odůvodněním: „Při posledních schůzkách jmenovaný nepředal žádné zpravodajsky zajímavé poznatky StB charakteru. Vzhledem k tomu, že jmenovaný ztratil styk s řadou osob z prostředí hudebníků a příznivců, kteří dochází na hudební produkce, navrhuji svazek uložit do archivu na dobu 5-ti let.“³⁹⁵

³⁹¹ Navrhl nstržm. Málek, schválil npor. Havlíček. *Tamtéž*.

³⁹² AMV ČR: arch. sv. č. 776 396, Návrh na převedení spisu KTS na svazek D, krycí jméno „RYC“, s. 65.

³⁹³ AMV ČR: arch. sv. č. 776 396, Záznam o schůzce, s. 66.

³⁹⁴ Interview s Martinem Krajíčkem, 18. 1., 19. 2. 2006. Viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

³⁹⁵ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, (KTS, D) „RYC“, Návrh na uložení svazku důvěrníka, s. 75.

Jaroslav Endrych byl využíván v kontrarozvědném sledování a sbírání informací v zájmovém prostředí problematice tzv. „volná mládež – kapela“.³⁹⁶ Jako KTS a D pod krycím jménem „RYC“ předal během schůzkové činnosti od 13. září 1984 do 13. srpna 1986 celkem 18 AZ, které byly využity StB do již zmiňovaného zájmového prostředí „volné mládeže“.³⁹⁷

8.2. Jana Kratochvílová, krycí jméno „JAN“

Další ve svazcích rozpracovanou osobou byla Jana Kratochvílová, předsedkyně ZO SSM při PKS, jež zřizovala hudební skupinu NPSDB.

Evidence svazků Archivu ministerstva vnitra k jejímu jménu uvádí, že Jana Kratochvílová – Obrmajerová, byla registrována 2. odborem 2. oddělení S-StB Praha dne 19. září 1984, reg. č. 40693, pod krycím jménem „JAN“. Svazek důvěrníka byl zničen 6. července 1989.

Sign. sv. HERA obsahuje jedinou agenturní zprávu předanou důvěrníkem „JAN“. Byl jí „poznatek o zkušebně“ hudební skupiny NPSDB, ze dne 30. ledna 1985: „*Pramen na schůzce hovořil o hudební amatérské hudební skupině „NAHORU PO SCHODECH, DOLŮ BAND“, „HUDBA PRAHA“ a „PLYN“. Pramen zjistil, že uvedené skupiny nelegálně zkouší své hudební produkce v domu na Praze 6, který je určen k asanaci. Dům se nachází v blízkosti restaurace Na Zvoničce, ze které je veden elektrický kabel na osvětlení a ozvučení aparatury. Dále pramen uvedl, že se zde nacházejí závadové osoby, které jsou příznivci výše uvedených hudebních skupin.*“³⁹⁸

V rámci opatření byl „...pramen zaukolován k zjištění podrobnějších informací o uvedené zkušebně a osobách, které ji navštěvují.“³⁹⁹

Další sondy o působení Jany Kratochvílové v řadách tajných spolupracovníků lze vysledovat ve spisu Jaroslava Endrycha, (KTS,D) „RYC“.

³⁹⁶ Akce KAPELA. Dlouhodobý projekt StB zaměřený proti neoficiální hudební scéně.

³⁹⁷ *Tamtéž*, s. 75.

³⁹⁸ AMV ČR, sign. sv. HERA, Hudební amatérská skupina „Nahoru po schodech, dolů band“ – poznatek k její zkušebně, s. 84.

³⁹⁹ *Tamtéž*, s. 85. Srov. interview s Martinem Krajičkem, 18. 1., 19. 2. 2006. Viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

Ve výsledcích Endrychovy prověrky byla údajná objektivnost a nezkreslenost jím předaných informací potvrzena rovněž D „JAN“ u AZ č. 2, 3, 5.⁴⁰⁰

Lze se dohadovat, za jakých okolností přiměla StB Kratochvílovou ke spolupráci. Nabízí se, podobně jako u Jaroslava Endrycha, hypotéza o použití tzv. kompromitujících skutečností. V jejím případě by se jednalo zcela určitě o vydírání a nátlak v souvislosti s nedbalým zřizováním skupiny NPSDB a rozvázáním zřizovatelské smlouvy.⁴⁰¹

8.3. Vojtěch Lindaur, objekt „LINDA“

Další osobou, jejíž jméno bylo zaneseno v akci HERA, a na niž zaměřila StB svou pozornost, byl hudební publicista Vojtěch Lindaur.

Příčin a podnětů k vyvolání pozornosti o činnosti Vojtěcha Lindaura ze strany StB bylo několik. Do svazkové agendy bylo jeho jméno poprvé zaneseno ve spojitosti s koncertem skupiny NPSDB v restauraci za Větrem dne 20. června 1984.⁴⁰² Po bezprostředním odeznění této kauzy na podzim 1984, se stalo předmětem zájmu StB zejména Lindaurovo působení v KD Opatov, kde pořádal koncerty amatérských hudebních skupin, jež přerostly v jejich několikadenní přehlídky a festivaly. V souvislosti s tím a přímým důsledkem bylo založení spisu PO.⁴⁰³

Návrh na založení spisu PO pod krycím jménem LINDA⁴⁰⁴, reg. č. 40843, podal nstržm. Zdeněk Málek (starší referent, 2. odd., 2b odb S-StB Praha) dne 8. října 1984 s odůvodněním: *„Jmenovaný bude prověřován ve spojitosti se zájmovými osobami v akci „KAPELA“ jako zástupce vedoucího KD Opatov, Praha 4. Lindaur z titulu své funkce umožňuje v KD Opatov vystupovat amatérským hudebním skupinám (nové vlny). Při těchto koncertech dochází k emocionálnímu působení na mládež a výtržnostem.“*⁴⁰⁵

⁴⁰⁰ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, (KTS, D „RYC“), Záznam o provedené prověrce poznatků získaných od KTS „RYC“, vypracoval nstržm. Málek, s. 31-32.

⁴⁰¹ Srov. kap. 6. 2. Zřizující organizace v roce 1984.

⁴⁰² AMV. Sign sv.č. 40343 krycí jméno akce „HERA“, arch. sv. č. 772 119.

⁴⁰³ Srov. viz rozhovor s Vojtěchem Lindaurem, interview s Vojtěchem Lindaurem, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁴⁰⁴ AMV ČR, akce LINDA, archivní sv. č. 803320.

⁴⁰⁵ S-StB Praha, 2. odd. 2b odb., schválil náč. 2. odd., 2b odboru

V roce 1984 byl Opatov jedním z mála míst v Praze, kde bylo souborům amatérské hudební scény umožněno vystupovat. Nepřekvapí tedy, že bezpečnostním orgánům zaměřeným na její sledování, nemohla činnost Lindaura v místním kulturním domě v žádném případě uniknout. Bylo již uvedeno, že spis PO byl založen na základě AZ Jaroslava Endrycha – KTS, krycí jméno „RYC“.⁴⁰⁶

Z pramenů vyplývá, že opatovské koncerty a festivaly punkových a novovlnných kapel byly pod stálým dohledem StB.⁴⁰⁷ Důkazem o sledování dění na festivalech jsou četné agenturní zprávy, jejichž podkladem jsou informace pramenící hned od několika spolupracovníků StB.⁴⁰⁸

Jednotlivé agenturní zprávy z roku 1985 informovaly o postavě Lindaura, stejně tak jako i jím pořádaných akcí. Např. v hlášení o festivalu amatérských skupin konaném 9.–13. září 1985 znělo: „*Výše uvedený festival se má uskutečnit v KD Opatov v Praze 4. Pramen současně upozornil, že hudební skupiny Hudba Praha a J. Nos + 3 jsou skupiny, na jejichž vystoupeních se koncentruje velké množství mladých osob, mezi nimiž je řada závadových jedinců a skupin. Zvýšená koncentrace těchto osob dává předpoklad, že může dojít k narušení hladkého průběhu samotného festivalu nebo veřejného pořádku po skončení akce.*“⁴⁰⁹

Další záznamy v Lindaurově spisu souvisejí s vyšetřováním uspořádání koncert zpěvačky Nico, bývalé členky legendární skupiny „The Velvet Underground“. Vystoupení, znamenající pro rockové fanoušky zcela fantastickou událost, se uskutečnil dne 4. října 1985 v prostorách opatovského kulturního domu, do jehož sálu se vtěsnalo na devět stovek diváků. Akce, kterou nebylo

kpt. JUDr. František Havlíček. AMV, akce LINDA, archivní sv. č. 803320, s. 1.

⁴⁰⁶ Viz kapitola 8.1. *Jaroslav Endrych, krycí jméno „RYC“.*

⁴⁰⁷ To potvrdil rovněž Vojtěch Lindaur; interview s Vojtěchem Lindaur, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. *Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).*

⁴⁰⁸ Kromě J. Endrycha - KTS, D „RYC“ o dění v KD Opatov a činnosti Vojtěcha Lindaura informovali dále např. (KTS,A) „KAZI“, anebo (KTS, A) „SID“.

KTS, A krycí jméno „KAZI“: v seznamu osob zveřejněných ministerstvem vnitra ČR je pod tímto krycím jménem evidován Petr ZIKA, nar. 1958, registr. číslo 41857. Svazek registrován dne 13. 6. 1985 na 2b odboru, 2. oddělení S-StB Praha.

Pod krycím jménem (KTS, A) „SID“ je evidován zpěvák punkové hudební skupiny „Plexis“ Petr HOŠEK, nar. 8. 2. 1967, registr. číslo 27524. Svazek byl registrován 6. 3. 1984 na 2. oddělení 3. odboru X. správy FMV.

⁴⁰⁹ AZ předaná KTS „KAZI“ ze dne 5. 9. 1985. AMV ČR: akce LINDA, arch. sv. č. 803320, záznam č. 6, s. 15.

možné v žádném případě utajit, byla ukončena zásahem VB.⁴¹⁰ Vojtěch Lindaur byl s okamžitou platností z KD Opatov propuštěn.⁴¹¹

Kromě snahy o kontrolu aktivit Vojtěcha Lindaura, pokusila se rovněž StB přimět jej ke spolupráci, k čemuž došlo v „Mělnické vinárně“ v Praze 1 dne 14. ledna 1986. Lze předpokládat, že přestože již nepůsobil jako organizátor koncertů, uvědomovala si StB Lindaurovu orientaci mezi amatérskými skupinami a jejich znalost, stejně jako předpokládala jeho přetrvávající kontakty na hudebníky neoficiální scény: „...se jmenovaným bylo hovořeno o jeho možnostech v zájmovém prostředí KAPELA a VOLNÁ MLÁDEŽ. Jmenovaný byl zaměřen do prostředí a otázkám, které nás zajímají. Dále mu byla předána tel. linka 2703 na ŘO Krejčího.“⁴¹²

Pokus o navázání spolupráce však úspěšný nebyl. Závěr záznamu z uvedené schůzky zformuloval nstržm. Málek takto: „V závěru schůzky jmenovaný sdělil, že je ochoten spolupracovat, pokud si on sám bude moci volit termín a dobu schůzky. Příští setkání bude tedy vyvoláno ze strany jmenovaného.“⁴¹³

Další zápisy, jež by informovaly o dalších pokusech naverbování Vojtěcha Lindaura, nebo jeho případné spolupráci, se ve spisu LINDA již neobjevují.

Dle Vojtěcha Lindaura se jej zkoušela StB přimět ke spolupráci celkem dvakrát. Pokusu v Mělnické vinárně předcházela údajně tento - ještě z doby Lindaurova působení na Opatově: „Jmenoval se Červenka. Nechával si říkat kapitán, poručík..., řekl, jestli bych mu nemohl říkat dopředu, co bude na Opatově, co tam bude za kapely a tak. Já jsem říkal, že mu klidně můžu posílat ten leták, celý ten program.“⁴¹⁴

Na výše zdokumentovaný pokus vzpomíná pak následovně: „Ještě to bylo podruhé. Když mě vyhodili kvůli té Nico a těch výsledků pak byla řada. Tak to byl nějaký doktor – jméno už si bohužel nepamatuji, ale ono stejně bylo asi krycí – ten

⁴¹⁰ Srov. interview s Vojtěchem Lindaur, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

⁴¹¹ Více k vystoupení skupiny Faction a zpěvačky Nico např. Vojtěch LINDAUR; Ondřej KONRÁD: *Bigbít*, Praha 2001, s. 134-135.

⁴¹² AMV, akce LINDA, arch. sv. č. 803320, s. 27.

⁴¹³ *Tamtéž*.

⁴¹⁴ Interview s Vojtěchem Lindaur, 29. 3., 3. 5. 2006, viz kapitola 9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie).

mi povídal: „Vy, jako vysokoškolsky vzdělaný člověk, řekněte mi, jako vysokoškolsky vzdělanému člověku – přeci nebudete teď mýt okna...“ Já jsem povídal „ba jo, já si u toho odpočinu.“ Tím veškeré naše pokusy, o tu kontaktáž skončily. Ani jsem se nemusel nějak zvlášť vztekat, ničím mi nevyhrožovali, jenom jsem řekl, že ne.“⁴¹⁵

Po jeho propuštění z Opatova, dne 4. října 1985 v souvislosti s koncertem Nico, živil se Vojtěch Lindaur jako myč oken. Změnu přinesl rok 1987, kdy nastoupil jako publicista do redakce hudebního měsíčníku Gramorevue. K této životní fázi se vyjádřil následovně: *„Tím pro mě Opatov fakticky skončil, ale přeci jen už se začalo něco dít, usoudil jsem tedy, že už je načase dělat něco, co jsem měl, to jest novinářinu.“⁴¹⁶*

Pozoruhodné je zjištění, že v souvislosti s Lindaurovým zahájením žurnalistického působení v celostátním magazínu o populární hudbě, StB na tuto změnu situace nijak nereagovala. Přestože jej do té doby stále intenzivně sledovala, o změně zaměstnání byla informována a reflektovala stále jeho chování jako nebezpečné, podal nstržm. Málek 13. listopadu 1986 návrh na založení spisu PO s odůvodněním, v němž mj. stálo: *„Dne 14. 11. 1985 byl zdejší součástí se jmenovaným proveden pohovor při kterém bylo zjištěno, že v současné době pracuje u ÚKLIDU Praha. Vzhledem k výše uvedené skutečnosti a k tomu, že pominuly důvody pro které byl spis PO zaveden navrhuji PO spis č. 408 03 pod krycím jménem LINDA uložit do archívu SKO na dobu 5-ti let.“⁴¹⁷*

Takové jednání nabízí několik výkladů a vyvolává řadu otázek. Předně, v hlavičce návrhu na uložení spisu PO byl uveden k Lindaurovu jménu jako zaměstnavatel Gramorevue, zatímco však v samotném odůvodnění návrhu figuroval ještě úklidový podnik. Pakliže toto nstržm. Málek nezaregistroval, jednalo se o vrcholnou služební nedbalost. Toto vysvětlení se však nezdá být příliš pravděpodobné, rovněž vzhledem k faktu, že Málek byl operativním důstojníkem řídicím TS krycí jméno „KAZI“, jenž jej na chystanou změnu

⁴¹⁵ *Tamtéž.*

⁴¹⁶ Miroslav VANĚK: *Kytky v popelnici*, s. 225.

⁴¹⁷ Návrh na uložení spisu prověřované osoby, schválil náč. 2. odd., 2b odboru kpt. JUDr. Havlíček; AMV ČR: arch. sv. č. 803320, s. 41.

Lindaurova zaměstnání upozorňoval a Málek k této AZ navrhoval příslušná opatření.⁴¹⁸

Uložení svazku bylo zcela určitě vědomé a cílené. V takovém případě to však znamená, že Lindaur nebyl již pro StB zajímavým „objektem“. Další hypotéza zní, že Lindaur ztratil, přestože nastoupil do celostátního plošného periodika, na své nebezpečnosti, čili jeho případná „ideologická diverze“ ze stránek oficiálního časopisu pro mládež nebyla natolik nebezpečná? Anebo si potřebovalo 2. oddělení 2b odboru S-StB Praha takříkajíc „uvolnit ruce“ a zaměřit svoji pozornost v roce 1986 jiným směrem? K motivaci jednání bezpečnostních orgánů není již patrně možné dopátrat se v současné době jasného a uspokojivého vysvětlení.

⁴¹⁸ *Tamtéž*, Vojtěch Lindaur – informace k osobě, s. 45.

9. Vzpomínky pamětníků (metoda orální historie)

Hlavní zásady k metodice vedení rozhovoru tzv. „orální historie“ byla čerpána z publikace Miroslava Vaňka *Orální historie – Metodické a „technické“ postupy*⁴¹⁹, který kromě obecných metodických pravidel, uvedl rovněž některé základní etické principy návazných na práci s tímto historickým pramenem a upozornil na případné metodické chyby během samotné přípravy rozhovoru, jeho vedení i vyhodnocení.⁴²⁰

Rozhovory byly zaznamenávány na magnetofonový záznamník. Jejich přepisy byly z několika důvodů redakčně upraveny. Jednalo se o zásahy vedené za účelem udržení logické soudržnosti textu, kdy byla během přepisu vypouštěna nadbytečná spojovací slova a zvuky. Rozhovory byly dále převedeny do spisovné formy češtiny, avšak v řadě případů byly výrazy hovorové a nespisovné – zejména s ohledem na autentičnost vyprávění, vzhledem k jeho subjektivitě a expresivnosti – ponechány. V některých případech byl rovněž pozměněn slovosled, anebo samotné pořadí vět, avšak beze změny původního obsahu sdělení, případně s jeho minimalizací. S ohledem na to, že mluvený a psaný projev se v mnoha aspektech zásadně liší (např. nemožnost zachycení mimiky nebo gestikulace), nebylo možné se některým zásahům vyhnout. Autenticita přepsaného rozhovoru však byla zpětně potvrzena narátorovou autorizací.

Rozhovory byly vedeny se čtyřmi pamětníky (aktéry) událostí. Byli jimi zpěvák a kytarista NPSDB Martin Krajíček, společně s bubeníkem a textařem Markem Brodským. Ti byli vybráni vzhledem k tomu, že skupinu NPSDB zakládali, oba prožili její koncert 20. června 1984 v restauraci Za Větretem a rovněž také působili ve skupině v pozici čelních členů po celou dobu její existence.⁴²¹

Dalším je Pavel Melounek, který ve výše uvedeném období zastával funkci manažera souboru. V souvislosti s koncertem Za Větretem byl rovněž jediným, kdo byl předán k dalšímu jednání orgánům činným v trestním řízení.

Poslední osobou byl hudební publicista Vojtěch Lindaur, jenž po Pavlovi Melounkovi přebíral úlohu manažera skupiny a na koncertu Za Větretem působil

⁴¹⁹ M. VANĚK: *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.

⁴²⁰ K metodice rovněž M. VANĚK: *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, Praha 2004.

⁴²¹ Do května 2005, kdy skupina NPSDB ukončila svou činnost. Viz výše.

jako organizátor. Dalším přínosem rozhovoru jsou dále vzpomínky respondenta na působení ve funkci dramaturga a zástupce vedoucího kulturního domu Opatov.⁴²²

Samotné otázky byly vymezeny do několika hlavních okruhů. Hlavní pozornost byla věnována koncertu NPSDB v restauraci Za Větrem. Zde byla každá jednotlivá reflexe konfrontována s informacemi získanými z písemných pramenů, což umožnilo vytvoření zcela rozličného pohledu na tehdejší události.⁴²³

Dalším okruhem bylo zejména působení hudební skupiny NPSDB, její rámcové hudebně-historické zařazení a rovněž také míra jejího vymezení a konfrontace s politickým režimem v 80. letech v ČSSR.

9. 1. Marek Brodský

Narozen: 1958

Rozhovor pořizen: 12. 2. 2006

Povolání: výtvarník

Jak vznikla kapela NPSDB?

Vznikla na večírcích, mezi lidmi, kteří se setkávali a začali si nosit nástroje. Asi po dvou letech to dopadlo tak, že někteří lidé odpadli a zároveň už začaly vznikat písničky. Takže já vlastně nevím ani ten den, kdy jsme měli najednou pocit, že jsme kapela. Najednou se těch nástrojů vždycky chopili ti samí lidé.

Jak vypadala tvorba Nahoru po schodišti dolů bandu ve jeho počátcích?

My jsme vlastně začali Okurkovou sezónou Jiřího Žáčka, člověka, o kterém jsme v té naivitě vůbec netušili, že sedí na dvou židlích a nám připadalo, že je odvážnej. Přitom to bylo takový spíš komunální žertování. Ty jeho básničky jsme pak asi po deseti písních rychle opustili. Ale fakt je, že jeho básničky byly do budoucna určující formou. Vždycky to byly veršované čtyři sloky a refrén.

⁴²² Opatov – v polovině 80. let jeden z nejvýznamnějších pražských hudebních klubů, v nichž bylo umožněno vystupovat amatérským hudebním souborům.

⁴²³ Viz kapitoly Koncert 20. 6. 1984 z pohledu státní moci a diváka.

Před NPSDB ještě vznikla taková trošku postpubertální taškařice, kdy jsme vymysleli kapelu Hup NATO band, neboť jsme objevili, že „imperialisti“ měli kapelu, která se jmenovala Warshaw pakt, a tak v zájmu rovnováhy ve světě, jsme udělali HNB. Němej dělal naprosto neuvěřitelné věci – vazby na „kotlíkářskou“ kytaru, na který měl snímač asi za čtyřicet korun a honil to přes magnetofon a bedny, který si sám vyrobil. Dělalo to zvuky, na který by dneska člověk potřeboval hodně drahý mašiny. Uměl na to letadla, samopaly a kulometry, bombardování... takže my jsme v těch písních dělali třeba nálety na Moskvu. Ale to byla pořád jen taková domácí zábava, písničky vznikaly později.

Týden před prvním neoficiálním koncertem, který se odehrál v Severních Čechách v obci Bylochov u našich známých, kteří tam koupili statek, a kde jsme hráli ještě s kapelou Žabí hlen, přejmenovali jsme se na Nahoru po schodišti dolů band. A tehdy se objevil takový ten fenomén, který tedy už mnozí znali, ale my jsme ho objevili poprvé – fenomén neuvěřitelně rychlých tamtamů, který letí zemí. Takže my jsme tam opravdu jeli zahrát těm dvaceti lidem, který tam koupili barák, ale cestou na Mělník bylo najednou nějak podezřeje mnoho stopařů. Nakonec se na louce před domem sjelo asi tři sta mániček. Domáci, samozřejmě neměli odvahu je vyhnat, a tak tam do rána plály ohně... Takže my jsme takhle neplánovaně vlastně vstoupili do undergroundu. On tam tedy málokdo vstoupil plánovaně, že jo. Většinou tam byl zahrán.

To byl úplný začátek, co pokračovalo?

To byl začátek. Pak jsme začali uvažovat, že bychom začali hrát. První koncert byl v dubnu 1984, kdy Vojta Lindaur měl na starosti Kulturní dům Opatov. My jsme tam měli po Visáčích⁴²⁴ vlastně hned druhý koncert a sál byl totálně narvaný, protože ty informace tehdy strašně rychle frčely: „A hele, nová kapela“. A tak prostě všichni běželi.

Na Opatově působil jako řidič jistý Jaroslav Endrych, říká vám to jméno něco?

Endrych, ano. Nebyl Za Větrem taky?

⁴²⁴ Hudební skupina *Visací zámek*.

Ano, byl. Jinak krycí jméno „RYC“.

Tak tady může být veliký nedorozumění. Protože my jsme si říkali, že vlastně jediné, na co by nás mohli Za Větrek dostat a na co zřejmě zapomněli, přitom jak byli ožralí, bylo, že jsme neměli žádný papíry na aparaturu. A on byl možná nedotknutelný, no.

Jaké jsou vaše vzpomínky na koncert v restauraci Za Větrek dne 20. června 1984?

Vzpomenu si, že mě fascinoval ten model tamtamů, protože to byl koncert bez jediného plakátu. Byla jenom šipka na Jižáku, někde u metra Roztyly, kterým směrem se mají lidi vydat. Nebylo po Praze opravdu nic, ale jestliže tam bylo – a to já nemůžu potvrdit –těch sedm nebo osm set lidí, tak to asi byl fakt fenomén té doby, který byl neopakovatelný.

A koncert samotný?

Já toho opravdu moc nevím. Akorát si pamatuji toho člověka, který tam na nás vlítl. Ten byl ožralej, byl v montérkách, prý ho vytáhli, když opravoval někde svojí škodovku stodesítku. Jevišťe bylo ve vybouraných garážích, takže já jsem od bubnů vlastně ani moc neviděl, co se děje venku. Dozvěděl jsem se to, až když to všechno jakoby skončilo. Vzpomínám si, že jsem vylézal ven a kolem šla moje tehdejší žena a najednou z tý střechy opravdu regulérně skočil šipku chlap a svalil ji jako nějakou teroristku na zem. Tak to jsem pochopil, že se asi něco děje.

Pak jsme seděli uvnitř v hospodě a ten úplně ožralej člověk vždycky zapomněl v tý otázce buď podmět nebo přísudek. Nešlo to z toho moc rozklíčovat, na co se zrovna ptá. Vždycky to vzal buď zleva nebo zprava, jak jsme tam seděli v řadě. A my jsme odpovídali třeba „jo“ a když už čtvrtě řekl „jo“ a on brunátněl a začínal se nasírat, tak bylo jasné, že se má říkat, že „ne“. Tak ostatní říkali, že „ne“. Ale nikdo nevěděl..., úplně nesrozumitelná situace.

Kdy koncert začal a za jakých okolností končil?

Podle mě nás to normálně nechali dohrát. Já si pamatuji, že se to zastavilo, někdo mi řekl, že je průser, ale ať hrajeme dál. Protože to bylo vlastně jakoby dost

ke konci, tak nás nechali zahrát poslední čtyři písničky. Dokonce nechali i přídavek, zřejmě spíš asi nějaká jejich strategie než benevolence. Zřejmě věděli, proč to tak dělají – jestli si mysleli, že se víc dozvědí, nebo čekali na nějakou provokaci.

Domníváte se tedy, že se tamějších lidí báli?

I to je možný..., ale lidi byli v pohodě, protože ani neměli šanci dostat se do stavu, který by nebyl nějak přijatelný. Bylo tam jedno okýnko, z kterého se čepovalo pivo pro osm set lidí, takže o pití to určitě nebylo. Oni pak vyprávěli, že byly stříkačky po celém Krčském lese. Taky nesmysl, vždyť kdo se k těm drogám tenkrát dostal. Vždyť všichni jenom kalili.

Domníváte se, že drogy a sexuální excesy byla pouze jakýmsi smyšleným nástrojem?

Já si to myslím, jasně.

Můžete vyloučit toxikomanii na koncertu Za Větrem? Docházelo k ní?

K viditelné rozhodně ne.

A sexuální excesy, souložilo se na pódiu nebo mezi diváky, jak tvrdila Bezpečnost?

To ne, ale po koncertě jsem políbil svoji ženu...

Co koncertu následovalo?

První dny nic. Jenom bylo absurdní, že Němej⁴²⁵ dělal osvětlovače u armádního filmu a tři dny po koncertě svítil při natáčení instruktážního filmu, kdy na tomtéž místě policajti zinscenovali celou tu akci znovu. Pak už byly jenom ty výslechy. Ano – myslím, že jsme se trochu báli. Neměli jsme žádnou takovou zkušenost do té doby, a tím pádem jsme opravdu nevěděli, co nás čeká. Měl jsi ty kamarády z androše, tak jsi od nich věděl, že můžou být někdy dost hustý. I když oni asi už nebyli v těch osmdesátkách takový, jako v těch sedmdesátech. Ale ten mechanismus byl pořád stejný, byl tam hodnej a zlej. Starej byl zlej a ten vždycky

⁴²⁵ Harmonikář NPSDB Milan Hrubý.

občas odešel. Mladej hrál hodnýho, protože nám mladým přece tak nějak rozumí. A vždycky starej řval a vyhrožoval, co s námi všechno provede, a pak odešel. No a mladej vždycky vysvětloval, že je kamarád, a pořád chtěl vědět, jestli hrajem ten punk..., jak našli ty prostěradla spojený zavíracíma špendlíkama. No..., a to už bylo jeho vrcholný číslo, kdy tak spiklenecky a spíš tak jako potichu sdělil, že on má ten punk taky rád. A že má doma nahranou tu Nenu a 99 balónků! Tak tím se pokusil skamarádit definitivně.

Velmi brzy začali ale vydávat signály, že je to o tom, že spíš nevědí, jak to zastavit.

Signály?

No, tak se to jako šuškal. Já jsem říkal: „Doktore, co ti říkali?“ On povídal: „No, já mám pocit, že...“ Tak jsme si potvrdili, že z toho máme tenhle pocit, že oni tápou a spíš by to chtěli celý zamést pod stůl, ale nevědí jak.

Co to znamenalo pro kapelu, toto období?

Já si myslím – a je to asi logický – že ono nám to vlastně, když pomineš ty obavy, do jistý míry i imponovalo. Lichotilo nám, že jsme se otřeli o společnost, ke které jsme tak jako vzhlíželi s úctou. Ne, že bychom se cítili jako Plastic People..., ale něčím to bylo příjemný – to potvrzení si, že jseš na správný straně barikády, že o tom není pochyb.

Předtím jste nevěděli, na jaké jste „straně barikády“?

Ale tak samozřejmě, že jsme to věděli, ale je hezký si to potvrdit na tom výsledku, ne? Já bych si dneska netroufal říct - a to platí obecně pro ty kapely, s kterými jsme hráli na Chmelnici – kolik procent, jakou roli hrála chuť – toho bolševika srát a dráždit, a do jaké míry jsi chtěl opravdu být ten „tvůrce“ a hudebník. Protože zpětně je podezřelá jedna věc – ony ty kapely z dnešního pohledu skoro vůbec neuměly hrát. Takže to nebyl ten model - já jsem hudebník, vystudoval jsem konzervatoř a založím si undergroundovou kapelu...i když jsou to všechno dohady. Já nevím, jak jsem přemýšlel v roce 1983. Myslím si ale, že

nějakou roli v tom ten bolševik určitě hrál. A ten bigbít bylo něco, co bylo vzácný, co se vozilo z venku, a co rudoch nenáviděl.

Bigbít byl taky ještě na přelomu 70. a 80. let relativně mladej. Pořád měl to rebelství a pořád to ještě dráždilo tu generaci předtím - že někdo jinak vypadá, že někdo hraje nahlas a že mu drčí kytara. Tohle jsme jakoby ještě stihli, dneska je to úplně jinak. Ale tím, že celá ta kultura je relativně mladá, tak si myslím, že si na konci 70. let nikdo nedovedl představit, že rocker může být třeba starej – že Jagger bude běhat v šedesáti po jevišti.

Já si ale opravdu myslím, že u většiny těch kapel – ať už to budeme spojovat s tím bolševikem, nebo ne – to bylo daleko víc o touze se vyjádřit, než být dobrej hráč.

Touha se vyjádřit jako jeden ze znaků souborů první poloviny 80. let? NPSDB byl zařazován společně s Pražským výběrem, Hudbou Praha, Dybbukem, Krásnými novými stroji, atd. mezi tzv. „novovlnné“ soubory.

Pražský výběr se tomu hodně vymykal a běžel trochu jinudy. Ten byl hodně o těch výtečných muzikantech, na tu dobu si vymysleli i úžasnou show. V tom to bylo úžasné zjevení, že kapela jakoby na stejné straně barikády takhle dobře hrála a byla složená z takových muzikantů. Je to trochu zjednodušující, ale já bych tu naši partičku definoval jako kapely z Chmelnice.

Vy sami jste se v té době považovali za součást nové vlny?

Vždyť to stejně do dnes nikdo neumí definovat, co to vlastně bylo. Možná se to lépe definuje v Americe, Patti Smith, Television a tyhle partičky, velmi intelektuální ve srovnání s tím anglickým pankáčstvím. Myslím, že odtamtud se to asi přeneslo sem, říkalo se tomu nová vlna. Já mám ale pocit, že od začátku se tak spíš říkalo všemu, co v té době vzniklo.

Domníváte se, že z uměleckého vyjádření souborů amatérské scény – skupin, jež domnívám se, chtěly spíše „mít pokoj“ a hrát – bylo učiněno politikum? A pokud bylo, do jaké míry?

Já si myslím, že my jsme od nich chtěli mít pokoj, ale na druhou stranu bylo lákavý se pohybovat na té hranici. Když ta kapela funguje jaksi spontánně a píše texty, kterými chce ze sebe vydolovat nějaký pocit ze světa okolo, tak by bylo nelogické, kdyby se do toho konfliktu s bolševikem nedostala. Nebylo v prvním plánu nasrat bolševika, ale muselo to z toho vyplynout. To byl důsledek, ale skoro každý měl chuť ho trochu provokovat.

Pro mě potvrzením mojí teorie je to, že jsme všichni hráli trochu nemotorně. Z toho mi zpětně logicky vyplývá, že nemohly být na prvním místě ambice být špičkový hráč. Daleko důležitější byla myšlenka. Je to logický znak té doby, protože neměli rádi nikoho, kdo se chtěl opravdu vyjádřit...Doufám, že jsem teď neurazil kamarády z Garáže, Jasný páky a dalších kapel.

V pozdější době jste tvořili již více „angažované“ písně?

Je to tak, že píšeš o tom, co tě sere. Možná i proto, že každý textař ti řekne, že napsat milostnou píseň tak, aby nebyla trapná je daleko těžší, než o tom, co tě sere. Bolševik nás všechny sral, tak se to samozřejmě někde v tom textu odráželo. Ale nebylo zase cílem je proti sobě poštvat. Chtěli jsme si to prostě hrát a říkat, jak to vidíme – a samozřejmě se dalo do jisté míry očekávat, že na to budou hoši reagovat.

Jak si vysvětlujete, že jste měli od druhé poloviny 80. let relativní klid, resp. měli jste ho?

My jsme si to asi ani moc neuvědomovali, ale myslím si, že rudoch slábl. Taky si myslím, že by to bylo jiné dneska, protože ten technický vývoj je obrovský. Kdyby oni tehdy měli počítače, které dneska mají k dispozici, tak by fízl jednou kliknul a po celé republice by se rozletělo, že tahle kapela ne. Ale oni v tom měli bordel. Takže my jsme vlastně nevěděli, jestli nám oficiálně končí zákaz Prahy. Každopádně, když nás zakázali na Praze 4, tak to nevěděli na Praze 9, kde nás povolili. Oni sami se nebyli schopný dorozumívat, aby to nějak pokryli. Možná jsme pro ně také nebyli ani tak zajímaví, aby to stálo za to. Kdybychom je zajímali víc, tak by to jistě zvládli. Ale my jsme mezi tím tak jako kličkovali, že

jsme někde nemohli a jinde zase jo. Na Praze 4 jsme ale nemohli díky té kauze Za Větrem vystupovat ani později.

Byly s některými texty problémy?

Ono to bylo hodně různý. Tam je důležitý, že ty lidi měli v popisu práce hledat. Takže každý našel jinde. Na každém národním výboru si našel někdo nějakou větu, která nebyla v pořádku, takže to nebylo tak, že bychom měli s jednou peckou problém. V každém městě s jinou, nebo i s většinou možná. Ale ono se to hodně řešilo tak, že jsi předkládal něco jiného. My jsme jim třeba předkládali básničky toho Jiřího Žáčka, říkali jsme podívejte se, autorovi teď vyšla nová kniha. A hráli jsme vlastní věci. V tomhle třeba oni až tak důsledný nebyli, nebo jenom někdy, když se přišli podívat na koncert.

Já jsem miloval na základní škole svoji učitelku matematiky a pak jsme nějak měli hrát na Praze 4. To jsi musel vždycky na národní výbor, tam to museli potvrdit, schválit texty. A tam najednou seděla moje bývalá učitelka matematiky, která si vzala nějakého fízla a tím se stala odbornicí přes bigbít. Ta to zatrhla a říkala, že se snažila být objektivní, a tak ty texty nechala číst svojí patnáctiletou dceru a té, že se taky nelíbily.

Při koncertě jste se ale nesměli odchýlit, že?

My jsme se jakoby nesměli odchýlit, ale po tom zas až tak nikdo nešel. Rozhodně ne tak, že by měl ten papír a koukal do toho.

Absolvovali jste tzv. „přehrávky“ Lidových hudebníků?

To jsme absolvovali jednou a odskákal to hlavně Doktor⁴²⁶. My jsme zahráli tři písničky a on pak šel na tu teorii. Asi tam byly i politické otázky. Bylo legrační, kdo tam seděl. Hála a taky Lešek Semelka, který řekl opravdu nezapomenutelnou myšlenku, že nám chybí klávesy. Jaksi nepochopil, že jestli je v kapele něco nástrojově dost originálního, tak je to tahací harmonika místo kláves.

⁴²⁶ Člen NPSDB Martin Krajíček.

Měli jste ambice prosadit se a posunout soubor někam dále?

Já jsem je neměl nikdy. Já jsem měl ambice, nebo spíš touhu – což máme každý a je to normální – aby na nás chodilo co nejvíce lidí za cenu, že já nebudu ustupovat z toho, co dělám. V tomhle jsme měli kliku – aniž by v tom byl jakýkoliv kalkul – že mě od začátku bavilo dělat písničky: Dvě sloky, chytlavej refrén, dvě sloky, chytlavej refrén. Nikdy mi nepřípadalo, že by na tom bylo něco špatně. Naopak se mi na tom vždycky líbil kontrast, že můžeš ten textovej „humus“ prodat vesele. Takže aniž by v tom byl jakýkoliv kalkul, tak jsme tím pádem měli kliku. Chodili na to možná – nejsem schopen tak úplně analyzovat to publikum – i lidi, kteří třeba ty texty ani tolik neposlouchali, ale prostě se tam vytrdlovali, protože to zároveň byla veselá, zpěvná věc. Takže na nepřízeň publika jsme si stěžovat nemohli.

Jen ke konci těch osmdesátých let to bylo divný. Nějak se na nás nechodilo v letech 1987-88 a myslím, že kapela byla docela v krizi. Hrávali jsme v Praze hlavně na tom Proseku, protože Praha 9 nás zřizovala a hrávalo se pro takových 70-80 lidí. Na což bych si neměl stěžovat, dnes je spousta kapel ráda, že přijde osmdesát lidí. Už to nebylo takový „hele nová kapela“, na kterou přišlo osm set lidí v Krčském lese bez plakátu. V devadesátých letech se to s návštěvností naštěstí zase otočilo.

V roce 1988 jste vycestovali do zahraničí?

To zařídili Vítkovci.⁴²⁷ To byl East fest v Dánsku. Jela s námi spousta pánů postarších, od šéfa kulturáku Prahy 9, až po ty, které my jsme samozřejmě neznali. Za fízly tam byl tehdy nějaký kytarista od Hanniga, nebo od Janečka.⁴²⁸ Myslím, že se jmenoval Petr Prokeš. A jeden z těch popletů měl s sebou videokameru. Když jsme přešli čáru, jeli jsme po německý dálnici, zastavili jsme na prvním odpočívadle – a tam nebylo nic, jen ten autobus, lavičky a les. A tenhle přemýšlel, co by nafilmoval z toho západu, tak to obrátil na nebe a nafilmoval letadlo. Natočil imperialistický letadlo..., který mohlo být klidně ČSA.

⁴²⁷ Hudební skupina *Vítkovo kvarteto*.

⁴²⁸ František JANEČEK - Karel HANNIG. Společně s Ladislavem Štáidlem a Karlem Vágnerem vedoucí čtyř hlavních tzv. hudebních „klanů“. Jednalo se o seskupení několika hvězd tehdejší popmusic kolem jednoho kapelníka doprovodné skupiny. Tyto „klany“ měly dominantní postavení na oficiální scéně české populární hudby.

Pytlíky ČSA, váš první text?

První... Zajímavé je a nikdy by mě to nenapadlo, že spousta těch textů bude potom ještě znova aktuálních a začne být někdy v polovině devadesátých let zase k věci.

Pak jsou ale takové, jako např. Blbá náhoda, kde se zpívá: „Letos po třicátý nepojedu do Paříže“ a po koncertě za tebou někdo přijde a říká: „Hele, proč vy jste tam jako nedojeli? Vy jste neměli prachy?“ Víš, už je to pryč. Naštěstí už tomu nerozuměj.

Blbá náhoda, bez problému na schvalovacím řízení na MNV?

Já nevím, jestli už to nebylo tehdy celý rozpadlý, jestli jsme dávali schvalovat ty texty a tak. My jsme měli domovskou scénu na té devítce⁴²⁹ a tam na nás byli jakoby hodný a už jsme se myslím do žádných problémů nedostávali.

Věděli jste o tom, že jste sledováni ze strany StB?

Ne, nevěděli, ani o tom Endrychovi. Myslím si, že většina o tom nevěděla.

Koncert Za Větrem byl povolen?

Papírově, to vůbec nevím.

Nevháněl si mocenský aparát sám svým postupem mladé lidi do opozice?

Ano, samozřejmě, že tě zahrnali, logicky, jako každý nesvobodný mechanismus. Jestliže něco funguje takhle absurdně, tak tě to nutí se k tomu vymezit nějakým způsobem, udělat si na to názor. Ten princip je jednoduchý. Když přijdu a budu tě neustále štípat do stehna, tak začneš přemýšlet, proč tě nějaký blbec furt štípe, kdykoliv ho potkáš. Když tě něco permanentně obtěžuje, tak o tom začneš přemýšlet a promítne se do tvýho „tvoření“.

⁴²⁹ OKD Praha 9.

Jak dlouho s vámi hrály Vrata?

Hrály asi do roku 1987. Ono už nebylo jak dál, vyčerpalo se to. Po revoluci už jsme obě strany nechtěly vstoupit do stejné řeky.

Jakým způsobem jste vnímali společenské změny v roce 1989?

Rozhodně ne jako ztrátu nepřítele. Nepatřili jsme k těm lidem, co neměli najednou o čem psát. Ono je pokaždé o čem psát. A my jsme nikdy nepsali žádné: „Husáku jsi vůl.“ Psali jsme o nějakém pocitu – to zní hrozně jako klišé... o nějakém pocitu, jak se cítíš v nějakém prostředí, o vztazích, o outsidersch... A to platí furt stejně, nepřítel je možná dneska někde jinde.

Máš pořád nějaký svůj pocit. Společenský systém, to je pořád jen nějaké procento, které zapadá do nějaké mozaiky tvého uvažování a vymezování se vůči okolnímu světu. To neznamená, že se máš cítit líp, že ten bolševik není. Samozřejmě cítím se líp, ale zároveň mám také jiné problémy.

9.2. Martin Krajiček

Narozen: 1958

Rozhovor pořizen: 18. 1., 19. 2. 2006

Povolání: antikvář

Jakým způsobem probíhal koncert v restauraci Za Větrem 20. 6. 1984? Kdy jste začali, skončili? Co se tam stalo?

My jsme o tomto slavném koncertě Za Větrem mluvili několikrát, takže vlastně všechno to, co si k tomu pamatuji, je více už taková legenda, protože pokaždé, když to člověk vypráví, tak se k tomu nabalují už další věci, čili nejsem už teď přesně schopen rozlišit, co bylo. Když si na to ale vzpomínám podle těch nejstřízlivějších odhadů, tak to byla veliká akce, která vznikla spontánně, nebyla plakátovaná a v ten daný čas se v restauraci Za Větrem v Kunratickém lese sešlo možná tři sta možná pět set lidí. To byla velice pěkná účast, hlavně protože to fungovalo jenom z doslechu - kamarádi řekli, že budeme hrát a ti to zase řekli kamarádům, čili touto formou jenom z úst do ucha a od ucha k ústům se to řešilo.

Začali jsme hrát asi až večer na devátou. Já mám pocit, že jsme tam opravdu byli dlouho, takže zřejmě se čekalo na to, až bude tma. Krátce po začátku nás přerušili a pak nám dovolili nějakou část dohrát. Během toho přerušení se odehrála taková klasická záležitost, že když tam naskákali ti z toho skutečného zásahu, ta přepadová jednotka, tak po všech, jak jsme byli na pódiu, chtěli občanský průkazy. Pistolemi snad na nás nemířili, ale opravdu nás drželi nějak v šachu a my jsme z toho byli fakt dost vyděšený. Já jsem jim říkal: „Ale já tady tu občanku nemám u sebe. Mám na sobě kostým, mám tady akorát tu kytaru a tak. Mám ty věci támhle v tašce padesát metrů vedle, kde máme složený věci na převlečení – kde mám civilní oděv, kde mám tašku, kde mám doklady.“ Nechtěli nás pustit k dokladům. Pak tedy nás tam pustili, doklady si vzali a vybírali tam od všech účinkujících občanky, aby to měli podchycený. To byla první část akce.

Pak následovalo složité vyjednávání a domlouvání, poněvadž zase měli asi strach. Těch lidí tam bylo hodně, a kdyby ten koncert vyloženě po té čtvrt hodině zarazili, tak asi měli pocit, že by z toho mohlo být něco většího, což zase nechtěli. Od těch lidí – kteří, myslím si, se tam chovali celkem normálně – občanky nevybírali. Ty vybrali prostě jenom od nás účinkujících a od těch lidí, kteří tam byli nějakým způsobem do toho zainteresovaný.

Nechali nás dohrát pár písniček a potom nastala ta hlavní akce, která se odehrála v místnosti té restaurace. To byla taková nějaká veliká místnost – já nevím desetkrát dvacet metrů – třeba jako taneční místnost nějaké téhle venkovské hospody. Ta místnost nebyla běžně používaná, protože tam byly jenom židle dokola a v koutě nějaké složené stoly a židle. Nás si tam rozsadili dokola podél stěn na ty židle a tam jsme poslouchali přednášku, kde tedy „pochopil“ ten velitel celého toho zásahu – respektive ne toho zásahu, ti odešli – ale tenhle ten tajnej, který na to dohlížel od samého počátku.

Ten byl typický tím, že měl na sobě montérky, takový ty klasický vojenský polobotky, nějaký pruhovaný tričko a dost tam vypíjel – už určitě od těch pěti hodin tam sázel jedno pivo za druhým. Bylo zajímavé, že se k nám celou dobu choval kamarádsky. Od těch pěti hodin se tam popíjelo, lidi tam chodili, něco si říkali a on tam všude byl v podstatě jako kámoš. Bylo tedy jasné, že tam nezapadá, takže jsme všichni o něm věděli, že je tam prostě takovejhle týpek.

Pak se ale ukázalo, že je to skutečně nějaký tenhleten význačný soudruh – policista, který tam byl v civilu a který tam pak chodil a říkal nám: „Že samozřejmě on ví, jak to bylo..., že on pochopil, že my jsme tahleta skupina.“ A my jsme říkali: „Ano ano, jsme hudební skupina.“ A on říkal: „Ne! Vy nejste ta hudební skupina. Vy jste protistátní skupina!“ A z toho jsme měli přece jenom trošičku strach.

Dále tam vyšetřoval samozřejmě Vrata, vyptávali se všech lidí na různé věci. Celá ta akce ale spíš nebyla taková, že oni by se chtěli něco dozvědět – protože oni už to všechno věděli, co se tam stalo. Byl to protistátní koncert, byly tam punkový symboly – tyhlety zavírací špendlíky, což byla velice „nebezpečná“ věc. Byly tam kristusky, čili náboženská obuv. Byla tam volná dlouhá trička, tyhlety řízy, což je zase náboženský oděv. Naplňovali jsme zkrátka skutkovou podstatu asi takových deseti činů. Plus si k tomu přibájili ty sexuální excesy, které si opravdu myslím, že se tam rozhodně neděly, no a samozřejmě tohle alkoholické opojení, které tam ale probíhalo jako v rámci normálních koncertů. Myslím si, že na dnešních koncertech to probíhá daleko intenzivněji. Ale rozhodně se tam neodehrávaly žádné drogy, protože tehdy to tady, myslím si, bylo úplně v minimální míře a rozhodně ne v našem okruhu, že by byl někdo, kdo by byl vůbec k tomu někdy přišel. Asi tak.

Nakonec pak probíhalo to nejkrásnější finále, když nám rozdávali občanky. Oni se celou tu dobu snažili na nás zapůsobit, abychom dostali strach. Chtěli nás co nejvíc vyděsit – což se jim poměrně dobře i dařilo - ale zároveň to paralyzovali tím, že byli hrozně komický. Zvlášť tenhleten opilej, který tam neustále chodil, rázoval a rozhazoval rukama. Pak tam byli ti komisní, možná i nějakéj uniformovanej, který tam seděl, připravoval ty občanky a všechno to zapisoval. Teď jim to vždycky trvalo dlouho, než napsal to jméno, teď to tam hledali a tak. Měli s tím problémy, dalo jim to dost práce a během toho, co tam skutečně jeden soudruh úředničil, tak tenhleten měl stále přednášky a chodil sem a tam, sem a tam. Pouštěl na nás hrůzu. Říkal, co jsme všechno spáchali, a že to samozřejmě znamená pro ty, kteří studují na školách, že budou vyhození ze škol. Samozřejmě postihy v zaměstnání, že si nás pochopitelně všechny předvolají a takový. Pouštěl hrůzu, potom zase mluvil o těch

„zasranejch..., zsranejch..., alnagonech“, které se tam údajně všude povalovaly, čili zase drogy. No opravdu by na nás nasadili úplně všechno a ta hrůza se poměrně stupňovala. I když vždycky jsme si ji odlehčili, tak ale zase nikdo neměl tu odvalu se zasmát, když to propuklo. To jsme si teprve říkali, když jsme šli domů, v jakých momentech jsme měli dost co dělat, udržet se.

Kdyby to ale dnes někdo natočil, to by bylo vyloženě do filmu, typ jako Pelíšky, ale z této doby osmdesátých let. Kdyby se točil retro film, tak by to bylo naprosto ideální udělat z toho pilotní část toho filmu, protože to trošičku propracovat, mít na to nějakou pěknou postavu, někoho, kdo by to dokázal procítit to estébáka a zahrát v tomhleto stylu... Bylo to lepší než film – tahle skutečnost.

Úplné finále bylo také naprosto úžasné, také perfektně vypointované. Každému dávali občanku, vždycky dlouho, teď volali to jméno, každý se zvednul, šel pro občanku a mohli jsme odcházet. Během toho volání se ale vždycky opakovalo jméno Soběslav. Zase, nikdo se nepřihlásil, dobře, tak další. Každý už dostal občanku a poslední, kdo ji neměl byl jistý Vališ - tchán Niny, která tam zpívala. A ten Vališ povídá: „Prosím vás. Já se jmenuji Vališ, ale narodil jsem se v Soběslavi.“ On se tak na to podíval a řekl: „Člověče, proč jste to neřekl hned! Vždyť jsme vás volali asi desetkrát!“

Tak to byla anekdota na konci. Která se skoro vydržet nedala, ale vydržet jsme ji museli. A tím to nějak skončilo, propustili nás, odjel autobus s aparátem a celá slavná akce skončila.

To bylo někdy už pozdě v noci?

To skutečně mohlo být asi někdy okolo půlnoci.

Bezpečnost se ve svých spisech se v souvislosti s touto akcí zabývala sexuálními excesy a toxikomanií na koncertě. Můžete toto vyloučit?

Já myslím, že to vyloučit můžu. Samozřejmě, ne za všechny lidi – jestli se tam někdo napral práškama a zapil to pivem, to samozřejmě byla jeho věc. Myslím si ale, že se to skutečně nedělo, celou dobu jsem tam byl.

K těm sexuálním excesům mohu říci, že to tam v té zahradní restauraci nebylo ani nějak vábné prostředí. Nevím už, jak to tam vypadá teď, dlouho jsem tam nebyl v těch místech. Ale bylo to tam dost takový zdemolovaný. Celý ten přístřešek, kde jsme hráli, byl takový dost prohnílý. Kolem neudržovaná zahradní restaurace. Od doby své největší slávy, to mohla být ta třicátá léta, to nikdo neudržoval, tak jak to mohlo po padesáti letech vypadat. Myslím si, že moc se tam nedalo ani na nic sednout. Bylo tam pár židlí, stolků. Řada lidí seděla na zemi. Určitě tam nebyla ani nějaká pěkná tráva, spíš hlína a štěrk. Takový, že by tam někdo něco provozoval, nevím.

Já si myslím, že to byla taková jejich naprosto klasická technika, když chtěli někoho vyděsit, nebo někomu něco přišít – tak prostě řekli, že tam došlo k znásilnění. Já vím, že tam přímo – když tam pochodoval mezi námi a my jsme seděli v té místnosti a byli jsme jako zadrženi – že tam skutečně o tom mluvil. To už měli zřejmě připravený na nějakém papíře, že tam došlo k znásilnění. Ale jestli si to skutečně vybájili, nebo jestli tam někdo něco takového tvrdil, nebo jestli tam někoho vyslechli, nebo tam měli nasazenou nějakou provokatérku, která jim to řekla. Kdyby jí tam ale měli, tak zase někoho jmenují, řeknou něco, ale to bylo pořád jenom v téhle obecné rovině. Takže myslím si, že to byl skutečně ten klasický moment, kterého se vždycky používalo k tomu, aby se řeklo: „Tohle jsou ty špatný, to je ta dnešní mládež, která se chová takhle...“

Připustíme-li, že tam byl skutečně někdo znásilněn, patrně by se tak stalo v tamějším lese – co vy byste měli s tím jako kapela společného?

No... třeba to tam přivedlo tyhle nekalý živly. Takhle si právě oni uměli i věci, který spolu nesouvisely, dát do téhle souvislosti.

A alnagony?

„Zasraný“ alnagony? To byl zřejmě oblíbený prášek. Nevím, co se z toho vyrábělo, ale bylo to prostě synonymum drogové závislosti. Byl to prášek proti bolesti hlavy, který zřejmě, když byl bez předpisu, nemohl být nic silného. Dalo se to koupit v lékárně za pár korun. Zřejmě se to dalo použít, v dostatečné míře, když jsi věděl, že když si vezmeš určitý počet alnagonů a zapiješ to panákem

vodky, tak budeš pořádně v rauši. Něco takového to bylo, proto on o tom stále mluvil – že tam viděl prázdný krabičky od těchle „zasranejch, zasranejch...“ a my jsme nevěděli, co tam bylo zasranýho a on si pak vzpomněl konečně na ty alnagony. Takže to bylo ono. To byla ta drogová závislost. Já tam skutečně žádný ty alnagony neviděl, ale on se k tomu dostával, aby je tam měl takříkajíc neustále připravený.

Byli jste označeni za tzv. „závadový soubor“. V čem spočívala závadovost tvorby tohoto souboru?

Já, když si dneska poslechnu, co tehdy skupina Nahoru po schodišti dolů band vyráběla za písničky, tak k tomu mám opravdu mile úsměvný vztah. Některé ty věci se mi dodnes líbí a v podstatě třeba dodnes hrajeme „Pytlíky ČSA“. Spousta těch věcí ale byla ve své době tak neuvěřitelně dětsky naivní a roztomilá, že se divím, že jim právě tohle nebylo nápadný. Kdyby si poslechli dvacet ostatních kapel. My jsme byli v podstatě jako večerníčky. Když jsme někde vystupovali, bylo to na takovéhle úrovni. Byla to samozřejmě muzika, která byla trošičku výjimečná tím, že jako první kapela jsme používali ten akordeon. Byla tam ta jednoduchá přehledná linka basy a kytara, která jenom přiznávala. Ty texty – kromě toho, že Marek už začínal také něco psát – to byly ale takové popěvánky. V podstatě celý repertoár byl z knížky Jiřího Žáčka „Okurková sezóna“. Žáček byl tehdejší oficiální básník, dalo by se říci téměř normalizační autor. Jediný co na něm bylo dobrý – a my jsme si ho vybrali právě proto – že ty texty v Okurkové sezóně měly vždycky nějaký fór a rýmovalo se to. Mělo to jednoduchou stavbu, a tak se to dalo dobře zhudebnovat. My jsme potřebovali nějaké texty, žádné jsme neměli, čili zdálo se nám, že tohle bude průchodný. V tom textu byla vždycky nějaká taková jakoby narážka, ale spíš opravdu na úrovni, co potom psala i kritika, jako té komunální satiry. Tedy něco naprosto neškodného, něco co strana a vláda oficiálně povolila.

Právě tím ale, když se jim to dostalo do spojení s tou rockovou muzikou, tak to pro ně byl okamžitě nebezpečnej protistátní text. My jsme de facto s tím Žáčkem nikdy ve styku nebyli, já jsem se s ním nikdy nesetkal. Já ani nevím, jestli ví, jak jsme ho proslavili mezi tehdejší mládeží. Myslím si, že to byl básník,

který neměl s undergroundem nikdy nic společného. Myslím si, že jako básník řemeslně byl neobyčejně schopný. Psal ty básničky pro děti a potom ještě takové nějaké básničky, jako ta Okurková sezóna, které jako celkem fungovaly. Rozhodně nikdy se proti režimu nijak nestavěl. Byl to ale opravdu oficiální autor, klasický člen Svazu československých spisovatelů.

V jaké době jste opustili Žáčka a přistoupili k vlastní tvorbě?

Přibližně od roku 1985, kdy nás opustily zpěvačky. Začala éra Markových textů, nebo občas, když ho dlouho nic nenapadlo, tak jsme někde vyhrabali Osla a kozu.

Měli jste problémy s texty písní?

No jak s kterými. S našimi vlastními pak problémy být začaly. To bylo ale až v době, kdy jsme to jako celek museli někde předkládat ke schvalování, když jsme dělali přehrávky. To už jsme byli pod Gongem⁴³⁰, kteří nás k nim dovedli. Během nich jsme museli předkládat veškeré texty. Ty měli samozřejmě na prověření už několik dní před tím a vybrali si tři písničky, které jsme jim tam zahráli a pak jsme měli ještě nějaký pohovory. Vím, že jsme měli u přehrávek Leška Semelku, jako odborný dozor, a Karla Hálu. Ten Hála tam byl už nějaký dost napařenej, ten nic moc neříkal, ale Lešek Semelka si neodpustil: „že ta harmonika je dobrá, piano taky, ale ještě by to potřebovalo nějaký klávesy...“ Ty mu tam tehdy chyběly.

Například „Blbá náhoda“ je ale celkem jízlivá a přímočará - píseň podobného ražení procházela?

Blbá náhoda to už bylo v době, kdy takovéhle věci už nikdo moc neprožíval. To už byl nějaký rok 1988 a to už byla v podstatě volnost. Blbej byl ještě opravdu ten osmdesátý pátý, ještě osmdesátý šestý. V té době jsme vystupovali na nějakém rockfestu, kde jsme měli veliký úspěch a tam jsme dostali nabídku. Ona vždycky ta kapela měla takovou jakoby smůlu, že když se něco hodně rozjíždělo, že by se to mohlo odpíchnout někam, tak se vždycky něco

⁴³⁰ OKD Praha 9.

zvrtilo. Tehdy šlo o to, že nás tam slyšel Honza Burian⁴³¹, který tam taky vystupoval, který se s Markem znal, a kterého napadlo, že by byla úžasná věc, kdybychom jezdili společně. V první části by byl on, pak větší bigbít, a že jsme mohli mít – což by pro nás byla úžasná věc – třeba deset koncertů do měsíce. Čili člověk by mohl uvažovat o tom, že by to dělal nejen jako zájmovou uměleckou činnost. Vlastně nikdy tehdy jsme nevystupovali za honorář, až potom, po těch přehrávkách. To byl ten honorář 150,- korun v nejlepším případě. To byly takový legační částky.

Jak často jste hráli, řekněme v roce 1985?

Já myslím, že jsme měli vždycky jeden koncert za měsíc, nebo za dva měsíce. Někdy mohly být dva, když se třeba něco povedlo. Vždycky jsme se na to hrozně těšili. Dlouho jsme se na to připravovali a pak to proběhlo.

Na to, jak tehdejší vystoupení vypadala, existuje záznam. Jedná se o koncert v Desné, kde se nám podařilo sehnat někoho, kdo to natočil na video. Tehdy video začínalo a byla úžasná věc, když k němu měl někdo přístup. A tohle asi točil Tatiček.

A pak vznikl ten Tatičkův film „Všude dobře, doma nejlíp“.

Ivan Tatiček s ním měl úspěch, že?

No, on to natočil na osmičku a celé to probíhalo tak, že vždycky natáčel, co ho napadlo, a pak teprve z toho materiálu stříhal. Čili měl toho materiálu poměrně hodně, ale poměrně hodně ho také vyhodil, protože to bylo nepoužitelné. Vždy to dopadlo tak, že my jsme se hrozně těšili, že o nás bude film. Tatiček přišel, natáčel na tu osmičku a vždycky měl celý scénář připravený tak, že říkal: „Víte co? Dělejte něco...“ To byl jeho scénář, čili my jsme fakt nevěděli, co máme dělat a on se vždycky tak culil a byl to takový usměvavý pohodový člověk, takže skutečně něco vzniklo. On myšlenky měl, nakonec trošičku potom jo, a když nevěděl, tak jsme něco dělali a on natáčel.

Pak se mu to ale pořád nedařilo sestříhat, a tak přišel s takovou objevnou myšlenkou, že to bude vlastně jako film o kapele, ale bude beze zvuku. Protože on

⁴³¹ Jan Burian – písničkář.

nevěděl, jak by tam ten zvuk udělal. Pak jsme stočili zvuk na pásek a ta první promítání probíhala tak, že se snažil jakoby trošičku synchronizovat to, co se tam odehrávalo. Pustil magneták a pustil společně s ním tu němou kameru, tu promítačku a probíhalo to takhle. Taky to bylo vždycky na hudbu, ale synchronizovat se to pořádně nedalo. Potom, když ten film byl úspěšný v nějaké přehlídce Mladá kamera – to bylo asi v roce 1984-85, kde s ním vyhrál – tak tam se mu zřejmě přímo už i povedlo, že mu udělali na ten film zvukovou stopu.

Zkusme se vrátit ještě do mezidobí 1984-85. Proběhl koncert Za Větrem. Co se s vámi dělo dál, chodili jste na výslechy?

Ty výslechy, tam jsme šli všichni. Já jsme z toho měl celkem dobrý pocit, že mi spadl kámen ze srdce, poněvadž jsem z toho předtím byl vyděšenější daleko víc. Pak, když jsem zjistil, že se vlastně nic tak konkrétního nestalo, že na nás nic nemají, říkal jsem si, no dobře, udělají si záznam a hotovo. V podstatě na to, jak to vypadalo strašidelně, tak to dopadlo dobře. Nenutili nás tam k ničemu, a když jsem si přečetl, co jsem tam tenkrát podepsal, to bych podepsal i dneska.

My jsme se nesnažili o to, abychom byli nějaký underground. My jsme nechtěli dělat underground. Chtěli jsme dělat písničky, které by se lidem líbily – něco, co bylo trošičku jiného, než co člověk mohl vidět v televizi. A myslím si, že se nám to dařilo, protože to vždycky ohlas mělo. Je třeba ale také dodat, že v té době byla minimální konkurence. Každý kdo hrál, tak se snažil napodobovat nějakou muziku, kterou slyšel ze Západu. Čili hráli jako nějaký kapely tehdejší, což my jsme si řekli, že touto cestou nepůjdeme, protože bychom touto cestou ani jít nemohli, protože bychom se to nikdy tak nenaučili. Museli jsme si tedy ty věci vymýšlet tak, jak by to fungovalo. A zjišťuji dneska, že když se ty věci vymyslí jednoduchý, tak v té jednoduchosti je veliká síla. Možná, kdybychom dneska dokázali přijmout tak jednoduché věci, tak by možná fungovaly nejlíp. Člověk má pak ale větší nároky, tak si myslí, že by ty lidi pak možná byli otrávený. Ty jednoduché věci ale fungují nejlíp.

Považovali jste se za součást tzv. „české nové vlny“?

Já ani nevím přesně, jak by se ta nová vlna dala definovat. V tom ale, že to mělo být něco nového, tak asi jo. To jsme tak určitě cítili, že chceme dělat hudbu, která je v něčem jiná.

Cokoliv, než co člověk slyšel v tehdejší televizi, anebo rádiu – ty hrůzy. Nikdy nepustili nic, co by bylo trošičku snesitelného. Tehdejší rádia nehrála žádné západní kapely. Jestli občas pustili Abbu, tak to byl vrchol, anebo pustili Ricci e poveri. To je zajímavý, jak v tehdejší době tahle italská scéna, ta kantiléna, tu měla dobře proslapanou cestičku. Ti se dostali i do televize, Miloš Skalka samozřejmě..., ten je dělal. Čili italská kantiléna byla, ale rocková scéna se rozhodně nepouštěla. To byl až potom teprve osmdesátý osmý, kdy začal pouštět Větrník na stanici Vltava. To byly rockové pořady, ale stylizované pro náročnějšího posluchače. Jinak v rádiu ale tyto věci běžně nehráli, ani starší. Nehrálo se to.

Já a Marek jsme poslouchali muziku hodně. Od těch šestnácti let. Samozřejmě neměli jsme prachy na to, abychom si ty desky kupovali, takže to fungovalo vlastně už na gymplu tak, že se chodilo na burzu. Koupili jsme desky, třeba pět desek dohromady, všichni jsme si je natočili na kotoučák, ve stereu samozřejmě, aby už to mělo tu kvalitu a za týden potom se šly zase prodat. Tak ty desky kolovaly, čili člověk se dostal k muzice víc, než by se dostal dneska. Jedině ale přes ty magnetáky.

Burza s hudbou je pozoruhodná historická reálie. Jakým způsobem tyto burzy fungovaly?

Je to reálie, která je dneska už pozapomenutá. Myslím, že to bývalo v sobotu dopoledne. Já jsem na tý burze byl třeba pětkrát nebo desetkrát. Často to rozháněli policajti. Dělalí zásahy, monitorovali to. Probíhalo to tak, že třeba na Letné nad Čechovým mostem, jak jsou ty cestičky, tak tam spíš jako ve svahu, byli lidi v sobotu od rána. Od devíti hodin se to tam sešlo, každý měl tašku zavěšenou, ve které měl deset desek. Samozřejmě, že v tom bylo také spoustu vexlu, kšeftů. Byli tam lidi, kteří se tím vyloženě živili, ale zároveň tam byli i kluci, kteří se opravdu zajímali o bigbít, měli dobrý desky a zase si je chtěli

vyměňovat. Ty desky se prodávaly za celkem vysoké ceny, odpovídalo to relaci, kolik tehdy stála deska na Západě, takže nová deska za pětikilo, to byla tady úplně běžná cena. A tehdy pět set korun, to už samozřejmě něco bylo.

Takhle to probíhalo skoro sobotu co sobotu. Ty burzy byly na různých místech. Já jsem byl víceméně tady na té Letné. Když se udělal dvakrát, třikrát zátať, tak se ta burza přesunula zase někam jinam. Byla tam nejspíš také spousta práškačů. Myslím si, že někteří lidé tam by měli pěkný svazky.

Navštěvovali často příslušníci StB vaše koncerty?

Na každém koncertu asi nějaký byl. To my jsme to tak zase nesledovali. To někdy si člověk říkal, kdo by to mohl být, třeba vepředu. Určitě chodili, chodili povinně, ale my jsme se tím nějak netrápili.

Protože my jsme nikdy neměli touhu dělat něco protistátního. Nás to ani nenapadlo, protože jsme věděli, že budeme okamžitě zakázaný. My jsme nechtěli být jako Plastici. My jsme chtěli vystupovat, dělat písničky. Samozřejmě, kdybychom chtěli podkuřovat režimu a přihlásit se jako svazáci, tak by ta situace vypadala úplně jinak, ale my jsme chtěli, abychom si udrželi svoji tvář. Zároveň jsme ale nechápali, proč máme problémy.

Přítom co lepšího by mohli udělat, kdyby byl nějaký schopný manažer v SSM, který by nám to přímo nepodsouval a řekl by nám něco v tom smyslu: „Chlapci, vy jste dobrý, tohle budete dělat...“ Mohli jsme být pro ně vyloženě kapelou, za kterou by šly masy, přičemž by se na tom nemuselo nic měnit. I když nakonec je dobře, že nás takhle nezneužili. Myslím si ale, že od toho nemuselo být tak daleko.

Co kdyby vám to tehdy ten svazák nabídl?

Kdyby nám to ten svazák nabídl, tak já bych do toho nešel. Ani za tu cenu, že by člověk byl populární – už tehdy, že by se dostal do televize, nebo na nějakou poloprofesionální dráhu. Nás to bavilo čistě z toho důvodu, že jsme si ty písničky opravdu vytvářeli. Nebylo to tak, že bychom někdo sednul a napsal písničku, šlo o to, že jsme si opravdu zabíbli a strávili jsme na tím ty víkendy.

Zkoušeli jsme u Němého⁴³², hráli jsme a opravdu to všechno vycházelo z toho, že jsme žádný veliký hudební školení neměli. Byli jsme ale proškolený tou muzikou, kterou člověk poslouchal těch osm, deset let. Tou dobrou rockovou muzikou, která byla vždycky v opozici vůči vládnoucímu režimu – ta skutečně dobrá a skutečně všude. Tak jsme to i tak chápali, že je to nejen proti režimu, ale i proti konzumu, proti tomuhle všemu.

Čili, dle Vlčka „excentrici v přízemí“? Amatérský soubor, který nemá v podstatě co ztratit?

Nám ta parketa, myslím si, opravdu vyhovovala, přičemž ty věci se lidem líbily. Kolikrát jsme si už tehdy říkali, že kdyby se to posunulo, kdyby to ztratilo tu naivitu, ten prvotní čistej pohled, který si myslím, že na tom byl skutečně fakt pěkněj. Na těch začátcích, kdy to byly jednoduchý, průzračný věci a myslím si, že mnohé by obstály i dneska.

Jak vypadali policisté, kteří proti vám zasahovali Za Větrem? Byli uniformovaní?

Zásahová jednotka... Vzpomínám si, že byli prostě strašidelný. Naskákali tam jakoby na povel, najednou se tam zjevili, opravdu profesionálové. Asi byli i ozbrojení, na nás zbraně ale nevytahovali. Spíš si myslím, že už to bylo vybavení nějaké zásahové jednotky. Ne, že by měli jako dneska plastikové štíty, ale byli celí v černém, strašidelný, silný chlapi, policajti. Přilby neměli a hned nás legitimovali. Byla to prostě pro ně akce – výcviková.

A potom si to ještě natočili?

Pak si to celé natočili jako zásah s protistátními živly. Bylo pěkné, že si nás vybrali jako protistátní živly. Určitě jim musíme za to dneska vyjádřit určitou vděčnost, protože nás to jasně postavilo tam, kde máme být a od té doby jsme si to jakoby i uvědomili. Možná třeba do té doby to nebylo tak jasné. Rozhodně by nikdo nás do té doby nechtěl být oficiálně nějakou kapelou, která by byla v televizi a hrála na nějakých děčínských kotvách nebo festivalech SSM. Mohli nás ale později zatáhnout do něčeho podobného, kdy by šlo už více o úspěch,

⁴³² Harmonikář NPSDB Milan Hrubý.

slávu, možná i nějaké peníze, takže potom by celá věc mohla být i jinak. Protože jsme se ale touto akcí jasně definovali, tak si myslím, že to bylo jenom ku prospěchu věci.

Lze tedy říci, že v době, kdy vám možná o výraznější postoj ještě nešlo, tak státní moc tím, že si z vás sama udělala nepřítele, nasměrovala vás na druhou stranu – vůči ní do opozice?

Ano, perfektní, ideální..., mohli si z nás udělat přítele, ale my bychom s nimi přátelit nechtěli. Ale tím že si z nás udělali toho nepřítele, tak tím to naprosto ujasnili.

A jednak to velice prospělo naší pověsti, protože v tehdejší době nebylo pro kapelu nic lepšího než, že byla zakázaná. Podle toho se to poměřovalo. Když byla nějaká kapela zakázaná, tak to bylo ono. Proslaví to mezi těmi lidmi, kteří se o tu muziku zajímají. Pak si řeknou: „Jo to je dobrý..., to bylo zakázaný, tam byli policajti...“

Jak dlouho trval váš zákaz vystupování, celý rok 1985?

Já myslím, že to ani celý rok netrvalo. Pak jsme zase začali hledat cestičky, kde bychom mohli zkoušet a kde bychom mohli hrát. Potom se to dařilo. V tomhle je klíčový ten záznam z koncertu v Desné, kde o tom právě Vojta Lindaur mluví. Říkal, že to je derniéra a zároveň premiéra. To bylo ještě starý složení s holkama - ale měli jsme pocit, že celý koncert neutáhneme, že by to chtělo něčím ozvláštnit. Tak jsme sehnali saxofonistu - teď hraje s Yo Yo bandem – Šímu, který se to naučil. Nehrál do všech věcí, asi jen do deseti písniček. Naučil se to asi do druhého dne z kazety, nikdy s námi nezkoušel a jen tam to jako profík odehrál. Docela se to povedlo a díky tomu jsme si potom pořídili saxofon, Cihelku.

Udělal jste přehrávky LH, dál už se v rámci možností postoupit nedalo?

Tehdy nám nikdo neudělal nabídku, abychom byli populární kapela. Byli jsme prostě jednou z těch kapel, které brali na festivaly, které se začínaly rozjíždět. Nebyly to festivaly v dnešním slova smyslu, ale byly to větší akce, kde

bylo pět, šest kapel. Ti Vítkovci⁴³³ byli ale třeba podnikaví, byli o něco starší. Růžek měl přeci jenom asi nějaké styky a věděl, jak se tím dají peníze vydělat. Většinou to zorganizoval. My jsme byli takoví trumberové, že jsme tam šli hrát za ty peníze pro lidové hudebníky, každému 150,- korun. Byli jsme rádi, že jsme měli na pivo.

Jaké máte vysvětlení pro to, že jste měli od státní moci později v letech 1986-87 klid, resp. měli jste ho?

Nevím. Měli jsme ho – relativně. V těch letech už to začalo trochu odcházet. Mě volali v nějakém roce možná 1986 do Bartolomějský⁴³⁴ do kachlíkárny kvůli Cibulkovi. Tomu jsem dal k dispozici některé naše pásky, ale protože to byly ty nejhranější nahrávky, tak to byly ty nahrávky z toho roku 1985. Po něm tedy šli jako po politickým, ale už v tom osmdesátém šestém ho brali spíš přes tu hospodářskou kriminalitu, čili přes nějaký paragraf, že rozšiřuje nahrávky, posílá je a účtuje si za to padesátikorunu, nebo kolik. Ale pak už jsme nikdo vyšetřován v souvislosti s nějakou kapelovou protistátní činností nebyl.

Vystoupili jste na Rockfestu. Máte nějaký zážitek z této akce?

To bylo v paláci kultury a byl to pro nás veliký svátek, protože tím, že jsme tam účinkovali, měli jsme přístup do všech sálů a mohli tam chodit a dívat se na ostatní kapely. Bylo to veliké zadostiučinění, že nás tam vzali.

Palác kultury je docela zvláštní prostředí pro rockový festival. Můžete se zmínit, jaká zde byla jeho organizace?

Tam to bylo dělané mám dojem asi dost odměřeně. Většina těch alternativnějších věcí byla v nějakých těch malých sálech. Byla tam celkem veliká účast. Já myslím, že tehdy tomu nějak dávali zelenou. Proběhly dva nebo tři ročníky.

⁴³³ Hudební skupina *Vítovo kvarteto*.

⁴³⁴ Bartolomějská ulice v Praze – sídlo StB.

Svazácký Rockfest je zajímavý fenomén. Jakým způsobem jste vnímali vy, mladí lidé tuto akci?

My bychom se zřejmě podobných akcí neúčastnili, kdyby tam nebyly masově zastoupené kapely, se kterými jsme hráli i jindy na akcích, které byly ještě takové jakoby zakazované, nebo byly s problémy, nebo existovaly jenom s přivřenýma očima. Tenkrát tam hrál opravdu skoro každý, kdo něco znamenal – kromě samozřejmě zakázaných undergroundů. Ty skupiny, které se ale počítaly k tomu undergroundu a mohly hrát, tak tam hrály.

Jakým způsobem se obecně vyvíjel zájem lidí o muziku – v období od vašeho počátku v roce 1984 do sklonku osmdesátých let?

Já myslím, že ten zájem rostl. Stupňoval se zájem o kapely a věci, které tady moc nebyly. Zároveň tady ale těch kapel hrozně přibývalo, rostly jako houby po dešti. V osmdesátém čtvrtém, osmdesátém pátém toho bylo hrozně málo, pak to začalo přibývat, rapidně.

Kolik lidí navštěvovalo vaše koncerty?

Jak kdy. To byly takové ty éry v těch letech 1984-85, kdy jsme koncertovali poměrně málo. Potom ale zase třeba ten osmdesátý sedmý, resp. osmdesátý osmý, to už jsme měli zavedenou scénu Na Proseku v Jablonecké ulici. Tehdy jsme už spadali pod tamější Gong, hráli jsem už rozšířeném obsazení, měli jsme piáno a saxofon. Naopak zpěvačky už tam nebyly. Přibrali jsme pak ještě sólového kytaristu od Vítkovců, Dědu „Mráze“⁴³⁵ a udělali jsme na Proseku vrcholný program – „Mikulášskou“, na Mikuláše v roce 1988. Tehdy jsme tam jako překvapení uvedli staropražské písničky, co jsme dělali jenom s Mírou⁴³⁶, kdy on hrál na harmoniku a já zpíval. Jednalo se o věci, které o několik let později hrála skupina *Šlapeto*⁴³⁷ a celkem to zprofanovali. To už jsme se na to vybodli, ale tehdy, kdy jsme to začali dělat jako nápad jednou a udělali jsme těch písniček třeba deset, tak to vzniklo úplně samovolně.

⁴³⁵ Kytarista NPSDB Petr Mráz.

⁴³⁶ Harmonikář NPSDB Miroslav Klíma.

⁴³⁷ Hudební skupina hrající jako revival staropražské písni.

My jsme si tehdy řekli, že nás stále přirovnávají k tomu staropražskému folklóru, a my o něm vůbec nic nevíme. Začali jsme po tom tedy bádát a během měsíce jsme to dali dohromady. Mně se dostala do ruky taková knížečka „Písň lidu pražského“, kde byl vždycky jenom text a jednoduchý notový záznam. Pro Míru to nebyl problém, ten ty lidovky hrával. Hned si k tomu udělal doprovod, a jak jsem slyšel, že to zahrál, tak to šlo samo. My jsme o téhle muzice, která se hrála v Praze před sto lety, nebo ještě dřív, taky neměli moc ponětí, protože žádné nahrávky, záznamy to nebylo. Spíš jsme to rekonstruovali, protože jsme věděli, že ve filmovém Švejkovi je jedna dobrá, a tak jsme si tak představovali, jak by vypadaly ty jiný. Tak jsme to s Mírou nacvičili. V něčem byl ještě klarinet, v něčem buben, něco jsme dělali jenom ve dvou.

Tenkrát jsme to na Proseku udělali s Vratama. Ty samozřejmě dělaly k písničkám živý klipy, ale najednou po půlce koncertu přišlo přerušení – taková jakoby hraná výtržnost, kdy někdo zakřičel: „Prosím vás, co to tady hrajete?! Vždyť hrajete furt to stejný! Zahrajte něco pořádnýho..., třeba U malýho vokýnka.“ A následovala tahleta píseň od Fandy Mrázka, která je zachycená právě i ve Švejkovi: „...u malýho vóókýnká.“ Teď se to rozjelo. A najednou z toho koncertu vznikla opravdu spontánní tancovačka, která myslím byla jedním z našich velikých momentů – veliký show, takový už jakoby promyšlený. Krom těch jednoduchých klipů, které dělaly Vrata, tak tenhle fór tam byl dobřej. Pak to lidi chtěli, abychom to hráli častěji.

Vztah jsme k tomu měli ten, že nás k tomu přiměla ta kritika, která psala o tom, jak tyhle jarmareční písničky, městský folklór, staropražský folklór, to že je to, z čeho my vycházíme. Já jsem říkal, my z něčeho vycházíme a my to vlastně vůbec neznáme, takže my jsme si to vlastně zkusili až potom, co jsme to dělali. Zpětně jsme šli ke kořenům.

Vnímali jste rok 1989 jako ztrátu nepřítelů?

No to byla vyloženě ztráta nepřítelů. Hlavně v té době, kdy se už začalo něco dít, co já si pamatuji, tak ani nějaké koncerty nebyly. Nám se povedla ta úžasná věc, že jsme v prosinci během pár dní natočili klip k písničce „Hozená do gala“, který se myslím dost povedl na to, jak byl ušitý horkou jehlou. Ten měl pak

i úspěch ve studentském vysílání na Silvestra v roce 1989, kdy byl poprvé uvedený.

K němu bylo úžasné, že o tom psalo Rudé právo, když se to natáčelo. V tom klipu před Ústřední sekretariát KSČ přijely limuzíny a Zdeněk Suchý v něm vystupoval v nějaký vojenský uniformě ..., a tehdy byl článek v Rudém právu: Co za cizí generály to tam bylo, nebo co je to za provokaci? Něco takového – oni vůbec nevěděli, že je to natáčení. Viděli tam nějaký generály... , anebo věděli, že je to natáčení, ale mysleli že se tam dělá nějaká dezinformační kampaň. O tom ještě psali, refleктоvali to.

Jinak pořád se dělaly nějaké schůze, v divadlech se všichni scházeli. My jsme taky každou chvíli někam chodili. Potom najednou jsme ale přemýšleli, co budeme hrát. Ne že bychom byli nějak programově zaměřený, ale v těch textech to všude bylo a hlavně všichni na to reagovali a najednou jsme měli pocit, že je to úplně zbytečný. Dokonce i o některých nových věcech, které jsme měli, jsme si říkali, že je nemůžeme hrát. Měli jsme zrovna takový text: „Na letenský pláni, cirkus Slovan“ A to jsme si říkali najednou – to nemůžeme hrát. To by bylo najednou takové, jako kdyby to byl cirkus. Tenkrát to brali všichni hrozně vážně, jaká to je úžasná věc, že se chodí demonstrovat na Letnou, takže to bychom vlastně nemohli hrát tuhle písničku. Takže nějak se to změnilo a říkali jsme si, co budeme dělat. Vyřešilo se to velice jednoduše, protože Vráťa Horčík a Cihelka dostali lano od Vítkovů, začali hrát s nimi a tím pádem to bylo takový dost vyřešený. Ještě jsme zkoušeli dávat to dohromady s nějakým jiným basákem, ale to se nějak nerozjíždělo, a tak jsme to nějak zívli a vyjížděli jsme občas akorát s tou Schodišťankou, těmi staropražskými písničkami, když se to uchytilo.

Mohli byste se označit za perzekuovanou kapelu?

To vyloženě ne, ale ty problémy byly. Dvakrát nás vyloženě zarazili, jako úplně, kdy se nedalo hrát.

Dvakrát?

Poprvé kvůli Větru a potom jsme řešili zřizovatele. Po tom prvním zákazu jsme sehnali jakoby nějakého papírového zřizovatele – organizaci Svazarmu, ale ti to pak nějak vzdali a pak jsme zase nemohli hrát.

V případě HIFI klubu Svazarmu StB zaintervenovala.

Aha, no tak jakmile StB zaintervenovala, tak oni to pustili. A my jsme zase neměli zřizovatele, takže jsme nemohli hrát. Čili ta StB nezakázala kapelu tak, že by řekla, tihle nesmějí hrát. Věděla ale, že stačí, jakmile soubor té ZUČ neměl zřizovatele, tak nemohl vystoupit, i kdyby se zbláznil. Pokud by vystoupil, tak už by na to byl nějaký paragraf, kdy by s tím mohli něco dělat – vystupují bez povolení atd. Čili na tohle my jsme si dávali opravdu bacha, abychom to měli papírově jakž takž v pořádku, protože jsme věděli, že s tím mohou být problémy. Když jsme neměli zřizovatele, tak jsme nemohli vystupovat...

Jeden ten zřizovatel, to byli ti svazáci na tom PKS. To vypadalo ze začátku jako nejschopnější, ale ti to vzdali hned. Pak jsme sehnali jako dalšího zřizovatele ten Gong, který nás po delší době přivedl k tomu, že jsme udělali ty přehrávky.

Věděli jste o tom, že jste sledováni ze strany StB?

O tom Endrychovi jsem slyšel, byl to řidič autobusu. Víím, že to bylo probíraný téma. O tom se vědělo, že se ne něj má dávat trochu pozor. Ale my jsme s ním už pak nikdy nepřišli do styku. Přestal s bigbitama jezdit.

A další?

Další práskače? Ne. Myslím si, že to ani nějak nebylo. Vzhledem k tomu, co si soudruzi mohli přečíst v těch výpovědích, tak si myslím, že pokud tam na té vyšší úrovni byl někdo, kdo to skutečně četl, tak mu muselo být jasné, že v tomto případě o nic nejde. Tahleta kapela skutečně nejsou Plastici, není to první liga undergroundu, ...pocvičili se, ale nebyla to ta veliká ryba, kterou oni chtěli.

Lze tedy říci, že policisté Za Větrem takřikajíc přestřelili?

Určitě.

Celá záležitost byla spíš než StB zejména práce MO VB?

Já jsem z toho měl taky ten pocit. I během samotného výsledku nám sami někdy trošičku pomáhali, jak to napsat tak, aby se to vysvětlilo a nebyly s tím problémy. Chtěli to mít prostě odfajfkovaný. Všechny si nás tam pochopitelně pozvali, všechno jsme to tam vyříkali a oni sami chtěli mít zřejmě všechny ty body zachycený, vysvětlený, ale sami z toho nedělali žádný nátlak. Proto já jsem v Bartolomějský neměl žádný pocit hrůzy nebo strachu, že mě za něco zavřou. Tam už se jednalo spíš než o výslech, o podání vysvětlení.

Kdežto tam v tom Krčským lese, v hospodě za Větrem, kde si nás podával tenhle, pro mě stále bezejmenný soudruh - velitel toho zásahu - tak tam to opravdu vypadalo, že jsme protistátní skupina. Tam že si nás tedy podají a že jsou všemocný a že to je stejně absurdní jako procesy v padesátých letech, ale že to je pro ně uskutečnitelný. Že na to mají ty argumenty, že nás opravdu zavřou, že ty lidi vylítnou ze školy, že my vylítneme z práce a že půjdeme bruchet. Normálně to fakt v první chvíli na to vypadalo. Potom v tý kachlíkárně to už bylo celkem v pohodě.

To bylo vše na výsledku?

Ještě jsem si uvědomil jednu věc. Říkám, že v tý kachlíkárně v Bartolomějský mě uklidnili, ale už ten první moment, kdy jsme tam přišel s tím předvoláním, byl ten, že samozřejmě si vzali občanku. Takhle se na mě podívali a říkali: „No ale ta podoba neodpovídá..., ta podoba neodpovídá.“ Tehdy jsme měl delší vlasy a na občance samozřejmě krátký, čili oni říkali, že to je problém, neodpovídá podoba, že mě snad rovnou zadržej. Jo, fakt ve vrátnici, tam na mě pustili takovouhle hrůzu. Klasiku, viděli, že tam jde někdo..., takže ten unifomovanej příslušník hned řešil mojí občanku, samozřejmě si mě zapisoval do nějakých lejster. – Oni měli strašně zmáknutý systém úřadování, naprosto zbytečného, které jim trvalo neskutečně dlouho. On samozřejmě vzal občanku, teď psal, kdy vydána, kým vydána atd. Kompletně opsal skoro celou občanku do deseti kolonek jenom proto, že si tě zapisuje ve vrátnici. Teď samozřejmě hledání místa bydliště, strana sedmnáct nebo kolik..., to tam všechno vypisovali takovýhle kraviny, takže s tím se hrozně vyblbnuli.

To mě setřeli hned – podoba neodpovídá: „...víte, že bych vám tu občanku taky nemusel vrátit?“

9.3. Vojtěch Lindaur

Narozen: 1957

Rozhovor pořizen: 29. 3., 3. 5. 2006

Povolání: hudební publicista

Jakým způsobem jste se seznámil se skupinou NPSDB?

Já jsem měl na vysoké škole spolužáka Pavla Melounka, který mě někdy v roce 1982 – 83, seznámil s Markem Brodským, kterého jsem samozřejmě znal, protože on v té době byl hercem. Padli jsme si do oka, protože jsme poslouchali tu samou hudbu a chodili jsme na ty samé burzy a fungovalo to znamenitě. Stali se z nás docela velcí přátelé a on mě tehdy dal první nahrávky kapely Nahoru po schodišti dolů band, což nebyly, řekněme ještě ty písničky, ale spíš takové volné improvizace, které se jim zas tak úplně nedařily, tak jsem se tak nad tím jen tak lehce pouсмál. Asi za dva nebo tři měsíce mi přinesl pásek, takový ten kotoučový, kde byly nahrávky, které dělal zvukař Emil Boháček - myslím v divadle Ateliér, ale nejsem si tím úplně jistý. Ty nahrávky měly najednou docela profesionální punc a i přes všechny chyby, které ta kapela tenkrát měla - a já jsem si je samozřejmě vůbec neuvědomoval - mě to příšerně nadchlo.

Do té doby byl jejich manažerem právě kolega Melounek, který pracoval v Zemědělkách jako kulturní redaktor, a hned potom jsme se dohodli, že té kapely se ujmu já sám. Jelikož jsem právě nastoupil jako sálový dělník na Kulturní středisko Opatov, kde jsem se během dalších čtrnácti dnů stal zástupcem vedoucího, tak jsme se bleskurychle smluvili, že to by mohl být takový stánek pro koncerty Schodiště. Já jsem do té doby věděl něco málo o koncertech Ultrapunku, kde se jakoby rodilo jádro této kapely.

A protože jsme najednou začali všichni i tak najednou dohromady fungovat, že jsme se scházeli, začal jsme poznávat i ostatní lidi z Nahoru po

schodišti dolů bandu. Byla to taková velmi přátelská, hřejivá atmosféra okolo té kapely. Hráli jsme spolu fotbal a dělali nejrůznější blbosti.

Kromě toho, jak jsme se skamarádili – teď se dostáváme ke kause hospoda Za větrem – tak my jsme s mým tehdy malým synem chodili na procházky do Krčského lesa, kde jsme jak na potvoru objevili tuhle nádhernou hospodu. V ní byla prvorepubliková výzdoba, dále tam byly vymalované výjevy ze života myslivců, padlé laně a podobně. Hrozně se nám tam zalíbil výklenek, který vypadal jako garáž. Mám pocit, že to byl bývalý kulečník. Okamžitě jsme pochopili, že by se v něm dalo hrát. Nelenili jsme a okamžitě se domluvili tam s tím panem hospodským, jestli by mu to nevadilo, kdyby tam nějakou sobotu nebo neděli přijela kapela, která by tam hrála. Přijeli by její přátelé do té zahradní restaurace, v níž by se sedělo a popíjelo. On by měl útratu a my bychom měli hezký zážitek. On řekl, že samozřejmě by mu to nevadilo, žádnou povolovačku nevyžadoval, nic po nás nechtěl. Jenom chtěl, aby tam došlo k nějaké té útratě, což musím říci, že tam potom i došlo..., protože uvědomme si, že přeci jenom v té době - v tom roce 1984 - tak kde zazněla elektrická kytara, tam ti lidé přišli.

Tehdy jsme se dohodl s Jirkou Růžkem z Vítkova kvarteta, který přislíbil aparaturu a skutečně ji tam ten den autobusem přivezl. My jsme to ještě chtěli pojmout jako takový gesamtkunstwerk, takže jsem tam měl viset ještě nějaké svoje obrazy. Pamatuji si, co se týká mého oděvu, tak ten neměl s křesťanstvím nic společného – naopak to byl lidový kroj Libyjské republiky džamihirie socialistické, který jsem si tam odtud přivezl a napadlo mě, že by to bylo docela dobré v něm vystupovat. Takže to nemělo s křesťanstvím nic společného, naopak byla to vyloženě muslimská záležitost.

Jaké jsou vaše vzpomínky na průběh a ukončení koncertu v restauraci Za Větrem?

Já si pamatuji, že to bylo dané trošku, myslím si, blbou náhodou. Nějaký ten idiot tam seděl v té hospodě normálně. Neměl v úmyslu až tak zasahovat, ale když to jakoby viděl...a teď všichni v té době byli ještě stále vyděšení z toho undergroundového pnutí, kdy se hrálo po těch hospodách a svatbách..., tak si řekli: „aha, tak to je zase ono“...nejspíš, uvažuji. Zavolal na tu Prahu 4, spořilovskou policii. Ti tam přijeli a chtěli to okamžitě ukončit a teď myslím

právě kolega Melounek nebo já jsme se jim snažili vysvětlit, že ta produkce byla řádně dohodnutá a na tyto akce se nevztahuje povolení ONV v Praze, což tehdy byla ta Křížová.

Jestli si dobře pamatuji, tak chlapci se rozhodovali akorát o jedné písničce, jestli ji tedy mají hrát nebo ne, která byla taková jakoby hodně brutální na tehdejší dobu...byla to právě písnička o té české nové vlně. Pak se dohodli, že ji tedy hrát nebudou, dohráli pak asi čtyři pět písniček. Lidi se, podle mého, normálně z toho lesoparku rozcházel domů. Zatímco nás tam zatáhli do té hospody, kde jsme seděli jak pitomci, slepice na řadě jeden vedle druhého a oni nás tam jednoho po druhém tahali do místnůstky, kde s námi dělali takový jakoby zápis.

Na druhou stranu - my jsme na to nejen, že nebyli připravení, ale hlavně ani nechtěli být připravení. My jsme si nebyli vědomi, že bychom dělali něco nezákonného, za co by nás měli vyslýchat, a tak jsme vypovídali velmi otevřeně. „Ten přitáhl aparaturu, ten udělal tohleto, ten udělal támhleto...“ Kupodivu, třeba pro mě osobně, to více méně žádný následující postih nemělo. Že jsem se ocitl někde dvakrát v Bartolomějský, nebo jednou na národním výboru, kde jsem zase znovu zopakoval, o co kráčelo - že šlo o pobavení několika přátel... Ono jich tedy bylo šest set, jestli se nepletu. Což byl asi ten hlavní kámen úrazu. Ale potom jsem normálně zůstal v té práci dál - ne že by mě byli vyhodili. To bylo až po té Nico...

Domníváte se, že zákrok v restauraci Za Větrem byl opodstatněný?

Z našeho hlediska byl ten zákrok naprosto překvapivý a neopodstatněný. My jsme dobře věděli, že se pouštíme na tenký led, protože já jsem samozřejmě věděl, že nám ten koncert nepovolili. Říkali jsme si však, že ten chlápek v té hospodě byl pro, my jsme byli pro, tak když tam přijdou ti fízlové, tak se něco semele – což se také semlelo...

My jsme samozřejmě věděli, že to není v ažůru. Z hlediska náležitosti povolovacího řízení jsme samozřejmě překročili tehdejší předpisy, ale ty předpisy byly úplně debilní...

Ten zákrok nebyl nějak silový. Oni byli podle mého příliš ožralí na to, aby tam ty lidi mlátili, nebo něco takového. To byla opravdu parta nějakých blbečků..., kteří se tak i chovali.

Za Větrem byl takový rychlý šok, kterých jsem zažil ještě několikero. Celé to začalo být drsnější až potom. Hlavně s tím Vachem – to byl jeden z nejhorších lidí, které jsem poznal vůbec v životě. Kapitán František Vach. Ten proslul už tím, že fyzicky rozháněl seifertovský svaz spisovatelů v sedmdesátém roce. A s tím já jsem měl poté co dočinění na té Nico, kde jsem ho poprvé zažil v akci a to byla opravdu úplně jiná kategorie. To byl zásah, jak má být – ne tohle, co bylo něco tak amatérského, že dodnes ani nevím, kdo to vlastně vyvolal. Podle mého názoru nějaký ten opilý blbeček, který tam prudil a zavolal ty policajty – sám tedy policajt.

Domníváte se, že policisté v prostoru restaurace ,takříkajíc „přestřelili“?

Oni si toho byli sami vědomí, dle mého.

Konečným důsledkem však bylo, že skupina NPSDB dostala zákaz.

To byl zákaz, který fungoval na Praze 4, už nefungoval na Praze 8, už nefungoval na Žižkově.

Mám na mysli zákaz, který platil pro celé teritorium Hl. města Praha...

Nebylo tomu tak. Pamatuji se, že bezprostředně po prázdninách se normálně hrálo třeba v Bohnicích. Na Chmelnici se mohlo hrát běžně. Záleželo na tom konkrétním inspektorovi, co povolil. Tam nebyla nějaká zásadní roční prodleva. Jak jsme čekali, že přes prázdniny se na to zapomene a vyčichne to, tak to skutečně stalo a normálně na podzim už se dalo hrát. Tehdy jsem si ke Schodišti přibral ještě Babalet a Dybbuk hned na podzim 1984 jsme udělali několik koncertů – ne tedy na Praze 4, ale hlavně u toho Fajkuse...

Organizace HIFI klub Svazarmu?

Ano, to byl HIFI klub Svazarmu. To bylo v Bohnicích. Ten tam měl sál a tam se hrát dalo. Na Rokosce se dalo hrát...

To bylo právě v okamžiku, kdy StB zjistila, že Fajkus a jeho HIFI klub skupinu zřizuje a umožňuje NPSDB vystupovat. Spis v tomto ohledu informuje o tom, že důsledkem byl zákaz na území celého hl. města Praha. Jak důsledně byl dodržován?

Já si myslím, že právě moc ne. Podařilo se nám bleskurychle udělat koncerty na Chmelnici a Rokosce, i když Rokosku myslím dělal právě také ten Fajkus, který tam měl na té Praze 8 nějaké dlouhé ruce.

Jinak já si skutečně nepamatuji, že by v produkci Schodiště byla nějaká zásadní proluka. Myslím si, že se hrálo pořád, třeba pod hlavičkou Vrat, nebo někoho jiného. Na někoho se to hodilo. To byla normální dobová praxe.

Za Větreem dva hlavní motivy: toxikomanie a sexuální excesy, můžete je vyloučit?

To zcela určitě. Tam jediná toxikomanie, o kterou šlo, byl klasický prvek českého undergroundu, což je lupulín, který je jinak známo obsažen v pivu. Myslím, že se pilo pouze pivo, pochybuji, že by si v této hospodě dal někdo víno. A sexuální excesy. Jestli si tam šel někdo zapíchat někam do toho lesa, tak to doopravdy nevím... Ale nic takového jsme nepozorovali a když nás pak ti fizlové propustili, tak ten prostor už byl prázdný a skutečně žádné excesy v povědomí nemám.

Pro tvorbu NPSDB byl jedním z mezníků koncert v Desné...

To by byla docela zajímavá věc. Tam byl nějaký člověk, jehož jméno jsem už samozřejmě zapomněl, a který si tam pozval Schodiště. To bylo v době, kdy asi fungoval ten zákaz, protože si pamatuji, že tam s námi jelo hodně lidí z Prahy. Jenom já jsem zorganizoval asi deset aut. Co na něm bylo velmi znamenité, jednak tam na saxofon hrál Jirka Šíma, který hrával s Babaletem nebo tehdy s Večerní Prahou. Jednak to nahrával člověk, který to celé ozvučoval a díky jeho ozvučení jsme získali jednu z nejkvalitnějších nahrávek vůbec. Pro mě to znamenal rovněž konec se Schodištěm.

Máte v povědomí jméno Veronika Wünschová - členka Vrat?

Bohužel, nic mi to jméno neříká.

Jak by zněla vaše definice tzv. „české nové vlny“?

Rozhodně to nemá nic společného s new wave, která řekněme v Anglii představovala něco jako kultivovaný punk. Jediné, co si české kapely z té britské nové vlny přinesly byly některé řekněme vnější prvky. Vnější projevy - oblečení, poněkud výstřední líčení, kupříkladu, ale jinak si myslím, že ta česká nová vlna v podstatě pro historii českého rock'n'rollu znamenala jedno z nejkreativnějších období vůbec.

Myslím si, že to bylo hodně dané tím, že se lidé snažili tu novou vlnu sem přijmout, ale že vlastně dost dobře nevěděli, o čem to je. Takže bylo nezbytné si určité věci dovymýšlet a určité věci dodělávat podle svého. Tady spatřuji originalitu nové vlny. Na druhou stranu, co se týče žánrového vymezení, tak je to úplně ulítlý, protože za novou vlnu tady byla považována např. *Hudba Praha*, resp. *Jasná páka*, která vycházela z klasických rollingstonesovských kořenů. Stejně tak tu byli novoromantici, *OK band* nebo začínající *Precedens*. Stejně tak za novou vlnu byl považován *Babalet*, což byl úplnej úlet. Stejně tak *Letadlo*, i když u něj by to podle britského modelu nové vlny všechno fungovalo... Ale za novou vlnu byly považovány kapely, které hrály industriální hudbu jako *Hogo fogo*, anebo primitivní rock jako *Dybbuk*.

Takže to byla strašná směsice, která hudebně vymezit nešla. Ale na druhou stranu téměř každá z těch kapel stavěla na podobných principech, které spočívaly v reflexi skutečnosti. Ne jako underground, který se k tomu stavěl vážně, nebo alternativa - Chadima, kteří se k tomu stavěli také trošičku odlišně. Tady měl na vrchol černý humor a sarkasmus, což si myslím, že byly základy české nové vlny, která byla samozřejmě ryze intelektuální.

Na rozdíl od metalu, který ji potom převálcoval bleskurychle, tak česká nová vlna měla ryze intelektuální náboj.

Sarkasmus a ironie vymezovaly rovněž silně NPSDB?

U Schodiště také – ne avšak tolik, protože si myslím, že Schodiště – už jen tím, že zpívali Žáčkovy texty, což byl tehdy skutečně regulérně oficiálně

uznávaný básník, tak to pro mě to fungovalo malinko podprahově, z toho jsem nebyl nadšený.

Můžete mi z hlediska své profese definovat skupinu NPSDB?

Schodiště bylo v roce 1983 zjevením. Jednak to byli takoví ti „geniální idioti“, kteří v podstatě nic moc neuměli, ale nějak obzvlášť jim to fungovalo. Myslím si, že vůbec jako první přinesli spojení ska, reggae a české tahací harmoniky. Domnívám se, že v tom byli opravdu úchvatní a naprosto nedostižní. Fungovali trošičku jako folklor té české nové vlny. Potom, jakmile se zprofesionalizovali a trošičku přitvrdili, tak mne to přestalo zajímat a už jsem to později neposlouchal.

Působil jste na Opatově. Jak dlouho?

Na Opatov jsem nastoupil v listopadu 1983 a skončil jsem 5. 10. 1985. Myslím si, že za tu dobu se z Opatova – vedle Chmelnice a Lid'áku – stal stánek, kde se dalo hrát a kde se hrálo pravidelně.

Já jsem tehdy začal po dohodě s Karlem Srpem z tehdejší Jazzové sekce – protože Jazzové dny už nemohly být – pořádat opatovské dny, které jakoby měly Jazzové dny nahradit. Dospěli jsme až ke stádiu, kdy festival začínal v úterý a končil v neděli, takže jsme se myslím trošičku k Jazzovým dnům přiblížili, i když jsme neměli k dispozici tak obrovské sály jako byla např. Folimanka. Vše se odehrávalo přímo na Opatově.

Koncerty a festivaly byly dle vašeho svazku pod kontrolou. Docházelo během festivalů ke konfliktům se státní mocí?

Vždycky jsme tam měli nějaký ty očka, ale my už jsme je v podstatě znali. Dalo se to docela dobře paralyzovat a mám pocit, že když poté přicházela ta hlášení, tak já jsem si vyslechl vždy někde nějakou výstrahu, nebo něco podobného, a tím to vlastně zhasnulo..., protože tam nebylo možné prokázat ani žádnou hospodářskou kriminalitu. Tam byly lístky, které si lidé kupovali. To byly peníze, které se platily kapelám, většinou nic, většina z nich byli amatéři, takže z tohoto pohledu to tam bylo úplně čistý. No a z toho politického, to bylo těžký.

Občas se stalo, že – já nevím, když Visací zámek měl ten brutální zákaz po tom Žofíně, tak poprvé potom vystoupili na Opatově jako sólo koncert..., a to hlášení tehdy bylo samozřejmě velmi tendenční. Pamatuji si, že tehdy tam bylo nějaké souložení pod stolem, nebo něco takového... samozřejmě za to jste nemohl jako pořadatel nikdy ručit. Takovéhle věci se mohly klidně stát.

Pamatuji si, že tehdejší vedoucí Opatova, to byla celkem zajímavá kombinace funkcí a vzdělání. Jmenoval se Kovařík a vystudoval vojenskou baletní školu v Sovětském svazu. V životě jsem nic podobného neslyšel, ale skutečně to byla vojenská baletní škola v SSSR... Třeba s tím Zámekem mi ale pomohl výborně, protože oni jako na kádra ze SSSR a navíc ještě absolventa vysoké vojenské školy, na něho koukali na tom ONV na Praze 4 málem jak na pána boha. My jsme jim tehdy implantovali, že punk je v současné době nejpopulárnějším uměním v Sovětském svazu a na základě toho nám skutečně vydali to povolení na koncert na Praze 4.

Procházela povolení přes tamější odbor kultury?

To bylo různý, protože třeba když tam měla hrát Garáž, tak z playlistu, který měli hrát – tehdy se tomu říkalo repertoárový list – tak asi dvanáct písní vyškrtali, u čtyř udělali otazník a jenom dvě nechali být. Takže ta kapela by tam zahrála jenom dvě písničky... ale na druhou stranu musím říci, že se to nedodržovalo... hromadně jsme na to srali.

Co vám říká jméno Jaroslav Endrych? Za Větrem byl řidičem s aparaturou. Později podepsal spolupráci se StB.

Řidič autobusu, tak to ho musel najmout Jirka Růžek. On tehdy dělal na SKKS - Středočeské krajské kulturní středisko. Jirka zařídil to, že tam přijela aparatura. To jméno Endrych mi něco malinko říká, ale jen velmi málo, bohužel...

Ale fízlmánie fungovala znamenitě. Ludvík Kandl, který dneska bubnuje s Plastikama, chtěl tehdy nastoupit u Mámy Bubo, a už nevím kdo, najednou to bylo prostě ve vzduchu, že podepsal... A Babuljak tehdy říkal v žádném případě. Nakonec se to ukázalo jako kravina, že nepodepsal nic.

Jakým způsobem se vyvíjel v 80. letech zájem mocenského aparátu o rockovou hudbu?

Stejně jako pod všekrycí termín nová vlna byl počítán *Babalet* a reggae, tak tam byl počítán rovněž *Visací zámek*, kluci z *A64*, stejně *FPB* z Teplic. Punk byl součástí nové vlny a ti samozřejmě na tom byli nejhůř. Už ze své podstaty, poměrně logicky.

Vzpomínám si, že mě se třeba jednou v Bartolomějský vyptávali, co je to nový romantismus. Tak jsem jim chvíli vyprávěl o vizáži... A oni mě řekli „nás zajímá ten český“. Já jim povídal, že tady snad ani žádný není. A oni říkali: „no, Kočandrle nám tady prozradil, že existuje nějaká skupina *Precedens*, která hraje nový romantismus“. Já jsem tehdy viděl první dva koncerty, nebo jak, tak jsem říkal „ty já zas tolik neznám. Jestli je tohle nový romantismus, tak možná jo. To poznáte podle toho, že se tam hraje víc na syntáky, než na kytary“.

Ale jinak si myslím, že ten zájem fizláckej se v podstatě vyvíjel, řekněme...hlavně tam bylo zvláštní pnutí kolem Brna. Ty brněnské valné hromady, tak ty jim tady byly trnem v oku. Jakmile přijeli *Pro pocit jistoty*, tedy předtím ještě *Odvážní bobříci*, *Ještě jsme se nedohodli*, *Třírychlostní Pepíček*, anebo *Podchodem vchod*, tak ti z toho byli dost na mrtvici, protože ti Brňáci zpívali takovým dost brutálním způsobem a bylo jim rozumět navíc - takové to „máš strach, drž hubu“ a tak dále. Jakmile přijeli Brňáci, tak to bylo vždy komplikovanější, než když hrála *Hudba Praha* nebo *Garáž*. Pamatuji si, jak se mi poměrně hladce podařilo zorganizovat první oficiální koncert *Psích vojáků* v roce 1985 a nic se nestalo...

Já mám dojem, že k tomu zásadnímu zlomu došlo, muselo dojít – ale to nevím jistě, to byste musel konzultovat s někým z tehdejšího ÚV SSM, nejlepší by asi byl Petrišćák – došlo, kdy tedy po vydání článku *Nová vlna se starým obsahem*, se Strana a vláda rozhodla, že by asi bylo dobré mít tuto hudbu pod kontrolou. Stejně tak, jako měli svazáci pod kontrolou Portu, kde měli folkaře, kántrysty a trempíře a tyhle ty věci. Uložili tehdy tomu SSM, aby založilo nějakou přehlídku, která by to sice umožnila - vystoupit jim, ale zároveň by je dostala pod nějakou kontrolu. Proto já jsem tehdy říkal o hudební scéně, že se jedná o jakousi

voliéru, protože oni sice trošku létat můžou, ale jenom do určitých mezí. Když si na to teď vzpomenu, tak první pokus byl Rockový maratón, což bylo naneštěstí, protože to pořádalo PKS, spojené s těmi profesionály, kterým v té době už nikdo moc nevěřil...to bylo myslím 1984-85. Teprve, když svazáci poznali, že to takhle nebude fungovat, tak, myslím, že to byl Petriščák, který přišel s tou myšlenkou Rockfestu.

Kolem zásadního článku „Nová vlna se starým obsahem“ existuje řada dohadů, třeba jen autorských...

To napsal Janouškovec. Já si myslím dodnes, že ho napsal Janouškovec. To byl tehdejší redaktor Tribuny. My jsme se tomu kdysi věnovali dost pečlivě k výročí a tehdy jsme z něj to přiznání skoro dostali.

Mezi stranickou špičkou a organizacemi existovala v pohledu na článek nejednotnost, dokonce byla i povolena jistá polemika...

To bylo hodně také přes Romana Lipčíka. On byl tehdy ten prvek v Mladém světě, který to rozhýbával.

Pominuli jsme také roli Pražského výběru, která byla veliká. Nikoliv z toho hudebního hlediska, ale ze samotného dopadu na tehdejší mládež.

Pokoušela se vás StB někdy přimět ke spolupráci?

Ano, pokoušela..., bylo to velmi rychlé. Jmenoval se Červenka. Nechával si říkat kapitán, nebo poručík, a ten řekl, jestli bych mu nemohl říkat dopředu, co bude na Opatově, co tam bude za kapely a tak. Já jsem říkal, že mu klidně můžu posílat leták - celý program a odkázal jsem ho na plakáty. Tak to bylo poprvé a vlastně ještě to bylo podruhé. Když mě vyhodili kvůli té Nico a těch výsledků pak byla řada. Tak to byl nějaký doktor - jméno už si bohužel nepamatuji, ale ono stejně bylo asi krycí - ten mi povídal: „Vy, jako vysokoškolsky vzdělaný člověk, řekněte mi, jako vysokoškolsky vzdělanému člověku - přeci nebudete teď mýt okna...“ Já jsem povídal „ba jo, já si u toho odpočinu.“ Tím veškeré naše pokusy, o tu kontaktáž skončily. Ani jsem se nemusel nějak zvlášť vztekat, ničím mi nevyhrožovali, jenom jsem řekl, že ne.

9. 4. Pavel Melounek

Narozen: 1957

Rozhovor pořizen: 5. 5. 2006

Povolání: filmový producent

Byl jste nějakým způsobem postižen v souvislosti s kausou koncertu v restauraci Za Větrem?

Nebyl, vůbec. Já jsme nebyl ani u výsledku. Kluci tam chodili, Marek, Martin Krajíček, na ten Barták. Všichni tam mluvili ti vyšetřovatelé prý o mě, tak se čekalo, kdy zavolají mě.

Moje teorie zní, že existují dvě možnosti. Zřejmě podle mého názoru tam byl někdo jakoby i rozumnější, který zjistil, že v tomto případě není co řešit, a zřejmě měli jiné starosti. Anebo tam byl něčí zájem.

V jakém smyslu zájem?

To právě nevím, ...že by někdo orodoval za tu kapelu, nevím. Ale já se kloním k té první variantě, jinak mi to nedává vůbec žádnou logiku.

Mám dojem, že oni chtěli zjistit co nejvíce informací, než povolají mě. to i tak jakoby naznačovali, když si tam pozvali všechny ty lidi.

Oni podle mě při těch výsledcích však museli nabýt dojmu, že tam opravdu šlo o kastrol nudlí. My bychom se z dnešního hlediska mohli chvástat, že šlo o protisocialistickou akci. Vezmu-li to však z racionálního hlediska, tak kdo tam udělal zásadní chybu byl ten provozovatel té restaurace. Ten to měl přihlásit. My jsme s ním tuším domlouvali 14 dní před tou akcí ji byli domlout, bavili jsme se tam s ním o tom, jestli to můžeme udělat a jestli on to oznámí a nahlásí a on řekl, že jo. Dokonce on tam na začátku tvrdil a vykrucoval se, že to oznámil, ale nakonec z něho vypadlo, že tedy ne a neoznámil to. Je to ale zahaleno oparem času...

Postih z toho nebyl tedy žádný, resp. takový, že Pražské kulturní středisko okamžitě řeklo, že jsem osoba nespolehlivá a musím ukončit tuto svou, byť neoficiální, neplacenou a dobročinnou, činnost manažera. Zvolili osobu „spolehlivou“ – Vojtu Lindaura, takže z deště pod okap. Přeci jenom Vojta měl k té muzice blíže a dokázal to potom chytřeji kormidlovat. Já jsem se v té době

věnoval filmové kritice a spíše to pramenilo z toho, že jsme byli kamarádi s Markem.

Byl jste obviněn dle paragrafu 202 výtržnictví? Obdržel jste nějaké sdělení o vznesení obvinění?

Neobdržel, vůbec nic. S tím výtržnictvím jste mne opravdu překvapil..., musím říci, že příjemně. To je pozoruhodné.

Administrativně z hlediska tehdejšího povolovacího řízení koncert 20. 6. 1984 v pořádku nebyl?

Samozřejmě z hlediska tehdejšího absurdního povolovacího řízení v pořádku nebyl, když nebyl povolen. Dávám však důraz na slovo absurdního. To byla věc, na které se oni zhoupli, kdy on to tam jako pořadatel nenahlásil.

Jana Kratochvílová v protokolární výpovědi uvedla, že ze strany ZO SSM PKS byla již před koncertem 20. 6. 1984 se skupinou NPSDB rozvázána zřizovatelská smlouva. Neplatné smlouvy jste vy údajně zneužil přesto k uspořádání koncertu. Můžete se k tomu vyjádřit?

Tak to evidentně lhala a chtěla se z toho vykrotit. To by bylo zase příliš veliké dobrodružství, že bychom vystoupili bez zřizovatele...

V době koncertu Za Větretem byla skupina NPSDB zřizována stále ze strany ZO SSM při PKS?

Jistě. Podle mého názoru ta osoba určitě lhala a chtěla to na někoho hodit.

10. Závěr

Jedním z cílů práce bylo prokázání nedemokratických metod a represivních opatření užitých komunistickým režimem proti neoficiální hudební scéně. V práci byla blíže definována konkrétní část této scény – tzv. „česká nová vlna“, jakožto jistý historicko-umělecký fenomén, jehož byl rovněž uvedený hudební soubor Nahoru po schodišti dolů band reprezentantem.

Bylo prokázáno, že státní moc posuzovala představený hudební proud v první polovině 80. let jako nástroj tzv. „ideologické diverze“ směřující z kapitalistických zemí. Uvedený výklad nejen že užití represivních opatření legitimizoval, ba přímo k zásahu proti takové hudbě nabádal.

Systematický postup bezpečnostních orgánů byl doložen především na základě hlášení o tzv. „operativní situaci“ z jednotlivých krajů ČSSR, podaných v rámci celostátní porady náčelníků krajských správ StB. Uvedená sdělení jsou nezpochybnitelným dokladem snahy StB – ve spolupráci s orgány státní správy a dalšími politickými a kulturními organizacemi – intenzivně zamezovat v činnosti jiným než oficiálním hudebním souborům.

Předložená práce blíže charakterizuje tvorbu a působení hudební skupiny Nahoru po schodišti dolů band v 80. letech, zejména s důrazem na počáteční období její existence, tj. první polovinu osmé dekády. Samotná skupina byla založena v roce 1983, oficiální činnost zahájila o rok později, tedy v době, kdy zřejmě docházelo k eskalaci procesu postupu československých úřadů proti neoficiální hudební scéně.

Jádrem práce byl úkol analyzovat kauzu vystoupení hudebního souboru Nahoru po schodišti dolů band společně s uměleckým sdružením Vrata dne 20. června 1984 v pražské restauraci Za Větrem, které bylo ukončeno zásahem SNB. Náplní výzkumu byla konfrontace jednotlivých pramenných materiálů směřující k pokusu o rekonstrukci uvedeného koncertu, na jehož základě bylo realizováno preventivně-výchovné opatření v akci HERA, společně s jeho analýzou. Podstata práce spočívala ve studiu archivního materiálu uloženého v Archivu Ministerstva vnitra. Informace z odtud získaných pramenů byly doplněny zejména rozhovory vzniklými na základě metody orální historie,

přičemž je nutné zdůraznit, že vzpomínky pamětníků celou řadu okolností doplnily a objasnily.

Je zřejmé, že v případě vystoupení skupiny NPSDB v restauraci Za Větrem se nejednalo z hlediska náležitostí tehdejšího (a z dnešního omezujícího) povolovacího řízení o produkci úředně povolenou. Ze znění úředního zápisu, pořízeného na místě zasahujícím MO VB, je evidentní, že příčinou k zákroku a ukončení koncertu ze strany VB bylo však nikoliv porušení formálního postupu plynoucího z povolování veřejných produkcí, nýbrž údajně „závadové“ chování obou souborů, podrobně zanesené v citovaném tendenčním úředním zápise.

Po koncertě převzala vyšetřování případu StB, jež nabyla zjištění, že uvedené vystoupení se dle její terminologie neslučovalo s „kulturně-politickou linií KSČ“. Veškerá dokumentace týkající se produkce Za Větrem a hudební skupiny byla shromážděna v rámci signálního svazku s krycím jménem akce HERA. Bylo rozhodnuto o rozpracování hudební skupiny Nahoru po schodišti dolů band v této akci, znamenající realizaci tzv. „rozkladného“ a „preventivně-výchovného“ opatření.

Z rozboru vyplývá, že kontrarozvědné rozpracování ze strany StB a realizace těchto opatření se skupinou v akci HERA je možné označit za ukázkový příklad užití preventivních opatření, jež byla ve sledovaném časovém horizontu tajnou policií prováděna.

Samotné rozkladné opatření bylo provedeno se všemi atributy s ním spojenými. Přestože se nepodařilo prokázat, zda byla se souborem v rámci ZUČ ukončena ze strany ZO SSM při PKS zřizovatelská smlouva ještě před koncertem dne 20. června 1984, zůstávalo podstatou postupu proti amatérské hudební skupině NPSDB zejména docílení jejího definitivního zrušení.

Dalším charakteristickým rysem provedeného opatření bylo zapojení politických, mládežnických, správních a kulturních organizací, jež byly informovány o závadovém působení skupiny na poli kultury. Cílem intervence StB v podobě informování zmíněných organizací byla jasná direktiva neumožnit souboru koncertovat, zřizovat jej a jakkoliv jinak dále „nevhodně“ působit. Na základě jednoznačného pokynu byl přímým důsledkem zákaz vystupování skupiny v obvodu Prahy 4.

Na jednu stranu případ poukazuje na důsledné formální rozpracování ze strany bezpečnostních orgánů, na druhou stranu je třeba se pozastavit na reálným dopadem provedených opatření, který – zdá se – nebyl nikterak intenzivní. Hudební skupina dva měsíce po koncertě Za Větrem dále pokračovala ve své činnosti a vystupovala, o čemž byla StB informována. Teprve na přelomu let 1984-85 provedla intervenci, znamenající pro soubor ztrátu zřizovatele, načež byla akce HERA na konci června 1985 ukončena a svazek založen. Skupina se však nerozpadla a ve své činnosti – i nadále s vědomím StB pokračovala, přičemž žádné kroky na omezení, anebo dokonce zastavení činnosti, již podniknuty nebyly. Taková informace vyvolává samozřejmě celou řadu otázek. Předně: Jak je možné, že natolik nebezpečnému souboru, v jehož případě docházelo během produkcí v takové míře k „závadovému“ jednání – jak ze strany účinkujících, tak diváků – bylo umožněno dále vystupovat?

Nabízí se celá řada výkladů a hypotéz. První je taková, že hudební skupina NPSDB nebyla pro státní moc souborem dostatečně důležitým, vystoupení Za Větrem přestupkem závažným a skutečný stupeň z hlediska její protistátní nebezpečnosti nebyl vysoký.

Jakkoliv lze poukázat na to, že zárodek přehnané reakce státní moci je možné vysledovat v podvečerních hodinách 20. června 1984, kdy si objednal příslušník VB v restauraci Za Větrem první pivo, lze tendenční zápis MO VB Spořilov interpretovat rovněž jako pokus o zastření vlastního pochybení. Za takových okolností se během dalšího šetření případu StB ocitla v schizofrenní situaci, kdy si byla sama nejspíš vědoma jeho nemístné vyhocenosti ze strany spořilovské VB, což nepochybně zjistila na základě výsledků jednotlivých účastníků. Přesto byla nucena pokračovat v šetření a konečně přistoupit rovněž i k „rozkladnému opatření“. V takovém případě se nabízí hypotéza o snaze vykázat pozitivní výsledky práce, bez ohledu na skutečná provinění, stejně tak jako další opatření, k nimž byla ochotna přistoupit. Pakliže bychom akceptovali tento výklad, bylo jednání bezpečnostních složek nejen značným projevem cynismu (důkladné byrokratizace aparátu), nýbrž i závažným dokladem absurdity (rutiny).

Během zvažování motivace jednání bezpečnostních orgánů je ovšem neopominutelný fakt, že díky případu našla StB v osobách předsedkyně zřizovatelské organizace Jany Kratochvílové a řidiče autobusu Jaroslava Endrycha, rozvážejícího hudební skupiny, dva spolupracovníky jevící jako perspektivní zdroje informací – což se ostatně alespoň v případě druhého jmenovaného rovněž i potvrdilo.

Dalším možnou je hypotéza o korozi normalizačního režimu, nabývající s postupem 80. let na intenzitě. Ve srovnání s opatřeními uplatněnými během tažení proti undergroundu, která v druhé polovině 70. let přerostla až v soudní proces s jeho čelními představiteli, nedošlo v tomto případě – pomíneme-li odvolání vedoucího, jenž uspořádal nepovolenou produkci – k žádnému vážnějšímu postihu. Přestože pamětníci částečně bagatelizovali závažnost tvorby hudební skupiny NPSDB, jeví se přesto ironické texty skupiny ve své přímočarosti jako velmi kritické. Ve spojitosti s tím pamětníci upozornili na neexistenci ambic stát se undergroundovou, zakazovanou a protirežimní skupinou. Žádali jen svobodu tvorby a vystupování bez toho, aniž by byli nuceni slevit ze svého stanoviska.

Mimo zjevného rozporu v tom, že skupina záhy po „realizaci rozkladného opatření“ s vědomím bezpečnostních složek nadále vystupovala, nabízí se obdobný příklad, podporující hypotézu o slábnoucím vlivu totalitního režimu nad společností. Jedná se o spis prověřované osoby Vojtěcha Lindaura, vedený doposud za účelem prověřování a kontroly činnosti přinejmenším nedůvěryhodné osoby. Ten byl záhy po jeho nástupu do celostátního periodika o populární hudbě bez rozpaků na konci roku 1986 ukončen a založen do archivu. Nabízí se otázka: Pozbyl skutečně Lindaur na své společenské nebezpečnosti?

Dále v kapitole 5. 2. *Formy postupu ve sledovaném období (1982 – 1986)* byl v časovém horizontu těchto let zaznamenán a statisticky vyhodnocen ze strany StB prudký nárůst příznivců punku a nové vlny, počtu hudebních skupin a obecného zájmu mladých lidí o rockovou hudbu jako takovou. Jak bylo uvedeno, StB podobný vývoj očekávala, tomuto procesu však nezabránila. Jednalo se o chybu v užití metodice postupu proti neoficiální hudební scéně, anebo prožíval skutečně mocenský systém prohlubující se krizi směřující k jeho

zániku? Jak bylo uvedeno, samotné rozpracování v akci HERA nebylo provedeno nijak důsledným způsobem a rovněž skupina NPSDB po krátké odmlce pokračovala ve své činnosti.

Zřejmě v této rovině úvah se nalézají možnosti rozpracování tématu a příštího výzkumu – hlouběji analyzovat obdobná opatření zaměřená proti dalším hudebním souborům ve sledovaném období 80. let a mimo srovnání jednotlivých konkrétních rysů z hlediska metodiky uplatněné tajnou policií podrobit výsledky vzájemné konfrontaci např. se zřetelem na časový aspekt datace realizací jednotlivých opatření. Zde lze očekávat výrazný posun v uvolňování poměrů s přelomem poloviny dekády, dané jistě rovněž mizenárodně-politickými souřadnicemi.

Je zřejmé, že práce potvrdila nedemokratické jednání komunistického režimu směrem k neoficiální hudební scéně, avšak který komunistický režim se chová demokraticky? Zdá se tedy, že náplní dalšího zkoumání je zejména zodpovězení otázky: Co (a v jaké době) považoval totalitní režim ještě za veřejně akceptovatelné, a co již nikoliv.

Samotné téma, zpracované tímto textem, má své možnosti v rozšíření o další výpovědi pamětníků, zejména např. Veroniky Wünschové, v souvislosti s jejíž osobou je nejasný motiv založení spisu PO, krycí jméno HERA, právě na její jméno. Výsledný obraz by mohlo zpřesnit rovněž studium archivních materiálů odborů kultury jednotlivých MŇV – zvláště se zřetelem na obvod Prahy 4 – který je však doposud nezpracován a tím tedy badateli, s ohledem na zákonnou normu, jen obtížně dosažitelný.

Závěrem zbývá ještě úvaha nad konečným dosahem celého případu s ohledem na názorové třibení mladé generace jako takové. Sami pamětníci přiznali, že byli postupem bezpečnostních orgánů zaskočeni. Dále však poznamenali, v konečném důsledku znamenal jejich jasnější a přímější uvědomění si svého vztahu ke státu a jeho zřízení.

K zřetelnému opozičnímu vymezení a k potvrzení tohoto postoje tedy přivedl aktéry samotný stát – a nikoliv pouze je. Koncertu bylo přítomno několik stovek, vesměs mladých lidí. Pro mnohé z nich se jednalo o první konfrontaci s prezentací mocenského – a sama sebe prezentujícího jako všemocného – aparátu

v praxi, k čemuž bezpochyby museli zaujmout výrazné stanovisko, ať už bylo jakékoliv.

Hudební publicista Josef Vlček nacházel v tvorbě i poetice uměleckého vyjádření hudebních souborů, reprezentujících v první polovině 80. let tzv. „českou novou vlnu“, styčné rysy se středověkým karnevalem. K tomu lze dodat, že v duchu takové příměru, jeví se pak postup úřadů jako tažení proti sektářství, společně s jeho atributem, odvěkého nárokování si výlučného práva na pomyslnou, jednu a jedinou „pravdu“.

Z obecnějšího pojetí se celý případ jeví – plně v duchu historické tradice – jako konfrontace moci, a z její vůle jednajícího představitele, se skupinou druhou – vrstvou jím zasaženou a utlačovanou. Vystoupení a střet obou těchto skupin – utlačovaných společně s jejich utlačovateli, nese se napříč dějinami, nezná konkrétního času ani politického zřízení. Zákrok na koncertě v restauraci Za Větrem je zjevným reprezentantem tohoto fenoménu, „rozpracování“ a pokus o rozložení hudební skupiny potom jeho formálně nedokonalým potvrzením.

11. Seznam zkratek

- A – agent
a. č. – archivní číslo
a. j. – archivní jednotka
AMV – Archiv Ministerstva vnitra
apod. – a podobně
arch. – archivní
AZ – agenturní zpráva
č. – číslo
čj. – číslo jednací
čl. – článek
ČR – Česká republika
čs. – československý
ČSR – Česká socialistická republika
ČSSR – Československá socialistická republika
D – důvěrník
f. – fond
FMV – Federální ministerstvo vnitra
FSZS – federální správa zpravodajských služeb
gen. – generál
hl. m. – hlavní město
HS – hlavní správa
inv. č. – inventární číslo
inv. j. – inventární jednotka
JS – Jazzová sekce
kap. – kapitán
kart. – karton
Kčs – koruna československá
KNV – krajský národní výbor
kpt. – kapitán
kr. – krabice
kr. jm. – krycí jméno
KS – kapitalistický stát
KSČ – Komunistická strana Československa
KTS – kandidát tajné spolupráce
KV – krajský výbor
LH – lidoví hudebníci
MěV – městský výbor
mjr. – major
MK – Ministerstvo kultury
MO – místní oddělení
MNV – místní národní výbor
MV – Ministerstvo vnitra
náč. – náčelník
NMV – nařízení ministra vnitra
npor. – nadporučík
nprap. – nadpraporčík
nstržm. – nadstrážmistr
odb. – odbor
odd. – oddělení
odst. – odstavec
ONV – obvodní (okresní) národní výbor
OO – obvodní oddělení
OOK – obecný odbor kriminality
OS – obvodní správa
O-StB – oddělení Státní bezpečnosti
PJD – Pražské jazzové dny
PKS – Pražské kulturní středisko
plk. – plukovník
PO – prověřovaná osoba
por. – poručík
pplk. – podplukovník
ppor. – podporučík
prap. – praporčík
r. č. – registrační číslo
RaJ – Restaurace a jídelny
RMV – rozkaz ministra vnitra
RNDr. – doktor přírodních věd
ROH – Revoluční odborové hnutí
RSDr. – doktor sociálně politických věd
ŘO – řídicí orgán
S – správa
s. – soudruh
Sb. – Sběrka zákonů
SčK. – Středočeský kraj
SH – Svaz hudebníků
sign. sv. – signální svazek
sign. – signatura
SMH – Sekce mladé hudby
SNB – Sbor národní bezpečnosti
SSM – Socialistický svaz mládeže
SKKS – Středočeské krajské kulturní středisko
SMH – Sekce mladé hudby
S-SNB – správa Sboru národní bezpečnosti
SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
S-StB – správa Státní bezpečnosti
StB – Státní bezpečnost
stržm. – strážmistr
SÚA – Státní ústřední archiv
sv. – svazek
t. č. – toho času
t. r. – toho roku
tr. zák. – trestní zákon
TS – tajný spolupracovník
ÚDV – Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
ÚV – ústřední výbor
VB – Veřejná bezpečnost
ZO – základní organizace
ZÚČ – zájmově umělecká činnost

12. Použité prameny a literatura

12. 1. Prameny

12. 1. 1. Archivní prameny

Archiv ministerstva vnitra v Praze:

AMV ČR: sign sv.č. 40343, krycí jméno akce HERA, arch. sv. č. 772 119.

AMV ČR: akce LINDA, archivní sv. č. 803320.

AMV ČR: (Jaroslav Endrych - KTS, D „RYC“), archivní sv. č. 776 396.

AMV ČR: X. S-SNB, inv. jedn. 695, Pracovní plán 3. odboru X. S-SNB na rok 1983.

AMV ČR: X. S-SNB, inv. jedn. 697, Celostátní porada s náčelníky odděl. druhých odborů S- StB na 3. odb. X. S-SNB dne 27. 10. 1983.

AMV ČR: X. S-SNB, sign. j. 1126, Analyticko-informační a plánovací odbor, Denní informace č. 124/84 - výběr z poznatků S-StB.

AMV ČR: X.. S-SNB, inv. jedn. 705, Analyticko-informační a plánovací odbor, 11. 11. 1986, Rozbor účinnosti bezpečnostní ochrany mládeže před působením antisocialistických živlů, církví a sekt s návrhy dalšího postupu,

AMV ČR: Objektový svazek „Volná mládež“, reg. č. 23860, Okresní správa SNB Rakovník, O-StB, Akce kapela – dožadání, sv. 3, část 1, s. 209.

12. 1. 2. Tištěné prameny

BEZR, O.: *Marek Brodský – Celý to mám v mlze*, Praha 2003, s. 63-92, 179-208.

CHADIMA, M.: *Alternativa*. Od rekvalifikací k „Nové“ vlně se starým obsahem, Brno 1992, s. 358-363.

KRÝZL, J.: *Nová vlna se starým obsahem*, in: *Tribuna*, roč. 14 (1983), č. 12, s. 5.

LINDAUR, V.: *Jiří Janouškovec, redaktor týdeníku ÚV KSČ Tribuna v rozhovoru pro R&P*, in: *Rock & Pop* 7 (1993), s. 25.

TŮMA, J.: *Bigbít aneb pendl mezi somráky a vexláky*, Praha 1999, s. 69-72.

VLASÁK, V.: *Nahoru po schodišti dolů band*, in: *Gramoravue* 23 (1987), s. 16.

OPEKAR, A.: *Hudební satira na jevišti*, in: *Mladá fronta* (4. 9. 1985), s. 4.

VLČEK, J.: *Nová vlna v Čechách – příběh dušičkový*, in: *Excentrici v přizemí*, Praha 1989, s. 1-58.

ŽÁČEK, P.: *Přísně tajné. Státní bezpečnost za normalizace. Vybrané směrnice a metodické pokyny politické policie z let 1978-1989*, Praha 2001.

Co se filmovalo u budovy ÚV KSČ?, in: *Rudé právo* 302 (23. 12. 1989), s. 2.

Směrnice generálního prokurátora ČSSR a ministra vnitra ČSSR o používání výstrahy prokuraturou a Sborem národní bezpečnosti ze dne 27. listopadu 1978, in: *Securitas Imperii*, 6/II (2000), s. 735-738.

12. 1. 3. Rozhovory s pamětníky (metoda orální historie)

Interview s Vojtěchem Lindaurem, rozhovor veden Janem Bártou dne 29. 3., 3. 5. 2006.

Interview s Martinem Krajíčkem, rozhovor veden Janem Bártou dne 18. 1., 19. 2. 2006.

Interview s Markem Brodským, rozhovor veden Janem Bártou dne 12. 2. 2006.

Interview s Pavlem Melounkem, rozhovor veden Janem Bártou dne 5. 5. 2006.

12. 1. 4. Elektronické prameny

Směrnice pro činnost pracovníků kontrarozvědky (A-oper-I-1), vydaná rozkazem ministra vnitra ČSSR Jaromírem Obzinou dne 25. 1. 1978, in: internetové stránky MV ČR, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu:

<http://www.mvcr.cz/policie/udv/struktur/rozkaz/rozkaz10.pdf> [2005-11-30]

Bigbít 1956-1989, Česká televize, elektronická podoba dokumentárního cyklu <http://www.czech-tv.cz/specially/bigbit/01-novavlna.php>. Zpracoval Petr Hrabalík. [2006-05-05]

Kronika skupiny NPSDB na oficiálním webu skupiny:

<http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm> [2006-01-31]

Oficiální web hudební skupiny Hudba Praha:

<http://www.kandl.cz/hudbapraha/default.aspx> [2005-12-21]

12. 2. Literatura

BENDA, P.: *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989*, Praha 2003, s. I-LXXV.

BLAŽEK, P.: *Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu*. Přehled koncepcí a limity bádání, in: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989*, ed. Petr Blažek, Praha 2005, s. 10-25.

FROLÍK, J.: *Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948-1989*, in: *Sborník archivních prací*, 41, 1991, s. 447-511.

CHADIMA, M.: *Alternativa*. Od rekvalifikací k „Nové“ vlně se starým obsahem, Brno 1992, s. 5-10.

CHURANĚ, M.: *Encyklopedie špionáže*, Praha 1993

KONRÁD, O. – LINDAUR, V.: *Bigbít*, Praha 2001.

KOUŘIL, V.: *Jazzová sekce v čase a nečase 1971-1987*, Praha 1999.

OTÁHAL, M.: *Opozice, moc a společnost 1969-1989*, Praha 1994.

TOMEK, O.: *Akce Jazz*, in: *Securitas imperii* č. 10. Sborník k problematice vztahu čs. komunistického režimu k „vnitřnímu nepříteli“, Praha 2003, s. 235-329.

VANĚK, M.: *Kytky v popelnici*, in: *Ostrůvky svobody*. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Praha 2001, s. 175-237.

VANĚK, M.: *Orální historie*. Metodické a „technické“ postupy, Olomouc 2003.

VESELÝ, L.: *Underground (Charty 77)*, in: *Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989*, ed. Petr Blažek, Praha 2005, s. 111-119.

VLČEK, J.: *Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let*, in: *Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989*, ed. Josef Alan, Praha 2001, s. 201-265.

P. ŽÁČEK: *Politická policie proti mládeži*, in: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha 2001, s. 273-333.

Akademický slovník cizích slov, Praha 1995.

Alternativní kultura. Příběh české společnosti 1945-1989, ed. Josef Alan, Praha 2001.

Excentrici v přízemí, Praha 1989

Slovník českých spisovatelů, Praha 2000, s. 221-222.

Slovník českých spisovatelů od roku 1945, díl 2., M-Ž, Praha 1998, s. 167-168, 715-716.

13. Seznam příloh¹

Příloha 1: Článek „Nová“ vlna se starým obsahem z 21. března 1983“	1
Příloha 2: Seznam hudebních skupin adresovaný společně s pokyny Okresním S-StB ve Středočeském kraji.	5
Příloha 3: Pavel Wellner, člen NPSDB s článkem J. Krýzla.	6
Příloha 4: Vybrané hudební texty skupiny NPSDB.	7
Příloha 5: NPSDB v roce 1985 (zleva Marek Brodský, Milan Hrubý a Martin Krajíček).	13
Příloha 6: Dějiště koncertu NPSDB dne 20. června 1984, restaurace Za Větrem.	13
Příloha 7: Koncert v restauraci Za Větrem, divadelní sdružení Vrata.	14
Příloha 8: Tamtéž, vystoupení divadelního sdružení Vrata.	14
Příloha 9: Publikum koncertu Za Větrem.	15
Příloha 10: Pantomima k písni NPSDB „Ekzém“	15
Příloha 11: Propagační letáček skupiny NPSDB.	16
Příloha 12: Stylizovaná fotografie NPSDB, rok 1984.	16
Příloha 13: Zdeněk Suchý, vedoucí divadelního souboru Vrata, v písni „Bohnický blues“. V pozadí Martin Krajíček.	17
Příloha 14: Vojtěch Lindauro, pol. 80. let.	17
Příloha 15: Repertoárový list skupiny se seznamem písni NPSDB, přibližně rok 1987.	18
Příloha 16: Prezentační leták NPSDB.	19
Příloha 17: Zápis o výpovědi Martina Krajíčka ke koncertu 20. 6. 1984.	19
Příloha 18: Zápis o výpovědi Jaroslava Endrycha ke koncertu 20. 6. 1984.	24
Příloha 19: Záznam o schůzce s Jaroslavem Endrychem (KTS kr. jm. „RYC“).	25
Příloha 20: AZ předaná KTS „RYC“ o koncertu NPSDB z 1. 11. 1984.	26
Příloha 21: AZ předaná KTS „RYC“ informující o Hifi klubu Svazarmu zřizujícím amatérské hudební skupiny.	27
Příloha 22: AZ předaná KTS „RYC“ informující o Vojtěchu Lindaurovi a jeho aktivitách v KD Opatov, podzim 1984.	28
Příloha 23: AZ předaná Petrem „SID“ Hoškem o amatérském hudebním festivalu konaném v KD Opatov dne 5.-7. září 1984.	29
Příloha 24: Rozhovor s Markem Brodským a Martinem Krajíčkem v Mladé frontě ze 4. 9. 1985	30
Příloha 25: Faktura na proplacení vystoupení souboru LH, 1988.	31

¹ Kapitola *Přílohy* je zvlášť stránkovaná.

Součástí přílohy je rovněž hudební CD s ukázkami písní NPSDB²:

- 1) Pytlíky ČSA
- 2) Ekzém
- 3) Jede, jede
- 4) Blbá náhoda
- 5) Hozená do gala

² Volně stažitelné ukázky písní z oficiálního webu skupiny „Schodiště“:
<http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

14. Přílohy

Příloha 1: Článek „*Nová vlna se starým obsahem*“ z 21. března 1983³

„Nová“ vlna se starým obsahem

V posledních týdnech jsme od našich čtenářů dostali řadu dopisů, v nichž se kriticky vyjadřovali k vystoupení některých profesionálních i amatérských hudebních skupin, které se hlásí k tzv. nové vlně rocku. Jejich společným jmenovatelem byl - mírně řečeno - podiv nad tím, jak je možné, že v naší společnosti je mladým lidem předkládán takovýto kulturní brak. Slova na adresu pořadatelů a povolovacích orgánů podobných vystoupení i zřizovatelů těchto „uměleckých“ skupin, nebyla právě lichotivá.

Protože nešlo o ojedinělé hlasy, snažili jsme se na tento problém podívat trochu hlouběji.

Rocková hudba není ve sféře zábavné, nebo jak se také říká pop-music, nic nového. Pamětníci vědí, že v poválečném období její vlna prošla světem několikrát. Méně již je známo, zejména mezi těmi, kteří tomuto hudebnímu žánru fandí, že to, co se u nás za rockovou muziku často vydává, má někdy s jejím původním obsahem společný jen název. Rocková hudba měla v procesu svého formování i značný sociální náboj, zejména proti masovému útlaku a proti válce ve Vietnamu. O tom, kam její obsah mířil, nejlépe svědčí skutečnost, že již v roce 1961 Výbor pro neamerickou činnost v USA zakázal vystupování zpěváku Pete Seegerovi, protože jeho písně měly ostrý sociální náboj. Jeho nástupce Bob Dylan již za rok ovládl „rockové pole“ písněmi typu Oxford town o černošském studentu Meredithovi, jenž se mohl zapsat na universitu jen za asistence federální policie. V téže době černošský zpěvák James Brown v Madison Square Garden v New Yorku při koncertu své skupiny vmetl do tváře obhájčům rasismu v USA: „Jsem černoch a jsem pyšný na barvu své kůže, jsem pyšný, že jsem se narodil jako černoch.“

V polovině 60. let svět tleskal skupinám Beatles a Rolling Stones a jejich písním, které odsuzovaly válku ve Vietnamu a barbarství, které v ní Spojené státy s takovou bezostyšností prokázaly; písním, které podporovaly boj černých Američanů v ghettech a slums v New Yorku, Miami a v jiných městech USA... Také velký říjnový pochod v roce 1967 proti špinavé vietnamské válce k Bílému domu začal rockovým koncertem. V té době vznikala jedna bojová píseň za druhou...

Takovýto bojový rock, hudba a texty, které strhávaly tisíce chlapců a děvčat do boje - i když jen živelného - proti politice kapitalistických států, nebyl po chuti její vládnoucí třídě.

Buržoasní manipulátoři s myšlením, ideologové a diverzní centrály si rychle uvědomili, že rocková hudba - dostane-li „správný“ obsah (tzn. takový, který mládež odvádí od politiky, od třídního boje, od každodenních životních problémů) - se může stát drogou, která má koneckonců stejný účinek jako drogy skutečné. Vede mládež k pasivitě, k útěku od reality do říše snových představ, vytváří

³ KRÝZL, J.: *Nová vlna se starým obsahem*, in: Tribuna, roč. 14 (1983), č. 12, s. 5.

bezvýchodné postoje. A obchodníci, manažeři i podnikatelé poznali, že na této hudbě jde také snadno, rychle a hlavně dobře vydělat.

Z rockové hudby se stal velký byznys a také prostředek ideové a kulturní diverze nejen vůči mládeži vlastních zemí, ale i vůči mladým lidem v socialistických státech. Ti, kteří tento proces řídili a organizovali, velmi dobře věděli, že hospodářská krize v sedmdesátých letech a rostoucí nespokojenost mladé generace s prohlubujícím se sociálním útlakem kapitalismu by nezbytně vyvolaly v život staré či nové bojové písně.

A právě v této době se objevila „nová“ vlna rockové hudby, která svým hudebním i slovním obsahem měla dát této „ztracené“ generaci kapitalistického světa životní filosofii vyjádřenou heslem No Future - žádná budoucnost. Mládež se měla ztotožnit s životem, který jí připravil kapitalismus. Buďte lhostejní k životu kolem sebe, nejděte s nikým proti ničemu! Nic nemá smysl! To se mělo stát krédem mladé generace. K jeho prosazení měl a má sloužit tzv. punk rock, šílený rock anebo také prevít rock.

Primitivní texty spojené s primitivní hudbou, odporné šaty, provokující chování, oplzlá gesta, odmítání všeho normálního, barvení vlasů na zeleno, na modro, na růžovo, tetování hákových křížů, malování barevných pásů na obličej apod. to byl výsledek, který tato vlna přinesla. Nepříliš estetický a velmi často šokující i občany kapitalistických zemí, ale stále lepší, než aby mládež bojovala proti společnosti, která ji do bídy a beznaděje uvrhla. Protože „punkové“ a jejich hudba v mnohém překročili „meze“ únosnosti i pro kapitalistickou společnost a vymkli se svým podněcovatelům z kontroly, bylo třeba uvést vše na „pravou“ míru. Místo tzv. punk roku je šířena a propagována tzv. nová vlna, která se pokouší vrátit rock k původní hudební dokonalosti. Využívá se k tomu moderní techniky a klasických hudebních projevů a nástrojů. Hudba se mění, ale životní filosofie, kterou „nová“ vlna rocku propaguje, zůstává stejná. V novém hávu je mládeži předkládán starý obsah.

Není náhodou, že tzv. punk rock i „nová“ vlna rocku byly a jsou prostřednictvím západních rozhlasových stanic i jinými cestami (např. pašováním gramofonových desek či magnetofonových kazet) šířeny i do naší republiky.

Záměr, který diverzní centrály sledují, je dvojí: jednak působit prostřednictvím tohoto hudebního braku přímo na naši mládež, a za druhé pod hesly o „nové“ světové hudební vlně vyprovokovat i u nás vznik skupin, které by produkovaly tuto, všem estetickým a morálním normám odporující hudbu. Cíl, který je sledován, je více než zřejmý - prostřednictvím ohlušujícího rámusu, jednotvárných melodií a primitivních, často vulgárních textů dávat i naší mládeži onu osvědčenou a vyzkoušenou hudební drogu, která by i u nás mladým lidem vštěpovala životní filosofii „No Future“ a takové postoje, jednání a názory, které jsou socialismu cizí. Prostřednictvím této hudby má být i naše mládež vedena k lhostejnosti, pasivitě, k odporu proti společnosti.

I když tomuto „lákání sirén“ a nabádání ke „světovosti“ podlehl jen pár desítek většinou mladých a nezkušených amatérských „umělců“ a skupin, nemůžeme zůstat lhostejní k tomu, že některé hudební skupiny tzv. punk rock, či „novou“ vlnu rocku šíří. O jakou „kulturu“ a „umění“ jde, říkají již jejich názvy (např. Parchanti, Zkárovaný přebal, Žabí hlen, Žlutý pes, Devizový příslib apod.). Je podivuhodné, že již při jejich vzniku tyto „genialitou“ přímo sršící názvy

nevadily zřizovatelům těchto skupin (organizacím a kulturním zařízením NV, ROH a SSM), že nevadily těm, kteří je zvou k veřejným vystoupením a umožňují jim, aby své stupidní a hrubé (jiný termín lze těžko použít), lidské city urážející hudební a textové výtvoř předváděly před tisíci mladých lidí.

Cožpak je možné, aby pod hlavičkou kulturních pořadů, či dokonce koncertů, byl šířen nevkus, propagován alkoholismus a drogy, vulgarizovány vztahy mezi chlapci a děvčaty, a také názory zcela cizí socialistické společnosti? Je snad normální, aby hudebníci a zpěváci vystupovali na jevišti v dámských punčocháčích (které byly jejich hlavním oděvem), aby se svlékali do půl těla, měli pomalované tváře různými barevnými pruhy, ovazovali se řetězy se zámky apod.

S oblečením si v ničem nezádává úroveň hudby a textů. Jednotvárné, opakující se melodie (pokud se tak dá mnohadecibelový zvuk vůbec nazvat) doprovázející texty, za jejichž autory by bylo možné považovat spíše chovance psychiatrických léčeben, než lidi, kteří se vydávají za „umělce“. Bohužel, věc je složitější a vážnější. Texty, v nichž se např. opakují „důmyslná“ slova „kaťa, paťa, haťa“ (Pražský výběr), nebo se pět minut vyřvává „Bejby, bejby, dej mi kadilak“, či „hipi, hipi, šejk“ (Letadlo), nebo vulgární text „má špinavá záda, nepije, nesolí, nekouří, ale má to ráda“, či píseň s názvem Pal vodsud', hajzle (Jasná Páka), nebo „náš pán je král, má jméno heroin“ (Bronz), vypadající jako výplod chorého mozku, jsou ve skutečnosti výrazem nihilismu a cynismu, hluboké nekulturnosti a ideologických přístupů, které jsou socialistické společnosti zcela cizí.

Bohužel pracovníci některých kulturních zařízení či agentur i další zřizovatelé těchto hudebních skupin si tyto skutečnosti neuvědomují nebo nechtějí uvědomovat. Jinak by nebylo možné, aby Pražské kulturní středisko bylo zřizovatelem profesionální skupiny Pražský výběr (i jiných podobných), jejíž vystoupení (např. v Hradci Králové, o němž jsme již psali) bylo stejně pochybné úrovně jako již jmenovaných amatérských skupin. Také Sdružený závodní klub ROH výstavby hl.m. Prahy by jinak asi těžko mohl o skupině Letadlo napsat: „...Všichni členové skupiny, zejména vedoucí a jeho zástupce, velice svědomitě plní všechny podmínky, ke kterým je zavazuje organizační řád našeho zařízení...“ Vždyť to byla právě tato skupina, která v hořickém kulturním domě vedle jiných „lahůdek“ v průběhu vystoupení vykřikovala: „Du bist Schwein“, a když její členy pořadatelé volali k pořádku a odpovědnosti, obořili se na ně slovy: „Nyní jsme na sále pány situace my a vy běžte do...“ Otázku, jak je možné, že se podobná „kultura“ produkuje pod jejich hlavičkou, je možno položit i dalším. Např. Obvodnímu domu kultury v Praze 8, Okresnímu kulturnímu středisku Praha-východ, některým klubům SSM apod.

Otázek je samozřejmě více. Jak zřizovatelé pracují se svými hudebními skupinami, jak je vedou, vychovávají, jak ovlivňují jejich repertoár a jak kontrolují jejich činnost? Stejně tak je možno položit otázku pořadatelům - vědí, koho si na vystoupení zvou? A když vystoupení neodpovídá zásadám naší kulturní politiky, vyvozují okamžitě příslušné sankce? (Např. odmítnout proplatit honorář, oznámit „kvalitu“ skupiny zřizovateli apod.). Také odbory kultury národních výborů přistupují k povolování těchto „kulturních“ vystoupení značně benevolentně - spokojují se s neúplným vyplněním žádosti, nekontrolují, zda se dodržuje to, co bylo povoleno atd. A pořadatelé často ještě to, co povoleno je,

obcházejí (např. při koncertu skupiny Pražský výběr v Hradci Králové - pořadatel PKO tamtéž - do žádosti vůbec neuvedl skupinu Trifidi, která rovněž vystupovala; měl povoleny tři koncerty, ale uskutečnil čtyři). Výsledkem tohoto neodpovědného počínání řady „odpovědných“ činitelů je kažení vkusu mladých lidí a šíření nejen ideově, ale i morálně velmi pochybných názorů.

Ti, kteří chtějí veřejně vystupovat, i ti, kteří jim to umožňují (pořadatelé a zřizovatelé), si musejí uvědomit, že každému, kdo může promlouvat ke stovkám a tisícům (byť jen hudbou a texty) mladých lidí, se dostává velké důvěry, a každý, kdo vystupuje, musí být po všech stránkách - politicky, mravně, eticky, svou inteligencí i chováním - této důvěry také hoděn. A komu mnohé, všechno z toho, aby této důvěry hoděn byl, chybí, nemá na pódiu co pohledávat. A ti, kteří at' z pohodlnosti, lhostejnosti, či z důvodů, že při podobných „koncertech“ je možno snadno naplnit pokladnu, těmto „takéumělcům“ vystupování umožňují, si musejí uvědomit, že svou činností hrubě narušují zásady socialistické kulturní politiky a vědomě či nevědomě slouží cílům, které sleduje náš třídní nepřítel.

Aby nám bylo dobře rozumněno. Vůbec nejsme proti zábavě, ani proti pop-music či proti rocku. Hudba a zpěv, i hudba zábavná, je nedílnou součástí života mladé generace i nedílnou součástí naší kultury. I zábavná hudba a její texty však musejí být především dobré. Měla by se vyznačovat zpěvností, přitažlivými hudebními nápady, textově by měla vycházet z melodie řeči českého a slovenského jazyka. A její obsah nesmí být vulgární, odpuzující, nesmí propagovat to, co je naší společnosti a životu převážné většiny naší mladé generace cizí.

„Hudba“, již jsme věnovali pozornost, není v široké škále naší zábavné hudby ani převažující, ani určující. Je okrajovým jevem, ale přesto jevem, který nelze přehlížet a mlčet k němu. Naše mladá generace žije v podmínkách životních a sociálních jistot a ve své většině se také na vytváření těchto podmínek, na výstavbě naší společnosti, aktivně podílí. Proto má také právo, aby její vědomí nebylo otravováno tím, co se za kulturu či umění pouze vydává, ale skutečným kulturním hodnotám je na hony vzdálené.

Jan Krýzl

Příloha 2: Seznam hudebních skupin adresovaný společně s pokyny Okresním S-StB ve Středočeském kraji. ⁴

Okresní správa SNB
Oddělení StB

Akce „Kapela“ – dožádání

Na základě metodických pokynů X. S-SNB byla v roce 1976 zorganizována celostátní akce „Kapela“, zaměřená na skupiny mládeže tzv. „hippies“.

Provedením celé řady účinných preventivně rozkladných opatření bylo dosaženo změny v původní formě uměleckého hnutí. V současné době bylo zjištěno rozbořem operativní situace, že skupiny těchto osob inklinujících k různým „extrémistickým“ prozápadním hudebním směrům z řad pravice a protagonisty tzv. II. kultury „undergroundu“ se snaží jednak organizovat vlastní kulturní akce, zejména pak hudební produkce různých hudebních skupin. Dále bylo zjištěno, že jednotlivé osoby a skupiny udržují mezi sebou spojení jak mezi okresy, tak mezi okresy a Prahou. Současně bylo zjištěno, že celá řada osob se snaží zakládat hudební skupiny a po „eventuelním“ získání kvalifikace /formou různých protekcí/ vyvíjí vlastní koncertní činnost.

Na základě provedených opatření na území hl. m. Prahy byla oficiální činnost zastavena a proto se přesunula na okresy v rámci krajů včetně Středočeského kraje.

Vzhledem k výše uvedené situaci žádám:

1. sdělení operativní situace na vašem okrese v uvedených problematice se zpětným podchycením vystoupení hudebních skupin z Prahy. Navázání úzké spolupráce s příslušnými kulturními pracovníky. Tyto ovlivňovat ve směru odstranění nedostatků v průběhu povolovacího řízení a kontroly samotných hudebních produkcí. V případě získaných negativních poznatků provést vlastní opatření k zamezení a o výsledku informovat naši součást.
2. Nepovolení uspořádání hudební produkce skupin: Výborní potíže, Žlutý pes, Garáž, Dr. Max, Zikkurat, Park, Energie G, Psí vojáci, Harmasan 659, Nápravná, Žabí hlen, Mezanin, Švehlík, Bluesbery, Potenciometr. O snaze uspořádat hudební produkci některé z jmenovaných informujte naši součást včetně provedení šetření – zjištění ustanovených dat zprostředkovatele a vedoucího hudební skupiny.

Vzhledem k tomu, že skupiny mění v rámci zamezení zjištění své činnosti často název, informujte naši součást o vystoupení každé pražské skupiny, která

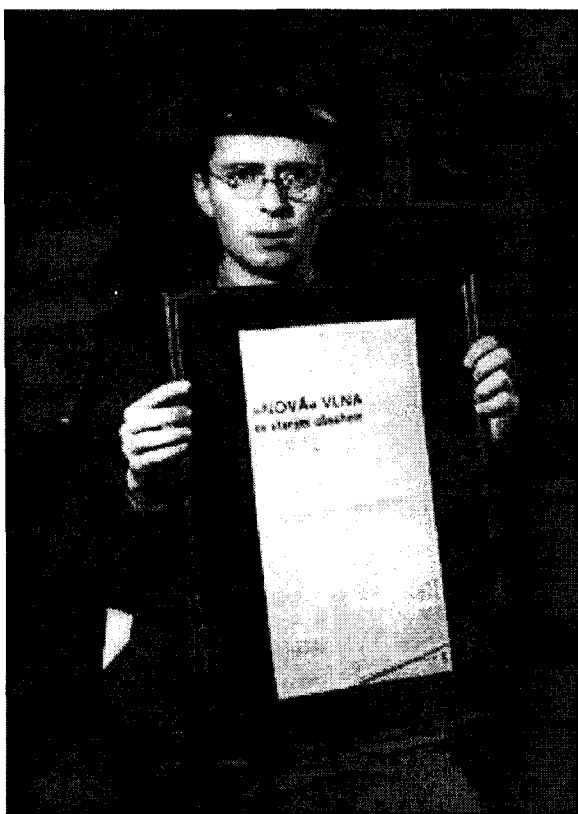
⁴ AMV ČR: Objektový svazek „Volná mládež“, reg. č. 23860, Okresní správa SNB Rakovník, O-StB, Akce kapela – dožádání, sv. 3, část 1, s. 209.

není zřizována Pražským kulturním střediskem, Středočeským krajským kulturním střediskem a Pragokonzertem.

Zpracovat souhrnné půlroční informace, které budou sloužit k podkladům pro zhodnocení operativní situace v rámci Středočeského kraje a pro stanovení úkolů následujících prováděcích plánů.

Vyřizuje por. Šimák
Náčelník 2b odboru S-StB Praha
mjr. Bytčánek

Příloha 3: Pavel Wellner, člen NPSDB s článkem J. Krýzla.⁵

⁵ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

**Příloha 4: Vybrané hudební texty skupiny
NPSDB.**

Ekzém

Vladimír Drha (1983)

Zas mě svědí za ušima
zas mě svědí podpaží
Nesvědčí mi tohle klima
zas mi ekzém vyráží

Ekzém, může se stát někdy smyslem
života
ekzém, ekzém
bez ekzému padá na mě nicota

Až přestanou ekzémy
vyjdu tiše z podzemí
bez svědění s klidem
splynu s naším lidem

Pytlíky ČSA

Marek Brodský (1984)

Pytlíky ČSA nejen dle návodu
pytlíky ČSA celému národu
netřeba na záchod ani do houští
pytlíky ČSA nepropouští.

Osel a koza

T. R. Field (1983)

Starý osel, mladá koza
poskakují hopky hopky
Koza k oslu přitočí se
na hlavu mu trousí bobky

Houšť jen kozo, houšť ty bobky
bobkovým zdob osla věncem
až si tě ten osel vezme
budeš žít s oslavencem

Na kozu v tom pastýř volá:
ať ti nezpřerážím hnáty
z člověka lze dělat vola

Soda bicarbona

Marek Brodský (1984)

Denodenně bez pardonu
baštím sodu bicarbonu
Krkám ráno, krkám večer
kdyby došla, tak bych brečel

To se dneska málo vidí
ono to snad chce od lidí
žaludek mít v dobrém stavu
překousat i tuhou stravu

Vožeň se

Marek Brodský (1984)

Vožeň se, vožeň se
dostaneš bačkůrky
vožeň se, vožeň se
jsou jako stvořený k tančení mazurky

Vožeň se, vožeň se
každá ti uvěří
Tak mámo hni sebou –
co bude k večeři?

Ná puti, puti ná – už se to peče
už se to vaří
to bude hostina, tak hodně štěstí
ať se vám daří

Vožeň se, vožeň se
fakt se to vyplácí
snad by ses nestyděl před ženou v
teplácích

Vožeň se, vožeň se
v lednici pivečko
třeba na Jižňáku vyškemráš
hnízdečko

Ná puti, puti ná – už se to peče...

Jede, jede

Marek Brodský (1984)

Jede, jede, jede popleta
jede vlakem českéj bigbít do světa
buchty, termosku a holení
Mašina má už deset let zpoždění

Máničky i puncí kožený
brzo zvadnou, to je ložený
Svět nás přece jenom ocení
český kotvaldění – hložení

Rozmetáme Evropu i Státy
český ruce, Tesla aparáty
Jede, jede českéj bigbít do světa
není lehká ta kulturní osvěta

Schovat se kulturně

Marek Brodský (1985)

Vím, že už jsem starej dost
Vím, co je má povinnost
s trand'ákem se někde schovat
Kulturně se převychovat

Mladického skotačení bylo dost
Budu hodnej, budu plnej ochoty
Já dobře vím, co je teď má povinnost
Na drát'áku začít vnímat hodnoty

Jistě si tam najdu svoje idoly
Hrajou skvěle, až se mi dech tají
Já se s chutí přizpůsobím kdykoliv
Vždyť nejen dveře se zavírají

S trand'ákem se někde schovat
Schovat se kulturně
Kulturně se převychovat...

Ideální výrobek

Marek Brodský (1986)

Jsem ideální výrobek
dělám všechno za flašku
Samostatná úvaha
působí mi vyrážku

Jsem ideální výrobek
V hlavě mám stav beztlíže
Hltám Smyczkův seriál
A nejsou se mnou potíže

Jsem ideální výrobek
a mám džínovej vohoz
„Irony“ a Spartu na něm
silně vyznačený
Jsem masově vyráběn
pro vnitrostátní provoz
Jsem snad všude k sehnání
a za slušný ceny

Jsem ideální výrobek
Samej sval a šlacha
Žádnej blbej inteligent
Já vim co je facha

Na Letenský pláni

Marek Brodský (1986)

Na Letenský pláni
cirkus Slovan
Pojďte dámy, páni
Pojďte znova
Je to k popukání
Slova, slova, slova

Reflektory září
V manéži jsou klauni
S maskami na tváři
krotitelé slavní

Zvířátka cvičená poskakují
Žongléři slov svá čísla znají
Sami si zatleskají
a přitom dechovky
Vyhrávají...

Praporčice Hildegarda

Marek Brodský (1986)

Praporčice Hildegarda
má ráda Karla Gotta
praporčice Hildegarda
miluje jí celá rota

Hildegarda, Hildegarda...
nepodlehla mému svodu
Hildegarda...
pije Keyrum jako vodu

Praporčice Hildegarda
já na ní mám čáku
praporčice Hildegarda
miss buzeráku

Praporčice Hildegarda
s pistolí mě honí
praporčice Hildegarda
pitralonem voní

Hildegarda, Hildegarda...
nepodlehla mému svodu
Hildegarda... má periodu

S Hildegardou chci mít syna Gríšu
Hildegardy se nikdy nevzdám
Už to brzo podepíšu
a oddám se zlatým hvězdám

Hildegarda, Hildegarda,
Hildegarda...

Experimentální mateřská školka

Marek Brodský (1987)

Tankem jedu pískovištěm tam a zase
zpět
vystřelím a zaparkuju – v ešusu dvě
porce
tankem jedu pískovištěm (je mi letos
pět)
v experimentální mateřský školce

Maškarní ples koncem roku
každej má zas masku novou
jdeme všichni bok po boku
každej masku svou plynovou

Chápu smysl disciplíny
vzorní a zelení žáci
ale já mám pocit viny
táta má rád bitlsáci

Teď aby se ještě opil
aby mi tím zkazil profil

Přesto, že jsem dohola
přesto, že jsem beze vší
na vojenskou ZDŠ
berou jen ty nejlepší

Tankem jedu pískovištěm tam a zase
zpět
nejlepší jsem v rozborce i sborce
tankem jedu pískovištěm (je mi letos
pět)
v experimentální mateřský školce

Blbá náhoda

Marek Brodský (1987)

To je ale blbá náhoda
letos po třicátý nepojedu do Paříže
Jisto není, nic není jisto
všechny neděle, soboty, pátky
zkouším si to jen tak nanečisto
do Rozvadova a zas zpátky

To je ale blbá náhoda...

V noci mívám sen, že Země
je zahrádkářskou kolonií
a já krtek jsem, kterej zřejmě
zná cestování poezii
a podhrabu se pod plotem
a nepodlehnu propagandě
k návratu norou ochoten
nejenom kvůli srandě

To je ale blbá náhoda...

Holka na jeřábu

Marek Brodský (1988)

Ta holka na jeřábu
už vypadá dost načatá
ta holka na jeřábu
má vod bahna bagančata
má vod bahna bagančata

Ráno koukne k nebi
a vklouzne do modráků
má v popisu práce mít všechno na
háku

Ta holka na jeřábu...

Zdalo se jí do samého rána
vo desátým albu Honzy Buriana
když se probudila
to byla trochu rána
tak si sama zazpívá dvě nebo tři
sloky
na koncerty ráda chodila už tehdy na
vysoký

Ta holka na jeřábu...

Hozená do gala

Marek Brodský (1988)

Hozená do gala
v kavárně sedala
a všem dopřála sluchu
Někomu nedala
někoho udala
a pak si dala sprchu

Nevím proč bejvala
tak často skleslá
vždyť všude sou nástěnky
všude sou hesla
vždyť všude sou nástěnky
všude sou hesla!

Vzali jí na práva
jó, to byla sláva
usnula nahá za piánem
potom povýšila
to už trošku pila
v černý tatře s pánem

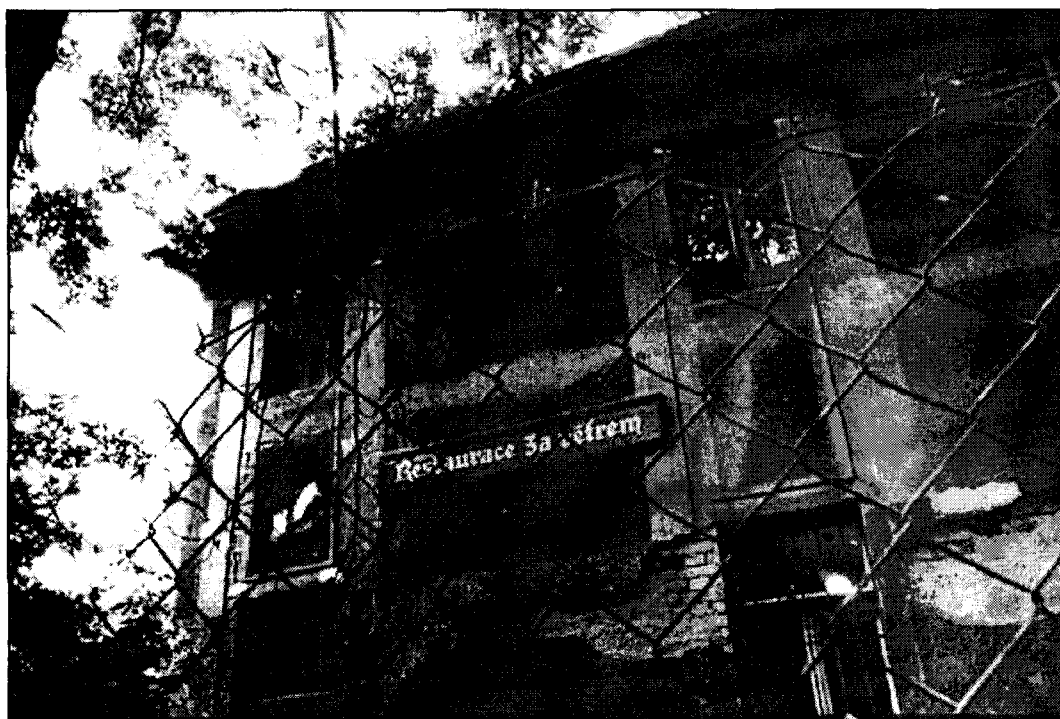
Jejich rezidence
v černý podprsence
jejich rezidence
opouštěla s ránem

Nevím proč bejvala...

Příloha 5: NPSDB v roce 1985 (zleva Marek Brodský, Milan Hrubý a Martin Krajiček).⁶

Příloha 6: Dějiště koncertu NPSDB dne 20. června 1984, restaurace Za větrem.⁷

⁶ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

⁷ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

Příloha 7: Koncert v restauraci Za Větrm, divadelní sdružení Vrata.⁸

Příloha 8: Tamtéž, vystoupení divadelního sdružení Vrata.⁹

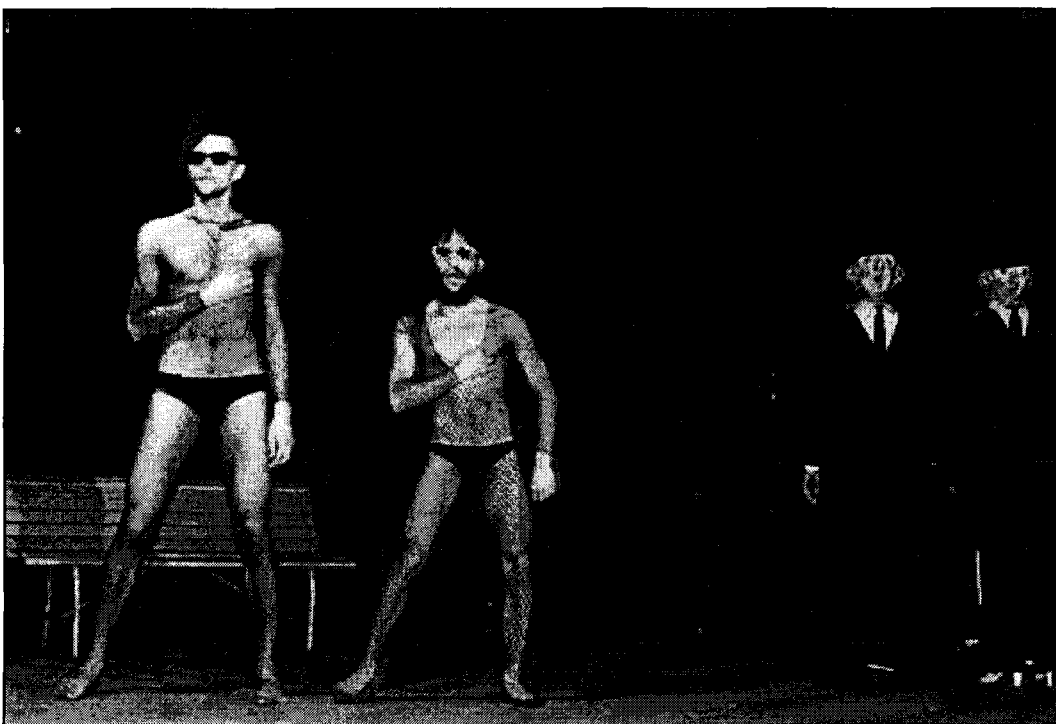
⁸ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

⁹ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

Příloha 9: Publikum koncertu Za Větrem.¹⁰

Příloha 10: Pantomima k písni NPSDB „Ekzém“.¹¹

¹⁰ Soukromý archiv Martina Krajička.

¹¹ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

Příloha 11: Propagační letáček skupiny NPSDB.¹²

Příloha 12: Stylizovaná fotografie NPSDB, rok 1984.¹³

¹² Soukromý archiv Martina Krajíčka.

¹³ *Týž.*

Příloha 13: Zdeněk Suchý, vedoucí divadelního souboru Vrata, v písni „Bohnický blues“. V pozadí Martin Krajčák.¹

Příloha 14: Vojtěch Lindaur, pol. 80. let.²

¹ <http://www.noise.cz/schodiste/frameset.htm>

² Soukromý archiv Martina Krajčeka.

Příloha 15: Repertoárový list skupiny se seznamem písní NPSDB, přibližně rok 1987.³

NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ
BAND

/ Zřizovatel OKD Praha 9 GONG /

Repertoárový list : Ekzém / V. Drha /
Osel s kozou / T. R. Field /
Bohnický blues / J. Žáček /
Myslivecká
Je mi letos pět
On je nebezpečnej živel
Pytlíky ČSA
Vozeň se
Jede, jede
My chceme Rosu
Jelikož jsem citlivej
Masová produkce
Tepláky / J. Culič /
Já rád niším
Odkud vítr fouká
Nezáme
Hildegarda
Nachlazeněj
Radši mi navolej
Ideální výrobek
V sívadle
Schovat se kulturně
Nic mi brý do toho není

Hudba : Nahoru po schodišti dolů band
/ kromě "Lycée Rosu" - Chuck Berry /

Texty : Nahoru po schodišti dolů band
/pokud není uvedeno jinak/

³ Soukromý archiv Martina Krajíčka.

Nahoru po schodišti dolů band

Nahoru po schodišti dolů band je pražská písničková kapela založená v roce 1963, řídící prvky reggae, nové vlny, ska a moravské lidovky, typická svým akordeonovým soundem. Textově čerpá z české satirické poezie, ale stále více využívá vlastních textů. Skupina koncertuje několikrát měsíčně většinou v pražských klubech, účastnila se různých přehlídek, mimo jiné i Rockfestu, a v roce 1987 absolvovala u PKS přehrávky lidových hudebníků a získala III. kvalifikační stupeň.

"Kde hledat nezaměnitelnost přístupu? Patrně ve spojení jednoduchosti komentujících pouličních vyvolavačů a muzikantů, kouzla městského folklóru, dynamiky a hutnosti rocku společně s nezařaditelností zvuku i celkového zjevu kapely do ohrazeného šuplíku."
(V. Vlasák, ZN 6.9.1986)

"Soubor se nachází zřejmě v průsečíku jednoduchého ska, naivního popu a poněkud prašné vlny, ve směsici kabaretiérství, pouličníctví a jevištního kostýmrství. Názorově někde mezi Havlíčkem a Švandlíkem, ale blíže k Havlíčkovi ... svého nástrojového vzorce se skupina drží dodnes: sevřenou trojicí mydlené kytary, jednoduchých bicích a vyprávějící basy prostupuje sytá, lidková melodie akordeonu, nitky klavírních trylků a saxofonové příhrávky."
(V. Vlasák, Gramorevue 2.7.1987)

Technické podmínky koncertu skupiny Nahoru po schodišti dolů band:
7 účinkujících, 2 osoby technika, pódium 6 x 3 m, vstup do sálu 3 hodiny před představením, místní technik, el. proud 220 V a 380 V, 4 lidé na stěhování aparatury, naladěný klavír, šatna pro účinkující.
Cena ca 2000 Kčs + doprava 2-3 vozy.

Nahoru po schodišti dolů band často spolupracuje s amatérským divadelním souborem "Umělecké sdružení Vrata". Jejich společný pořad je propojením písniček, krátkých divadelních výstupů a "koncertních klipů", ve kterých "Vrata" svým groteskně tanečním stylem dávají písničce další rozměr.

Technické podmínky společného vystoupení skupiny Nahoru po schodišti dolů band a Uměleckého sdružení Vrata:

7 + 14 účinkujících, 2 osoby technika, pódium 8 x 4 m, vstup do sálu 3 hodiny před představením, místní technik, osvětlovač, el. proud 220 V a 380 V, 4 lidé na stěhování aparatury, naladěný klavír, 2 šatny pro účinkující.

Cena ca 2400 Kčs + doprava.

Spojení na skupinu

Martin Krajíček
M. Cibulkové 11
140 00 Praha 4
tel.: 22 18 61
vedoucí souboru

Jan Herc, OKD Praha 9
Sokolovská 191
190 00 Praha 9
tel.: 82 52 78
zřizovatel

⁴ Soukromý archiv Martina Krajíčka.

Příloha 17: Zápis o výpovědi Martina Krajíčka ke koncertu 20. 6. 1984.⁵

Správa Sboru národní bezpečnosti
Hlavního města Prahy a Středočeského kraje
S StB Praha - 2b odbor

Zápis o výpovědi

V Praze dne 11. 7. 1984 o 9,45 hod. se na výzvu orgánu SNB dostavil Martin Krajíček (*1958)

K osobě: [...]

K věci: S členem hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů Band“ Markem Brodským jsem se seznámil již na střední škole, kdy já jsem chodil do gymnázia v Radotíně a Marek Brodský do Střední umělecko průmyslové školy v Praze na Žižkově. Již tehdy jsme měli společnou zálibu v hudbě, ale hráli jsme pouze ve dvou pro svoje potěšení. Marek Brodský nastoupil vojenskou základní službu v AUS Víta Nejedlého, kde se seznámil s Milanem Hrubým, dalším členem výše jmenované hudební skupiny. Po ukončení vojenské prevenční služby jsme zkoušeli občas, pro vlastní potěšení si s těmito společně zahrát. Po mém návratu z vojny přibyl do naší skupiny jako další člen Pavel Wellner, s kterým se Marek Brodský seznámil na svém pracovišti v kresleném filmu Praha. Jedná se o syna herce Vlastimila Brodského. Marek Brodský hrál i v několika celovečerních filmech a v souvislosti s tím se seznámil s Dr. Pavlem Melounkem, který je zaměstnán jako redaktor Zemědělských novin. Melounek se stal nehrajícím členem skupiny a manažerem. V létě minulého roku přišly do naší skupiny ještě dvě zpěvačky, moje manželka PhDr. Věra Krajíčková, nar. [...] 1956, roz. [...], zaměstnána ve výzkumném ústavu geologickém v Praze 1, Malostranské náměstí, a PhDr. Nina Vališová ročník 1956, která je zaměstnána někde v ústavu VUSTE v Praze. Od dubna 1984 nahradil Pavla Wellnera, který nastoupil vojenskou službu, Martin Schneider, který studuje střední chemicko technologickou školu v Praze. V březnu tohoto roku se rozhodla skupina veřejně vystupovat a získala zřizovatele ZO SSM PKS Praha. Na PKS a jejím SSM jsme jednali prakticky všichni s Janou Kratochvílovou pracovnící PKS. Jednali jsme pouze s ní, ale Kratochvílová to přednesla výboru ZO a ti to schválili. Poprvé jsme veřejně vystupovali 16. 4. 1984 v KS Opatov v samostatném celovečerním programu. Jako host v našem programu vystoupilo umělecké sdružení pantomimi „VRATA“, zřizované tehdy střední uměleckou školou z Prahy Žižkov. Koncert proběhl v pořádku bez rušivých vlivů. Ohlasy na tuto akci byly velké a z toho důvodu jsme zde vystupovali ještě na přehlídce amatérských skupin v rámci ZUČ dne 10. 6. 1984. Zde hrálo asi 8 skupin, bylo to odpoledne. Hrály zde např. amatérské skupiny jako A. A. POT, Smyk, BABALET, ZERO a Vítkovo kvarteto. My jsme

⁵ AMV ČR, sign sv. HERA, Zápis o výpovědi Martina Krajíčka, 11. 7. 1984, s. 39–44.

zahajovali večerní koncert. Vystoupení proběhlo bez rušivých vlivů a mělo dobrý ohlas u diváků.

Otázka: Popište průběh vašeho koncertu 20. 6. 1984 v prostoru restaurace „Za Větrem“ na Praze 4.

Odpověď: Na koncert jsem já přišel v 17. 00 hodin, připravil jsem si svoji aparaturu, hraji ve skupině na kytaru a potom se již čekalo až začnou vystupovat členové skupiny VRATA, kteří s námi opět vystupovali ve společném programu a program zahajovali. Jejich program se skládá z pantomimických etud a tanečních čísel. Náš koncert začal asi ve 21.00 hodin a asi po pěti skladbách byl přerušen příslušníky VB. Asi po 15 ti minutách nám bylo povoleno pokračovat do 22. 00 hodin, což jsme dodrželi a přesně v tuto dobu jsme koncert skončili. Potom nám byly odebrány občanské průkazy a na místě koncertu jsme všichni setrvali až do 24.00 hodin.

Otázka: Uveďte, zdali jste pozoroval v průběhu vaší skupiny nebo skupiny Vrata nějaké závadové chování a jednání členů obou souborů, nebo z řad přítomných diváků.

Odpověď: K tomuto uvádím, že jsem v průběhu koncertu obou skupin nepozoroval žádné závadné chování diváků ani účinkujících a naopak mohu prohlásit, že publikum bylo velice ukázněné, naprosto respektovalo naši žádost o klid při vystoupení. Chtěl bych k tomu ještě uvést, že v průběhu celého programu se podávaly alkoholické nápoje, ale nikdo ze skupiny tyto alkoholické nápoje nepožíval a nevšiml jsem si, že by někdo z diváků byl v podnapilém stavu. Toto mohu říci, vzhledem k tomu, že jsem měl možnost a sledoval jsem průběh celého programu.

Otázka: Uveďte, zdali byla tato akce oficiálně povolena a kým a kdo tuto akci vyřizoval a povoloval:

Odpověď: Pořadatel akce, vedoucí restaurace pan Arnold Kořalník nám slíbilo, že vyřídí povolení u MNV Praha 4 a zajistí si povolení o prodloužení pracovní doby. Nám byla tato akce povolena zřizovatelem, na základě ústního sdělení Janou Kratochvílovou, která toto sdělila Dr. Pavlu Melounkovi. Písemně jsme od zřizovatele povolení neměli. Před koncertem jsme si neověřovali, zda Kořalník povolení na tuto akci má a žili jsme všichni v domnění, že je po této stránce vše v pořádku. Také jsme věděli, že na koncertu jsou přítomni i příslušníci SNB v civilních oděvech a z toho důvodu jsme si mysleli, že se tam přišli podívat jako na každou podobnou akci. Zároveň jsme si mysleli, že příslušníci tuto akci svojí přítomností kontrolují.

Otázka: Uveďte, zda podle vašeho názoru byly v textech některých písní nevhodné texty a narážky a jakého druhu?

Odpověď: K tomuto mohu uvést, že asi z 90% jsou texty k našim písním dílem básníka Jiřího Žáčka, tyto byly publikovány ve sbírce „Okurková sezona“ a předem písemně předloženy zřizovateli ke schválení. Nedošlo k tomu, že bychom hráli a zpívali neschválené písně a jejich texty.

Otázka: Uveďte, v jakém oblečení vystupovali účinkující.

Odpověď: Co se týče skupiny VRATA, jedná se o divadelní pantomimu, kde kostýmy hrají jednu z důležitých rolí a účinkující se během představení několikrát převlékají. Co se týče naší skupiny, oblečení je laděno spíše na bílou a černou barvu. U nikoho z členů kapely není extrémní. Náš baskytarista Martin Schneider

má delší vlasy a proto si je vždy před koncertem stáhne vzadu gumičkou, aby mu nevadily při hraní. Jinak žádné extrémní doplňky při hře nepoužíváme.

Otázka: Má vaše skupina něco společného s hnutím punk?

Odpověď: V žádném případě ne. Snažíme se vyhnout podobným extrémům jak v oblékání, textech i hudbě. Naše skupina není tzv. Nová vlna, nejvíce má společného s REGGE, což je hudba jamajského lidu, ale nenapodobujeme přímo tento vzor a hrajeme to po svém – s zvýrazněním českých lidových motivů. Co se týče zmiňovaných zavíracích špendlíků na dekoraci, uvádím, že nebyly nikterak výrazné a jejich funkce byla ryze praktická.

Otázka: Uvedte zda některé texty nebo i odívání měly něco společného s náboženskou tematikou

Odpověď: Mohu uvést text jedné písně, která by mohla být považována za nějakou sympatii k náboženství.

Ach synu tvá duše je pustá, líbal jsi ženu na červená ústa. Ach velebný otče, svatou pravdu díž, líbal jsem ji líbal, ale o kousíček níž. Ach synu v tvé duši je zrada, líbal jsi ženu na bělostná ňadra. Ach velebný otče, svatou pravdu díž, líbal jsem ji líbal ale o kousíček níž. Ach synu synu, tvá duše plná hřichu, líbal jsi ženu na milostném břichu. Ach velebný otče svatou pravdu díž, líbal jsem ji líbal, ale o kousíček níž. Ach synu synu, proč dal jsi se svést, na loži ve špitále čeká tě trest. Lepší je zavčas, zeptati se bližních, odkudpak přišli, né-li z Čech jižních.

Tato píseň, která vlastně humornou formou upozorňuje na nebezpečí nákazy sifilisu. V jiných písních se o náboženské tematice nezpívá. Co se týče náboženského odívání, jedná se zřejmě o šaty Vojtěcha Lindaura, zaměstnance KS Opatov, který byl na koncertě jako divák a měl být v průběhu opravuji, jeho šaty měly být v průběhu písně Sprey moda nastříkány barevnými spreji. Jednalo se o bílé kalhoty a dlouhou bílou košili.

Otázka: Uvedte, zdali někdo z vaší skupiny udržuje nějaký kontakt na západní státy, na které a kdo

Odpověď: Pokud vím, nikdo takovéto kontakty neudržuje, ani písemné a dokonce nikdo z nás v poslední době v zahraničí nebyl. To znamená v době, kdy naše skupina existuje.

Jsem si vědom v jaké věci jsem zde vyslýchán a chtěl bych uvést, že jsme se vždy snažili vyvarovat jakýchkoliv závadových jednání a chování a v tomto chceme i nadále pokračovat.

Doplňk k zápisu:

Šestá strana zápisu o výpovědi s Martin Krajíček dne 11.7.1984.

Otázka: Uvedte, zdali jste viděl, nebo slyšel od přítomných účastníků koncertu dne 20. 6. 1984, že by v průběhu koncertu docházelo ze strany diváků k pohlavnímu styku, vykonávání osobní potřeby v prostoru koncertu, fetování apod.

Odpověď: K tomuto mohu prohlásit, že jsem nic takového nepozoroval. Mám pocit, že by pohlavní styk mezi diváky byl dost těžko technicky možný a připadá mi absurdní, že by si někdo k této věci vybral toto prostředí. O tomto jsem slyšel až od přítomných příslušníků, kteří nám sdělili, že tam prý došlo k znásilnění.

Připadá mi však zvláštní, že by v případě tohoto zjištění okamžitě nezasáhli, neboť jak jsem již výše uvedl, byli zde přítomni již od začátku koncertu. Že by někdo vykonával svoji osobní potřebu v prostorách koncertování jsem neviděl. Rovněž o fetování nic nevím.

Vypověděl:

Přítomen:

Vyslechl:

Příloha 18: Zápis o výpovědi Jaroslava Endrycha ke koncertu 20. 6. 1984.⁶

Správa Sboru národní bezpečnosti
Hlavního města Prahy a Středočeského kraje
S StB Praha - 2b odbor

Zápis o výpovědi

V Praze dne 1. 8. 1984 o 9,00 hod. se na výzvu orgánu SNB dostavil Endrych Jaroslav (*1950)

Otázka: Uveďte vše, co je vám známo o vystoupení hudební skupiny „Nahoru po schodišti dolů band“, která dne 20. 6. 1984 vystupovala v restaurace Za Větrem Praha 4.

Odpověď: O tomto vystoupení jsem se dověděl na KS Opatov, kde probíhal festival rockové hudby. Zde jsem poprvé viděl část jejich vystoupení, které mne zaujalo především tím, že mimo složky hudební mělo i výraznou složku pantomimickou. Po skončení pořadu mě požádali-můj spolupracovník Jaroslav ROUS zvukař SKKS a zástupce vedoucího KS Opatov Vojtěch Lindaur zda bych neodvezl zvukový aparát na vystoupení výše uvedené skupiny do Krčského lesa. S tímto jsem souhlasil a dne 20. 6. 1984 jsem s aparaturou spolu se zvukařem odvezl na místo konání koncertu. Již při vykládání aparatury se mi zdálo prostředí nevyhovující pro kulturní akci. K vlastnímu vystoupení skupiny NPSDB a jejich taneční kreace chci uvést následující.

Osobně mě zarazilo to, že pantomimická vystoupení byla z větší části na hudbu „PRAŽSKÉHO VÝBĚRU“ a že v průběhu celého koncertu byla forma tanečního projevu a oblečení účinkujících často za hranicí vkusu. Zhruba v polovině koncertu jsem se domníval, že závěr bude takový, jaký nakonec byl a proto jsem odešel spát do autobusu, kde jsem byl vyhledán org. VB.

K oblečení bych chtěl uvést, že někteří z účinkujících členů pantomimické skupiny v průběhu vystoupení pobíhali po improvizovaném pódiu ve spodním prádle, omotaní sítí apod.

Taneční a zpěvový projev byl dle mého hodnocení až vulgární ale s odstupem času nejsem objektivně a konkrétně určit v čem.

Od té doby jsem se s nikým z členů uvedené skupiny nesetkal a ani se setkat nechci. Jako důvod chci uvést, že tato náhodná krátkodobá spolupráce mi přinesla jen řady problémů a nepříjemností.

Vzhledem, že jmenovaný není co by k předmětu výpovědi uvedl byla tato ukončena v 10,27 hod. a jako správná podepsána.

Jmenovaný po přečtení výpovědi nežádá doplnění, změn, ani oprav.

Vypověděl:

Přítomen:

Vyslechl:

⁶ AMV ČR, archivní sv. č. 776 396, s. 5-6.

V Praze dne 14. května 1985
PŘÍSNĚ TAJNÉ
PRVOPISEM
Počet listů:

ZÁZNAM O SCHŮZCE

Dne 14. 3. 1985 proběhla ve 14,00 hodin do 15,00 hodin schůzka s KTS "RYC". schůzka se uskutečnila ve služební místnosti za účelem projednání další spolupráce se jmenovaným. KTS "RYC" se dostavil na schůzku včas. Schůzka proběhla za osobní účasti náčelníka 2. oddělení 2b odboru s. npor. HAVLÍČKA Františka.

V úvodu schůzky bylo se jmenovaným projednána otázka spolupráce v odhalování negativní činnosti, zejména StB charakteru v oblasti amatérských hudebních skupin a to vzhledem k tomu, že KTS "RYC" vlastní autobus, kterým poskytuje služby výše uvedeným hudebním skupinám a má velice dobrý přístup do uvedeného prostředí.

S výše uvedenou spoluprací KTS "RYC" bez výhrad souhlasil. v další části schůzky byl KTS "RYC" obecně poučen o konspiračním styku s orgány MV a jeho chování v zájmovém prostředí. K této měl jmenovaný několik organizačních a osobních dotazů, na které mu bylo odpovězeno v rámci možností a směrnic.

V závěru schůzky byl s jmenovaným domluven další termín schůzky na 23. 5. 1985 v kavárně Luxor.

Výdaje činily: 25,- Kčs.

Vypracoval:
nstržm. Málek Zdeněk

náčelník 2. oddělení 2b odboru
npor. HAVLÍČKEK František

⁷ Aleš OPEKAR: Hudební satira na jevišti, in: MF 4 (1985); soukromý archiv Martina Krajíčka.

Příloha 20: AZ předaná KTS „RYC“ o koncertu NPSDB z 1. 11. 1984.⁸

2b odbor, 2. odd. S-StB Praha
Č. svazku: 403 42. Jméno: „RYC“.

V Praze dne 1. 11. 1984

Skupina „Nahoru po schodišti dolů band“ - zákaz vystupování v Praze

1. Pramen na schůzce hovořil k hudební skupině NPSDB. Uvedená hudební skupina má nového zřizovatele a to HIFI KLUB SVAZARMU Praha 4.

Dále pramen hovořil k poslednímu vystoupení hudební skupiny v OKD Rokoska Praha 8. Zde měla opět hudební skupina vystupovat společně s hereckým sdružením VRATA. Vedoucí uvedeného OKD po krátké ukázkce společného vystoupení zakázal hereckému sdružení vystupovat na uvedeném koncertu a upozornil uvedenou hudební skupinu, neodpustí-li si různé invektivy proti soc. zřízení a kulturní politice ČSSR bude nucen přerušit vystoupení.

2.

Zpráva informuje o skutečnosti, že hudební skupina NPSDB má nového zřizovatele a nedále provádí svoji koncertní činnost s uměleckým sdružením Vrata

3.

Ústní zpráva pramene

4.

Zpráva bude využita do sign. sv. HERA 40343 k dalšímu využití

5.

0

6. Na základě jednání s inspektorem kultury NVP s. Cínrtem bylo dohodnuto, že hudební skupina NPSDB a skupina VRATA bude mít zákaz vystupování na teritoriu hl. m. Prahy.

Vypracoval:
nstržm. Málek

Náčelník 2. odd., 2b odb.:
npor. Havlíček František

⁸ AMV ČR, sign. sv. HERA, Skupina „Nahoru po schodišti dolů band“ - zákaz vystupování v Praze, arch. sv. č. 772 119, s. 83-84.

Příloha 21: AZ předaná KTS „RYC“ informující o Hifi klubu Svazarmu zřizujícím amatérské hudební skupiny.⁹

2b odbor, 2. odd. S-StB Praha
Č. svazku: 403 42. Jméno: „RYC“.
1985

V Praze dne 19. 3.

Hifi klub SVAZARMU Praha 4 - poznatek

1.

Pramen na schůzce hovořil k osobě FAJKUSE Vlastimila předsedy HIFI klubu SVAZARMU. Pramen k výše jmenovanému uvedl, že se o něm proslýchá, že zřizuje hudební skupiny v rámci ZUČ, se kterými byly v minulosti rozvázány smlouvy o zřizování u jiných organizací vzhledem k jejich závadovému repertoáru.

Jako příklad pramen uvedl amatérskou hudební skupinu "NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND", se kterou rozvázalo smlouvu ZO-SSM při PKS Praha 3.

2.

Zpráva informuje o osobě FAJKUSE Vlastimila, předsedy HIFI KLUBU, který zřizuje pod hlavičkou SVAZARMU závadové hudební skupiny v rámci ZUČ.

3.

4.

Zpráva bude sloužit k informaci do problematiky SVAZARM a k provedení vlastních opatření.

5.

FAJKUS Vlastimil, dosud neztotožněn, bude provedeno přes problematiku SVAZARM,

6.

Zprávu považuji za pravdivou, neboť hudební amatérská skupina NAHORU PO SCHODECH DOLŮ BAND byla v minulém roce profylakticky řešena 2. oddělením, 2b odborem, kdy bylo zrušeno zřizování u ZO SSM při PKS Praha 3.

Vypracoval:

nstržm. Málek Zdeněk

Náčelník 2. odd., 2b odb.
npor. HAVLÍČEK Frant.

⁹ AMV ČR, sign. sv. HERA, Skupina „Nahoru po schodišti dolů band“ - zákaz vystupování v Praze, arch. sv. č. 772 119, s. 83-84.

2b odbor, 2. odd. S-StB Praha
Č. svazku: 403 42. Jméno: „RYC“.

V Praze dne 21. 9. 1984

LINDAUER Vojtěch – informace k osobě

1. Pramen na schůzce hovořil k osobě LINDAURA Vojtěcha, který pracuje jako zástupce KD Opatov Praha 4.

Pramen o jmenovaném hovořil ve spojitosti s hudební skupinou „Nahoru po schodišti dolů band“. Lindauer má zájem uvedené hudební skupině opatřit zřizovatele na OKD Praha 4. Při svých jednání se Lindauer snaží skupinu prezentovat jako velice kvalitní soubor.

Dále pramen uvedl, že hovořil s vedoucí KD Opatov, která si stěžovala na jednání svého zástupce Lindaura. Při posledním festivalu amatérských hudebních skupin překročil jmenovaný jako hlavní pořadatel kapacitu sálu KD Opatov o 50% v důsledku toho vznikla výtržnost a na místo musela být přivolána hlídka VB. V souvislosti s tím pramen uvedl, že LINDAUER udržuje styky na různé osoby, které se zabývají různými extrémními směry, které nejsou v ČSSR oficiálně propagovány jako př. uvedl styk na Josefa NOSE (zájmového objektu 2a odboru).

2.

zpráva informuje o činnosti Lindaura Vojtěcha a jeho snaze umožnit hudební skupině NPSDB opět veřejně vystupovat

3.

Ústní zpráva pramene.

4.

Pramen byl záukolován nadále sledovat činnost LINDAURA Vojtěcha s cílem získat potřebný materiál k provedení preventivně rozkladného opatření. Současně bude LINDAUER rozpracován na zdejší součásti v PO spise pro negativní činnost v oblasti kultury a mládeže.

5.

LINDAUER Vojtěch, nar. [...] 1957, bytem Mělník [...].

6.

Se skupinou /NPSDB/ bylo provedeno profylakticko rozkladné opatření v akci „HERA“. Skupině bylo zrušeno zřizování, které provádělo PKS a to pro nevhodný repertoár, negativní působení na mládež. Vzhledem k tomu považují poznatek předaný pramenem za prověřený a tím pravdivý.

Vypracoval:
nstržm. Málek

Náčelník 2. odd., 2b odb.:
npor. Havlíček František

¹⁰ AMV ČR, sign. sv. HERA, Skupina „Nahoru po schodišti dolů band“ - zákaz vystupování v Praze, arch. sv. č. 772 119, s. 83-84.

Příloha 23: AZ předaná Petrem „SID“ Hoškem o amatérském hudebním festivalu konaném v KD Opatov dne 5.-7. září 1984.¹¹

X. S-SNB

2 odd, 3 odbor

Č. svazku 41 857. Jméno: „SID“.

V Praze dne 11. 9. 1984

Záznam č. 13/84

Punkový amatérský hudební festival - informace

1. Pramen na základě úkolování se ve dnech 5. až 7. září 1984 účastnil beatového amatérského hudebního festivalu skupin, které reprodukuje hudební směr PUNK. Koncert probíhal v Kulturním domě Opatov, Praha 4, Jižní Město a na tomto vystupovaly skupiny „MOPET“, hudební skupina z Berouna, v počtu 4 členů, kde hraje bývalý kytarista z hudební skupiny „PRAŽSKÝ VÝBĚR“ Vilém Čok, hrají ve stylu skupiny Abraxas. „DYBKUK“ - zkratka složená ze začátečních jmen členek hudební skupiny, jedná se o 6 dívek, které hrají údajně pod Kulturním domem Bohnice, Praha 8. Další skupina „NAHORU PO SCHODIŠTI DOLŮ BAND“ - tato skupina hraje k poslechu, avšak její hudební tvorba je zatím značně zaostalá, skupina je složena ze 7 členů z Prahy.

Mimo těchto skupin vystupovaly skupiny velice známé v prostředí PUNKU jako „RYO“, „FRU-FRU“ atp. Hudební skupina „TRAKTOR“ bývalý VISACÍ ZÁMEK měl zakázáno na festivalu vystupovat.

Ze strany přívrženců a obdivovatelů hnutí PUNK byl o tento hudební festival značný zájem a byl v prostředí kladně hodnocen až na některé méně známé vystoupení skupin.

2. Zpráva informuje o zájmu volné mládeže a tzv. "pankáčů" na účasti punkového festivalu a na navazování nových kontaktů v zájmovém prostředí.

3. Ověřeno v součinnosti s OS StB, OOK Praha 4.

4. Pramen byl úkolován do uvedeného závadového prostředí s cílem získání informace o činnosti hnutí PUNK.

5. 0

6. Zprávu předal seriózní TS, dosud jím předané poznatky byly zhodnoceny jako pravdivé.

Operativní pracovník:

kpt. Švec

¹¹ AMV ČR, akce LINDA, archivní sv. č. 803320, s. 5-6.

ZA SOUČASNOU PISNICKOU S TAHACÍ HARMONIKOU

NABORU PO SCHOZIŠTI DOLÉ je název knihky Bál Kaufmanová (Mladá fronta 1971) a také amatérského hudebního souboru OKD Praha 5, který si za něj jen přistavil slůvko Band. Protože jde o podnětný příklad toho, jak lze i z neprofesionálních prostředků dospět k modernímu a přitom ryze českému pojetí současné rockové písničky, podívali jsme se skupina o rozhovor.

Zvukově charakter vší skupiny je určen akordeonem — tedy tahací harmonikou, je to patrně

Schozišti? při jarním vystoupení v pražském Kulturním středisku Prosek

FOTO: AUTOR

HUDEBNÍ SATIRA NA JEVIŠTI

se první poslouch. Dalším výrazným rysem vší tvorby jsou tradiční satirické texty, pronášející zejména špatné lidské vlastnosti a s tím související společenské jevy. Pro některé skladby jsou použity básničky z Okurkové sezony Jiřího Závada, některé jsou s vlastní dělní, jak jste dospěl ke své satyričké koncepci?

H. Brodský: Než jsem kapelu na jaře 1983 založil, scházeli jsme se ke společnému hraní jen tak pro uvolnění svých povětí. Pak jsme na půdě našli starou harmoniku. Přiměli jsme jednoho z nás, aby to a on zkusil, teprve později došlo k zhlášení. Je se tento nástroj nápadně shoduje a jeho akustickým zájmem o lidové písničky Závada se stejně dobře jsme objeli vli v české satirické poezii vhodně odlišky ke zhudebnění. V podobném duchu jsme až pak pokračovali sami.

Ve vší tvorbě se projevují vlivy jedného z neofunkčních současných umělců moderní populární hudby — reggae, kromě toho je v ní znát také tradice lidových a pololidových pupěvků a tančů. Způsob kompozičního myšlení jde přitom s duchem nové vlny. Odkud toto spojení?

M. Brodský: Všechno vychází z akordeonu. Je u nás jediným melodickým nástrojem: takže kvartetista, který navíc zpívá, hraje jen dříve doprovod. Z toho vyplývá té podobnost s reggae. Platí

to také pro všechny písničky, přičemž žádná z nich není typickým reggae. Boba Marleyho a zejména jsme začali poslouchat až dodatečně. Naše hudební práce je jinak ovlivněna vším, co po-sluoucháme.

Je řada amatérských hudebníků, kteří jsou ze svých hrátelských činností než vy, písničkáři v porovnání a vskl nezejména. Co je podle vás třeba k tomu, aby skupina přitáhla a udržela noviny?

M. Krajiček: Myslíme si, že něco nového lze vymyslet jen po maximálním poslechnutí všeho dostupného. Čím více žánrů slyšíme, tím lepší má podmínky pro osobní tvorbu přispívá. Druhým extrémem je usvědomění neposlouchat vůbec nic.

Vaše písničky mají většinou rytmičtější přednášené slaby a melodické refrény. Nedostatek nových nápadů by však mohl vést k hudební a zvukové jednová-rosti, nevolíte se tomu?

M. Krajiček: Samotný akordeonový charakter je našim zájmem. Vynicáme pouze čisté ne-deformované zvuk nástrojů existujících nikdy jsme neměli možnost si vkomponovat kytarové efekty a další technické pomůcky zvukově, nástroj opatřit. Melodická podobnost některých melodií se říká starších písniček a vznikla pouze po vyznění v kontextu. Hlas je potlačena odlišným rytmickým zpracováním nebo jiným aranžmá. Máme ovšem i některé písničky

NETRADIČNÍ SOUBOR TRADIČNÍHO POPU

Hrát rockovou hudbu se třech není snadné, vládl v době, kdy mnoho skupin vyniká v aranžních možnostech dechových nástrojů i vícehlasých zpěv. Soubor tradičního popu se však i v tomto skromném obsazení podařilo zalíbit publikum. Nemelom mě-ten se na tom podíleli instrumentální schopnosti členů kapely, bubáček Jaroslava Rautera hráli i v profesionálním Halogenu, ale jenom hrátelská technika nestačí. Stejně jako v jiných formách uměleckého vyjádření je i u rockové hudby nepodstatnější obsahová stránka.

I když má kytaristé a zpěvák Petra Stanka odrážejí realitu i s jejími negativními aspekty jako je osamělost, pasivita nebo i násilí, nepatrnější je u nich lidskost. Soubor tradičního popu nechce lidí jenom pobavit, ale také jim něco dát a narušit vše je na problémech, i když to není snadné a hodně záleží na

atmosféře a kontaktu s publikem.

Písňový Soubor tradičního popu vychází z možnosti tria a jsou postaveny na nevyčíslených harmonických soustředěních, ale zejména výmíslí aranžmá. Des slyšitelného sdílení. Někdy jsou smáčeni vlastních skladeb, se kterých se objevují vedle romantizace, se kofetová láta i prvky reggae, se melodický zpěv kytaristy Petra Stanka a baskytarysty Jaroslava Sedláka. Skopina, k jejími nej-větším kladům patří ohromující pohoda kletá v budoucnu hledat nové formy vyjádření, a proto v některých akcích rádií zvuková možnost a klávesové nástroje.

ALEX OPEKAR

ALEX ŠVAMBERK

MF STŘEDA 4. IX. 85 **4**

¹² Aleš OPEKAR: Hudební satira na jevišti, in: MF 4 (1985); soukromý archiv Martina Krajička.

Příloha 25: Faktura na proplacení vystoupení souboru LH, 1988.¹³

PRAŽSKÉ KULTURNÍ STŘEDISKO
odd. lidových hudebníků
111 21 Praha 1, nám. Republiky 5, tel. 231 52 71, 231 13 67

2 - PKS

POTVRZENÍ o účinkování souboru podle bloku čís.: LH 1003/20/88
a o příjmu vyúčtovaného honoráře lidových hudebníků

Jméno a adresa pořadatele		RAJ Praha 6 Česka Koruna			
Zřizovatel souboru		OKD Praha 4			
Ved. souboru - adresa		Martha KRAJČEK M. Úbuhorská 11 Praha 4			
Místo vystoupení	Počet účinkujících	Datum	Od	Do	
a) Česka Koruna	5.	24.10	1930	2330	
b)					
c)					
Honorář:	a) Kčs	b) Kčs	c) Kčs		
1. 5 členů souboru	500.-				
2. příspěvek ved. souboru	100.-				
3. honorář za event. prodloužení					
Celkem	600.-				
3% nosičné PKS	12.-				
3% pro zřizovatele	48.-				
Celkem	660.-				

VOJÁČSKÉ ŘÍZENÍ SCHVALENO DNV PRAHA 2. dne 18. 10. 1988

Podatel potvrzuje účinkování souboru podle smluvy (bloku) č. 1003/20/88
a potvrzuje příjem výše uvedených částek.

Způsob účtování účely: Krajce
Ved. souboru: Krajce

Obvodní kulturní středisko Praha 9
Sokolská 9
111 00 Praha 9

Podatel potvrzuje účinkování souboru podle smluvy (bloku) č. 1003/20/88
a potvrzuje příjem výše uvedených částek.

Ved. souboru: Krajce

PRAŽSKÉ KULTURNÍ STŘEDISKO
odd. lidových hudebníků
111 21 Praha 1, nám. Republiky 5, tel. 231 52 71, 231 13 67

2 - PKS

VZAJEMNÉ UJEDNÁNÍ o vystoupení souboru lidových hudebníků čís.: LH 1003/20/88

Jméno a adresa pořadatele		RAJ Praha 6 Česka Koruna			
Zřizovatel souboru		OKD Praha 4			
Ved. souboru - adresa		Martha KRAJČEK M. Úbuhorská 11 Praha 4			
Místo vystoupení	Počet účinkujících	Datum	Od	Do	
a) Česka Koruna	5	24.10	1930	2330	
b)					
c)					
Kvalifikační stupeň souboru	a) Kčs	b) Kčs	c) Kčs		
III					
Honorář za 1 vystoupení	500.-				
Příplatek ved. souboru	100.-				
Celkem	600.-				
10% podle vyhl. MŠK č. 113/60	Pro PKS 3%	12.-			
	Pro Zřiz. souboru 3%	48.-			
Celkem	660.-				

Platnost tohoto ujednání je pouze pro území hl. m. Prahy

DALŠÍ UJEDNÁNÍ:

Soubor souhlasí s uvedenými podmínkami dne 18. 10. 1988

Ved. souboru: Krajce

Podatel potvrzuje účinkování souboru podle smluvy (bloku) č. 1003/20/88
a potvrzuje příjem výše uvedených částek.

Ved. souboru: Krajce

¹³ Soukromý archiv Martina Krajčeka.